

การประชุมสัมมนา

อธิรมาภิบาล

ในองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น

จัดโดย

สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์

ร่วมกับ

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดย

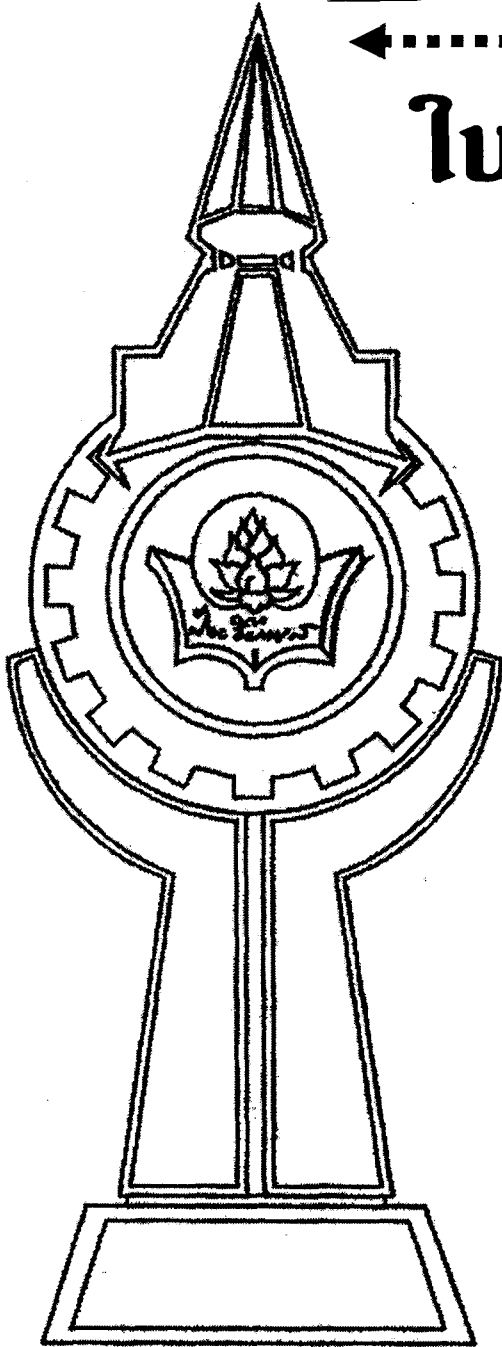
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

วันที่ 4 มีนาคม 2548 ณ โรงแรมสยามซิตี พญาไท กรุงเทพฯ

ธรรมาภิบาล

ในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

จัดโดย

สถาบันป๊วย อิงภากรณ์

ร่วมกับ

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดย

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

ฉบับครั้งที่ 4 มีนาคม 2548 ณ โรงแรมสยามซิตี้ พญาไท กรุงเทพฯ

สารบัญ

	หน้า
สารจากประธานกรรมการสถาบันปวຍ อี้งภากรณ์	(1)
สารจากผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	(3)
ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันปวຍ อี้งภากรณ์	(5)
เกียรติประวัติ ศาสตราจารย์ ดร.ปวຍ อี้งภากรณ์	(8)
ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	(13)
การสังเคราะห์ธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี 2546	1
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรัสวดี ฟูนพยนต์	
กรณีศึกษา	
กลุ่มที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลการจัดการสิ่งแวดล้อม	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	28
องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี	52
องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพูกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย	72
กลุ่มที่ 2 องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ	88
จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอชาณุวรลักษบุรี	117
จังหวัดกำแพงเพชร	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง อำเภอหันคา	144
จังหวัดชัยนาท	
กลุ่มที่ 3 องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลประชาคมเข้มแข็ง	
การมีส่วนร่วมของประชาชน	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา อำเภอเมือง	158
จังหวัดนครศรีธรรมราช	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อำเภอเมือง	183
จังหวัดฉะเชิงเทรา	
โดย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม อำเภอแม่สะเรียง	194
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	

สารจากประธานกรรมการสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์

ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คือปูชนียบุคคลที่ได้รับการยกย่องเชิดชู จากทั้งชาวไทยและต่างประเทศว่าเป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม มีวัตรปฏิบัติที่เป็นตัวอย่างของคุณความดีมากมาย เป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต พอที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นสุจริตตามได้ เป็นข้าราชการตัวอย่างที่กล้าคัดค้านและกล้ายืนหยัดเพื่อความถูกต้อง เป็นผู้ใหญ่ที่โอบอ้อมอารีแก่ผู้น้อยและผู้ยากไร้ เป็นนักวิชาการที่เป็นมิ่งขวัญของนักวิชาการทุกคน เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการให้สังคมเป็นธรรมมากขึ้น เป็นผู้ที่ไม่เอื้อผลประโยชน์ในระบอบประชาธิปไตยด้วยวิญญูญาณและการกระทำ เป็นผู้ใฝ่สันติที่สอนให้คนต่อสู้เพื่อเสรีภาพและสังคมที่เป็นธรรมด้วยสันติวิธี เป็นคนไทยที่รักเมืองไทยและอุทิศตัวรับใช้ชาติตลอดชั่วชีวิต เป็นผู้เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คิดถึงตนเอง เป็นคนที่ทำความดีไว้มาก จนเป็นที่ศรัทธาของทุกวงการ เป็นมนุษยชนซึ่งปราศจาก โลภะ โมหะ และไม่เคยแสดงออกซึ่งโทสะ

จากลักษณะดังกล่าวของท่านอาจารย์ป๋วย เราจึงพบว่าเมื่อท่านได้เข้าทำหน้าที่บริหารองค์กรของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์กรใดก็ตาม ท่านจึงเป็นผู้บริหารที่ยุคสมัยเราเรียกว่า “บริหารแบบมีธรรมภิบาล” ซึ่งปัจจุบันเป็นที่เข้าใจกันและรับรู้กันโดยทั่วไปว่า เป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการบ้านเมือง สังคม องค์กร สถาบันธุรกิจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เปิดเผยโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ มีความยุติธรรม มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่ามีมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม

ธรรมภิบาล เป็นเรื่องที่มีคุณค่าและสำคัญมาก สมควรได้รับการส่งเสริมจากทุกภาคส่วนของสังคม เพราะถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพแก่สังคมไทยในทุก ๆ ด้าน สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้เคยจัดประกวดและให้รางวัลแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2544 ต่อมาหน่วยงานของรัฐหลายต่อหลายหน่วยได้จัดการประกวดให้รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกันมากมายที่มีการบริหารจัดการที่ดี ภายใต้หลักธรรมาภิบาล ดังนั้นสถาบันป๋วยในฐานะที่เป็นองค์กรทางด้านวิชาการ จึงเห็นสมควรยุติกิจกรรมการประกวดให้รางวัลแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากแต่มุ่งทำหน้าที่ศึกษา ส่งเสริม เผยแพร่เกียรติคุณ ชื่อเสียงของ อบต.ที่ได้ใช้ระบบวิธีการในการบริหารจัดการ โดยอาศัยหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริหาร อบต.และประชาชนใน ท้องถิ่น ให้เกิดความภาคภูมิใจและพร้อมที่จะพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มั่นคง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนไทยในแต่ละท้องถิ่นต่อไป

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ดั่งนั้นตลอดปี 2547 ที่ผ่านมา สถาบันป๊วย อังภากรณ์ ด้วยความร่วมมือจากสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถาบันการศึกษาในภูมิภาคอีกหลายแห่ง จึงได้จัดประชุมสัมมนาส่งเสริมอบต. ในภูมิภาค ทั้งหมด 7 ครั้ง ในจังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ กาญจนบุรี ขอนแก่น เชียงใหม่ พิษณุโลก สุราษฎร์ธานี หาดใหญ่ สงขลา และเมืองพัทธยา รวมมีผู้แทนจาก อบต. เข้าร่วมประชุม 244 คน เป็นชาย 180 คน เป็นหญิง 64 คน ซึ่งประกอบด้วย นายก อบต. 54 คน ประธานสภา อบต. 51 คน ปลัด อบต. 48 คน ผู้แทนประชาคม 91 คน เป็น หญิง 47 คน เป็นชาย 44 คน การประชุมแต่ละครั้ง มีนักวิชาการเข้าร่วมการประชุมครั้งละไม่ต่ำกว่า 10 คน ทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

การจัดประชุมทั้ง 7 ครั้ง นอกจากผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ อบต. จะได้แลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานกันอย่างใกล้ชิดแล้ว ยังส่งผลให้นักวิชาการได้ร่วมเรียนรู้ วิเคราะห์บทเรียนการบริหารจัดการ และนำมาเผยแพร่ให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะส่งผลให้ อบต. พยายามที่จะรักษามาตรฐานพัฒนาระบบวิธีการตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนในท้องถิ่นและสังคม อีกทั้งยังเกิดความเชื่อมโยงเครือข่ายผู้บริหาร อบต. ที่กว้างขวาง ทั้งผู้บริหารฝ่ายการเมือง ฝ่ายระจำนักวิชาการ ประชาชนผู้สนใจและสื่อมวลชน ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ได้มีตัวอย่างรูปธรรมการบริหาร จัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ อบต. เพื่อใช้ในการศึกษา และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ร่วมกันในการปกครองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

สำหรับการจัดประชุมสัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในวันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548 นี้ ถือเป็นการจัดประชุมครั้งสุดท้ายและมีความสำคัญในกิจกรรมการส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณของ อบต. ด้วยการเปิดโอกาสให้ อบต. จำนวนหนึ่ง ได้นำเสนอรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการ อบต. ที่มีแบบอย่างวิธีการของตนเองโดยเฉพาะ ในด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ด้านด้วยกัน คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบถึงศักยภาพความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่น และศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจร่วมกันต่อไป

สถาบันฯ ต้องขอขอบคุณมูลนิธิอาจารย์ป๊วย อังภากรณ์ ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันป๊วย อังภากรณ์ และขอขอบคุณสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขอบเขตทั่วประเทศ รวมทั้งในวันนี้ด้วย และขอขอบคุณสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเผยแพร่ทั้งหมด ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

(ม.ร.ว. ปรีดิยาทร เทวกุล)

ประธานกรรมการ
สถาบันป๊วย อังภากรณ์

สารจากผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร เป็นหน่วยงานจัดการศึกษา มีฐานะเทียบเท่าคณะของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันจัดการเรียนการสอน 3 หลักสูตร คือหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) (ซึ่งจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ ปีการศึกษา 2512 จนถึงบัดนี้เป็นเวลา 36 ปีแล้ว ได้ส่งบัณฑิตอาสาสมัคร ไปปฏิบัติศึกษา และเรียนรู้เรื่องราวของชนบทไทยด้วยการไปใช้ชีวิตในชนบทและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาสตรีศึกษา นอกจากนี้แล้วยังมีภาระหน้าที่อื่น ๆ เช่นเดียวกับคณะต่าง ๆ คือ การศึกษาค้นคว้าวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ตลอดปี 2547 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ด้วยความสนับสนุนจากสถาบันปว้ย อึ้งภากรณ์ และสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ดำเนินงานโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริม อบต.ธรรมมาภิบาลดีเด่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษา ระบบ และวิธีการในการสร้างและพัฒนากิจการบริหารจัดการตามหลักธรรมมาภิบาล ดำเนินการสรุปบทเรียนการแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาศามารถในการบริหารจัดการอบต.ให้แก่ผู้บริหาร อบต. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณ ชื่อเสียงระบบวิธีการในการบริหารจัดการโดยอาศัยหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหาร อบต.ผู้สาธารณะ และเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริหาร อบต.และประชาชนในเขตท้องถิ่นต่าง ๆ

การเลือกประเด็นเรื่องศึกษาวิจัย ส่งเสริมและเผยแพร่ เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล และธรรมมาภิบาล ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ อบต.เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นระดับพื้นฐาน ที่มีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย การส่งเสริม การพัฒนาและสนับสนุนให้ อบต.มีการบริหารจัดการโดยอาศัยหลักธรรมมาภิบาล จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มีอิสระในการบริหารจัดการและการตัดสินใจ มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีความสุจริต มีความรับผิดชอบต่อประชาชน และมีการสร้างช่องทางใหม่ ๆ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและติดตามตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดบริการสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่าง รวดเร็วมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า

ในการดำเนินงานโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ สำนักบัณฑิตอาสาสมัครได้จัดให้มีเวทีสัมมนา 2 วัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์สำหรับผู้บริหาร อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด ในโครงการประกวด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมมาภิบาล ประจำปี 2546 ซึ่งการจัดประชุมสัมมนา 2 วันนี้จัดเป็นเวทีขนาดเล็ก ที่ผู้บริหาร อบต.และผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประมาณ 40- 50 คน เท่านั้น อีกทั้งในการจัดประชุม ยังได้จัดประชุมกลุ่มย่อยขนาดไม่เกิน 10 คน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันอย่างจริงจัง การจัดประชุมสัมมนาดังกล่าว ได้จัดขึ้นทั้งหมดรวม 7 ครั้ง ในทุกภูมิภาค โดยได้รับ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ความร่วมมือทั้งจากสถาบันการศึกษาและองค์กรเอกชนในส่วนภูมิภาค ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วิทยาลัยวันศุกร์ และวิทยาลัยการจัดการทางสังคมภาคเหนือ โดยสรุปมี อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ระดับจังหวัดเข้าร่วม 58 จังหวัด มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 244 คน เป็นชาย 180 คน เป็นหญิง 64 คน แยกเป็น นายก อบต. 54 คน ประธานสภา อบต. 51 คน ปลัด อบต. 48 คน ผู้แทนประชาคมหญิง 47 คน ผู้แทนประชาคมชาย 44 คน นอกจากนี้ยังมีอาจารย์นักวิชาการเข้าร่วมอีกประมาณ 60 คน

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตระหนักดีว่าการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดี มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น และเป็นผลประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมอีกด้วย การร่วมกันส่งเสริมเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้บริหารอบต. นอกจากจะเป็นการสร้างขวัญกำลังใจผู้บริหารเหล่านั้นแล้ว ยังช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งอื่นๆ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ วิธีการบริหารจัดการ ที่มีลักษณะง่าย เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ได้ ดังนั้นนอกจากการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริหารอบต. ได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างใกล้ชิดทั้ง 7 ครั้ง ที่ผ่านมาแล้ว สำนักบัณฑิตอาสาสมัครจึงได้ขอรับการสนับสนุนจากสถาบันปวช. อิงภากรณ์ เพื่อจัดการประชุมสัมมนาขนาดใหญ่ ในวันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548 ที่ห้องกมลทิพย์ โรงแรมสยามซิตี้ พญาไท โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารอบต. ที่ประสบความสำเร็จในการจัดบริการเพื่อประชาชนในท้องถิ่น ในด้านต่างๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจชุมชน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มานำเสนอวิธีการบริหารจัดการ เพื่อเปิดโอกาสให้อบต. อื่นๆ ได้ร่วมเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาล และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขของแต่ละท้องถิ่นด้วย

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขอขอบคุณสถาบันปวช. อิงภากรณ์ ที่ให้การสนับสนุน การจัดทำโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริมอบต. ธรรมภิบาลดีเด่น ขอขอบคุณสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายทั้งหมด ขอขอบคุณกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดประชุมสัมมนาทุกครั้ง ขอขอบคุณอาจารย์ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ร่วมมีส่วนร่วมในการจัดประชุมในภูมิภาคต่างๆ และที่สำคัญยิ่ง ขอขอบคุณ ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดที่ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ทั้งที่ผ่านมาแล้วและในวันนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ หิรัญรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ สืบสานเจตนารมณ์ ส่งเสริม พัฒนาคุณธรรม การศึกษา และธรรมาภิบาล

ความเป็นมา

เมื่อวันคล้ายวันเกิด ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 9 มีนาคม 2543 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดงานรำลึกถึงอาจารย์ป๋วยขึ้น ทั้งพิธีสงฆ์ ณ บริเวณหน้าตึกโดม และปาฐกถาพิเศษ ณ ห้องประชุมชั้น 4 ตึกอเนกประสงค์ นอกจากนี้ยังมีการแถลงข่าวการจัดตั้งสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ ด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า หลังจากที่อาจารย์ป๋วยได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 ที่ผ่านมานี้ บุคคลที่เคยเป็นลูกศิษย์อาจารย์ป๋วย หรือผู้ที่เคารพศรัทธาในตัวอาจารย์ป๋วย ต่างต้องการแสดงออกหรือทำกิจกรรมเพื่อสดุดีและระลึกถึงอาจารย์ป๋วย และจากการประชุมอย่างไม่เป็นทางการของบุคคล อันประกอบด้วย ศาสตราจารย์ คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล คุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ดร.อรุณธรรมโน ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ คุณสุวัฒน์ ทองธนากุล คุณพูลทรัพย์ ปิยะอนันต์ คุณมนู เลียวไพโรจน์ และอีกหลายๆ ท่าน รวมทั้งบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้มีความคิดที่จะจัดตั้งสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ ขึ้น เพื่อให้เกิดการรวมตัวในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการสืบสานปณิธานอาจารย์ป๋วย

คุณไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ในฐานะผู้แทนมูลนิธิอาจารย์ป๋วย กล่าวในรายละเอียดว่าการดำเนินงานของสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะอยู่ภายใต้มูลนิธิอาจารย์ป๋วย ซึ่งก่อตั้งมากกว่า 10 ปีแล้ว และมีสภาพเป็นนิติบุคคล

สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะมีขอบข่ายการดำเนินงาน 4 เรื่องใหญ่

1. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต คุณภาพสังคม การพัฒนาสังคม พัฒนาชนบท พัฒนาเมือง พัฒนาชุมชน ซึ่งอาจารย์ป๋วย ได้ตอกย้ำเรื่องการพัฒนาอย่างมากว่าต้องนำไปสู่คุณภาพชีวิต ดังที่ท่านได้เขียนไว้ใน “บทความคุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน”

2. เรื่องการศึกษา ท่านได้ให้ความสำคัญมาก ถึงขั้นไปศึกษาวิจัยด้วยตนเองในเรื่องการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน และได้ส่งเสริมการศึกษาหลายรูปแบบ

3. เรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นจุดเด่นจุดหนึ่งของสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ เพราะอาจารย์ป๋วยเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งรวมความถึงประชาธิปไตย เสรีภาพ ความเป็นธรรมในสังคม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความถูกต้องดังงามต่างๆ

4. ให้ความสำคัญเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตในการทำงาน การบริการ การปกครอง เหตุเพราะอาจารย์ป๋วยเป็นผู้มีคุณธรรมที่สูงส่ง หนักแน่น จริงจัง และต่อเนื่อง

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ทั้งนี้ 4 เรื่องที่กล่าวมาจะเป็นแนวใหญ่ๆ ที่ผู้เคารพนับถือศรัทธา ชื่นชม และต้องการสานต่อเจตนารมณ์ ปณิธาน หรืออุดมการณ์ของอาจารย์ป๋วย จะช่วยทำให้กลุ่มองค์กร หรือเครือข่ายต่างๆ และสถาบันป๋วย อึ้งภากรณ์ จะทำหน้าที่ผูกเชื่อมโยงกิจกรรมเข้าด้วยกันในลักษณะเกื้อกูลให้องค์กรเกื้อหนุนซึ่งกัน และกัน สอดประสานกันให้เกิดพลังมากขึ้นในสังคม

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง

- (1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของสังคมไทย
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการศึกษาวิจัยทางวิชาการ
- (3) ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม พัฒนาชนบทและพัฒนาชุมชน
- (4) ส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมในการทำงาน และในการบริหารทั้งภาครัฐและเอกชน
- (5) ส่งเสริมศิลปะ และวัฒนธรรมของไทย
- (6) ดำเนินการในเรื่องที่เชิดชูเกียรติ ดร.ป๋วย อึ้งภากรณ์

คณะกรรมการสถาบันฯ

อาศัยอำนาจตามข้อ 8 แห่งข้อบังคับการดำเนินงานของสถาบันป๋วย อึ้งภากรณ์ พ.ศ.2543 เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 นายประจิตร ยศสุนทร ประธานกรรมการมูลนิธิอาจารย์ป๋วย โดยมติของคณะกรรมการมูลนิธิอาจารย์ป๋วย ได้มีคำสั่งให้แต่งตั้งบุคคลดังต่อไปนี้ ประกอบขึ้นเป็นคณะกรรมการสถาบันป๋วย อึ้งภากรณ์ชุดใหม่ขึ้นแทนคณะกรรมการชุดเดิมซึ่งสิ้นสุดตามวาระ 3 ปี ในปี 2546

1. ม.ร.ว.ปรีดิยาธร	เทวกุล	ประธานกรรมการ
2. นายไพบูลย์	วัฒนศิริธรรม	กรรมการ
3. นายพูลทรัพย์	ปิยะอนันต์	กรรมการ
4. นางธัญญา	ศิริเวทิน	กรรมการ
5. นายมนู	เลียวไพโรจน์	กรรมการ
6. นายวิชัย	หิรัญวงศ์	กรรมการ
7. นายสุวัฒน์	ทองธนากุล	กรรมการ
8. นายนริศ	ชัยสูตร	กรรมการ
9. นางปราณี	ทินกร	กรรมการ
10. นางศิริวรรณ	เจนการ	กรรมการ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

11. นายวรวิฑูริ	หิรัญรักษ์	กรรมการ
12. นายจรุง	หนูขวัญ	กรรมการ
13. นายยงยุทธ	ยุทธวงศ์	กรรมการ

ผลงานของคณะกรรมการสถาบันฯ ที่ผ่านมา (พ.ศ.2543-พ.ศ.2546)

- (1) การส่งเสริมและพัฒนาธรรมมาภิบาลในภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประจำปี 2544
- (2) การจัดสร้างรูปปั้นเต็มตัวอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปี 2545
- (3) การให้ทุนสนับสนุนการผลิตบัณฑิตอาสาสมัครของสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพิ่มขึ้นปีละ 10 ราย เป็นเวลา 5 ปีติดต่อกัน เริ่มปี 2546-2550
- (4) การจัดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริม อบต.ธรรมมาภิบาลทั่วประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 2,398,000.-บาท
- (5) การจัดโครงการและพิธีมอบรางวัลประเภทธุรกิจขนาดย่อมที่มีธรรมมาภิบาลดีเด่น ประจำปี 2546

งานที่สถาบันฯ จะทำต่อไป

- (1) การหาที่ตั้งสำนักงานถาวรของสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์
- (2) การจัดตั้ง "Economist Club" ของสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์
ชั้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยจะเชิญนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงมาพูด
ทุกสัปดาห์
- (3) การรณรงค์ให้นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้รู้จัก ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
โดยการจัดให้มีการประกวดเรียงความ
- (4) เสนอชื่อ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไปยัง UNESCO เพื่อยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของ
โลกเมื่อท่านมีอายุครบ 100 ปี

เกียรติประวัติ

ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์

1. เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการอันดีเด่น

ดังจะเห็นได้จากงานเขียนทั้งที่เป็นตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัยและบทปาฐกถา จำนวนมาก งานเขียนเหล่านี้มิได้มีเฉพาะแต่สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ หากทว่ายังครอบคลุมถึงเรื่องการศึกษา สังคม และการเมืองโดยทั่วไปอีกด้วย ผลงานทางวิชาการอันดีเด่นเหล่านี้นับเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ได้รับเชิญไปแสดงปาฐกถาระหว่างประเทศเป็นกรรมการขององค์การระหว่างประเทศหลายต่อหลายองค์การ และเป็นศาสตราจารย์รับเชิญของมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีชื่อเสียง ดังเช่น มหาวิทยาลัยพรินซ์ตันแห่งสหรัฐอเมริกา และมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์แห่งสหราชอาณาจักร ตลอดจนได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ได้เสนอหลักการและแนวความคิดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีส่วนผลักดันให้เกิดผลในการปฏิบัติที่สำคัญได้แก่เรื่องต่อไปนี้

1.1 หลักการดำเนินนโยบายในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเรียกกันในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ไทยว่า “ทฤษฎีลูกโป่งสามลูกสูบ” อันมีสาระสำคัญว่าการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายการบริหารหนี้สาธารณะ ควรที่จะระมัดระวังมิให้อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตเกินกว่า 2-3% ในกรณีนี้ รัฐบาลควรจะใช้เครื่องมือของนโยบายเศรษฐกิจในการควบคุมและกำกับลูกสูบที่มีผลที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินอันได้แก่ ลูกสูบการเงินภายในประเทศ ลูกสูบการเงินระหว่างประเทศ และลูกสูบการคลังของรัฐบาล หลักการหรือทฤษฎีดังกล่าวนี้ได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตลอดระยะเวลาที่ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการแห่งประเทศไทย และมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้ ในวงวิชาการระหว่างประเทศ ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ได้นำเสนอทฤษฎีดังกล่าวนี้ต่อที่ประชุมการสัมมนาทางวิชาการของ SEANZA Central Banking Course ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 1972 ซึ่งก่อให้เกิดการถกเถียงในวงวิชาการอย่างกว้างขวาง

1.2 หลักการพัฒนาชนบทสมบูรณแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม โดยเน้นให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศในด้านหนึ่งด้านใดแต่เพียงด้านเดียว โดยมิได้มีการพัฒนาด้านอื่นอย่างประสาน และสอดคล้องกัน ย่อมเป็นความพยายามที่สูญเปล่า และยากที่จะทำให้ประเทศด้อยพัฒนา เช่น ประเทศไทย หลุดพ้นจากวัฏจักรแห่งความยากจนได้ เช่น ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นที่จะต้องดำเนินระบบคุณค่า

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จารีตประเพณี วัฒนธรรม และจริยธรรมในสังคม โดยเน้นให้เห็นว่าความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ

1.3 หลักความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการเร่งพัฒนาประเทศโดยมุ่งก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัญหาความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ด้วย เพราะถ้าหากความแตกต่างในด้านฐานะเศรษฐกิจมีมากจนเกินไปแล้ว ความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมอาจจะมีมากถึงขนาดที่ทำให้สังคมไร้เสถียรภาพได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรดำเนินนโยบายต่างๆ โดยยึดหลักการว่า “ใครที่เกิดมามีน้อย รัฐควรหยิบยื่นให้มาก” และโดยการมุ่งพัฒนาภาคเกษตรกรรมและภาคชนบทให้มีความเจริญและทัดเทียมกับภาคอุตสาหกรรม และภาคตัวเมือง

1.4 หลักการประกอบการของวิสาหกิจเอกชน ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการใดก็ตามที่เอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลไม่ควรเข้าไปก้าวก่ายและแทรกแซง ในกรณีนี้จำเป็นที่จะต้องดำเนินการกำจัดวิสาหกิจ อิทธิพลและสายใยของการผูกขาดในอุตสาหกรรมต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการแข่งขันกันระหว่างวิสาหกิจเอกชนต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม แต่การดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้จะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีเงื่อนไขที่จำเป็นคือ ผู้มีอำนาจทางการเมืองและข้าราชการทั้งหลายจะต้องไม่มีผลประโยชน์ในการค้าและธุรกิจต่างๆ

1.5 หลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ชีวิตและสังคมมีสถานภาพที่ดีกว่าเดิม การจัดการศึกษาของรัฐบาลจึงควรเป็นไปเพื่อชีวิตและสังคม

1.6 หลักสันติประชาธรรม ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสนอความเห็นว่าการปกครองประเทศควรยึด “ธรรม คืออำนาจ” ไม่ควรยึดหลัก “อำนาจ คือธรรม” การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ควรยึดแนวทางสันติวิธี ในการนี้ระบอบการเมืองการปกครองควรจะเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน แม้ว่าระบอบการปกครองดังกล่าวจะมีใช้ระบอบการปกครองที่ดีที่สุด แต่ก็ยังเป็นระบอบการปกครองที่มีข้อเสียน้อยกว่าระบอบการปกครองอื่นๆ เพราะเป็นระบอบการปกครองที่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน

2. เป็นบุคคลที่ให้คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ

2.1 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง จนเป็นเหตุให้สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจฟื้นตัวจากภัยพิบัติแห่งสงครามอย่างรวดเร็ว ทั้งยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

และสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่งในเวลาเดียวกัน เช่น ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (กระทรวงการคลัง) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง กรรมการบริหารสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

2.2 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่นำวิชาเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจต่างๆ อันเป็นเหตุให้การกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลมีพื้นฐานแห่งหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น การนำทฤษฎี “ลูกโป่งสามลูกสูบ” ตามที่กล่าวในข้อ 1.1 มาประยุกต์ใช้ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างมีศิลปะและอย่างสันตติชนนับเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยปราศจากปัญหาเสถียรภาพของราคาตลอดระยะเวลาที่ท่านผู้นี้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย การเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักวิชาการในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ได้มีส่วนผลักดันให้ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ริเริ่มสร้างหน่วยวิชาการในหน่วยราชการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงบประมาณ และสำนักงานเศรษฐกิจและการคลัง (กระทรวงการคลัง) และเป็นเหตุให้หน่วยวิชาการเหล่านี้ได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้

2.3 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมริเริ่มงานของมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์และโครงการพัฒนาชนบทสมบูรณแบบในแถบลุ่มแม่น้ำกลอง

2.4 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างระบบการธนาคารพาณิชย์ให้มีฐานะมั่นคง และเป็นที่เชื่อถือของประชาชน การใช้ความพยายามในการพูดจูงใจ (moral suasion) ให้ธนาคารพาณิชย์ประพฤติปฏิบัติภายในกรอบแห่งระเบียบแบบแผน และในการชักจูงให้มีผู้มีอำนาจทางการเมืองถอนตัวจากธุรกิจการค้าและกิจการธนาคารพาณิชย์ นับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบบการธนาคารพาณิชย์มีความมั่นคงภายหลังจากที่ต้องล้มลุกคลุกคลานอยู่กว่าทศวรรษ นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง นอกจากนี้ การผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พุทธศักราช 2505 ก็เป็นส่วนที่ทำให้ระบบการเงินในประเทศไทยมีระเบียบแบบแผนมากยิ่งขึ้น

2.5 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการจัดวางระบบการธนาคารกลางให้เป็นไปตามหลักวิชา เพื่อให้มีบทบาทในด้านนโยบายการเงินและนโยบายบริหารหนี้สาธารณะมากยิ่งขึ้น และจากความพยายามป้องกันมิให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองเข้าไปก้าวก่ายการทำงานของธนาคารแห่งประเทศไทย จนเป็นผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม การจัดวางระบบการธนาคารกลาง

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ดังกล่าวนี้ นับเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.6 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการริเริ่มการวางแผนการศึกษา และการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมไทยมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการมีบทบาทในการร่วมร่างโครงการพัฒนาอาชีวศึกษา และโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสม และการมีส่วนร่วมในงานของคณะกรรมการวางพื้นฐาน และคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

2.7 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการชี้ให้เห็นถึงผลเสียอันเกิดจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร และผลักดันให้มีโครงการการวางแผนครอบครัวแห่งชาติ

2.8 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยทั่วไป และสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะ ดังจะเห็นได้จากการริเริ่มโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (ซึ่งปัจจุบันจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ) การปฏิรูปการจัดการศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการบริหารการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย (โดยเฉพาะในด้านเสรีภาพทางวิชาการ ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ระบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัย ฯลฯ) การส่งเสริมให้มีการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสามารถรับใช้สังคมได้มากขึ้น (ดังจะเห็นได้จากการริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร) เป็นต้น นอกจากนี้ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ยังได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ดี ไม่เพียงแต่จะคอยสอนวิชาลักษณะต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเท่านั้น หากทว่ายังได้แสดงปาฐกถาพิเศษในต่างกรรมต่างวาระ และเขียนตำราทางวิชาการสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

2.9 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นตัวอย่างของวงนักวิชาการ และข้าราชการที่ซื่อตรงต่อวิชาการ และมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่บิดเบือนหลักวิชาการ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวต่อตำแหน่งราชการบ้างหลง และระบบอภิสิทธิ์ต่างๆ มาโดยตลอด แม้ว่าการปฏิบัติดังกล่าวจะเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพแห่งชีวิตของตนเองก็ตาม

2.10 ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้นำปัญญาชนไทย ผู้ซึ่งเสนอและต่อสู้ เพื่อให้มีการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจและการเมืองไทยให้ยุติธรรมโดยสันติวิธี

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

3. เป็นผู้ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศชาติ

ความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต และการอุทิศตนเพื่อส่วนรวมของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ 2 ข้างต้นนี้ เป็นเหตุให้ท่านผู้นี้เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงและเกียรติคุณ อันเป็นที่ยอมรับกันมานานาประเทศความซื่อนี้พิสูจน์ได้จากการที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ M.B.E. จากรัฐบาลประเทศสหราชอาณาจักร อันเนื่องมาจากการมีบทบาทในขบวนการเสรีไทย การได้รับรางวัลแมกไซไซ (สาขาบริหารสาธารณะ) การเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ และกรรมการขององค์การระหว่างประเทศ องค์การต่างๆ เกียรติคุณเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะตกแก่ตัวศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เท่านั้น หากทวยังตกแก่ประเทศไทยโดยส่วนรวมอีกด้วย และในปัจจุบันคนไทยที่ได้รับการยอมรับในนานาประเทศเทียบเท่าท่านผู้นี้คงหาได้ไม่มากนัก

ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร

1. **ชื่อ** สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
2. **ที่ตั้ง**
 1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
 - 1.1 อาคารอเนกประสงค์ ชั้น 6 เป็นสำนักงาน
โทรศัพท์ 0-221-6004, 0-2222-0148
โทรสาร 0-2222-0148
 - 1.2 อาคารสำนักหอสมุดเดิม ชั้น 4 เป็นสำนักงานและห้องบรรยาย
 - หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ชนบทศึกษาและการพัฒนา)
โทรศัพท์ 0-2613-3607, 0-2613-3608
 - หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา)
โทรศัพท์ 0-2613-3605, 0-2613-3610
โทรสาร 0-2613-3609
 2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ศูนย์ฝึกอบรมสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร
โทรศัพท์ 0-2564-4429, 0-2564-4430
โทรสาร 0-2564-4429

3. ประวัติความเป็นมา

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) แต่เดิมในหนังสือขออนุมัติดำเนินโครงการ ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นำขึ้นกราบทูลเสนอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2512 มีชื่อว่า "โครงการประกาศนียบัตรอาสาสมัครชั้นบัณฑิต" (ป.อ.บ.) เริ่มดำเนินการในคณะเศรษฐศาสตร์โดยได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2512 และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2512¹ ให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยคณะเศรษฐศาสตร์เป็นผู้ดำเนินการโดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ในขณะนั้น เป็นประธานโครงการและมีกรรมการ

¹ จำเรียง ภาวิจิตร "รายงานความก้าวหน้าของโครงการการศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัคร ในรอบปี จาก พ.ศ. 2512-2513 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" 16 มิถุนายน 2513 หน้า 1 (เอกสารโงเนียว)

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ดำเนินงานและกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วยอาจารย์จากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยและบุคคลภายนอก จำนวนหนึ่ง

ต่อมาในปี 2513 ได้มีการใช้ชื่อโครงการนี้ใหม่ว่า “โครงการการศึกษาขั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัคร (โครงการ ป.บอ.)” ดังจะเห็นได้จากเอกสารโครงการการศึกษาขั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัคร ฉบับแก้ไขขึ้นปี พ.ศ.2513 กล่าวคือได้มีการใช้ชื่อนี้ในการขอความเห็นชอบจากสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ² จากการประชุมคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 17/2513 เมื่อวันศุกร์ที่ 21 สิงหาคม 2513 ได้พิจารณาและลงมติให้ความเห็นชอบโครงการและหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัครเป็นการถาวรตามที่มหาวิทยาลัยขอไป

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2513 เลขาธิการก.พ.ทำหนังสือแจ้งมายังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รับรองประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัคร ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าเป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งอาจบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการในส่วนวิชาชีพนี้ได้ตามข้อ 7 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับ 622 (พ.ศ. 2513)

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้จัดดำเนินการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) ในชื่อหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัครนับแต่แรกเริ่มในปีการศึกษา 2512 เป็นต้นมา จนกระทั่งวันที่ 3 มีนาคม 2518 ทบวงมหาวิทยาลัยได้ประกาศแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยให้ “สำนักศูนย์บัณฑิตอาสาสมัคร” เป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อส่งเสริมวิชาการในมหาวิทยาลัย ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่โดยประกาศของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ฉบับลงวันที่ 28 กันยายน 2519 ยกเลิกประกาศทบวงฯ ฉบับลงวันที่ 3 มีนาคม 2518 โดยเปลี่ยนชื่อ “สำนักศูนย์บัณฑิตอาสาสมัคร” เป็น “สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร” และยังคงทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาการในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อไป

ดังนั้น นับแต่วันที่ 3 มีนาคม 2518 เป็นต้นมา การจัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัครจึงอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

² อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 1

สัมนานาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

4. ภารกิจการจัดการการศึกษา

ปัจจุบันสำนักบัณฑิตอาสาสมัครดำเนินการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 3 หลักสูตรคือ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512
2. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542
3. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสตรีศึกษา โครงการพิเศษ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544

5. ภารกิจทางด้านวิชาการอื่น ๆ

นอกจากภารกิจในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ยังมีภารกิจในด้านอื่นได้แก่

(1) การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนชนบท การกระจายอำนาจสู่ชุมชนและท้องถิ่น และสตรีศึกษา

(2) การให้บริการทางด้านการฝึกอบรม ให้คำแนะนำและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานอาสาสมัคร การพัฒนาชุมชนชนบท การกระจายอำนาจสู่ชุมชนและท้องถิ่น และสตรีศึกษา แก่บุคคลทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา และ

(3) การให้บริการทางด้านวิชาการแก่สังคมในรูปของการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการในหัวข้อที่สัมพันธ์กับงานอาสาสมัคร การพัฒนาชนบท สตรีศึกษา การกระจายอำนาจสู่ชุมชนและท้องถิ่น และปัญหาของสังคมไทยโดยส่วนรวม

สรุปสังเคราะห์ ธรรมนูญใน องค์การบริหารส่วนตำบล
รางวัลที่ 1 ของแต่ละจังหวัด ในโครงการประกวด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมนูญ ประจำปี 2546

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรสวัสดิ์ หนูพยนต์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ส่วนนำ

การสังเคราะห์บทเรียน โครงการส่งเสริมอบต.ธรรมนูญดีเด่นนี้ เป็นการสรุปบทเรียน ที่มาจากการดำเนินการจัดการความรู้แบบหนึ่ง ซึ่ง สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสถาบันปวช. อิงภากรณ์ สำนักงานสลากกินแบ่ง รัฐบาล และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดให้มีขึ้น ณ ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ภายใต้โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริมอบต.ธรรมนูญ ดีเด่น ซึ่งสถาบันปวช. อิงภากรณ์ เป็นผู้จัดทำขึ้น ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาระบบ และวิธีการ ในการสร้างและพัฒนาการบริหาร จัดการตามหลักธรรมนูญของ องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ประสบความสำเร็จถึงขั้นได้รับรางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด จากโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลัก ธรรมนูญ ประจำปี 2546 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย อีกทั้งยังมี วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณ ชื่อเสียง ในระบบ วิธีการบริหารจัดการโดยอาศัยหลักธรรมนูญ บาล ของผู้บริหาร อบต.ผู้ส่าธารณะ และเพื่อสร้างขวัญกำลังใจและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริหาร อบต. และประชาชนในท้องถิ่นเขตต่างๆ ให้เกิดความภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะพัฒนาการบริหารงาน อบต. ตามหลักธรรมนูญให้มั่นคงสืบไป

1.1) วิธีการดำเนินการ

- 1.) การจัดเวทีสรุปบทเรียน แลกเปลี่ยนความรู้ ความสามารถในการบริหาร อบต.ให้ ผู้บริหาร อบต.และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน อบต.รวมแห่ง ละ 5 คน มา ประชุมสัมมนาร่วมกัน 2 วัน ครั้งละ ประมาณ 10 อบต. รวมผู้เข้าประชุมเวทีละ ประมาณ 40-50 คน แบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละประมาณ 10 คนสนทนาแลกเปลี่ยน ระหว่าง อบต. แล้วบันทึกประเด็น เรื่องราวในการบริหารจัดการ โดยหลักธรรมนูญ บาล ของ อบต.ที่ได้ร่วมประชุมสัมมนา
- 2.) การจัดเวทีสรุปบทเรียนนี้ ดำเนินการ 7 ครั้ง ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 26 มกราคม 2547 ถึง วันที่ 2 เมษายน 2547

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

1.2) จำนวน อบต.ที่เข้าร่วม

มี อบต.ที่เข้าร่วมในทุกภูมิภาครวม 58 แห่ง เป็น อบต.ในภาคเหนือ 17 แห่ง ภาคอีสาน 9 แห่ง ภาคใต้ 13 แห่ง และ ภาคกลาง 19 แห่ง

1.3) องค์ประกอบผู้เข้าร่วม

ประกอบด้วย นายก อบต. ประธานสภา อบต. ปลัด อบต. ผู้แทนประชาคมหญิง และผู้แทนประชาคมชาย จาก อบต. 58 แห่ง รวม 244 คน เป็น ชาย 180 คน หญิง 64 คน ซึ่งสามารถแยกเพศ ตามกลุ่มต่าง ๆ ได้ดังนี้

กลุ่ม	เพศ(คน)		รวม (คน)
	หญิง	ชาย	
นายก อบต.	3	51	54
ประธานสภา อบต.	2	49	51
ปลัด อบต.	12	36	48
ผู้แทนประชาคม	47	44	91
รวม	64	180	244

1.4) ความร่วมมือจากสถาบันในภูมิภาค

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ วิทยาลัยการจัดการทางสังคม เชียงใหม่ วิทยาลัยวันศุกร์ หาดใหญ่ สงขลา ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สุราษฎร์ธานี

1.5) ประเด็นการประชุมแลกเปลี่ยนในแต่ละเวที

- 1.) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวของ อบต.
- 2.) ความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของ อบต.
- 3.) เงื่อนไขความสำเร็จของ อบต.
- 4.) กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
- 5.) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- 6.) การบริหารความขัดแย้งของ อบต.

7.) แนวทางการพัฒนา อบต.

2. ภาพรวม อบต.ธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 ประจำปี 2546

การนำเสนอภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับรางวัลที่ 1 โครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2546 กระทรวงมหาดไทย นี้ จะขอนำเสนอ อย่างย่อที่สุด เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ อบต.รางวัลธรรมาภิบาล ปี 2546 เท่านั้น (รายละเอียด ภาคผนวก 1)

- 1.) **ชั้นหรือขนาดของ อบต.** ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 เป็น อบต.ขนาดเล็ก หรือ ที่เรียกว่า ชั้น 5 เดิม
- 2.) **ปีการจัดตั้ง อบต.** ส่วนใหญ่ร้อยละ 40 ได้รับการจัดตั้งในปี 2539
- 3.) **ขนาดหมู่บ้านใน อบต.** ส่วนใหญ่ร้อยละ 46 เป็น อบต.ที่มีขนาด 6 -10 หมู่บ้าน อบต.ที่มีหมู่บ้านในความรับผิดชอบมากที่สุด คือ อบต.หนองแสง อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม มี 28 หมู่บ้าน อบต.บึงยี่โก อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี และ อบต.บางนอน อ.เมือง จ.ระนอง มีหมู่บ้านน้อยที่สุดเพียง 4 หมู่บ้าน เฉลี่ย อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 มีหมู่บ้านในความรับผิดชอบ 10.68 หมู่บ้าน
- 4.) **ขนาดพื้นที่ความรับผิดชอบ** ส่วนใหญ่ร้อยละ 32 เป็นอบต. ที่มีขนาดพื้นที่ ระหว่าง 50-99 ตารางกิโลเมตร ขนาดพื้นที่โดยเฉลี่ยของ อบต.เท่ากับ 70.59 ตารางกิโลเมตร. และมีความแตกต่างในขนาดพื้นที่ ถึง 114.28 เท่า กล่าวคือ อบต.ตำมอก อ.ลอง จ.แพร่ มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุด 400 ตร.กม. ในขณะที่ อบต.ยายแพง บางคนที่ จ.สมุทรสงคราม มีพื้นที่ขนาดเล็กมาก เพียง 3.5 ตร.กม.เท่านั้น
- 5.) **ขนาดครัวเรือน** ส่วนใหญ่ร้อยละ 36 มีครัวเรือนในความรับผิดชอบระหว่าง 1,001-2,000 ครัวเรือน อบต.วิจิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต มีครัวเรือนในความรับผิดชอบมากที่สุด 15,630 ครัวเรือน ต่างจาก อบต.ยายแพง อ.บางคนที่ จ.สมุทรสงคราม ซึ่งมีครัวเรือนในเขต อบต.เพียง 315 ครัวเรือน เท่านั้น ซึ่งเป็นความต่างกัน ถึง 49.6 เท่า
- 6.) **ขนาดของประชากรในอบต** อบต.75 แห่งที่ได้รับรางวัลที่ 1 มีประชากรรวมกันทั้งสิ้น 682,792 คน เฉลี่ย อบต.ละ 8,796.42 คน อบต.วิจิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต มีประชากรมากที่สุด 33,635 คน ส่วน อบต.ยายแพง อ.บางคนที่ จ.สมุทรสงคราม มีประชากรน้อยที่สุดเพียง 1,705 คน หรือเรียกได้ว่าแตกต่างกัน 19.7 เท่า
- 7.) **ขนาดรายได้ของ อบต.** อบต.วิจิต อ.เมือง จ.ภูเก็ต มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนมากที่สุด 32.730 ล้านบาท ส่วน อบต.ที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนน้อยที่สุด คือ อบต.พระ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- แก้ว อ.ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา มีรายได้เพียง 750,000 บาทเท่านั้น หรือมีรายได้ต่างกัน 43.64 เท่า
- 8.) **รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน ปี 2544 เฉลี่ยต่อประชากรใน อบต.** อบต.แพรงษา อ.เมือง จ.สมุทรปราการ มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากรสูงสุด 2,323.01 บาท อบต.สมอโคน บ้านตาก จ.ตาก มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากร 107.49 บาท ซึ่งถือเป็น อบต.ที่มีรายได้เฉลี่ยไม่รวมเงินอุดหนุนต่อประชากร ต่ำที่สุด
- 9.) **อบต.ในเขต อำเภอเมือง** ร้อยละ 30 ของ อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 อยู่ในเขตอำเภอเมือง

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 โครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ของแต่ละจังหวัด ประจำปี 2546 นั้น มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในแง่ ขนาด ชั้น ระยะเวลาการจัดตั้ง ขนาดพื้นที่ ขนาดครัวเรือน ขนาดประชากรในเขตพื้นที่ อบต. ขนาดรายได้ทั้งที่รวมเงินอุดหนุน และไม่รวมเงินอุดหนุน เช่น มีพื้นที่ต่างกัน 114.28 เท่า มีขนาดครัวเรือนต่างกัน 49.6 เท่า มีขนาดรายได้ต่างกัน 43.64 เท่า มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากร แตกต่างกัน 27.34 เท่า มีประชากรต่างกัน 19.7 เท่า นอกจากนี้ยังพบว่า อบต. 23 แห่ง หรือ ร้อยละ 30 เป็น อบต.ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง ความแตกต่างหลากหลายเช่นนี้ ทำให้ไม่อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับเรื่อง ชั้นของ อบต. อายุของ อบต. ขนาดพื้นที่ในความรับผิดชอบ ขนาดประชากรและจำนวนครัวเรือนที่ อบต. ต้องรับผิดชอบ และรายได้ของอบต. ปัจจัยใดถือเป็นปัจจัยร่วมชี้ขาด หรือเป็นปัจจัยหลัก ที่ส่งผล หรือเป็นองค์ประกอบให้ อบต.ได้รับรางวัลที่ 1 ในโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดี

3. ความหมายของ อบต.รางวัล ธรรมาภิบาล

ในการวัดระดับธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546 ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้ใช้เกณฑ์การประเมิน และตัวชี้วัด ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ การวัดระดับธรรมาภิบาล ร้อยละ 75 และการวัดระดับประสิทธิผลการทำกิจกรรม ร้อยละ 25

- 1.) **การวัดระดับธรรมาภิบาล** ใช้หลักเกณฑ์ประเมิน และตัวชี้วัด ความมีธรรมาภิบาลขององค์กร 5 ด้าน ได้แก่ 1.) หลักคุณธรรมและนิติธรรม 2.) หลักความรับผิดชอบต่อ 3.) หลักความ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

โปร่งใส และตรวจสอบได้ 4.) หลักการมีส่วนร่วม 5.) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้คะแนนในการประเมิน ด้านละ 10 คะแนน รวม 50 คะแนน

หลักคุณธรรมและนิติธรรม ประเมินว่าได้มีการออกข้อบัญญัติ/ข้อบังคับ ครอบคลุมอำนาจหน้าที่หรือไม่ เพียงใด(ยกเว้นข้อบัญญัติงบประมาณ) ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนต่างๆ ว่า อปท. นั้น ๆ ได้มีการละเอียดไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย หรือดำเนินการนอกอำนาจหน้าที่ หรือดำเนินการโดยไม่คำนึงถึง ความยุติธรรม ความเสมอภาค ของสังคมส่วนรวมหรือไม่

หลักความรับผิดชอบ การตรวจสอบรายงานการประชุมสภาท้องถิ่นว่าผู้บริหารและหน่วยปฏิบัติงานของท้องถิ่นรับฟังและนำข้อเสนอของสมาชิกสภาท้องถิ่นและประชาชนไปดำเนินการอย่าเต็มความสามารถและรายงานให้สภาท้องถิ่นทราบถึงความก้าวหน้า และปัญหาหรือไม่เพียงใด ตรวจสอบบันทึกเรื่องร้องเรียนต่อ อปท. และการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้น ให้ผู้ร้องเรียนทราบหรือไม่ เพียงใด

หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นการ ตรวจสอบเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสิ่งบ่งชี้อื่นใดที่แสดงให้เห็นว่า อปท. นั้น ๆ ได้เปิดเผย เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับนโยบาย ผลการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง ให้ประชาชนได้ทราบ หรือไม่ เพียงใด และตรวจสอบว่าในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา อปท. นั้น ๆ มีการปฏิบัติผิดระเบียบ กฎหมายว่าด้วยการเงิน การบัญชี รายงานการเงินและการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรือไม่เพียงใด

หลักการมีส่วนร่วม เป็นการตรวจสอบว่าในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา อปท.ท้องถิ่นได้จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการจัดทำประชาพิจารณ์ การไต่สวนสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในกระบวนการ วางแผน กำหนดนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ ประจำปี หรือการบริหารจัดการอื่นๆ ของท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง หรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ว่ามีมากน้อยเพียงใด ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา

หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการตรวจสอบรายงานการตรวจสอบทางการเงิน และบัญชีของจังหวัด-อำเภอ ว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจสอบบัญชี ได้มีการทักท้วง หรือตั้งข้อสังเกตเรื่อง อปท. ใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยไม่ประหยัด หรือไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่ เพียงใด รวมถึงตรวจสอบหลักฐานการโอนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณก่อนหน้านั้น 2 ปีว่า อปท. มีการโอนเงินงบประมาณหรือไม่มากน้อยเพียงใด

2. การวัดระดับประสิทธิภาพการทำการกิจกรรม การวัดนี้วัดตามภาระหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ด้าน ได้แก่ 1.) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ปัญญาท้องถิ่น 2.) ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3.) ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน 4.) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย และ 5.) ด้านการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยให้คะแนนในการประเมิน ด้านละ 10 คะแนน รวม 50 คะแนน

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเมินว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ ด้านการส่งเสริม คุณภาพชีวิตด้านต่างๆ ดังนี้หรือไม่ ด้านการสังคมสงเคราะห์ โดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การป้องกันโรคติดต่อ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน การพัฒนาเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การศึกษาโดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุชุมชน ที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเมินว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริม หรือสนับสนุนงบประมาณ ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ : ธรรมชาติให้ประชาชนเห็นคุณค่า และมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกต้นไม้หรือป่าชุมชน การขจัดให้มีและปรับปรุงระบบการกำจัดขยะ และสถานที่กำจัดขยะ การป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกและทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาและการป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะ การจัดให้มีหรือปรับปรุง ระบบบำบัดน้ำเสีย การดูแลรักษาและให้มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่ดี

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ประเมินว่าท้องถิ่นนั้น ๆ มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ เช่น การเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ การเกษตรอินทรีย์ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย การจัดให้มีลานค้าชุมชน และร้านค้าชุมชน การจัดให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านกลาง การลงทุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม

ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย ประเมินว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและความสงบเรียบร้อยในเรื่องดังต่อไปนี้ หรือไม่ เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เรียบง่ายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การจัดให้มีผังเมืองและแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านยาเสพติด การจัดสัปดาห์ต่อต้านยาเสพติดโลก รณรงค์และป้องกันปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ เช่น เสี่ยงตามสาย หอกระจายข่าว แผ่นพับ เป็นต้น การส่งเสริมลานกีฬาและการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด การบำบัดผู้ติดยาเสพติด การจัดระเบียบสังคม เช่นการสุ่มตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด

ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นการประเมินในเรื่องดังต่อไปนี้ เช่น มีโครงการที่สามารถจัดจ้าง /จัดซื้อได้ ต่ำกว่าวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้หรือไม่ มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ/จัดจ้าง หรือไม่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางในการจัดซื้อ-จัดจ้าง หรือไม่ มีการจัดทำรายการแสดงรายรับ รายจ่าย และงบทดลองเป็นรายเดือนหรือไม่ มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและงบอื่นๆ ส่งให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภายใน 90 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และได้เปิดเผยให้ประชาชนทราบหรือไม่ มีการจัดตั้งศูนย์รวมข่าวประกวดราคา ณ สำนักงานหรือที่ทำการหรือไม่ มีศูนย์รับแจ้งข่าวสาร การทุจริตหรือไม่ เปิดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณหรือไม่

4. การสังเคราะห์บทเรียนการแลกเปลี่ยนของ อบต.ธรรมาภิบาลรางวัลที่ 1

4.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวของ อบต. ภูมิหลัง, เรื่องราวของ อบต.ธรรมาภิบาลดีเด่น ปัญหาใหญ่ที่ชุมชนเผชิญ จากการนำเสนอของ อบต.ธรรมาภิบาลรางวัลที่ 1 ทั้ง 58 แห่ง นั้น สามารถสรุปได้เพียงว่า อบต.ธรรมาภิบาลรางวัลที่ 1 มีความแตกต่างหลากหลายค่อนข้างมาก กล่าวคือ มีความแตกต่างในขนาดของชุมชน ใหญ่/เล็ก ทั้งในแง่ขนาดพื้นที่และขนาดประชากร มีความแตกต่างด้านรายได้ของ อบต. มีทั้งชุมชนเก่าและใหม่ มีความเป็นเครือญาติสูง บางแห่งมีอายุชุมชนกว่า 200 ปี ในขณะที่บางตำบลมีความแตกต่างทางเครือญาติสูง เนื่องจากเป็นที่รวมของผู้คนอพยพ มาอยู่รวมกันได้ไม่เกิน 30 ปี แต่ส่วนที่เหมือนกันในทุกตำบลคือ ความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน และการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ระหว่างอำนาจใหม่ คือการปกครองส่วนท้องถิ่น กับ อำนาจเก่าของการปกครองท้องที่ ด้วยการให้ประนีประนอม ให้มีความสำคัญ เป็นที่ปรึกษา และหาข้อตกลงร่วมกันในทิศทางการพัฒนาตำบล

4.2 ความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ ของ อบต. ทั้งนายก อบต. ประธานสภา อบต.ปลัด อบต.ผู้แทนประชาคม หญิงและผู้แทนประชาคมชาย ของ อบต.ทั้งหมดที่เข้าร่วมประชุม ได้นำเสนอความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของ อบต.ของตน เป็นรายละเอียดที่

มากมาย ซึ่งมีทั้งการนำเสนอ ตัวอย่าง วิธีคิด วิธีปฏิบัติ กิจกรรม วิธีการทำงาน ฯลฯ ซึ่งในที่นี้ขอสรุปความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจ ของ อบต.ดังนี้

ก.) **หลักคิดของการเป็น อบต.ธรรมมาภิบาล** อบต.ธรรมมาภิบาลต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามาทำกิจกรรมที่ตนต้องการ มิใช่การใช้อำนาจ หากแต่ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างเงื่อนไข และช่องทางใหม่ ๆ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของประชาชนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการทำมาหากิน การดำรงชีวิต การสร้างสรรค์ชุมชน หรือแม้แต่การจัดการข้อขัดแย้งของผู้คนในชุมชน ต้องทำให้ อบต.เป็นของส่วนรวมโดยแท้จริง มิใช่คิดเฉพาะผลประโยชน์เฉพาะหมู่บ้านตนเองเท่านั้น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ การดำเนินงานของ อบต. ต้องเน้นการทำงานที่ “คน” มิใช่ “วัตถุ” วิธีการทำงานต้องใช้ความร่วมมือ และระดมความคิดเห็นเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม มีความเข้มแข็ง ในทางความคิดและการรับรู้ของประชาชน ผู้บริหาร อบต.ต้องทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า อบต.เป็นของทุกคนในเขตตำบล มิใช่ของนายก อบต. หรือสมาชิก อบต. หรือของใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

ข.) **ความภาคภูมิใจในการเป็น อบต.ธรรมมาภิบาล** สามารถประมวลสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ 1.) **ภาคภูมิใจในเป้าหมาย-อุดมการณ์** โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานในฐานะตัวแทนของชาวบ้าน ทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก 2.) **ภาคภูมิใจในกระบวนการทำงาน** การทำงานของ อบต.ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุก อบต.มีข้อสรุปตรงกันว่าวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นผลให้เกิดความสำเร็จของงาน และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตอบสนองประโยชน์และความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมได้อย่างแท้จริง 3.) **ภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น** ซึ่งผลงานที่เป็นที่ภาคภูมิใจส่วนใหญ่เป็นเรื่องการทำมาหากิน ชาวบ้านมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น มีรายได้ดีขึ้น ชุมชนมีความสงบสุขมากขึ้น คนในชุมชนร่วมกันแก้ปัญหายาเสพติดได้ มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการดำรงชีวิต แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในชุมชน ได้อย่างสงบเรียบร้อย เป็นที่พึงพอใจ และได้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย มีกิจกรรม / โครงการที่สะท้อนถึงความเอาใจใส่ในกลุ่มคนด้อยโอกาสในชุมชน ทั้งกลุ่ม เด็กและผู้สูงอายุ 4.) **ภาคภูมิใจในสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน** จากความภาคภูมิใจใน เป้าหมาย - อุดมการณ์และกระบวนการทำงานของ อบต.ที่

เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม อย่างมาก ของ อบต. นั้น มีผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของ
ของประชาชน ในกิจกรรมต่างๆ ของ อบต. อย่างมาก และเป็นการฟื้นวัฒนธรรม
การทำงานของท้องถิ่นแต่ดั้งเดิมให้กลับมาใหม่ เพราะขณะนี้ความเป็นชุมชนเริ่มจะ
สลายไปที่ละน้อย กลายสภาพเป็นต่างคนต่างอยู่ มากกว่าจะคำนึงถึงชุมชน

4.3 **เงื่อนไขความสำเร็จของ อบต.ธรรมมาภิบาล** ทุก อบต.มีข้อสรุปคล้ายคลึงกันว่า
เงื่อนไขความสำเร็จ อยู่ที่ “การทำงานด้วยใจ” ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหาร อบต. สมาชิก
และเจ้าหน้าที่ ของ อบต. ได้ทำงานด้วย ลักษณะดังต่อไปนี้ จึงทำให้การทำงานของ
อบต.ประสบความสำเร็จได้

1.) **ผู้นำท้องถิ่นมีจิตใจตั้งมั่น ทุ่มเท เพื่อแก้ปัญหา** ความทุ่มเท ตั้งใจ ซื่อสัตย์
สุจริต มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ของผู้ อบต. ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญ ของการบริหาร
จัดการที่ดี จนกระทั่งได้รับรางวัลธรรมมาภิบาล

2.) **ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน** ซึ่งรูปแบบที่ อบต.ใช้อยู่ คือการจัดเวที
“ประชาคม” ให้ประชาคมเข้ามาร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ถือเอาความเห็นความ
ต้องการของประชาคมเป็นหลัก

3.) **ทำงานตามหลักธรรมมาภิบาล** อย่างเอาจริงเอาจัง ทั้งหลัก คุณธรรมนิติธรรม ทำ
ถูกต้อง ถูกกฎหมาย กฎระเบียบ หลักความรับผิดชอบ ต่อภาระหน้าที่ที่องค์กรมีต่อ
ประชาชนในท้องถิ่น หลักความโปร่งใส/ตรวจสอบได้ ไม่มีนอกมีใน ไม่มีเปอร์เซ็นต์
พร้อมรับการตรวจสอบจากทุกฝ่าย หลักการมีส่วนร่วม สร้างการมีส่วนร่วมและให้
โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำงาน
อย่างประหยัด คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ซึ่ง
หมายความว่า อบต.ได้ทำงานอย่าง ถูกต้อง ยุติธรรม เสมอภาค ถูกใจประชาชน
ซื่อสัตย์ สุจริต เปิดเผย โปร่งใส พร้อมรับการตรวจสอบ ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด
และคุ่มค่า

4.) **ประสานทรัพยากร** ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของ อบต. จะต้องทำหน้าที่ประสาน
ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อระดม ความรู้ และทรัพยากร ต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ
ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคธุรกิจเอกชน สร้างเป็นพลังสนับสนุน การทำงาน
เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และสร้างสรรค์

5.) **ความร่วมมือของชุมชน** ความมีเอกภาพของชุมชน ด้วยสำนึก “รักท้องถิ่น” และ
ความต้องการ “ความสำเร็จร่วม” ของชุมชน ถือเป็นอีกเงื่อนไขนำมาสู่ความสำเร็จของ

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

อบต. เพราะหาก อบต.ไม่ได้รับความร่วมมือจาก ชุมชนแล้ว ย่อมไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ให้สำเร็จได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติ ตามกฎ กติกา ที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน เพื่อความสงบสุขของส่วนรวม

6.) มีระบบสะท้อนความคิดเห็น ในการทำงานของ อบต.แม้จะเรียกได้ว่าใช้กระบวนการวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีความร่วมมือของชุมชนแล้ว ก็ยังไม่อาจประกันความสำเร็จของ อบต.ได้ อบต.จำเป็นจะต้องมีระบบให้ผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน ได้สะท้อนความคิดเห็น มีระบบหรือศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ หรือจัดเวที อบต.สัญจร ไปบริการและรับฟังความเห็น ความต้องการ ของชุมชน แล้วหาทางจัดปัดเป่าทุกข์ยากเดือดร้อนเหล่านั้น เพราะหากไม่มีการรับฟัง ความคิดเห็น ไม่สนใจในเรื่องราวความเดือดร้อน นานๆ เข้า ชุมชนย่อมเบื่อหน่ายและปฏิเสธการนำ หรือไม่ใส่ใจการดำเนินงาน ของ อบต. ซึ่งหมายความว่า อบต.ย่อมขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และขาดความร่วมมือจากประชาชนไปโดยปริยาย ซึ่งเมื่อนั้น การทำงานของ อบต.ย่อมไม่อาจก้าวเข้าสู่หลักธรรมาภิบาลได้อย่างครบถ้วนกระบวนการ

4.4 กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และ ประสิทธิภาพการทำกิจกรรมของ อบต. จากการศึกษาข้อมูลการได้รับรางวัล อบต.ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 รวม 58 จังหวัด ซึ่งได้ เข้าร่วมการประชุมสัมมนา ใน 7 เวทีประชุม แลกเปลี่ยน และศึกษารวบรวมจากเอกสาร ของ อบต.บางแห่ง พอจะประมวลภาพธรรมาภิบาล และตัวอย่างกิจกรรม ที่อบต.บางแห่งได้จัดขึ้น ดังต่อไปนี้

ก.) ระดับธรรมาภิบาล เป็นการประเมินภาพรวมของ อบต.ธรรมาภิบาลรางวัลที่ 1 ที่ ได้ดำเนินงานภายใต้หลักการธรรมาภิบาล 5 ด้าน ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

- 1.) **หลักคุณธรรมและนิติธรรม** พบว่า อบต.ธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 ทุกแห่งได้มีการออกข้อบังคับ ตำบล ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น มีการข้อบังคับ เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย ของ อบต.บ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการออกข้อบังคับ ตำบล เรื่องแผนพัฒนาตำบลไร่ชิง ของ อบต.ไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และ อบต.นิคมพัฒนา กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ออกข้อบัญญัติ 4 ฉบับ ดังนี้ 1.) ข้อบัญญัติ เรื่องตลาด 2.) ข้อบัญญัติ เรื่อง การควบคุมสถานที่จัดจำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร 3.) ข้อบัญญัติ เรื่องการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ และ

4.) ข้อบัญญัติ เรื่อง การควบคุมการขุดดิน และถมดิน กติกา หรือข้อบัญญัติ / ข้อบังคับเหล่านี้ มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกคนในเขตพื้นที่ อบต.

อีกทั้งไม่พบว่า อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ได้รับการร้องเรียนว่า ได้มีการละเลย ไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย หรือดำเนินการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือดำเนินการโดยไม่คำนึงถึง ความยุติธรรม ความเสมอภาคของสังคมส่วนรวม

2.) **หลักความรับผิดชอบ** จากการตรวจสอบรายงานการประชุมสภา อบต.ธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 พบว่าผู้บริหารและหน่วยปฏิบัติงานของ อบต. รางวัลที่ 1 มีความเอาใจใส่รับฟัง ความคิดเห็น และนำข้อเสนอของสมาชิกสภา อบต.และประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งมีการรายงานให้สภา อบต. ทราบถึงความก้าวหน้า และปัญหาในการดำเนินงาน และเมื่อมีข้อร้องเรียนของประชาชนให้ดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ปรากฏว่าได้มีการรายงานผลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้น ให้ผู้ร้องเรียนทราบ มิได้มีการปล่อย หรือละทิ้ง ไม่ดำเนินการแต่อย่างใด เช่น อบต.นิคมพัฒนา กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและจัดการแก้ปัญหาต่างๆ ตามที่มีผู้แจ้ง กว่า 20 เรื่อง เช่นกลุ่มพลังมวลชนในตำบลนิคมพัฒนา ร้องขอให้มีการจัดตั้งศูนย์สุขภาพจิตในพื้นที่ ขอให้มีการโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน โครงการเบี้ยยังชีพเพื่อคนชรา ฯลฯ

3.) **หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้** ทุก อบต.ธรรมาภิบาล ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ล้วนแต่มีการผลิต เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งในรูปแบบเอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิว หนังสือ ฯลฯ เช่น รายงานผลการปฏิบัติงานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสิงห์ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี รายงานกิจการ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี รายงานประจำปี องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และยังมี เอกสาร หลักฐาน ที่แสดงให้เห็นว่า อบต. ได้เปิดเผย เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับนโยบาย ผลการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง ให้ประชาชนได้ทราบ บ้างการ จัดทำป้ายประกาศรายงานการใช้จ่ายเงินประจำปี มีการจัดทำบอร์ดติดประกาศ เกี่ยวกับการจัดซื้อ / จัดจ้าง ให้ประชาชนทราบโดยสะดวก ในทุกหมู่บ้าน มีการ สร้างหอกระจายข่าว ประชาสัมพันธ์งานของ อบต.และกิจกรรมของชุมชน ทำ หนังสือแจ้งข่าวสารให้ผู้นำชุมชนทราบเป็นประจำทุก 2 เดือน และในรอบ 2 ปีที่

สัมนนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ผ่านมาระหว่างปี 2545-2546 ไม่มีการปฏิบัติผิดระเบียบ กฎหมายว่าด้วยการเงิน การบัญชี รายงานการเงินและการทุจริต ประพฤติมิชอบ แต่อย่างใด ตัวอย่างการดำเนินงานที่โปร่งใสของ อบต.นิคมพัฒนา กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง คือ กระบวนการสรรหาผู้รับเบี่ยยังชีพ ด้วยการให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้เสนอ รายชื่อ จากนั้นนำทุกรายชื่อเข้าพิจารณาคัดเลือกในที่ประชุมประคมหมู่บ้าน แล้วส่งให้สภาอบต.พิจารณาให้ความเห็นชอบ คณะผู้บริหาร อบต.พิจารณาอนุมัติ จ่ายเงินให้ผู้สูงอายุได้รับเบี่ยยังชีพ สิ้นปี สภาอบต.พิจารณาทบทวนประจำปีอีกครั้ง

4.) **หลักการมีส่วนร่วม** ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา อบต.ธรรมาภิบาล รางวัล ที่ 1 ได้จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการจัดทำประชาพิจารณ์ การไต่สวนสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในกระบวนการ วางแผน กำหนดนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ ประจำปี หรือการบริหารจัดการอื่นๆ ของท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง จากการนำเสนอ ในเวทีการแลกเปลี่ยนของทุกเวที ให้ภาพรวมกันว่า อบต.ทุกแห่ง เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และผู้แทนประชาคมทั้งหญิงและชายที่เข้าร่วม ต่างมีความเห็นเช่นเดียวกันว่า การเปิดโอกาส หรือจัดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของอบต.มากเท่าใด การดำเนินงานของ อบต. ยิ่งสามารถตอบสนองของความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น และในการตรวจสอบข้อมูลพบว่า ประชาชนในแต่ละตำบล ได้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. ในครั้งที่ผ่านๆ มา ของแต่ละ อบต.จำนวนมาก เช่น มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งที่ผ่านๆ มา ร้อยละ 72.62 ในเขตตำบลนิคมพัฒนา อบต.เบ็ญยีด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ได้มีการจัดหน่วย อบต.เคลื่อนที่ออกพบปะรับฟัง ปัญหา ความต้องการของประชาชน และรับข้อร้องเรียนต่างๆ รวมทั้งจัดบริการต่างๆ ให้กับประชาชนเป็นประจำ ปีละ 4 ครั้ง

5.) **หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล** พบว่าจากตรวจสอบรายงานการตรวจสอบทางการเงินและบัญชีของจังหวัด-อำเภอ ว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ผู้ตรวจสอบบัญชี มิได้มีการทักท้วง หรือตั้งข้อสังเกตเรื่อง ใช้จ่ายเงินงบประมาณ ของ อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 เลย ไม่ว่าจะเป็นในประเด็น การใช้จ่ายเงินโดยไม่ประหยัด หรือไม่มีประสิทธิภาพ ก็ตาม อบต.หลายแห่งประมุลงานก่อสร้างถนนได้ราคาถูก

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

กว่า งานก่อสร้างถนนที่จัดสร้างโดยหน่วยราชการอื่น หรือในงบประมาณที่เท่ากัน งบประมาณสร้างถนนได้ความยาวที่มากกว่า ในขณะที่คุณสมบัติอื่น ๆ ของถนน ไม่แตกต่างกัน

ข. ประสิทธิภาพการทำกิจกรรม เป็นการพิจารณาจาก ภารกิจหน้าที่ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และจากการประมวลผลการวัดประสิทธิภาพการทำกิจกรรม 5 ด้าน ของ อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ธรรมาภิบาลประจำปี 2546 ที่ได้เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยน พบว่า

1.) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อบต.ธรรมาภิบาลรางวัลที่ 1 ทุกแห่ง มีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ ด้านการส่งเสริม คุณภาพชีวิตด้านต่างๆ เช่น ด้านการสังคมสงเคราะห์ โดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การป้องกันโรคติดต่อ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน การพัฒนาเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การศึกษาโดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเอง มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุชุมชน ที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ตามสภาพเงื่อนไขของแต่ละ อบต. เช่น อบต.นิคมพัฒนา กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง สนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหมู่บ้านละ 20 คน 7 หมู่บ้านรวม 140 คน คนละ 300 บาท อีกทั้งจัดตั้งโครงการ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” เพื่อสร้างความมั่นใจและไว้วางใจแก่ผู้ปกครอง ในการฝากบุตรหลานให้ศูนย์ดูแลในช่วงเวลากลางวัน ในโรงเรียน 3 แห่ง ของเขตตำบลนิคมพัฒนา โดย อบต.ลงทุนให้เด็ก คนละ 1,600 บาท ต่อเดือน โครงการอิมทั่วกันกับอาหารกลางวันของ อบต. นิคมพัฒนา มีโรงเรียนในโครงการ 3 แห่ง นักเรียนที่อยู่ในโครงการ 597 คน ใช้งบประมาณตลอดปีการศึกษา 1,090,000 บาท อบต.บ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมี การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อสนองความต้องการของชาวบ้านส้อง ด้วยงบประมาณของ อบต.ทั้งหมด โดยไม่ได้มีการรับโอนงานนี้จากกระทรวงใด

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

2.) **ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**
อบต.ธรรมมาภิบาล รางวัลที่ 1 ทุกแห่ง มีการส่งเสริม หรือสนับสนุนงบประมาณ ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น รณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่า และมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปลูกต้นไม้หรือป่าชุมชน การขจัดให้มีและปรับปรุงระบบการกำจัดขยะ และสถานที่กำจัดขยะ การป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาและการป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะ การขจัดให้มีหรือปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย การดูแลรักษาและให้มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่ดี เช่น อบต.ดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงการแก๊สชีวภาพจากชีวมวล ซึ่งเป็นการแก้ปัญหามลพิษทางกลิ่นจากชีวมวล โดยชาวบ้านใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพโดยไม่ต้องจ่ายเงิน สามารถตัดความขัดแย้งของชุมชนลงไปได้ หรือ อบต.วิจิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ได้สนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ป่าคลองเกาะผี โดยการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีการปลูกป่า และปลูกทดแทนไม้เก่าที่เสื่อมสภาพ จนสามารถฟื้นคืนสภาพป่าชายเลนได้ รวมทั้งสร้างเยาวชนในพื้นที่ให้มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลรักษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ส่วน อบต.กะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล ด้วยการวางซั้งเป็นแนวเขตอนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ รวมทั้งมีการออกข้อบังคับกำหนดเขตพื้นที่ป้องกันการรุกรานน้ำในเขตตำบล ซึ่งส่งผลในทางเศรษฐกิจช่วยให้ชาวบ้านสามารถจับสัตว์น้ำมาบริโภค และช่วยเสริมรายได้ได้

3.) **ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน** พบว่า อบต.ธรรมมาภิบาล ที่ได้รางวัลที่ 1 ทุกแห่ง มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนมากมาย ทั้งด้วยวิธีการเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ การเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย จัดให้มีลานค้าชุมชน ร้านค้าชุมชน ศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านกลาง และสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม นอกจากกิจกรรม ดังกล่าวข้างต้นซึ่ง อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ทั้งหมดได้ให้การสนับสนุนหรือจัดสรรงบประมาณให้แล้ว ยังมีการส่งเสริม

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เศรษฐกิจ มุ่งแก้ไขปัญหาอาชีพในลักษณะอื่นที่ อบต. ถือเป็นความภาคภูมิใจ ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนอีกมาก เช่น อบต.บ้านล้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการสนับสนุนฟื้นฟูกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านล้อง จนสามารถจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ช่วยแก้ปัญหาราคายางพารา และแหล่งรับซื้อยางพาราและพืชผลทางการเกษตรอย่างอื่น เช่น ผลไม้ เงาะ มังคุด ทุเรียน ซึ่งเป็นพืชผลเกษตรสำคัญของชาวบ้านล้อง ตลาดกลางนี้ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างมาก ส่วน อบต.บางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มอนุรักษ์หอยแครง ด้วยการอบรมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล สนับสนุนกลุ่มอนุรักษ์ ร่วมกันติดตามเฝ้าระวังเรือคราดหอยแครง ไม่ให้บุกรุกเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนที่ประกอบอาชีพเก็บหอยแครงด้วยมือ มีรายได้เลี้ยงครอบครัวปีละ 39 ล้านบาท อบต.บ้านนอก อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน ด้วยงบประมาณกว่า 1 ล้านบาท ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายสินค้าที่ผลิตขึ้น

4.) **ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย** พบว่าทุก อบต. ธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 ให้ความสำคัญ มีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและความสงบเรียบร้อย เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน บาง อบต. ได้มีการการจัดให้มีผังเมืองและแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านยาเสพติด การจัดสัปดาห์ต่อต้านยาเสพติดโลก รณรงค์และป้องกันปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ เช่น เสี่ยงตามสาย หอกระจายข่าว แผ่นพับ เป็นต้น การส่งเสริมลานกีฬาและการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด การบำบัดผู้ติดยาเสพติด การสุ่มตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด โดยเฉพาะในช่วงปี 2545-2546 ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ มีปัญหา ยาเสพติดค่อนข้างมาก ดังนั้นกิจกรรมรณรงค์ด้านยาเสพติดจึงค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับกิจกรรมการจัดระเบียบชุมชน สังคม ในรูปแบบอื่น ๆ

5.) **ด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน** สรุปได้ว่าทุก อบต. ธรรมาภิบาล รางวัลที่ 1 มีโครงการที่สามารถจัดจ้าง /จัดซื้อได้ ต่ำกว่าวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้

แต่ละโครงการมีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ/จัดจ้าง มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการกำหนดราคากลางในการจัดซื้อ-จัดจ้าง มีการจัดทำรายการ แสดง รายรับ รายจ่าย และงบทดลองเป็นรายเดือน มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินและ งบอื่นๆ ส่งให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ได้ภายใน 90 วัน นับแต่วันสิ้น ปีงบประมาณ และได้เปิดเผยให้ประชาชนทราบ มีการจัดตั้งศูนย์รวมข่าวประกวด ราคา ณ สำนักงานหรือที่ทำการ อบต. มีการเผยแพร่ข่าวสารประกวดราคาทางสื่อ ต่าง ๆ มีศูนย์รับแจ้งข่าวสารการทุจริต มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ในการจัดทำงบประมาณ

4.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นประเด็นสำคัญที่สุด โดยเฉพาะเมื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของกับ อบต.ทั้งในฐานะนายก อบต. ประธาน อบต. ปลัด อบต. ผู้แทน ประชาคมทั้งหญิง และชาย ของ อบต.ทั้ง 58 แห่ง ที่ได้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ อบต. ต่างมีข้อสรุปร่วมกันว่า อบต. แต่ละแห่ง ไม่อาจ ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน จนกระทั่งได้รับรางวัลที่ 1 หากขาดการมีส่วนร่วม ของประชาชน ผู้บริหาร อบต.ทั้งฝ่ายการเมือง และฝ่ายประจำมีความเห็นร่วมกันว่า หากประชาชนไม่มีส่วนร่วม อบต.ย่อมไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลได้ ทั้งหลักคุณธรรม นิติธรรม หลักความรับผิดชอบ ในขณะที่ผู้แทนประชาคม หญิง และชาย มีความเห็นเป็นเอกฉันท์เช่นเดียวกันว่า หากอบต.ไม่มีใช้วิธีการ ดำเนินงานแบบที่เรียกว่าใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ย่อมไม่มีหนทางที่จะ พัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลได้ และประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของการทำงานของ อบต.ย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดมากมาย แต่ด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน อบต.ย่อมสามารถขจัดอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ลงได้ เนื่องจากเป็นการระดมสรรพกำลังความรู้ความสามารถต่างๆ ของผู้คนในชุมชน มาร่วม กันสร้างสรรค์ชุมชน

4.6 การบริหารความขัดแย้ง เมื่อเริ่มดำเนินงาน อบต.ยุคแรก มีความขัดแย้งระหว่างอำนาจ การปกครองท้องถิ่น กับ อำนาจการปกครองท้องถิ่น ค่อนข้างมาก แต่ทุก อบต. ที่มี ปัญหา พยายามแก้ไขปัญหา ด้วยการวิธีการประนีประนอมก่อน เนื่องจาก ผู้คนใน ชุมชนส่วนใหญ่ รู้จักคุ้นเคยกัน บ้างเป็นเครือญาติกัน และจำเป็นจะต้องอยู่ร่วมกันไป อีกนาน จึงพยายามหาทางประนีประนอม อาศัยการสนทนาทำความเข้าใจ และ

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

บางครั้งอาศัยผู้อาวุโส ที่ผู้คนในชุมชนเคารพนับถือร่วมกัน ช่วยไกลเกลี่ย และให้ บทบาท ให้ความสำคัญแก่อำนาจเดิม ด้วยการยกย่อง ให้เป็นที่ปรึกษา และหมั่น ปรึกษาหารือ กับบุคคลเหล่านั้น โดยชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นหลัก มี อบต. เพียงไม่กี่แห่งที่ใช้วิธีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นการ ดำเนินการเมื่อได้ผ่านการเจรจาด้วยเจ้าหน้าที่ และ ผ่านผู้อาวุโส หรือผู้ที่ชุมชนเคารพ นับถือแล้ว แต่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ คดีเหล่านี้คือ การบุกรุกที่สาธารณะ การไม่ จ่ายภาษีของโรงงานในท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหาร อบต. ให้ความเห็นว่เพื่อความ เป็นธรรมและถูกต้อง รวมทั้งเป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับพิทักษ์ผลประโยชน์โดย ส่วนรวมของตำบล

5. **สรุปแนวทางการพัฒนา อบต.ธรรมาภิบาล ที่ยั่งยืน** อบต.รางวัลธรรมาภิบาล ทุกแห่งมี ความเห็นร่วมกันว่า การพัฒนาอบต.ธรรมาภิบาลที่ยั่งยืน นั้นเป้าหมายอยู่ที่แก้ไขทุกข์ของ ชุมชน และทำให้ผู้คนในชุมชนเป็นสุข โดยทั่วหน้า ดังนั้น จำเป็นจะต้องมีแนวทางพัฒนา ดังนี้

5.1 **การบริหารจัดการองค์กร** เป้าหมายคือการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และ ให้บริการพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาเพื่อให้ทันการ เปลี่ยนแปลง เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ทำงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ วิธีการไปสู่การเป็นองค์กรเรียนรู้ ทันสมัย มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ นั้น จำเป็นต้องดำเนินการเรื่อง **“ประชาคม”** ให้เป็นจริงและมี ประสิทธิภาพ ให้ประชาคมเข้าร่วมในการวางแผน ทั้งแผนปี และแผน 3 ปี ในการ บริหารองค์กรผู้บริหาร ควรคำนึงว่า ประชาคมที่สมบูรณ์ เป็นทั้งเป้าหมายในการ ทำงาน และกระบวนการในการทำงานของ อบต. การมีประสิทธิภาพขององค์กร ต้องเริ่มตั้งแต่บุคลากรในองค์กรมีประสิทธิภาพ ทำงานอย่างรู้เป้าหมายองค์กร พร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และปรับตนเองให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม มุ่ง ในการให้บริการที่ดีที่สุดแก่ประชาชน เรียนรู้พัฒนาปรับปรุงระบบงาน จัดทำคู่มือ การทำงาน เพื่อการทำงานที่ได้มาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค มีประสิทธิภาพ และคงไว้ซึ่งความถูกต้อง เป็นธรรม

5.2 **การสร้างการมีส่วนร่วม** การออกข้อบัญญัติ หรือข้อบังคับตำบล ควรเริ่มต้นจาก ที่ประชุมประชาคม งานประมุลต้องทำตามระเบียบจริง ๆ ทุกขั้นตอน ซึ่งแต่ละ

ขั้นตอน มีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่แล้ว และ อนาคตต้องเปิด หรือสร้างช่องทางใหม่ๆ ให้ประชาชนเข้าร่วมได้มากที่สุด ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การมีผู้รับความคิดเห็น และการจัด อนาคต.สัญจร แม้เป็นทางการ แต่บางครั้งอาจยังไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้คน ดังนั้นจำเป็นที่ อนาคต.จะต้องรับรู้ความต้องการ หรือข้อขัดข้องเดือดร้อนของประชาชน ผ่านจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แม้ในวงสนทนา งานวัด งานบวช งานแต่งงาน งานบุญประเพณีต่างๆ แล้วดำเนินการแก้ไข ข้อขัดข้องเหล่านั้น โดยมีพักต้องรอว่า ยังไม่มีผู้ใดทำหนังสือ แจ้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งเมื่อใดที่ความต้องการได้รับการสนองตอบโดยทันทีแม้เป็นเรื่องเล็กน้อย เมื่อนั้นสมาชิกในชุมชน จะรู้สึก ว่า อนาคต.เอาใจใส่ สนใจความเห็นของตน และพร้อมจะให้ความร่วมมือในเรื่องอื่น ๆ หาก อนาคต.มีความต้องการ

5.3 การสร้างระบบตรวจสอบจากประชาชน นอกจากระบบช่องทางตรวจสอบที่มีอยู่แล้ว เช่น การทำตามกฎระเบียบ ข้อบังคับทางการเงิน การจัดซื้อ จัดจ้างต่างๆ แล้ว อนาคต. จะต้องพร้อมในการนำเสนอช่องทางตรวจสอบใหม่ ๆ ให้กับประชาชน เช่น จัดทำป้ายระบุขั้นตอนการให้บริการในเรื่องต่างๆ พร้อมกับกำหนดระยะเวลา เพื่อประชาชนสามารถตรวจสอบได้ถึงความถูกต้อง และประสิทธิภาพการทำงาน อำนวยความสะดวก ให้กับประชาชน ที่เข้ามาตรวจสอบ และเห็นว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ให้กับ อนาคต. และชุมชน สมควรได้รับการยกย่องชมเชยให้เกียรติ เห็นคุณค่า มิใช่ ถูกมองว่าเป็น ผู้สร้างความปั่นป่วนวุ่นวายในการทำงานของ อนาคต. พัฒนาระบบติดตามประเมินผลโดยประชาชน เพื่อร่วมกันตรวจสอบความคุ้มค่าของงบประมาณการทำกิจกรรมต่างๆ

5.4 การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยมีบุคลากรใน อนาคต. และสมาชิกในตำบล เป็นเป้าหมาย โดยใช้วิธีการศึกษาดูงาน เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จัดเวทีประชาชนระดมความคิดเห็น สรุปรบทเรียน ทำความเข้าใจปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมทั้งร่วมลงมือปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองด้วย ในกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม เนื่องจากแต่ละคน ล้วนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน และที่สำคัญ

จำเป็นต้องมีการสรุปการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง เพื่อพัฒนาต่อยอดความรู้ใหม่ และที่สำคัญคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทั้งหลายทั้งปวงของการเรียนรู้ี้ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการที่มุ่งแก้ไขทุกข์ และสร้างสุข ให้สมาชิกในตำบล

5.5 การระดมทุนทางสังคม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่จะช่วยเสริม สร้างและพัฒนาการทำงาน ของ อบต. ซึ่งมาจากทั้งภายในและภายนอกตำบล อันได้แก่ คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น /วัฒนธรรม/ประเพณี ท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ และกลุ่มทางสังคมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ในตำบล เช่น เติญ ผู้นำ อดีตผู้นำมาเป็นทีปรึกษา สร้างผู้ที่เอาจริงเอาจัง หรือมีสำนึกท้องถิ่นขึ้นมา ระดมความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อระดมความร่วมมือในการแก้ปัญหา ขจัดทุกข์ของคนในตำบล ไม่ว่าจะเป็น เรื่องใดก็ตาม จัดเวที สร้างช่องทางเปิดโอกาส และหนุนเสริมให้ผู้รู้ท้องถิ่น ได้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ ทักษะพิเศษ เฉพาะที่แต่ละคนมีอยู่สู่คนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็น ครู ดนตรี ช่างฝีมือต่าง ๆ ฯลฯ สนับสนุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มทางสังคมวัฒนธรรม ประเพณี กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มอื่นใด อันอาจนำไปสู่การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เสริมสร้างสติปัญญาความรู้ ความสามารถทั้งของบุคลากร ใน อบต. และบุคลากรในตำบล เพื่อความเข้มแข็งขององค์กร และตำบล ในการระดมทุนทางสังคมนี้สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างเครือข่ายทั้งในทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพลังในลักษณะทวีคูณได้

กล่าวโดยสรุป การจะพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล อย่างยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้อง ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อประกันให้ได้ว่า องค์กรจะถูกตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา การถูกตรวจสอบบ่อย ๆ ขององค์กร จะนำไปสู่ การพัฒนาปรับปรุงองค์กรให้กลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา พัฒนาระบบงานให้ทันสมัย สั้น กระชับ พัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้กระตือรือร้น มีสำนึกแห่งการให้บริการ ทำงานด้วยความทุ่มเท คำนึงถึงความถูกต้อง ประหยัด และคุ้มค่า เสริมประสิทธิภาพการให้บริการที่เหมาะสม ถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชน มีความยุติธรรม เสมอภาค และสามารถระดมทุนทางสังคมได้ อย่างเหมาะสม

ภาคผนวก 1

ประมวลภาพรวม อบต.รางวัลที่ 1 ประจำปีจังหวัด โครงการประกวดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล
ประจำปี 2546

1. จำนวน และร้อยละของ อบต.จำแนกตามชั้นและภาค

ภาค / ชั้น อบต.	ชั้น 1	ชั้น 2	ชั้น 3	ชั้น 4	ชั้น 5	รวม
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	
เหนือ (16 แห่ง)	-	-	1	3	12	16
กลาง (26 แห่ง)	5	1	1	5	14	26
อีสาน (19 แห่ง)	-	2	1	3	13	19
ใต้ (14 แห่ง)	1	-	2	5	6	14
รวม	6	3	5	16	45	75
คิดเป็นร้อยละ	8	4	6.67	21.33	60.0	100.00

2. จำนวนและร้อยละของ อบต.จำแนกตามขนาดหมู่บ้านและภาค

ขนาดหมู่บ้านใน อบต.	จำนวนอบต.ในภาค (แห่ง)				
	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้	รวม
ไม่เกิน 5 หมู่บ้าน	-	2	-	2	4 (5.3)
6-10 หมู่บ้าน	10	14	5	6	35 (46.7)
11-15 หมู่บ้าน	5	8	10	4	27 (36.0)
16-20 หมู่บ้าน	1	2	1	2	6 (8.0)
เกิน 20 หมู่บ้านขึ้นไป	-	-	3	-	3 (4.0)
รวม	16	26	19	15	75 (100.0)
คิดเป็นร้อยละ	21.33	34.67	25.33	18.67	100.00

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

3. จำนวน อบต.จำแนกตามกลุ่มขนาดหมู่บ้านในความดูแลรับผิดชอบ

หมู่บ้านในความ รับผิดชอบ	อบต. (จำนวน)	จำนวนอบต.ในแต่ละภาค/รายชื่อ อบต.
ไม่เกิน 5 หมู่บ้าน	4	ภาคกลาง 2 แห่ง คือ อบต.บึงยี่โถ รัษฎบุรี ปทุมธานี อบต.ยายแพ่ง บาง คนที สมุทรสงคราม ภาคใต้ 2 แห่ง คือ อบต.ยะตะะ เมือง ยะลา และ อบต.บางนอน เมือง ระนอง
6-10 หมู่บ้าน	36	ภาคเหนือ 10 แห่ง ภาคกลาง 14 แห่ง ภาคอีสาน 5 แห่งและภาคใต้ 7 แห่ง
11-15 หมู่บ้าน	26	ภาคเหนือ 5 แห่ง ภาคกลาง 8 แห่ง ภาคอีสาน 10 แห่ง และภาคใต้ 3 แห่ง
16-20 หมู่บ้าน	6	ภาคเหนือ 1 แห่ง คือ อบต.แม่ฟ้าหลวง ภาคกลาง 2 แห่ง คือ อบต. หนองแซง หันคา ชัยนาท และ อบต.บ้านพระ เมือง ปราจีนบุรี ภาคอีสาน 1 แห่ง คือ อบต.พระซอง นาแก นครพนม และภาคใต้ 2 แห่ง คือ บต. ละงู ละงู สตูล และ อบต.บ้านส้อง เวียงสระ สุราษฎร์ธานี
20 หมู่บ้านขึ้นไป	3	มีเฉพาะในภาคอีสาน รวม 3 แห่ง คือ อบต.หนองแสงวาปีปทุม มหาสารคาม (28 หมู่บ้าน) อบต.แดล ศรีขรรุมิ สุรินทร์ (22 หมู่บ้าน) และ อบต.เหนือเมือง เมือง ร้อยเอ็ด (21 หมู่บ้าน)
รวม	75	

4. จำนวน และร้อยละของ อบต.จำแนกตามขนาดพื้นที่ และภาคต่าง ๆ

ขนาดพื้นที่ อบต. (ตร.กม.)	จำนวนอบต.ในแต่ละภาค				รวม	ร้อยละ
	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้		
ต่ำกว่า 5	-	1	-	-	1	1.3
6-10	-	1	-	-	1	1.3
11-20	1	8	1	1	11	14.7
21-49	5	8	6	3	22	29.3

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

50-99	3	6	9	6	24	32.0
100-199	5	2	2	4	13	17.4
เกิน 200	2	-	1		3	4.0
รวม	16	26	19	15	75	100.00

5. รายชื่อ อบต. ตามภาคและขนาดพื้นที่.

5.1 รายชื่อ อบต.ขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	ขนาดพื้นที่(ตร.กม.)
เหนือ	ตำผามอก ลอง แพร่	400
กลาง	ห้วยทราย เมือง ประจวบคีรีขันธ์	126.76
อีสาน	ปวนพุก กิ่ง อ.หนองหิน เลย	200
ใต้	ครน สวี ชุมพร	131.75

5.2 รายชื่อ อบต.ขนาดพื้นที่น้อยที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	ขนาดพื้นที่(ตร.กม.)
เหนือ	เวียงยอง เมือง ลำพูน.	11.7
กลาง	ยายแพ่ง บางคนที่ สมุทรสงคราม	3.5
อีสาน	ห้วยทะเล เมือง นครราชสีมา	18.43
ใต้	บ้านนอก ปะนาเระ ปัตตานี	12.89

6. จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. ตามภูมิภาคต่าง ๆ

6.1 รายชื่อ อบต.ที่มีจำนวนหมู่บ้านมากที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	จำนวนหมู่บ้าน
เหนือ	แม่ฟ้าหลวง แม่ฟ้าหลวง เชียงราย	16
กลาง	บ้านพระ เมือง ปราจีนบุรี	19
อีสาน	หนองแสง วาปีปทุม มหาสารคาม	28
ใต้	บ้านสอง เวียงสระ สุราษฎร์ธานี	18

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

6.2 รายชื่อ อบต.ที่มีจำนวนหมู่บ้านน้อยที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	จำนวนหมู่บ้าน
เหนือ	นาเหลือง เวียงสา น่าน/ เวียงยองเมือง ลำพูน	7
กลาง	บึงยี่โก รัญบุรี ปทุมธานี	4
อีสาน	หนองแคน ดงหลวง มุกดาหาร	7
ใต้	บางนอน เมือง ระนอง	4

7 จำนวนและร้อยละของ อบต. จำแนกตามขนาดประชากรและภาค

ขนาดประชากรใน อบต. (คน)	ภูมิภาค				รวม (ร้อยละ)
	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้	
ไม่เกิน 2,000 คน	-	1	-	-	1 (1.3)
2,001-4,000 คน	1	5	-	1	7 (9.3)
4,001-6,000 คน	4	5	3	2	14 (18.7)
6,001-8,000 คน	3	4	7	5	19 (25.4)
8,001-10,000 คน	5	3	4	1	13 (17.3)
10,001-20,001 คน	3	6	5	4	18 (24.0)
20,001-30,000 คน	-	2	-	-	2 (2.7)
30,001-40,000 คน	-	-	-	1	1 (1.3)
รวม	16	26	19	14	75 (100.0)

7.1 รายชื่อ อบต.ที่มีประชากรมากที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	ประชากร(คน)
เหนือ	แม่ฟ้าหลวง แม่ฟ้าหลวง เชียงราย	18,599
กลาง	พิมลราช เมือง นนทบุรี	20,425
อีสาน	เหนือเมือง เมือง ร้อยเอ็ด	19,310
ใต้	วิจิต เมือง ภูเก็ต	33,635

สัมนนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

7.2 รายชื่อ อบต.ที่มีประชากรน้อยที่สุดในภาคต่างๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	ประชากร(คน)
เหนือ	นาเหลียง เวียงสา น่าน	3,291
กลาง	ยายแพง บางคนที่ สมุทรสงคราม	1,705
อีสาน	ปะทัดบุ ประโคนชัย บุรีรัมย์	4,059
ใต้	บ้านนอก ปะนาละ ปัตตานี	3,365

8. จำนวนและร้อยละของ อบต. จำแนกตามขนาดครัวเรือนในแต่ละภาค

จำนวนครัวเรือนใน อบต.	ภูมิภาค				รวม (ร้อยละ)
	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้	
ต่ำกว่า 1,000	1	8	2	3	14 (18.7)
1,001 – 2,000	8	6	10	3	26 (36.0)
2,001 – 3,000	4	3	3	4	14 (18.7)
3,001 – 4,000	1	3	-	1	5 (6.6)
4,001 – 5,000	1	2	-	2	5 (6.6)
5,001 - 10,000	-	2	2	-	4 (5.4)
มากกว่า10,001	-	2	-	1	3 (4.0)
ไม่มีข้อมูล	1	-	2	-	3 (4.0)
รวม	16	26	19	14	75 (100.0)

8.1 รายชื่อ อบต.ที่มีครัวเรือนมากที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	จำนวนครัวเรือน
เหนือ	ดอนแก้ว แมริม เชียงใหม่	4,736
กลาง	พิมลราช เมือง นนทบุรี	11,730
อีสาน	หัวทะเล เมือง นครราชสีมา	6,788
ใต้	วิจิต เมือง ภูเก็ต	15,630

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

8.2 รายชื่อ อบต.ที่มีครัวเรือนน้อยที่สุดในภาคต่าง ๆ

ภาค	ชื่อ อบต.	จำนวนครัวเรือน
เหนือ	นาเหลือง เวียงสา น่าน	911
กลาง	ยายแพง บางคนที่ สมุทรสงคราม	315
อีสาน	ปะทัดบุ ประโคนชัย บุรีรัมย์	808
ใต้	บ้านนอก ปะนาละ ปัตตานี	635

9. รายชื่อ อบต.ที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปี 2544 มากที่สุด และน้อยที่สุด จำแนกตามภาค

ภาค	อบต.รายได้มากที่สุด		อบต.รายได้น้อยที่สุด	
	ชื่อ อบต.	ล้านบาท	ชื่อ อบต.	ล้านบาท
เหนือ	ดอนแก้ว แมริม เชียงใหม่	7.77	สมอโคน บ้านตาก ตาก	1.328
กลาง	ไร่ชิง สามพราน นครปฐม	30.567	พระแก้ว ภาชี พระนครศรีอยุธยา	.750
อีสาน	เหนือเมือง เมือง ร้อยเอ็ด	8.190	หนองแคน ดงหลวง มุกดาหาร	.758
ใต้	วิจิต เมือง ภูเก็ต	32.730	บ้านนอก ปะนาละ ปัตตานี	1.494

10. ค่าเฉลี่ย จำนวนหมู่บ้าน และขนาดพื้นที่ของ อบต.ในภาคต่าง ๆ

ภาค	จำนวนเฉลี่ยหมู่บ้านในอบต. (หมู่บ้าน)	จำนวนเฉลี่ยพื้นที่ในอบต. (ตร.กม.)
เหนือ	10	99.87
กลาง	9.34	41.21
อีสาน	13.6	68.89
ใต้	9.7	71.71
เฉลี่ยรวม	10.66	70.42

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

11. จำนวนและค่าเฉลี่ย คร้วเรือนและประชากรของ อบต.ในภาคต่าง ๆ

ภาค	จำนวนครัวเรือน		จำนวนประชากร	
	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย	จำนวนรวม	ค่าเฉลี่ย
เหนือ	31,120	1,945	130,485	8,155.31
กลาง	78,763	4,922.68	223,451	13,965.68
อีสาน	36,745	2,296.56	175,076	10,942.25
ใต้	44,973	3,212.35	152,075	10,862.5
รวม	191,601	3,094.14	681,087	10,981.43

12. จำนวนและร้อยละ ของ อบต.จำแนกตามปีที่จัดตั้งและภาคต่าง ๆ

ปีที่จัดตั้ง อบต.	ภูมิภาค(แห่ง)				รวม	
	เหนือ	กลาง	อีสาน	ใต้	แห่ง	ร้อยละ
2538	3	9	2	4	18	24.0
2539	6	10	9	5	30	40.0
2540	6	6	8	5	25	33.3
2541						-
2542	1	1	-	-	2	2.7
รวม	16	26	19	14	75	100.0

สัมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

13. รายชื่อ อบต.ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อประชากร สูงสุดและต่ำสุด ในแต่ละภูมิภาค

ภาค	อบต.รายได้เฉลี่ยต่อประชากร สูงสุด		อบต.รายได้เฉลี่ยต่อประชากรต่ำสุด	
	ชื่อ อบต.	บาท	ชื่อ อบต.	บาท
เหนือ	เวียงยอง เมือง ลำพูน	905.09	สมอโคน บ้านตาก ตาก	107.49
กลาง	แพรक्षा เมือง สมุทรปราการ	2,323. 01	คลองหาด คลองหาด สระแก้ว	274.99
อีสาน	ศรีสราญ คอนสวรรค์ ชัยภูมิ	564.23	คำเขื่อนแก้ว ชานุมาน อำนาจเจริญ	126.26
ใต้	อ่าวนาง เมือง กระบี่	2,939. 14	บ้านนา กิ่ง อ.ศรีนครินทร์ พัทลุง	293.35

@@@@@@@@@@@@@@@@@@@@

กลุ่มที่ 1

องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลการจัดการสิ่งแวดล้อม

รายงานวิจัยธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่

อาจารย์ ดร. นภาพร อติวานิชยพงศ์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทนำ

กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในโครงการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาลที่โดดเด่น 10 กรณีศึกษา โดยมีประเด็นสำคัญของการศึกษา คือ ความโดดเด่นในกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของอบต.ดอนแก้ว ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดในเรื่องของกระบวนการบริหารจัดการโครงการที่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และบทวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่นำไปสู่ผลสำเร็จของอบต. ตลอดจนได้นำเสนอข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีแหล่งข้อมูลที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารและจากบุคคลในพื้นที่โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลเอกสารและวีดิทัศน์ประกอบด้วยเอกสารเผยแพร่ที่จัดพิมพ์โดย อบต.ดอนแก้ว และวีดิทัศน์เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ อบต. ได้ดำเนินงาน รวมถึงรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นักวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำการศึกษาไว้ รายละเอียดของเอกสารได้ระบุไว้ในบรรณานุกรม
2. การสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลทั้งในส่วนของ อบต. และองค์กรที่ร่วมงานกับ อบต.

ประกอบด้วย

- นายกอบต. ดอนแก้ว
- ปลัด อบต. ดอนแก้ว
- เจ้าอาวาสวัดดารารามูข
- พยาบาลประจำศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลดอนแก้ว
- คณะครูโรงเรียนบ้านดอนแก้ว
- สมาชิกผู้อยู่อาศัยในชุมชนดอนแก้ว

สัมนนารถมาภิบาลในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ข้อมูลที่จัดเก็บได้ตรวจสอบความถูกต้อง โดยเปรียบเทียบจากการสัมภาษณ์บุคคลที่หลากหลายข้างต้น และตรวจสอบกับเอกสารเผยแพร่ของอบต.ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัด เนื่องจากผู้วิจัยไม่ใช่คนในพื้นที่และมีเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามอย่างจำกัด จึงทำให้ขาดรายละเอียดของข้อมูลในบางประเด็น

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลดอนแก้วตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 เป็นอบต. ชั้น 4 ต่อมาในปี พ.ศ.2540 ได้รับการเลื่อนระดับเป็น อบต. ชั้น 3 หรือชั้นกลาง

ในระยะแรก อบต. ดอนแก้ว ไม่มีที่ทำการถาวรจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านพระครูโสภณ บุญญารมณ์ (ตุ้ ลุงทอง) เจ้าอาวาสวัดโสภณาราม ใช้อาคารสภาตำบลเดิม ซึ่งเป็นอาคารกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านตำบลดอนแก้ว ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดโสภณาราม เป็นอาคารที่ทำการชั่วคราวซึ่งต้องประสบปัญหา คือ สถานที่คับแคบ มีเสียงรบกวน เนื่องจากติดถนน ต่อมา อบต. ดอนแก้ว จึงได้เสนอขอใช้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) ประจำปีงบประมาณ 2540 เงินจ่ายขาดสะสม เพื่อก่อสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ชั้น จำนวน 1 หลัง ในวงเงิน 1,755,000 บาท ก่อสร้างในบริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งกันไว้เป็นที่ประชุมตำบล อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มใช้เป็นที่สถานที่ทำการถาวรตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นมา

พื้นที่ในเขตปกครองตำบลดอนแก้ว มีทั้งหมด 34,953 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของราษฎรหรือเขตชุมชน 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด สำหรับพื้นที่ที่เหลือ 3 ใน 4 เป็นเขตทหาร ศูนย์ราชการ เขตอุทยาน ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านบ่อปู้
- หมู่ที่ 2 บ้านดอนแก้ว
- หมู่ที่ 3 บ้านศาลาและบ้านห้วยตึงเฒ่า
- หมู่ที่ 4 บ้านป่าแฉะ
- หมู่ที่ 5 บ้านพระนอน
- หมู่ที่ 6 บ้านปารวก
- หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง
- หมู่ที่ 8 บ้านชะเยือง

สัมนานาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- หมู่ที่ 9 บ้านสบสา-หนองพาน
- หมู่ที่ 10 บ้านพระเจ้านั่งโคน

จำนวนประชากรทั้งตำบล ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2546 มี 4,932ครัวเรือน 13,557 คน แยกเป็นชาย 7,233 คน หญิง 6,324 คน มีอาชีพรับจ้าง 48 % ค้าขาย 23% รับราชการ 18% เกษตรกร 4 % อื่น ๆ 7% เหตุที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตทหาร และเป็นที่ตั้งของส่วนราชการ พื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนมีน้อย จำนวนประชากรที่เป็นชุมชนดั้งเดิมกับผู้อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ ซึ่งเป็นข้าราชการ และผู้ที่เข้ามาประกอบธุรกิจมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ประชากรดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร เมื่อมีบุตรหลานได้รับการศึกษาสูงจะไม่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรเหมือนพ่อแม่ในขณะที่บุตรหลานของข้าราชการและผู้ประกอบธุรกิจค้าขาย ก็จะไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวมอยู่แล้ว ดังนั้นจึงพบว่าในปัจจุบันเกษตรกรเป็นคนกลุ่มน้อยในตำบลดอนแก้ว มีสัดส่วนเพียง 4% ของประชากรทั้งหมด ส่วนผู้มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และข้าราชการ มีสัดส่วนรวมกันสูงถึง 89% ของประชากรทั้งหมด

อบต. ดอนแก้วได้รับรางวัลพระปกเกล้าประจำปี 2545 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนจากสถาบันพระปกเกล้า และได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 2 ปีซ้อน คือในปี พ.ศ. 2546 ได้รับรางวัลที่ 1 และในปี 2547 ได้รับรางวัลที่ 2

ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาชุมชน นับว่ามีความโดดเด่นอย่างมาก โดย อบต. ได้รับรางวัลชนะเลิศ “ชุมชนถึงขยะทองคำ” ประจำปี 2545 จากสำนักสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับการประกาศเกียรติคุณองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่น โดยได้รับรางวัลพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่นตามโครงการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาองค์กรเครือข่ายดีเด่นจากกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในปี 2545

สำหรับคำขวัญของ อบต.ดอนแก้วคือ **สร้างท้องถิ่นให้ก้าวหน้า พัฒนาคนให้ก้าวไกล ความสุขของประชาชนยิ่งใหญ่ คือ หัวใจ “อบต. ดอนแก้ว”**

กิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น : การกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน

อบต. ดอนแก้ว ให้ความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างมาก แม้ว่าจะเป็น อบต. ที่มีระดับรายได้ไม่มาก คือ จัดอยู่ใน อบต. ชั้นกลาง มีงบประมาณรวมเงินอุดหนุน ในปี 2547 จำนวน 14

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ล้านบาท โดยกิจกรรมที่ อบต. เป็นผู้ริเริ่มหรือให้เงินอุดหนุน จะเป็นการตอบสนองต่อการแก้ปัญหาในชุมชน ตัวอย่างเช่น

- ชุมชนมีปัญหาผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น อบต. ได้ร่วมกับโรงเรียน และวัด จัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมกีฬาเพื่อต้านยาเสพติดในหมู่เยาวชน

- ชุมชนมีปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง และมีเด็กกำพร้าจากพ่อแม่ที่เสียชีวิตจากการติดเชื้อ HIV อบต. ได้จัดกิจกรรมเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่บ้าน อบรมความรู้เรื่องผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์ให้แก่สมาชิกในชุมชน ให้เงินสวัสดิการอุดหนุนคนชรา คนพิการและผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นต้น

- ชุมชนมีปัญหามลพิษ จากกลิ่นขี้หมู อบต. ได้สนับสนุนโครงการแก๊สชีวภาพจากขี้หมู ทำให้ อบต. ได้รับความชื่นชมว่าสามารถแก้วิกฤตให้เป็นโอกาส โดยปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในปี 2543 มีชาวบ้าน หมู่ที่ 9 บ้านสบสา - หนองพาน ได้ร้องเรียน อบต. ว่าได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นขี้หมู และแมลงวันจากฟาร์มเลี้ยงหมูแห่งหนึ่ง ซึ่งเลี้ยงหมูแม่พันธุ์และลูกหมูรวม 400 ตัว

อบต. จึงได้หารือร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน เกษตรตำบล และเจ้าของฟาร์มเลี้ยงหมูเพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านกับเจ้าของฟาร์ม จนได้ข้อตกลงให้สร้างบ่อแก๊สชีวภาพจากขี้หมู โดยได้จัดทำแผนของบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 160,000 บาท เจ้าของฟาร์มออกค่าใช้จ่ายร้อยละ 55 กรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนร้อยละ 45 สามารถผลิตแก๊สชีวภาพจากขี้หมูส่งผ่านท่อพีวีซีให้ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง 42 หลังคาเรือนได้ใช้แก๊สฟรีในครัวเรือน ตลอดอายุของฟาร์มเลี้ยงหมู ส่วนกากมูลหมูที่เหลือได้นำมาตากแห้งผลิตเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ ใช้เป็นปุ๋ยบำรุงดินสำหรับการปลูกพืชสวนในพื้นที่ ของเจ้าของฟาร์มเลี้ยงหมู

โครงการแก๊สชีวภาพจากขี้หมู จึงถือเป็นการแก้ปัญหามลพิษในชุมชน โดยแปรวิกฤตให้เป็นโอกาส และส่งเสริมให้ชุมชนได้มีเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยชาวบ้านได้รับประโยชน์จากการมีแก๊สหุงต้มใช้ฟรีและสามารถแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนกลับมาอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติต่อไป

นอกเหนือจากกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น อบต. มีโครงการเด่น ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจที่แสดงถึงความสร้างสรรค์และการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน คือ การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้หยิบยกโครงการดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นว่า อบต. ได้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโครงการอย่างไร

โครงการขยะทองคำ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

การกำจัดขยะมูลฝอยเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญมากปัญหาหนึ่งของตำบลดอนแก้ว สภาพปัญหาที่ปรากฏ คือ ไม่มีที่กำจัดขยะ ขยะมูลฝอยถูกทิ้งเรี่ยราด ควันไฟจากการเผาขยะสร้างมลพิษในอากาศและขยะมูลฝอยที่ถูกทิ้งลงในแหล่งน้ำ เช่น ซากสัตว์ตาย ขวด ถุงพลาสติก สร้างมลพิษในน้ำ โดยแท้จริงแล้วปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ใช่ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น แต่จากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยของจังหวัดเชียงใหม่เป็นปัญหาสะสมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี และส่งผลกระทบต่อชุมชนในบริเวณกว้าง ไม่เฉพาะแต่ชุมชนเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงชุมชนข้างเคียงทั้งชุมชนที่เป็นพื้นที่ทิ้งและกำจัดขยะชุมชนที่อยู่ในเส้นทางขนส่งขยะ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีงานศึกษาทางวิชาการเพื่อถอดบทเรียนการบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ (สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ 2546 : 70-85)

อบต. ดอนแก้ว เริ่มจัดทำโครงการชุมชนถึงขยะทองคำเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยในตำบลดอนแก้ว ในปี พ.ศ. 2544 และได้รางวัลชนะเลิศ "ชุมชนถึงขยะทองคำ" ประจำปี 2545 จากสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยชุมชนที่ได้รับรางวัล คือ บ้านสันเหมือง หมู่ที่ 7 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาบทเรียนการบริหารจัดการแบบธรรมชาติบำบัด ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยที่ อบต. ได้ทำในพื้นที่บ้านสันเหมือง หมู่ที่ 7 ภายใต้โครงการ "อบต. รักถิ่นรักษ์พลังงาน" โดยพบว่า จุดเด่นของการดำเนินโครงการ คือ การที่อบต. สามารถระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพทั่วไปของปัญหาก่อนมีโครงการ

บ้านสันเหมือง หมู่ที่ 7 แยกจากบ้านศาลาหมู่ที่ 3 ตำบลดอนแก้ว ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2540 มีพื้นที่ 2.3 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำโขง กลางหมู่บ้านมีลำเหมืองสาบมีน้ำไหลผ่านตลอดปี มีจำนวนประชากร 616 คน จำนวนครัวเรือน 200 ครัวเรือน สมาชิก อบต. จากบ้านสันเหมือง (นายทองคำ บุญสูง) เคยดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหาร อบต. ในระหว่างวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544- 17 มิถุนายน 2546 อาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ คือ อาชีพรับจ้าง รองลงมา คือ อาชีพค้าขายและทำสวนปลูกพืชผักสวนครัว

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สภาพปัญหาก่อนเริ่มมีโครงการกำจัดขยะมูลฝอย คือ แต่ละครัวเรือนทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเรี่ยราด ชาวบ้านไม่รู้วิธีการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง ขยะเปียกจากเศษอาหารในครัวเรือนไม่ถูกนำมาสร้างประโยชน์ใด ๆ และจากการที่ชุมชนมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ มีน้ำจากลำเหมืองสาไหลผ่าน ทำให้มีปัญหามลพิษจากน้ำที่เกิดจากการทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำเหมือง ได้มีการประมาณว่า แต่ละวันชุมชนบ้านสันเหมืองมีจำนวนขยะ 376 กิโลกรัม

แม้ว่า อบต. จะมีแผนงานด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมชุมชน แต่การดำเนินงานไม่เกิดผลตามแผนงานที่วางไว้ ซึ่งพบว่าสาเหตุสำคัญเกิดจากที่ผ่านมากิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจ กำจัดอยู่เฉพาะสมาชิก อบต. เท่านั้น และมีเฉพาะกิจกรรมอบรมให้ความรู้แต่ไม่มีกิจกรรมพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานกับชุมชน การติดตามความก้าวหน้าไม่ได้ลงไปสู่ชุมชนอย่างใกล้ชิด มีแต่การติดตามในการประชุมสภาอบต. เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถระดมความร่วมมือจากชุมชนได้อย่างกว้างขวาง

การบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการประเมินผลการดำเนินงานในระยะแรกไม่ประสบผลเท่าที่ควร ทำให้ อบต. มีการปรับปรุงยุทธวิธีการทำงานในกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยใหม่โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจในระดับหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการทุกหมู่บ้านไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งนอกจากการระดมสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมโครงการแล้ว ยังได้มีการจัดตั้งแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน ๆ ละ 10 คน เป็นเครือข่ายในการทำงาน เพื่อสร้างทีมวิทยากรชุมชน (วิทยากรกระบวนการ) ลงไปพบปะชาวบ้านในช่วงหัวค่ำคืนละ 12 - 13 ครัวเรือน เพื่อศึกษาปัญหาและให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยในบ้านเรือน

ในการสร้างวิทยากรชุมชน มีองค์การพัฒนาเอกชน คือ สมาคมวิถีทางเลือกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้การสนับสนุนการจัดค่ายความคิดเพื่อสร้างกระบวนการคิด วิเคราะห์ แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย ผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน และแนวทางการจัดการขยะภายใต้โครงการ “อบต. รักถิ่น รักษ์พลังงาน” แกนนำชุมชนที่ผ่านกระบวนการด้านความคิดได้กลับไปจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งจัดทำแผนระดับชุมชนเสนอให้ อบต. พิจารณาสับสนุน โดย อบต. และผู้แทนแกนนำชุมชนละ 3 คน ได้พิจารณาโครงการร่วมกันเพื่อนำกลับไปปรับปรุงร่วมกับชุมชน

สัมนนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หลังจากที่ อบต. มีการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานใหม่ โดยยึดหลักให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ปรากฏว่า ชุมชนแรกที่มีความกระตือรือร้นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับโครงการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด คือ ชุมชนบ้านสันเหมือง หมู่ที่ 7 โดยได้มีการดำเนินงานดังนี้ คือ

1. จัดประชุมเวทีชุมชน เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหมู่บ้านได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผน

2. จัดตั้งแกนนำโดยมีคณะกรรมการโครงการคัดแยกกำจัด พัฒนาขยะ หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง เป็นผู้นำ โดยมี อบต. ให้การสนับสนุนการจัดอบรม จัดสัมมนาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และบริษัททวงษ์พาณิชย์ ซึ่งเป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจ คัดแยกและส่งออกขยะที่มีชื่อเสียงมากในจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ อบต. ได้ให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ในการคัดแยกขยะ ประกอบด้วย กรงขยะ 3 กรง รถเข็นขยะ 1 คัน

3. จัดตั้งอาสาสมัครลาดตระเวน เจ้าหน้าที่ป้องกันการลักลอบทิ้งขยะในเวลาากลางคืน ขยะที่คัดแยกแล้ว ส่วนที่ขายได้ (ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระจังน้ำอัดลม) เมื่อขายแล้ว จะนำรายได้เข้าหมู่บ้านเป็นเงินกองกลางที่ใช้ในกิจกรรมส่วนรวม เช่น จัดแข่งขันกีฬา เปลี่ยนหลอดไฟฟ้า ซื่อน้ำมันตัดหญ้า ฯลฯ ส่วนขยะเปียก (เศษอาหาร ใบไม้ เศษหญ้า) นำมากองรวมทำปุ๋ยหมักใช้สำหรับบำรุงพืชผักสวนครัว จากการดำเนินงานที่เข้มแข็งของชุมชน อบต. จึงส่งชุมชนเข้าร่วมประกวดโครงการขยะทองคำ คนได้รับรางวัลชนะเลิศ "ชุมชนถังขยะทองคำ" ประจำปี 2545

นอกเหนือจากชุมชนบ้านสันเหมืองแล้วในปัจจุบัน อบต. สามารถขยายผลโครงการกำจัดขยะไปสู่หมู่บ้านอื่นได้เพิ่มขึ้น คือ หมู่ 2 บ้านดอนแก้ว สามารถบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยได้ดีเหมือนบ้านสันเหมือง และหมู่ 3 บ้านศาลา เริ่มมีความเข้มแข็งในการเข้าร่วมโครงการ

กลยุทธ์ในการแสวงหาความร่วมมือ

การที่ อบต. สามารถระดมความร่วมมือจากชุมชนได้อย่างดีในโครงการกำจัดขยะมูลฝอยเกิดจากกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่สำคัญบางประการ กล่าวคือ

1 การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรชุมชน

อบต. มีวิธีการทำงานโดยผ่านบทบาทสถาบันที่สำคัญในท้องถิ่น 2 สถาบัน คือ วัดและโรงเรียน ในชุมชนสถาบันบ้านสันเหมือง อบต. ได้ร่วมกับสำนักสงฆ์สันเหมือง ในการรณรงค์เรื่องการจัดเก็บขยะ โดยมีเจ้าสำนักสงฆ์สันเหมือง คือ พระครูพุทธรัตน์ ธมมรตโน ให้ความสำคัญสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยมีการจัดอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ในเรื่องการคัดแยกขยะ และการทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะเปียก ทำให้พระในสำนัก

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สงฆ์มีกิจกรรมทำความสะอาด เก็บขยะในวัดและที่สำคัญ คือ ในวันพระมีการเทศน์ เรื่อง การเก็บขยะให้กับชาวบ้านที่มาทำบุญ โดยให้ถือเอาวัดเป็นแบบอย่าง

ในส่วนของโรงเรียน อบต. ได้ประสานงานกับโรงเรียนบ้านศาลา หมู่ที่ 3 จัดกิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียนช่วยกันเก็บ คัด แยกขยะ โดยมีกิจกรรมเก็บขยะร่วมกับชาวบ้านในชุมชนทุกวันศุกร์ เวลา 08.00 – 08.30 น. ก่อนเข้าเรียน นอกจากโรงเรียนบ้านศาลา แล้วยังมีโรงเรียนบ้านดอนแก้ว หมู่ที่ 2 และโรงเรียนบ้านพระนอน หมู่ที่ 5 ซึ่งเข้าร่วมโครงการจากการประสานของ อบต. ทั้งในเรื่องของกิจกรรมคัดแยกขยะและการทำปุ๋ยชีวภาพ

2. การสร้างทีมงานวิทยากรชุมชน (วิทยากรกระบวนการ)

อบต. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะให้กับแกนนำชุมชน ให้เป็นวิทยากรชุมชน รวมทั้งอาสาสมัครที่สนใจช่วยเหลือชุมชนเพื่อเป็นกลไกหลักในการดำเนินกิจกรรมในระดับหมู่บ้าน บทบาทการเป็นกลไกดังกล่าวถูกเรียกว่าเป็น "วิทยากรชุมชน" หรือเป็น หัวหอก หรือตัวกระตุ้นชุมชน โดยวิทยากรชุมชนจะลงมือทำงานร่วมกับชุมชนที่วัด โรงเรียน และตลาด มีการแบ่งสายกันดำเนินงาน ติดตามผลและจัดประชุมหมุนเวียนตามชุมชนต่าง ๆ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยในส่วนของ การพัฒนาทักษะ อบต. และแกนนำชุมชน เพื่อให้เป็นวิทยากรชุมชน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน คือ สมาคมวิถีทางเลือกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Alternative Development Association : SADA)

3. ใช้การประชาสัมพันธ์หลายรูปแบบ

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ อบต. ประสบความสำเร็จในการระดมความร่วมมือจากชุมชน คือ การใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ หลายรูปแบบ โดยพบว่า อบต. มีการผลิตสื่อ แผ่นพับ ใบปลิว เผยแพร่ความรู้และชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมโครงการอย่างทั่วถึง มีการทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเปลี่ยนมาใช้ถุงผ้า ใบตอง ตระกร้าแทนถุงพลาสติก ส่งรูปถ่ายและข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน *เชียงใหม่นิวส์* และ *ไทยนิวส์* เป็นต้น และมีการออกอากาศประชาสัมพันธ์โครงการทางสถานีวิทยุท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนกระตุ้นความสนใจของชาวบ้านในชุมชนให้อยากเข้าร่วมกิจกรรม

การวางแผนต่อเนื่องและยั่งยืน

โครงการกำจัดขยะมูลฝอยระยะแรก เริ่มต้นจากกิจกรรมคัดแยกขยะและทำปุ๋ยชีวภาพในระดับครัวเรือน ต่อมา อบต. ได้กำหนดเป็นแผนงานที่จะทำให้โครงการมีความต่อเนื่องและยั่งยืนใน

สัมนาคารรามาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ระยะยาวไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมที่ทำตามกระแส โดยพบว่า อบต. ได้จัดตั้งศูนย์รับซื้อขยะของตำบลดอนแก้ว เพื่อรับซื้อขยะจากหมู่บ้าน ทั้ง 10 แห่ง และกำลังก่อสร้างโรงเรือนคัดแยกขยะอย่างถาวรขึ้นในพื้นที่ป่าช้า ใกล้วัดดอนแก้วโดยขณะนี้ได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้วประมาณ 70 %

อย่างไรก็ตามพบว่าในการกำจัดขยะ ยังคงมีขยะจำนวนมากที่ไม่สามารถนำไปขายหรือนำไปทำปุ๋ยไม่ได้ ต้องทำลายทิ้งอย่างเดียว อบต. จึงมีแผนงานที่จะสร้างเตาเผาขยะไร้มลพิษเพื่อกำจัดขยะในส่วนนี้ โดยจะใช้เงินรางวัล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่มีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2547 จำนวน 1 ล้าน 3 แสนบาท มาเป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างเตาเผาขยะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

โครงการกำจัดขยะมูลฝอย ได้ส่งผลดีต่อชุมชนและ อบต. ในหลายด้าน กล่าวคือ ประการแรก เกิดผลดีต่อชุมชนโดยตรง ในการลดปริมาณขยะและแก้ปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะ ประการที่สอง เกิดการทำงานในลักษณะประชาคมที่ไม่แยกส่วนระหว่างสมาชิก อบต. กับแกนนำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้เรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมโครงการกำจัดขยะมูลฝอย ได้นำมาประยุกต์ใช้กับแผนงาน โครงการอื่น ๆ ที่เป็นบทบาทหน้าที่ของ อบต. จนส่งผลให้ อบต. ได้รับรางวัลชนะเลิศในด้านต่าง ๆ มากมาย

ประการสุดท้าย เกิดผลพลอยได้ทางเศรษฐกิจ โดยรายได้จากการขายขยะได้นำมาใช้ในการกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านและโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ปุ๋ยชีวภาพที่ทำจากขยะเปียก ชาวบ้านได้นำไปใช้บำรุงดิน ในการปลูกพืชผักสวนครัว โดยเฉพาะชุมชนบ้านสันเหมือง หมู่ที่ 7 ซึ่งชาวบ้านส่วนหนึ่งมีอาชีพทำสวนปลูกพืชผักสวนครัวได้ให้ข้อมูลว่าพืชผักสวนครัวให้ผลผลิตดีมากกว่าการใช้ปุ๋ยหมักที่ทำจากขยะในครัวเรือน และจากการที่น้ำในลำเหมืองไม่เน่าเสีย ทำให้ชาวบ้านสามารถเลี้ยงปลาในกระชังและทำสวนสมุนไพรบริเวณริมคลองที่สะอาดปราศจากขยะ

โครงสร้างแล้วจะพบว่าโครงการกำจัดขยะมูลฝอย ได้มีการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลโดย อบต. ได้ใช้หลักการการทำงานอย่างมีส่วนร่วม การวางแผนงานเพื่อให้โครงการมีความยั่งยืนจนสามารถทำให้โครงการประสบความสำเร็จเกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยส่วนรวมต่อการทำงาน ของ อบต.เอง และต่อสมาชิกชุมชนแต่ละคน

บทวิเคราะห้

จากการศึกษาการบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาลของ อบต. ดอนแก้ว โดยเน้นหนักที่กิจกรรมโดดเด่นของ อบต. คือ การกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้เห็นรูปธรรมของการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาล ได้นำมาสู่การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของการเป็น อบต. ธรรมาภิบาล โดยการเชื่อมโยงกับการทำงานในโครงการอื่น ๆ ของ อบต. ผู้วิจัยขอเสนอบทวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานของ อบต. ดอนแก้ว ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน

การที่ อบต. สามารถระดมความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนได้มาก เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งมาจากการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรชุมชนในตำบลดอนแก้วทั้งวัด โรงเรียน และโรงพยาบาล หรือกล่าวในอีกด้านหนึ่ง อบต. ได้มีการประสานงานกับองค์กรชุมชนอย่างดียิ่งในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีการสนับสนุนงบประมาณโครงการที่จัดทำโดยองค์กรชุมชน ทำให้มีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

จากการศึกษาพบว่า วัดเป็นสถาบันชุมชน ที่ อบต. มีการทำงานร่วมด้วยอย่างมาก โดยในตำบลดอนแก้ว มีวัด 5 แห่ง และสำนักสงฆ์ 1 แห่ง อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

วัดดารากิมุข (วัดปอบู้)	หมู่ที่ 1
วัดดอนแก้ว	หมู่ที่ 2
วัดโสภณาราม	หมู่ที่ 3
วัดนปิยาราม	หมู่ที่ 4
วัดพระนอน	หมู่ที่ 5
สำนักสงฆ์สันเหมือง	หมู่ที่ 7

ลักษณะเด่นของวัดในตำบลดอนแก้ว คือ การที่เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นพระนักพัฒนา โดยพบว่า วัดทุกวัดมีกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน เช่น กิจกรรมกับผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ผู้ติดเชื้อ HIV กำจัดขยะ ปลูกสมุนไพร เป็นต้น ลักษณะดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญซึ่งทำให้ อบต. สามารถประสานงานในเรื่อง การทำกิจกรรมชุมชนกับวัดได้ง่าย หรืออาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้ อบต. มีความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จากการศึกษาพบว่า วัดและสำนักสงฆ์ ทุกวัดมีการทำกิจกรรมร่วมกับ อบต. ยกเว้น วัดปิยาราม¹ นอกจากนี้ อบต. ได้ให้ความสนับสนุนงบประมาณแก่กิจกรรมของวัด เช่น โครงการบรรพชา สามเณรภาคฤดูร้อน โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการพระปริยัติธรรมศึกษาบาลี-นันทกรรม เป็นต้น

วัดทั้ง 5 แห่ง นี้ มีวัดโสภณาราม เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากเจ้าอาวาส คือ พระครูโสภณ บุญญาภรณ์(ตุ้มทอง) รองเจ้าคณะอำเภอแมริมเป็น พระนักพัฒนา และพระนักเทศน์ ที่เป็น ที่เคารพนับถือของพระสงฆ์และชาวบ้านในตำบลดอนแก้ว จึงมีบทบาท ในการประสานความร่วมมือ ระหว่างวัดและชุมชนในกิจกรรมต่างๆอย่างมาก ภายในวัดโสภณารามยังมีการจัดตั้งมูลนิธิบุญญาภรณ์ ซึ่ง ทำกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน และสนับสนุน กิจกรรมถ้าจัดขยะมูลฝอย ของชาวบ้านหมู่ที่ 3

ในส่วนของความร่วมมือที่ได้รับจากโรงเรียน ตำบลดอนแก้ว มีโรงเรียนในระดับ ประถมศึกษา 3 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง โรงเรียนที่มีการร่วมกิจกรรมกับ อบต. คือ โรงเรียนใน ระดับประถมศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านดอนแก้ว โรงเรียนบ้านศาลา โรงเรียนบ้านพระนอน โดย อบต. ให้ความสนับสนุนอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน ศูนย์เด็กเล็ก เป็นต้น ในขณะเดียวกัน กิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้นเพื่อเยาวชนในหมู่บ้านจะได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนอย่างดี เช่น การจัดกีฬา ด้านยาเสพติด การจัดงานวันเด็ก ลอยกระทง และงานประเพณีต่าง ๆ

สำหรับการดำเนินงานด้านสาธารณสุข อบต. ได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลท้องถิ่น คือ โรงพยาบาลนครพิงค์ สาเหตุที่ อบต. และโรงพยาบาลนครพิงค์ มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี เนื่องจากอบต. ได้ให้ความสนับสนุนการทำงานของโรงพยาบาลโดยได้สร้างอาคารสำนักงานศูนย์แพทย์ ชุมชน ตำบลดอนแก้ว ของโรงพยาบาลนครพิงค์ ในที่ดินของ อบต. โดยสำนักงานดังกล่าว ตั้งอยู่ใน บริเวณเดียวกับสำนักงานของ อบต. ซึ่งได้ช่วยแก้ปัญหาของโรงพยาบาล ในเรื่อง การไม่มีอาคาร สำนักงาน สำหรับเป็นที่ตั้งของศูนย์แพทย์ฯ โดยศูนย์แพทย์ฯดังกล่าว ได้เปิดให้การรักษาพยาบาลขึ้น พื้นฐานแก่ชาวบ้านในชุมชนทำให้ไม่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาลและยังเปิดให้บริการนวดแผนไทย ซึ่งมี ชาวบ้านและกรรมการตลอดจนเจ้าหน้าที่ของ อบต. ไปใช้บริการอยู่ตลอด ศูนย์แพทย์ดังกล่าว เปิด ดำเนินงานตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2543 ให้บริการแก่ประชาชนใน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4, 5, 8 และ 10 ซึ่งมีราษฎรรวม 3,062 คน

¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พยาบาลประจำศูนย์แพทย์ชนบทตำบลดอนแก้ว และผู้อาศัยอยู่ในชุมชน แต่ไม่ทราบสาเหตุที่ ชัดเจนของปัญหา

สัมนานาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

กล่าวโดยสรุปการที่องค์กรชุมชนและหน่วยราชการในตำบลดอนแก้วมีผู้นำหรือผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ในเรื่องงานพัฒนาชุมชนมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัดโรงเรียนและโรงพยาบาลคือเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชนที่ทำให้โครงการพัฒนาชุมชนของ อบต. ได้รับความร่วมมือและความสนับสนุนจากองค์กรชุมชนเป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันการที่ อบต. ได้ให้ความสนับสนุนต่อกิจกรรมขององค์กรชุมชนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของงบประมาณการเข้าร่วมโครงการหรือแม้กระทั่งการสร้างสำนักงานให้ในที่ดินของ อบต. ทำให้การร่วมมือกันระหว่าง อบต. และองค์กรชุมชนมีความแนบแน่นสมัครสมานสามัคคีกันมากยิ่งขึ้น

2. การบริหารงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้

การที่อบต. สามารถระดมความร่วมมือจากชุมชนได้อย่างสูงในโครงการกำจัดขยะมูลฝอยและโครงการพัฒนาชุมชนอื่นๆ นอกจากปัจจัยเรื่องการได้รับความสนับสนุนจากองค์กรชุมชนหลัก เงื่อนไขที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ สมาชิกในชุมชนมีความเชื่อถือและศรัทธาต่อการบริหารงาน ของอบต. เป็นไปอย่างโปร่งใส และตรวจสอบได้ปราศจากมลทินในปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นจึง ทำให้ชุมชนมีความไว้วางใจและยินดีให้ความร่วมมือกับอบต. ในกิจกรรมต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอรูปแบบของการทำงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ของ อบต. ดอนแก้ว อันเป็นจุดเด่นในการบริหารงานของ อบต.

ปัญหาการทุจริต คอร์ปชั่นใน อบต. เป็นประเด็นที่รับรู้กันอยู่ทั่วไป จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีนักวิชาการทำการศึกษาวิจัยและพบว่ามีการฉ้อโกงปัญหาการทุจริต คอร์ปชั่นของ อบต. ที่มีความรุนแรงในระดับต่าง ๆ โดยพบว่าปัญหาการทุจริตเกี่ยวกับทรัพยากร ธรรมชาติ การออกใบอนุญาต การจัดซื้อจัดจ้าง การโกงค่าแรงราษฎร การใช้ต้นทุน โครงการไม่ชัดเจน และการทุจริตเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ เป็นต้น (นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ 2546 : 6-45-47)

อย่างไรก็ตามสำหรับอบต.ดอนแก้ว การดำเนินงานอย่างโปร่งใสปราศจากปัญหาการทุจริต คอร์ปชั่น เป็นเรื่องสำหรับผู้บริหาร อบต. มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์บุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ปฏิบัติงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่อาศัยอยู่ในตำบลดอนแก้ว พระสงฆ์ ครู และพยาบาลที่ร่วมทำกิจกรรมกับอบต. ได้ข้อมูลตรงกันในเรื่องที่ทุกคนไม่เคยได้ยินคำครหาเกี่ยวกับความไม่ โปร่งใสหรือการทุจริตคอร์ปชั่นในการดำเนินงานของอบต. อีกทั้งการได้รับรางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนจากสถานพระปกเกล้าในปีพ.ศ.2545 นับได้ว่าเป็นเครื่องยืนยันความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. ดอนแก้ว

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

2.1 รูปธรรมและกระบวนการของความโปร่งใสและตรวจสอบได้

จุดเด่นของความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ในการดำเนินงานของอบต. ดอนแก้ว คือ การเน้นนโยบายต่อต้านการทุจริต โดยรูปธรรมที่เป็นความภาคภูมิใจของ อบต. คือ การที่ อบต. เคยยกเลิกงานประมูลโครงการสร้างถนนของบริษัทผู้รับเหมาแห่งหนึ่งเมื่อปี 2544 เนื่องจากมีหลักฐานชัดเจนจากวิดีโอที่ทางอบต. แอบถ่ายภาพไว้แสดงให้เห็นว่าบริษัทรับเหมา ก่อสร้างที่เข้าร่วมการประมูลงานมีการเจรจาสมยอม (ฮั้ว) กัน

ผู้บริหารของอบต. ให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสทั้งในหมู่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและสมาชิก อบต. โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของ อบต. ทุกคนจะได้รับรู้นโยบายจากผู้บริหารว่าการทำงานจะได้ค่าตอบแทนเฉพาะเงินเดือนและสวัสดิการเท่านั้น ห้ามมิให้รับสินบนหรือค่าตอบแทนอื่นจากผู้มารับบริการจากอบต. การวางระเบียบปฏิบัติเพื่อเป็นหลักประกันมิให้เกิดช่องทางการทุจริตหรือการเรียกร้องค่าตอบแทนอันมิชอบจากผู้มารับบริการเช่นในกรณีการขอใบอนุญาตปลูกสร้างอาคาร หากตรวจสอบแล้วมีเอกสารครบถ้วนถูกต้อง รับผิดชอบจะต้อง ออก ใบอนุญาตให้แล้วเสร็จภายใน 1 วัน

นอกจากนี้ยังมีการสร้างประเพณีการให้บริการโดยไม่หยุดพักเที่ยงเพื่อเพิ่มเวลาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ อบต. โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. เก็บเงินกันคนละ 200 - 250 บาทต่อเดือน เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารมาทำรับประทานกันเองในช่วงพักกลางวันเพื่อไม่ต้องเสียเวลาออกไปรับประทานอาหารข้างนอกมีการสร้างบ้านพักให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนนอกชุมชนให้ได้พักอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกับสำนักงานอบต. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถทำงานล่วงเวลาในช่วงกลางคืนและวันเสาร์-อาทิตย์ ในช่วงที่ม้งานมาก

ในส่วนของสมาชิก อบต. การรณรงค์ให้ทำงานอย่างโปร่งใสเริ่มในยุคของ อบต. ชุดที่ 2 เป็นต้นมา (ตั้งแต่ พ.ศ. 2542) ซึ่งเป็นชุดแรกที่สมาชิก อบต. มาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยในคณะกรรมการบริหารชุดแรก(พ.ศ.2538-2541) ซึ่งมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นสมาชิกอบต. โดยตำแหน่งปรากฏว่ายังคงมีความไม่ลงตัวในนโยบายการทำงานระหว่างฝ่ายการเมือง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) และฝ่ายข้าราชการประจำ (ปลัด อบต. ส่วนการคลัง ส่วนธุรการ) ซึ่งฝ่ายการเมืองยังคงมีประเพณี การทำงานแบบเดิม ในขณะที่ฝ่ายข้าราชการประจำมีนโยบายเน้นความโปร่งใสในการทำงาน จึงได้มีการแก้ปัญหาโดยใช้การประนีประนอมโดยทั้ง 2 ฝ่ายได้ตกลงกันว่าจะไม่เข้าไปก้าวก่าย การทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง

สัมนานาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เมื่อหมดวาระสมาชิกสภา อบต. ชุดแรก มีการเลือกตั้งสมาชิกรุ่นที่ 2 ปลัด อบต. ได้รณรงค์ให้ อบต. มีการทำงานอย่างโปร่งใส ตั้งแต่วันแรกที่มีการประชุมสมาชิกสภา อบต. โดยชี้ให้เห็นถึงการที่ภาพพจน์ของอบต. โดยส่วนใหญ่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามว่าเป็นแหล่งของการทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น จึงเรียกร้องให้ อบต. มีการทำงานอย่างโปร่งใส ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่เงินตามน้ำ ปรากฏว่าสมาชิก อบต. รุ่นใหม่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนในระดับชาวบ้าน (ผู้นำตาม ธรรมชาติ) เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องให้ อบต. ทำงานด้วยความโปร่งใส ยกเว้นสมาชิกบางรายที่ยังคงมี ความเข้าใจแบบเดิมว่าการเป็นสมาชิก อบต. จะทำให้มีโอกาสได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวจากงบประมาณ โครงการต่าง ๆ จึงรู้สึกผิดหวังที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ตามที่คาดไว้ อย่างไรก็ตามสมาชิกคนดังกล่าวได้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการทำงาน อบต. ในเวลาต่อมาเมื่อปรากฏว่า อบต. ดอนแก้ว ได้รับรางวัลและ การกล่าวขวัญถึงในแง่ของการบริหารงานอย่างโปร่งใส จึงเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นด้วยกับแนว นโยบายการทำงานอย่างโปร่งใสของ อบต. ²

นอกจากการรณรงค์ในเรื่องจิตสำนึกแล้ว อบต. ได้สร้างกระบวนการให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดการทำงานอย่างโปร่งใสดังนี้ คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย และการดำเนินต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ

การทำงานของอบต. ยึดหลัก “อบต. รู้อะไรให้ประชาชนรู้ด้วย” โดยมีการเชิญชวนให้ประชาชนมาฟังการประชุมสภา อบต. ทุกครั้งผ่านทางการกระจายเสียงตามสาย เพื่อติดตามการทำงานของ อบต. ในส่วนของโครงการต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงาน ในชุมชนได้จัดทำแผ่นพับเผยแพร่แจกให้ประชาชน ที่มาติดต่องานที่สำนักงาน อบต. รวมทั้งเผยแพร่ข่าวทางสถานีวิทยุท้องถิ่น และโทรทัศน์ โดยเฉพาะข่าว การจัดซื้อจัดจ้างจะส่งไปศูนย์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติด ประกาศในที่เปิดเผย

มีการบริการข้อมูลข่าวสาร โดยถ่ายสำเนาเรื่องที่ประชาชนเขียนคำร้องขอข้อมูลข่าวสาร ให้บริการยืมเอกสารที่มีผู้สนใจร้องขอ จัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์ประจำทุกหมู่บ้าน และจัดทำตู้รับความคิดเห็นจากประชาชน มีการเผยแพร่ข้อบังคับตำบล งบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปี แผนพัฒนาตำบลประจำปี และแผนพัฒนาตำบล 5 ปี

2.2 การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการทำงานอบต.

ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล อบต. มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านก่อนหน้า

² สัมภาษณ์ นางอุบล ชะไวฤทัย ปลัด อบต. ดอนแก้ว วันที่ 15 กันยายน 2547

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

การจัดทำแผนโดยเชิญชวนให้ชาวบ้านมาร่วมประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อนำเสนอปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ก่อนรวบรวมข้อมูลมาทำแผนพัฒนาตำบล นอกจากนี้ยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชน ร่วมเป็นคณะกรรมการเปิดของสอบราคาจัดซื้อ จัดจ้าง ตรวจรับพัสดุและตรวจงานจ้าง ซึ่งกระบวนการ ที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมรู้เห็นและตรวจสอบการทำงานของ อบต. นี้ทำให้สมาชิกอบต. ผู้ปฏิบัติงาน ทุกคนต้องระมัดระวังในการทำงานอย่างโปร่งใสไม่เปิดโอกาสให้มีการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่ายๆ

การทำงานอย่างโปร่งใสต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของ อบต. นอกจากจะส่งผลดีต่อชุมชนแล้วยังทำให้ อบต. มีงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นกล่าวคือ การที่ อบต. มีการเปิดประมูลโครงการต่าง ๆ อย่างโปร่งใส ทำให้สามารถจ้างบริษัทของเอกชนมาทำงานด้วย งบประมาณต่ำและมีประสิทธิภาพ จึงมีเงินเหลือจากงบประมาณที่ตั้งไว้สามารถนำมาดำเนินโครงการอื่น ๆ ได้

3. การมีคณะทำงานที่มีคุณภาพและมีอุดมการณ์เดียวกัน

การทำงานของ อบต. ที่ประสบความสำเร็จ มีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ การมีคณะทำงาน หรือทีมงานที่มีคุณภาพและมีอุดมการณ์เดียวกัน ทั้งสมาชิกฝ่ายการเมืองและผู้ปฏิบัติงานที่เป็นฝ่ายข้าราชการประจำ ทำให้ภายใน อบต. ไม่มีความขัดแย้งในการกำหนด ทิศทางการทำงานและการปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ นอกจากนี้บุคลากรที่เป็นพลังขับเคลื่อน การทำงานของ อบต. ได้แก่ นายก ปลัด และหัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ มีความต่อเนื่องในการทำงานตั้งแต่ เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ทำให้สามารถสรุปบทเรียนในการทำงานนำมาปรับปรุงการบริหารงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นายก อบต. คนปัจจุบัน (จ.ส.อ. วรพันธุ์ ศรีชนะ) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดลำพูน ต่อมาเมื่อภรรยาเป็นคนในตำบลดอนแก้ว และได้เข้าร่วมงานกับ อบต. ดอนแก้ว ตั้งแต่เริ่มแรกที่ อบต. ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลดอนแก้วเป็นอบต. โดยในปีแรกมีตำแหน่งเป็นกรรมการบริหารรักษาการ ตำแหน่งปลัด อบต. (14 สิงหาคม 2538 – 15 กันยายน 2539) และได้ดำรงตำแหน่ง ประธาน อบต. ในสมัยต่อมา (1 เมษายน 2542 – 2 พฤศจิกายน 2544) หลังจากนั้น ได้ดำรงตำแหน่ง นายก อบต. ตั้งแต่วันที่ 22 กันยายน 2546 จนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นผู้ที่มิบทเรียนและประสบการณ์ในการบริหาร งาน อบต. อย่างต่อเนื่อง

ในฝ่ายข้าราชการประจำ ปลัด อบต. นับเป็นกลไกสำคัญที่สุดที่ทำให้ อบต. ดอนแก้ว ประสบความสำเร็จในการทำงานจนได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 2 ปีซ้อน ปลัด อบต. คนปัจจุบัน (นางอุบล ยะไวทย์) เป็นคนอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดำรงตำแหน่งปลัด อบต. ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2539 – ปัจจุบัน จากการทำเป็นคนใน ท้องถิ่น จึงมีพื้นฐานความรู้เรื่องงานประเพณีพื้นบ้าน และสามารถเข้าใจปัญหาและ วัฒนธรรมของคนใน ชุมชนได้

สภามนารมรรมาภิบาลในองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เป็นอย่างดีมีส่วนช่วยให้การจัดกัตกิจกรรมและการประสานงานกับชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่าง สอดคล้องและเหมาะสมกับชุมชน และการทำงานในหน้าที่ปลัดอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มแรก ทำให้ ปัจจุบันปลัดเป็นผู้ที่มีอาวุโสมีบทเรียนและประสบการณ์ในการบริหารงานมากที่สุดในฝ่ายข้าราชการ ประจำ

อย่างไรก็ตามในความเห็นของปลัด อบต. ผู้มีส่วนอย่างมากในการผลักดัน อบต. ไปสู่ ความสำเร็จ คือเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนธุรการ โดยที่ทีมงานฝ่ายข้าราชการมี อุดมการณ์ในการทำงานไปในแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน หรือ การทุ่มเททำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ อบต. สามารถดำเนินงานตามนโยบายไม่รับสินบนจาก ผู้รับเหมาโครงการหรือจากผู้มาขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และการให้บริการประชาชนโดยไม่หยุด พัก เทียงเป็นต้น ในขณะที่เดียวกันอุดมการณ์ในการทำงานบริการและพัฒนาชุมชนและการบริหารงานอย่าง โปร่งใสได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารคือ นายกอบต. รองนายก และจากฝ่ายสภา อบต. ตั้งแต่ยุคที่ สมาชิกสภา อบต. มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด (ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา)

จากการที่ทีมงานฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ มีอุดมการณ์ในการทำงาน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและมีความขยันขันแข็งในการปฏิบัติทำให้ อบต. ดอนแก้ว ประสบ ความสำเร็จจนกลายเป็น อบต. ที่มีผลงานดีเด่นในด้านการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ อบต. ดอนแก้ว จะเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้ อบต. สามารถมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล แต่จากการศึกษาได้พบว่ายังคงมีประเด็นข้อสังเกตที่อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของ อบต. ในอนาคต ผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอข้อสังเกตดังกล่าวดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของชุมชนดอนแก้วในอนาคต

สภาพทั่วไปของชุมชนในตำบลดอนแก้ว ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งชนบทกึ่งเมือง ซึ่งกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่อยู่ใกล้กับตัวเมืองเชียงใหม่ และพื้นที่ ส่วน ใหญ่เป็นเขตทหาร และที่ตั้งของส่วนราชการ ผู้ที่อยู่อาศัยจึงประกอบด้วยสมาชิก2ส่วนคือ ชุมชน ดั้งเดิม ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรและปัจจุบันมีลูกหลานที่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ เป็นส่วนใหญ่ และ สมาชิกอีกส่วนหนึ่ง คือ ผู้มาอยู่ใหม่ ได้แก่ ข้าราชการที่ทำงานในหน่วยราชการของอำเภอแมริมและ อำเภอ ไกล่เคียง ตลอดจนนักศึกษาที่เล่าเรียนอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ โดยสมาชิกชุมชนในส่วนนี้ มี

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

วัฒนธรรมแบบคนเมือง อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรหรือหอพักในขณะที่สมาชิกชุมชนดั้งเดิมยังคงมีวัฒนธรรมประเพณีแบบคนชนบทอยู่

จากการสอบถามปลัด อบต. และพยาบาลประจำศูนย์แพทย์มีความเห็นตรงกันว่า กิจกรรม พัฒนาชุมชน และสาธารณสุขที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน จะได้รับการตอบสนองจาก สมาชิกชุมชน ดั้งเดิมที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบชนบทมากกว่าชุมชนที่อพยพมาอยู่ใหม่ ซึ่งมีความเป็นอยู่แบบ ปัจเจกนิยม ไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่จัดขึ้นภายในชุมชน

ดังนั้น ส่วนที่ อบต. ดอนแก้ว จะต้องเตรียมการสำหรับอนาคต คือ การปรับเปลี่ยน ยุทธวิธี การทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบคนเมืองของชุมชนที่จะต้องเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตอันใกล้ โดยอาจจะต้องศึกษาบทเรียนจาก อบต. ที่เป็นชุมชนเมือง แต่ยังคงสามารถมีการบริหารจัดการอย่าง มีธรรมาภิบาลว่ามีวิธีการแสวงหาความร่วมมือหรือกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนได้อย่างไร

2. การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร อบต. ในอนาคต

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า คณะทำงานหรือทีมงานบริหาร อบต. ดอนแก้วชุดปัจจุบันทั้งที่มาจาก ฝ่ายบริหารและฝ่ายข้าราชการมีส่วนสำคัญในความสำเร็จของ อบต. อย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่ทุ่มเท ให้กับ การทำงานและมีอุดมการณ์ในการทำงานไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นทีมงานที่ร่วมงาน กันมา ตั้งแต่เริ่มแรก ดังนั้น ในอนาคตหากมีการเปลี่ยนแปลงทีมงานโดยเฉพาะผู้บริหาร เช่น นายก หรือ ปลัด อบต. ผู้วิจัยจึงไม่แน่ใจว่า อบต. ดอนแก้ว จะยังคงรักษาแนวทางการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล ที่เป็นอยู่ได้ดีเหมือนในปัจจุบันหรือไม่ แม้จะมีข้อโต้แย้งว่าถ้าหาก อบต. ได้วางหลักการและกลไกใน การ ปฏิบัติงานและตรวจสอบการทำงานอย่างชัดเจน ก็น่าจะเป็นหลักประกันในการสืบทอดอุดมการณ์ และ นโยบายในการทำงานต่อไปได้ แต่ในความเป็นจริงคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าตัวบุคคลกับระบบไม่ สามารถ แยกออกจากกันได้ ถ้าหากบุคลากรโดยเฉพาะในระดับผู้บริหารไม่มีอุดมการณ์แบบธรรมาภิบาล หรือขาด ประสิทธิภาพในการทำงานที่ยอมจะอาศัยช่องโหว่ของกฎระเบียบและโครงสร้างขององค์กรก่อให้เกิด ความเสียหายต่อการทำงานขององค์กรได้

ในปัจจุบันได้มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร อบต. ดอนแก้ว เกิดขึ้น แล้วจาก นโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่ต้องการให้ปลัด อบต. ทุกแห่งมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนนั้น ที่ทำงานทุก 4 ปี ซึ่งปลัด อบต. ดอนแก้วคนปัจจุบันทำงานมานาน 8 ปีแล้ว และขณะนี้ได้มีการร้องขอจาก อบต. ขึ้น ใหญ่แห่งหนึ่งให้ปลัดไปช่วยพัฒนางานใน อบต. ของตน แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติจาก นายก อบต. ดอนแก้ว โดยในทัศนะของปลัดอบต. ดอนแก้ว มีการเห็นว่านโยบายการโยกย้ายปลัด อบต. ทุก 4 ปี มีทั้งข้อดีและ ข้อเสียกล่าวคือ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

พิจารณาในด้านข้อดีเป็นการเปิดโอกาสให้ อบต. ที่มีปัญหาความขัดแย้งโดยการทำงานระหว่างนายกกับปลัด สามารถปรับเปลี่ยนทีมบริหารงานได้และ อบต. โด่ที่มีปลัดซึ่งขาดความกระตือรือร้นในการทำงานจะได้มีโอกาสได้คนดีจาก อบต. อื่นมาร่วมงานเป็นการปรับเปลี่ยนหมุนเวียน นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนของของปลัด ถือเป็นการให้โอกาสแก่ปลัด อบต. ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่กันดารให้สามารถโยกย้ายสลับกับปลัด อบต. ที่ได้ทำงานอยู่ในพื้นที่ซึ่งสะดวกสบาย

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงพบว่าปลัด อบต. หลายแห่ง ที่ไม่ต้องการถูกโยกย้ายไปอยู่ในท้องที่กันดารได้หลบเลี่ยงด้วยการขอสลับพื้นที่กับปลัด อบต. ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนครบวาระ 4 ปี ทำให้ไม่ต้องถูกโยกย้าย นอกจากนี้ ในกรณีที่ปลัด อบต. ไม่ใช่คนท้องถิ่น จะต้องอาศัยเวลายาวนานในการเรียนรู้และเข้าถึงวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนสร้างความคุ้นเคย และความศรัทธา ยอมรับกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งระยะเวลา 4 ปีสั้นเกินไปสำหรับการเรียนรู้ชุมชนและเข้าถึงชุมชน โดยจากประสบการณ์ของปลัด อบต. ดอนแก้วมีความเห็นว่าวาระการทำงานของปลัด อบต. ในพื้นที่หนึ่ง ๆ ควรมีเวลาอย่างน้อย 6 ปี จึงจะสามารถสร้างสรรคกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนได้อย่างเป็นผลสำเร็จ

ดังนั้น นโยบายจากส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนโยกย้ายบุคลากรของ อบต. ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับเป็นข้อสำคัญ เนื่องจาก อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นและมีจิตใจที่ทุ่มเทการทำงานให้กับท้องถิ่นอย่างแท้จริง การสับเปลี่ยนบุคลากรโดยเฉพาะในตำแหน่งที่เป็นหัวใจหลักขององค์กรบอยอาจนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลดี

3. เงื่อนไขสนับสนุนทางเศรษฐกิจ

ตำแหน่งฝ่ายบริหารของ อบต. ได้แก่ นายก และรองนายก ได้รับค่าตอบแทนรายเดือน ในอัตราต่ำมาก เช่น ตำแหน่งนายกมีค่าตอบแทนเดือนละ 6,000 บาท ดังนั้น ผู้บริหารของ อบต. จำเป็นต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับดี และมีอาชีพซึ่งได้รับรายได้ประจำนอกเหนือจากการทำงานให้ อบต. เงื่อนไขดังกล่าวนับว่าเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารที่มีการทุ่มเทการทำงานให้ อบต. แทบจะเต็มเวลา ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการประกอบอาชีพส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้บริหาร อบต. ยึดถืออุดมการณ์ทำงานด้วยความโปร่งใสไม่รับสินบนก็จะไม่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างอื่น นอกจากค่าตอบแทนที่ได้รับ จากอบต. ในขณะที่ต้องมีค่าใช้จ่ายส่วนตัว และค่าใช้จ่ายในกิจกรรมของ อบต. ที่ไม่สามารถเบิกจากงบประมาณได้ เช่น การนำรถยนต์ส่วนตัวไปใช้ในกิจกรรมของ อบต. ไม่สามารถเบิกค่าน้ำมันรถได้ เป็นต้น

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ในทัศนะของนายก อบต. ดอนแก้ว เห็นว่ารัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารของ อบต. เพื่อเป็นเงื่อนไขสนับสนุนการทำงานอย่างสุจริตปราศจาก การคอร์รัปชันมิฉะนั้นแล้ว ผู้บริหาร อบต. ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง จะไม่สามารถทำงานได้ โดยยกตัวอย่างกรณีของตนเอง ซึ่งเดิมเป็นนักธุรกิจ มีอาชีพค้าขายเหล้า เมื่อเข้ารับตำแหน่งนายก อบต. จากภารกิจที่ต้องทุ่มเทการทำงานให้กับ อบต. โดยเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาในนามของนายก อบต. แทบทุกวัน ส่วนในวันที่ไม่มีการประชุมภายนอกต้องเข้าสำนักงานทำงานเอกสาร และต้อนรับผู้มาใช้ บริการหรือมาเยี่ยมชมการทำงานของ อบต. ทำให้ไม่มีเวลาประกอบธุรกิจของครอบครัวต้องปล่อย ให้เป็นภาระของภรรยา ซึ่งไม่สามารถทำได้เต็มที่เหมือนที่ตนเองเคยทำ ในขณะที่เดียวกันต้องมีภาระ ด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัวและภาษีสังคมจากกิจกรรมที่ทำให้ อบต. แต่ไม่สามารถเบิกงบประมาณจาก อบต. ได้ มีเพียงค่าตอบแทนเพียงเดือนละ 6,000 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับภาระทางเศรษฐกิจที่แบกรับอยู่

ดังนั้น การปรับปรุงด้านค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารฝ่ายการเมืองของ อบต. เพื่อให้ผู้บริหารที่มีความตั้งใจในการทำงานอย่างโปร่งใสไม่รับอามิสสินจ้าง จึงน่าจะเป็นส่วนสำคัญที่รัฐบาลควร พิจารณาอย่างจริงจัง เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานอย่างโปร่งใสปราศจาก การทุจริตคอร์รัปชัน

4. ความเข้าใจของชุมชนต่อการได้รางวัล “อบต. ธรรมาภิบาล”

แม้ว่า อบต. ดอนแก้ว จะได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 2 ปีซ้อน แต่จากการสอบถามครู เจ้าอาวาส พยาบาล และเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนในชุมชนทั้งหมดไม่ทราบ เรื่องการที่ อบต. ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลและไม่ทราบความหมายของการเป็น อบต. ที่มีการบริหารจัดการตามหลัก “ธรรมาภิบาล” ซึ่งทำให้คาดเดาได้ว่าสมาชิกชุมชนที่เป็นชาวบ้านโดยทั่วไปน่าจะไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับการที่ อบต. ได้รับรางวัลธรรมาภิบาลด้วย

ประเด็นดังกล่าวอาจจะไม่ใช่เรื่องที่สำคัญมากนัก แต่หากพิจารณาในแง่ที่รางวัลการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ควรเป็นส่วนที่สร้างความภาคภูมิใจไม่ใช่เฉพาะต่อสมาชิกผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน อบต. เท่านั้น แต่ควรให้สมาชิกในชุมชน ได้ร่วมภาคภูมิใจและเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. หรือช่วยกันตรวจสอบการทำงานของ อบต. มากยิ่งขึ้น มิฉะนั้นการได้รับรางวัล “ธรรมาภิบาล” จะกลายเป็นเรื่องระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับ อบต. โดยที่ชุมชน ไม่มีส่วนรับรู้หรือมีความเข้าใจว่าเหตุใด อบต. ของตนเอง จึงได้รับรางวัลดังกล่าว

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

บทสรุป

การที่ อบต. ดอนแก้ว ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล มาจากการใช้หลักการทำงานอย่างมีส่วนร่วม มีการวางแผนงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจกรรมและให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างมากที่สุด การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมีเงื่อนไขที่สนับสนุนให้ อบต. ประสบความสำเร็จหลายประการ คือ การที่องค์กรภายในชุมชนเองมีความเป็นธรรมาภิบาล มีวิสัยทัศน์ในการทำงานพัฒนาชุมชน ซึ่งนับว่าทุนทางสังคมของชุมชนดอนแก้ว ที่ทำให้ อบต. ได้รับแรงสนับสนุนจากองค์กรชุมชนเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การระดมความร่วมมือจากชุมชนได้กว้างขวาง นอกจากนี้การที่ อบต. มีข้อเด่นในเรื่องของการทำงานด้วยความโปร่งใสปราศจากมลพิษในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันได้ช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความมั่นใจของสมาชิกในชุมชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของอบต. ด้วยความเต็มใจความสำเร็จของการทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการมีทีมงานที่เข้มแข็งและมีอุดมการณ์ในการทำงานไปในแนวทางเดียวกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งในการกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติงานของ อบต.

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต เมื่อเงื่อนไขภายในชุมชน และภายใน อบต. มีความเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงต้องเป็นภาระกิจของฝ่ายที่เกี่ยวข้องและในส่วนของอบต.เอง ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของชุมชนอยู่ตลอดเวลา และเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่ดูแลรับผิดชอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้องค์กรในระดับท้องถิ่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ภาคผนวก

1 ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลากร

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหาร อบต.

1. นายกมล	เรื่อนทอง	6 มิถุนายน 2538 – 31 มีนาคม 2542
2. จ.ส.อ. วรพันธ์	ศรีชนะ	1 เมษายน 2542 – 8 สิงหาคม 2542
3. จ.ส.อ. วรพันธ์	ศรีชนะ	9 สิงหาคม 2542 – 2 พฤศจิกายน 2544
4. นายทองคำ	บุญสูง	9 พฤศจิกายน 2544 – 17 มิถุนายน 2546

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง นายก อบต.

1. นายทองคำ	บุญสูง	18 มิถุนายน 2546 – 21 กันยายน 2546
2. จ.ส.อ. วรพันธ์	ศรีชนะ	22 กันยายน 2546 – ปัจจุบัน

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาอบต.

1. นายเจริญ	ทรายคำ	6 มิถุนายน 2538 – 31 มีนาคม 2542
2. นายบุญสม	ณ เชียงใหม่	1 เมษายน 2539 – 20 พฤศจิกายน 2542
3. นายนพดล	ณ เชียงใหม่	9 สิงหาคม 2542 – 8 สิงหาคม 2544
4. นายนพดล	ณ เชียงใหม่	9 สิงหาคม 2544 – 17 กรกฎาคม 2546
5. นายนพดล	ณ เชียงใหม่	22 กันยายน 2546 - ปัจจุบัน

รายนามผู้ดำรงตำแหน่ง ปลัด อบต.

1. จ.ส.อ. วรพันธ์	ศรีชนะ	14 สิงหาคม 2538 – 15 กันยายน 2539
(กรรมการบริหารรักษาการ)
2. นางอุบล ยะไทย์		16 กันยายน 2539 - ปัจจุบัน

สัมนนารถรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

2 ลักษณะภูมิประเทศและที่ตั้ง

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแมริม พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบ อาณาเขตติดต่อ

- ทิศใต้	ติดกับ	ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่
- ทิศตะวันออก	ติดกับ	แม่น้ำปิง
- ทิศตะวันตก	ติดกับ	อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย
- ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลแม่สา

3 รางวัลสำคัญที่ อบต. ได้รับ

1. ชนะเลิศที่ 1 “ชุมชนถึงขยะทองคำ” ประจำปี 2545 วันพุธที่ 4 กันยายน 2545 จากสำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3 กรมประชาสัมพันธ์
2. รางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2545 สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน จากสถาบันพระปกเกล้า วันที่ 10 พฤศจิกายน 2545 ณ ศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพฯ
3. รางวัลองค์การบริหารส่วนตำบลดีเด่น ปี 2546 จากนายกรัฐมนตรื พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่ใช้มิติหญิงชายในการบริหารจัดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หญิงชายในการบริหารและการพัฒนาของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ วันที่ 2 มีนาคม 2546
4. รางวัลที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546 จากนายกรัฐมนตรื พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จัดโดยกระทรวงมหาดไทย วันที่ 21 กรกฎาคม 2546
5. ประกาศเกียรติคุณองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่น รางวัลการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น ตามโครงการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาองค์กรเครือข่ายดีเด่น จัดโดยกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย วันที่ 15 สิงหาคม 2546
6. โล่ประกาศเกียรติคุณ “ตำบลเขียวขจีดีเด่น” ประจำปี 2546 จากมูลนิธิสถาบันราชฤกษ์ วันที่ 15 สิงหาคม 2546
7. รางวัลที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2547 จากนายกรัฐมนตรื พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร จัดโดยกระทรวงมหาดไทย

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

บรรณานุกรม

- นวลน้อย ตีรรัตน์และคณะ 2546 รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานป.ป.ช. และ The United States Agency for International Development ผ่านทางมูลนิธิอาสาช่วยเหลือสาวยุี่ ศรีสมเพชรและขวัญดาว จิตรพนา 2543 “ก้าชชีหู่ฎุมิบัญญัติคนจากปัญหาเป็นประโยชน์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น” ไทยนิวส์รายวัน ปีที่ 31 ฉบับที่ 10,901 วันเสาร์ที่ 5 สิงหาคม 2543
- สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ 2546 การบริหารจัดการระบบกำจัดขยะแบบศูนย์รวมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมาคมวิจัยทางเลือกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 2546 “จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ ประสบการณ์และบทเรียนโครงการ อบต. รักถิ่น รักษ์พลังงาน : กรณีศึกษาขยะทองคำ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่” (เอกสารอัดสำเนา)

เอกสารเผยแพร่โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

- แผ่นพับ “สืบสานการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”
- แผ่นพับ “โครงการคิด แยก กำจัด พัฒนาขยะ หมู่ที่ 7 บ้านสันเหมือง เอกสารประกอบการเข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2545
- เอกสารบรรยายสรุป องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- เอกสารแสดงผลงานประกอบการประเมินองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดีเด่น เพื่อรับรางวัลในการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล จัดโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประจำปี 2546
- แผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ประจำปี 2547

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สัมภาษณ์

จำลอง เอกวรพันธ์ ศรีชนะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว วันที่ 14 กันยายน 2547 ณ สำนักงาน
อบต. ดอนแก้ว

นางอุบล ยะไทย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว วันที่ 15 กันยายน 2547 ณ สำนักงาน
อบต.ดอนแก้ว

นายพลากร วงศ์ทองแก้ว ผู้จัดการสำนักงานภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
วันที่ 15 กันยายน 2547 ณ สำนักงานปฏิบัติการภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

พระมหาสุวิทย์ ฐานวโร (บุญยงค์) เจ้าอาวาสวัดดาราภิรมย์ วันที่ 16 กันยายน 2547
ณ วัดดาราภิรมย์ หมู่ 1

นางสุภาพ สุวรรณทัชและคณะครูโรงเรียนบ้านดอนแก้ว วันที่ 16 กันยายน 2547 ณ โรงเรียนบ้าน
ดอนแก้ว หมู่ 2

นางวาสนา แต่เจริญ และนางศรีพิงส์ นิธิวิทยา พยาบาลวิชาชีพ 7 ศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลดอนแก้ว
วันที่ 17 กันยายน 2547 ณ สำนักงานศูนย์แพทย์ชุมชน ตำบลดอนแก้ว หมู่ 4

องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมมาภิบาล
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร
อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภรัตน์ รัตนมุขย์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารงานส่วนตำบล บางขุนไทร

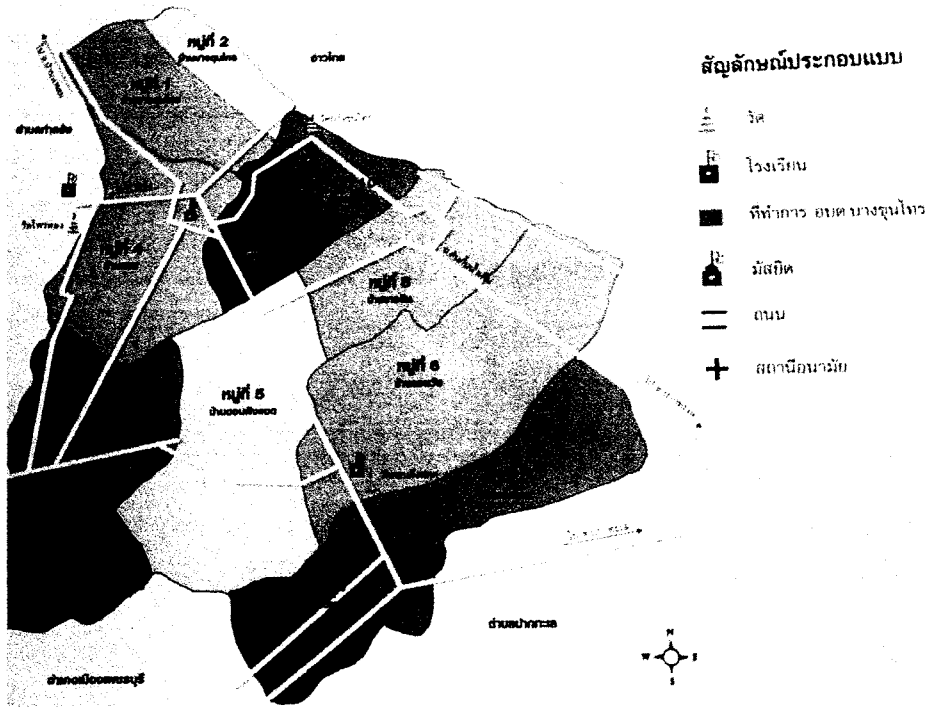
องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทร ได้จัดตั้งมาตั้งแต่ปี 2540 เริ่มแรกจากการยกฐานะมาจากสภาตำบล มีรายได้ประมาณ 2 ล้านบาท มีพื้นที่รับผิดชอบ 11 หมู่บ้านเดิมครอบคลุมพื้นที่ 25.17 ตารางกิโลเมตร โดยภูมิประเทศแบ่งเป็น 3 เขตคือ (1) ที่ราบชายฝั่งน้ำทะเลท่วมถึง (2) ที่ราบน้ำทะเลเคยท่วมถึง และ (3) ที่ราบน้ำท่วมถึง ตำบลบางขุนไทรมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,172 คน แยกเป็นชาย 3,479 คน หญิง 3,693 คน จำนวนครัวเรือน 1,556 ครัวเรือน มีความหนาแน่น 285 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารงานส่วนตำบล จำนวน 5,132 คน โดยมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารงานส่วนตำบล ปี 2544 จำนวน 3,194 คน คิดเป็นร้อยละ 62.23

ประชาชนของตำบลบางขุนไทรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพใน 4 กลุ่มด้วยกันคือ (1) ทำการประมง (2) ทำนาเกลือ (3) ทำนาข้าว (4) รับจ้างทั่วไป และจากการที่ตำบลบางขุนไทรมีพื้นที่เป็นป่าชายเลนติดทะเลอ่าวไทยซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดหอยแครงและหอยเสียบที่สมบูรณ์ที่สุด จึงมีความเหมาะสมต่อการทำประมงมากที่สุด ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ดีพอสมควรไม่ขาดแคลนดังที่คนในตำบลมักพูดว่า “อยู่ที่นี้ถ้าขยัน ไม่อดแน่” รายได้เฉลี่ยของประชากรตกประมาณ 27,000 บาทต่อคนต่อปี สำหรับด้านการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่

สํมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

รูปที่ 1 แผนที่เขตตำบลบางขุนไทร

รูปที่ 2 วิธีการทำมาหากินของชาวบางขุนไทร

2. ศักยภาพขององค์การบริหารงานส่วนตำบล บางขุนไทร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร เดิมเป็นสภาตำบลบางขุนไทรซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2539 และจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2540 เดิมมีที่ทำการชั่วคราวอยู่ที่สถานีอนามัยตำบลบางขุนไทรหลังเก่า ต่อมาได้ย้ายที่ทำการมาบังเลขที่ 1 หมู่ 3 ซึ่งเป็นที่ทำการในปัจจุบัน องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรจัดอยู่ในกลุ่มองค์การบริหารงานส่วนตำบลขนาดเล็กมีโดยมีรายได้ในปีงบประมาณ 2545 รวมทั้งสิ้น 5,184,536 บาท ซึ่งแยกออกเป็นรายการดังนี้

- รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 292,579บาท (5.64%)
- รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้ 3,398,360บาท (65.55%)
- เงินอุดหนุนจากรัฐบาล 1,493,597บาท (28.81%)

สำหรับรายได้ขององค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรในปีงบประมาณ 2546 รวมได้ 10,004,032 บาท ซึ่งแยกออกเป็นรายการดังนี้

- รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง 262,339 บาท (2.62%)
- รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้ 6,060,348 บาท (60.58%)
- เงินอุดหนุนจากรัฐบาล 3,681,345 บาท (36.80%)

ปัจจุบันองค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรมีสมาชิกทั้งสิ้น 22 คน มีพนักงานส่วนตำบล 3 คน (การคลัง 2 คน และโยธา 1 คน) ลูกจ้างประจำ 3 คน และลูกจ้างชั่วคราว 4 คน โดยบุคลากรในส่วนของสำนักงานองค์การบริหารงานส่วนตำบล มีระดับการศึกษาดังนี้

- ประถมศึกษา 4 คน
- มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 2 คน
- ปริญญาตรี 4 คน

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

โดยมี นายอาสนะ อภิสวัสดิ์แก้วเจริญ ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการ
นายจรินทร์ เดชปาน ดำรงตำแหน่ง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
จ.อ. อนันต์ พันธุ์บ้านแหลม ดำรงตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

3. จุดเด่นของตำบลบางขุนไทรและการทำงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบล

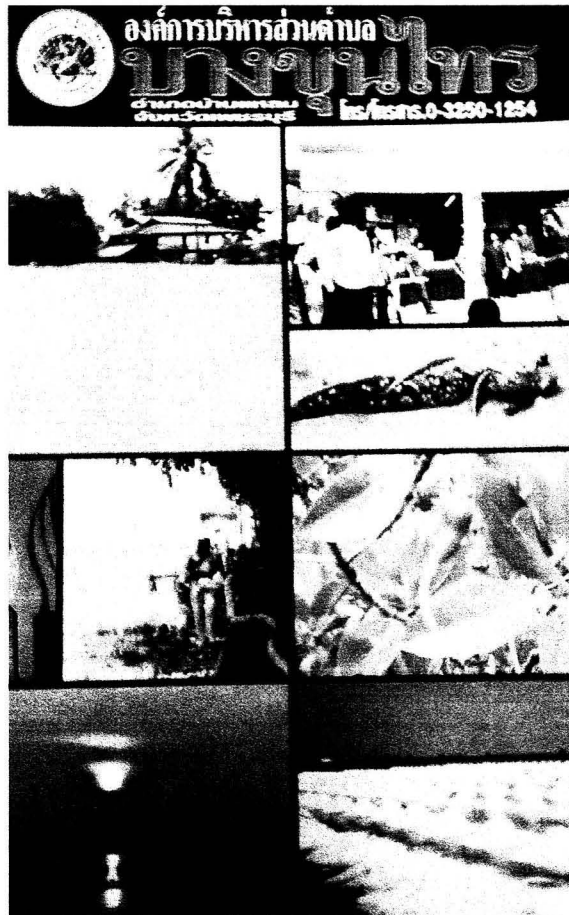
นอกจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นพื้นที่ป่าชายเลนติดทะเลอ่าวไทยอันเป็นแหล่งเกิดของหอยแครงและหอยเสียบที่สมบูรณ์ที่สุดแล้ว ประชาชนชาวบางขุนไทรยังได้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ ถึง 22 กลุ่ม โดยเป็นกลุ่มอาชีพ 17 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ 4 กลุ่ม และกลุ่มด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งอีก 1 กลุ่ม ซึ่งการรวมตัวกันในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดทุนทางสังคมที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนตำบล จากการสอบถามผู้นำชุมชนและชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานกับองค์การบริหารงานส่วนตำบลเป็นอย่างดีโดยผ่านตัวแทนผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพเข้มแข็งในการบริหารงานและมีการทำงานที่พร้อมเพรียงกัน

การทำงานของคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารงานส่วนตำบล และฝ่ายปกครองที่ประกอบด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบล ทำให้มีลักษณะของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหา ดังตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกเข้าทำประมงอย่างผิดวิธีของบุคคลภายนอกที่สร้างความเสียหายอย่างมากต่อทรัพยากรสัตว์น้ำ ที่ประสบผลสำเร็จซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

รูปที่ 2 ทรัพยากรที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลบางขุนไทร

4. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรกับสถาบันในท้องถิ่น

องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรจัดได้ว่าเป็นหนึ่งในองค์การบริหารงานส่วนตำบลที่มีผู้ขอเข้ามาศึกษาดูงานจำนวนมากทั้งจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานท้องถิ่นอื่น องค์กรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การระหว่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่สำคัญของความโดดเด่นในการทำงานเชิงประสานงาน องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้มีการทำงานประสานงานกับสถาบัน/หน่วยงาน

สัมนนารถรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ในท้องถิ่นแทบทุกองค์กรที่มีอยู่ในตำบลทั้ง โรงเรียน สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ว่าการอำเภอบ้านแหลม สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 ฯลฯ

ลักษณะการทำงานที่ประสานสอดคล้องกันของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในตำบล เห็นได้ชัดในการทำ “แผนชุมชนพึ่งตนเอง” ซึ่งองค์การบริหารงานส่วนตำบลร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน นักวิชาการและนักพัฒนาจากภายนอก และประชาชนชาวบางขุนไทร โดยมุ่งหวังให้เกิดกิจกรรมหรือ “แผนงาน” ที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนร่วมคิดค้นว่าจะทำให้ “อนาคต” ของชุมชนเป็นไปอย่างที่ตนหวัง ดังนั้นกระบวนการทำแผนชุมชนพึ่งตนเองจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนที่หลากหลายอาชีพกัน รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาการ ปศุสัตว์ เกษตร อบต. ตลอดจนผู้นำทางศาสนาที่ชาวบ้านให้ความเคารพได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางของชุมชนในเวทีเดียวกัน ในกระบวนการนี้นับว่าก่อเกิดผลในการร่วมมือกันของภาคต่าง ๆ ในตำบล ขณะนี้การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองได้เสร็จครบทุกหมู่บ้าน โดยเคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม โดยมีคุณสุธิดา แสงเพชร เป็นผู้ดำเนินการ และต่อมามูลนิธิหมู่บ้านได้เข้ามาดำเนินการต่อจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม

จากลักษณะการดำเนินการที่เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เอง จึงทำให้องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นองค์การบริหารงานส่วนตำบลที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

5. ความสำเร็จขององค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทร

ในการดำเนินงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน คณะผู้บริหารได้มีนโยบายหลักในการพัฒนาตำบลโดยเน้นการพัฒนา “คน” ซึ่งถือว่าเป็น ทรัพยากรที่มีศักยภาพสูงสุด ให้มีคุณภาพอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร ให้มีความเจริญก้าวหน้า และในปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลก็เน้นให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกับองค์การบริหารงานส่วน

สัมนนารรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ตำบล โดยฝ่ายบริหารขององค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรเห็นว่า “ถ้าชุมชนมีคนที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพ ก็จะทำให้การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรมีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว”

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาองค์การบริหารงานส่วนตำบล ดังนี้ “บางขุนไทรเป็นชุมชนน่าอยู่มีวิถีชีวิตโดดเด่น ควบคู่ไปกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล มีเศรษฐกิจที่มั่นคง มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสจากการมีส่วนร่วมของประชาชน” และเพื่อที่จะได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้กำหนดภารกิจหลักที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

- (1) ปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต
- (2) พัฒนาระบบการศึกษาและการสาธารณสุข ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- (3) จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนควบคู่กับวิถีชีวิตชุมชน
- (4) ปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารการจัดการตลอดจนความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- (5) พัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้จากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- (6) ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทร ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาและจัดทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ตำบลบางขุนไทรได้รับการพัฒนาไปมากโดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานอันได้แก่ถนนหนทางระบบประปาภูมิภาคเป็นต้น นอกจากนี้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ มีการฟื้นฟู และการมีองค์กรประชาชนในตำบลเข้าร่วมดูแล มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง จนได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมายทั้งจากภาครัฐและเอกชน และนอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมและมีผลงานแห่งความภาคภูมิใจดังต่อไปนี้

- พ.ศ. 2540 ได้รับการคัดเลือกเข้าโครงการนำร่องตามแผนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ (THAI-UNCAP) จากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- พ.ศ. 2541 เป็นพื้นที่ศึกษาตามโครงการศึกษากลุ่มองค์กรชุมชน โดยได้รับทุนสนับสนุนจากประเทศแคนาดา LDI และ CAGIN

- พ.ศ. 2542 เป็นพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) รวมเป็นจำนวนเงิน 1,462,700 บาท และในปีเดียวกันนี้ องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรยังได้รับประกาศนียบัตรจากคณะกรรมการเศรษฐกิจสภาผู้แทนราษฎรว่า เป็นประชาคมที่สร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเอง

- พ.ศ. 2543 กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลได้รับรางวัล “ลูกโลกสีเขียว” จากอดีตนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน และในปีเดียวกันนี้ องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้รับคัดเลือกเป็นอบต. ดีเด่นระดับอำเภอ และได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ระดับจังหวัด

- พ.ศ. 2545 ได้รับเลือกจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น 1 ใน 2 อบต. ของประเทศเป็นพื้นที่นำร่องโครงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระบบบริหารยุทธศาสตร์ และในปีเดียวกันนี้ องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

- พ.ศ. 2546 ได้รับการคัดเลือกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล โดยได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัดเพชรบุรี ได้รับโล่และเงินรางวัลจำนวน 1.7 ล้านบาท โดยได้รับการประเมินว่า มีจุดเด่นในการพัฒนาท้องถิ่น คือ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(1) เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กรและชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการจัดหางบประมาณสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก และบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพได้มากที่สุด (2) เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และ (3) ทำงานให้เป็นระบบ ยึดระเบียบกฎหมาย เน้นความถูกต้อง

6. องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรกับการทรัพยากรธรรมชาติ

องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรแม้จะเป็นองค์การบริหารงานส่วนตำบลขนาดเล็ก แต่ก็ได้พิสูจน์ถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตำบลที่สามารถ "ร่วมช่วยคิด ช่วยบริหารจัดการ และประสานความร่วมมือ" กับภาคีต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

จากประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชาวชุมชนบางขุนไทรที่ผ่านวิกฤติชีวิตความเป็นอยู่ในการประกอบอาชีพทั้ง ๆ ที่ตำบลมีทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ แต่ถูกแย่งชิงทรัพยากรโดยผู้คนที่อยู่นอกชุมชน หรือเกิดจากการกอบโกยทรัพยากรเหล่านี้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมและทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บหอยแครงโดยเรือคราดหอย ที่ทำลายแหล่งกำเนิดของหอยแครง ทำให้ปริมาณหอยแครงและสัตว์น้ำอื่น ๆ บริเวณชายฝั่งลดน้อยลง ปรากฏการณ์นี้ส่งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้ของชาวประมงบางขุนไทรเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ชาวบางขุนไทรจำนวนไม่น้อยต้องอพยพออกไปทำงานยังจังหวัดอื่น แต่อย่างไรก็ตามไม่มีสถานที่ไหนเหมือนบ้านของตนเองเมื่อกาลเวลาผ่านไป ชาวบางขุนไทรได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่า ชาวบางขุนไทรควรที่จะกลับมายังบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองเพื่อร่วมกันพัฒนาการทำมาหากินของชุมชนอย่างยั่งยืน จึงได้เกิดมีการตั้งกลุ่มอนุรักษ์และปกป้องทรัพยากรชายฝั่งขึ้น โดยมีองค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ด้วย

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ในการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในตำบลนั้น ชาวบางขุนไทรได้มีการรวมกลุ่มกันก่อนหน้าการเข้ามาขององค์การบริหารงานส่วนตำบลอยู่แล้ว ซึ่งนับว่าเป็นทุนทางสังคมเดิมที่มีอยู่ และอาจถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งของการเกิดระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดี มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนและออกลาดตระเวนป้องกันการลักลอบเข้ามาคราดหอยของบรรดาเรือคราดจากภายนอก ซึ่งนอกจากจะเป็นการแย่งชิงทรัพยากรแล้ว ยังเป็นการทำลายการหอยตัวอ่อนที่จะเติบโตขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่งชาวบ้านบางขุนไทรได้มีการลงขันเงินเป็นค่าน้ำมันเรือและเครื่องตีมคนละเล็กคนละน้อย เพื่อให้อาสาสมัครสามารถออกทะเลไปลาดตระเวนปกป้องทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของคนในท้องถิ่น

สำหรับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาวตำบลบางขุนไทร องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรได้เข้ามาบทบาทในหลาย ๆ ด้านด้วยกันคือ

6.1 การทำงานเป็นเครือข่าย

จากการที่ประชาคมบางขุนไทรได้มีทุนเดิมด้านการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่ง ทำให้องค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรสามารถที่จะเข้าร่วมในการประสานงานต่าง ๆ ง่ายขึ้น ซึ่งสิ่งนี้เป็นภาพสะท้อนที่สำคัญของปัจจัยสนับสนุนการจัดการที่ง่ายขึ้น อีกทั้งสมาชิกของสภาองค์การบริหารงานส่วนตำบลบางขุนไทรหลายคนได้เป็นสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์ ๔ อยู่แล้ว จึงมีความเข้าใจถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โยงใยด้านความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายปกครองคือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น จึงก่อเกิดความร่วมมือที่ดีระหว่าง 2 กลุ่มนี้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักพัฒนาองค์กรเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ความสนใจในการศึกษาและพัฒนาประชาคมบางขุนไทร จึงมีการไหลเข้าทั้งทรัพยากรทุนและสมองจากภายนอกพร้อมสนับสนุน เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนแม่บทชุมชนตำบลบางขุนไทร ที่ได้ทั้งนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการอิสระศึกษาวิจัย

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ทำให้ชาวบางขุนไทรสามารถวางแผนการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังมีหน่วยงานราชการที่สำคัญในท้องถิ่นคือ สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 6 ที่ช่วยสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและปัจจัยการดำเนินการ

ในการทำงานเพื่อการจัดการป่าชายเลนของตำบลบางขุนไทร จึงเป็นการทำงานในลักษณะภาคีความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับป่าชายเลนที่มีโยงใยความสัมพันธ์กัน ซึ่งส่งผลต่อการจัดการป่าชายเลนในระดับที่มากขึ้นแตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการจัดการป่าชายเลนมากจะเป็นที่อยู่ใกล้ชิดในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่นได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนตำบล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน กลุ่ม/องค์กรชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการที่ทำงานเชื่อมโยงกับองค์กรท้องถิ่น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น นากุ้ง ป่าไม้ ท่าเรือ ฯลฯ ผู้นำทางศาสนา และสื่อมวลชน ส่วนกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการจัดการ ฯ ในระดับปานกลางได้แก่ ตำรวจ สถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่ที่ดิน กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการจัดการ ฯ น้อยที่สุด จะเป็นกลุ่มที่อยู่ห่างพื้นที่ออกไป กล่าวคือจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับภูมิภาคและระดับส่วนกลางของประเทศ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่ประมง แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวก็จะส่งอิทธิพลต่อการจัดการดำเนินงานของผู้ที่ใกล้ชิดกับท้องถิ่นมาก กล่าวคือ รัฐมนตรีกระทรวงที่ดูแลรับผิดชอบก็จะให้นโยบายการทำงานลงมาที่ผู้ว่าราชการจังหวัด ขณะเดียวกันผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะมอบหมายภาระงานต่อไปยังนายอำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อไป

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

รูปที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดการป้าชายเลนตำบลบางขุนไทร

การทำงานที่มีลักษณะเครือข่ายดังกล่าวนี้ ทำให้การจัดการป้าชายเลนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีกลุ่ม/องค์กรท้องถิ่นเป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการป้าชายเลนของตำบลบางขุนไทร นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรยังได้จัดสร้างเครือข่ายยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนแบบมีส่วนร่วม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมจำนวน 398,200 บาท ได้มีการจัดเวทีสรุปบทเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลอย่างยั่งยืน

6.2 การประสานการทำงานร่วมกันกับภาคประชาชน

ในการทำงานเพื่อให้เกิดผลในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและป่าชายเลน องค์กรการบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้เน้นการประสานงานกับประชาคมหมู่บ้านและตำบล ตลอดจนกลุ่ม/องค์กรท้องถิ่น กลุ่มเยาวชน และกลุ่มอื่น ๆ พร้อมกันนั้นองค์กรการบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานอีกด้วย โครงการที่อบต. ได้สนับสนุนในช่วงที่ผ่านมามีอยู่หลายโครงการด้วยกัน ดังนี้

(1) การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดให้มีอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม และการปลูกต้นไม้และป่าชุมชน องค์กรการบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้รณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้จัดทำโครงการร่วมกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 4 จังหวัดราชบุรี จัดอบรมและให้ประชาชนได้ร่วมกันจัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม และประสานกับกองทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund: SIF) จัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสอนกระบวนการให้เยาวชนได้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ตลอดจนให้เยาวชนมีส่วนร่วมเสนอแผนงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อม และสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จักประโยชน์ในการคัดแยกขยะและลดปริมาณขยะในครัวเรือน

(2) องค์กรการบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มกับพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการของบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและแหล่งเพาะพันธุ์หอยแครง การฝึกอบรมให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้เรื่องกฎหมายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาดูงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้พื้นที่ป่าชายเลนและแหล่งหอยแครงยังคงอยู่คู่บางขุนไทร

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(3) กิจกรรมปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติม องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร และกลุ่มอนุรักษ์ได้ร่วมกับหน่วยจัดการป่าชายเลนที่ พบ. 1 จัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติมช่วยให้พื้นที่ตำบลบางขุนไทรมีสภาพป่าชายเลนงอกทำให้ตำบลบางขุนไทรมีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นทุกปี จากผลการดำเนินงานดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มอนุรักษ์ ฯ ที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรให้การสนับสนุนอยู่ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว (จากอดีตนายกรัฐมนตรี นายอินทร์ ปันยารชุน) และได้รับเงินรางวัล 150,000 บาท ซึ่งทางกลุ่มอนุรักษ์ ฯ ได้นำเงินบางส่วนสนับสนุนให้หน่วยจัดการป่าชายเลนที่ พบ.1 ซ่อมแซมสะพานไม้เพื่อเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติให้นักเรียนในพื้นที่ และคณะศึกษาดูงานได้ใช้เป็นเส้นทางในการศึกษาเรียนรู้เรื่องป่าชายเลน

รูปที่ 4 สภาพป่าชายเลนและเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติตำบลบางขุนไทร

6.3 ด้านความรับผิดชอบต่อ

นอกเหนือจากความพยายามในการทำงานเป็นเครือข่ายกับกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ และการประสานการดำเนินงานกับภาคประชาชนแล้ว องค์กรบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรยังได้ดำเนินการตามความรับผิดชอบต่อในฐานะขององค์กรบริหารงานส่วนท้องถิ่น ที่ให้น้ำหนักความสำคัญกับการดูแลสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของตำบล โดยองค์กรบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(1) การดำเนินการในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย โดยองค์กรบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นถึงปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอย โดยอบต. ได้จัดทำโครงการซื้อรถบรรทุกขยะจำนวน 1 คัน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้ในการจัดเก็บขยะในพื้นที่ ทำให้ปัญหาการทิ้งขยะในที่สาธารณะ แม่น้ำลำคลอง และทะเลหมดไป

รูปที่ 5 รถยนต์จัดเก็บขยะที่ดำเนินการโดยองค์กรบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(2) การจัดทำโครงการอบรมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ โดยตั้งงบประมาณอบรมวิธีการทำปุ๋ยชีวภาพเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร อันเป็นการฟื้นฟูสภาพดินและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

(3) การจัดทำโครงการเครือข่ายกองทุนส่งเสริมอาชีพที่นำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนเพื่อสังคมได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวน 431,600 บาท ซึ่งนำมาสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มอาชีพดังนี้

(ก) กลุ่มเยาวชน	35,600	บาท
(ข) กลุ่มอาชีพเกษตรพัฒนา	98,000	บาท
(ค) กลุ่มประมงพื้นบ้าน	118,000	บาท
(ง) กลุ่มเก็บหอยด้วยมือ	136,000	บาท
(จ) กลุ่มทอผ้าสตรีพัฒนาอาสาชุมชน	44,000	บาท

(4) การส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร ซึ่งมีพื้นที่ด้านทิศตะวันออกเป็นป่าชายเลน มีหน่วยการจัดการป่าชายเลนที่พบ.1 เป็นผู้ดูแล ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรและหน่วยจัดการป่าชายเลนได้พัฒนาและปรับปรุงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ ในแต่ละปีมีคณະนักเรียนนักศึกษาและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มาทัศนศึกษาดูงานนับพันคน

(6.4) การระดมทรัพยากร

ในการดำเนินการสนับสนุนกลุ่มอนุรักษ์ ฯ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรได้สนับสนุนการดำเนินการร่วมกับภาคีอื่น ๆ ดังนี้

6.4.1 ค่าใช้จ่าย/ลงทุน

(1) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการออกตรวจลาดตระเวน จำนวน 65,000 บาท จากงบประมาณของ อบต.

(2) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการออกตรวจลาดตระเวน จำนวน 150,000 บาท จากงบประมาณของ UNDP

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(3) ค่าใช้จ่ายในการอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลการออกตรวจเฝ้าระวังและการซ่อมแซมเรือลาดตระเวน จำนวน 1,000,000 บาท งบประมาณของโครงการกองทุนลงทุนเพื่อสังคม โดยแยกเป็น

- ค่าวัสดุอุปกรณ์และอะไหล่เรือตรวจการณ์ จำนวน 500,000 บาท
- ค่าซ่อมบำรุงเรือตรวจการณ์ จำนวน 150,000 บาท
- ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนและอาสาสมัครทั้งตำบล จำนวน 300,000 บาท

6.4.2 อุปกรณ์/เครื่องมือ

- (1) เรือตรวจการณ์ 1 ลำ
- (2) เครื่องมือและอะไหล่ซ่อมแซมเรือตรวจการณ์ 1 ชุด
- (3) น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเรือตรวจการณ์ ปริมาณน้ำมันขึ้นอยู่กับ

สถานการณ์และการลาดตระเวน

6.4.3 บุคลากร

(1) กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ออกลาดตระเวนตรวจการณ์เพื่อจับกุมเรือคราดหอยแครงที่ลักลอบเข้ามาในพื้นที่ จำนวน 5 คน 2 วัน / 1 อาทิตย์ ในช่วงเวลาปกติ และเพิ่มจำนวนวันปฏิบัติงานออกลาดตระเวนเป็นพิเศษเมื่อได้รับแจ้งหรือร้องเรียนจากชาวบ้านถึงการเข้ามาของเรือคราดหอยแครง

(2) อาสาสมัคร ออกลาดตระเวนตรวจการณ์เพื่อจับกุมเรือคราดหอยแครงที่ลักลอบเข้ามาในพื้นที่ จำนวน 60 คน 2 วัน / 1 อาทิตย์ในช่วงเวลาปกติ และเพิ่มจำนวนวันปฏิบัติงานออกลาดตระเวนเป็นพิเศษเมื่อได้รับแจ้งหรือร้องเรียนจากชาวบ้าน ถึงการเข้ามาของเรือคราดหอยแครง

7. ประเมินผลความสำเร็จในการดำเนินงาน

7.1 ก่อนการดำเนินการ

(1) ชาวบ้านตำบลบางขุนไทรประกอบอาชีพเก็บหอยแครงด้วยมือมานาน นับแต่ครั้งบรรพบุรุษ โดยจำนวนหอยแครงที่เก็บได้ต่อวันประมาณ 8 – 10 ตัน คิดเป็นรายได้ต่อปีประมาณ 35 ล้านบาท /ปี ต่อมาปี 2535 – 2536 ประสบปัญหามีเรือคราดหอยแครงของนายทุนและชาวประมงประมาณ 70 – 80 ลำ เข้ามาคราดลานหอยแครงในพื้นที่ป่าชายเลน โดยคราดเอาหอยแครงทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งหน่ออ่อนของพืชชายเลนที่กำลังจะงอกงามเป็นป่าชายเลนหายไปส่งผลกระทบต่ออาชีพการเก็บหอยแครงของชาวบ้านและปริมาณหอยแครงลดลงรายได้จากการประกอบอาชีพก็ลดลง ทางกำนันและผู้ใหญ่บ้านในตำบลบางขุนไทรจึงจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์หอยแครง เพื่อทำหน้าที่ออกตรวจลาดตระเวนเรือคราด รวมทั้งกระตุ้นจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ชาวบ้านในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

(3) ปีพ.ศ. 2540 กลุ่มอนุรักษ์หอยแครงประสบปัญหาขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น ค่าน้ำมันเรือออกลาดตระเวน ค่าซ่อมแซมเรือ ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในการออกตรวจลาดตระเวนของกลุ่ม รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นการให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์

7.2 หลังการดำเนินการ

(1) การลักลอบนำเรือคราดเข้ามาคราดหอยแครงของกลุ่มนายทุน และชาวประมงบางกลุ่มลดลง เนื่องจากอาสาสมัครของกลุ่มอนุรักษ์หอยแครงร่วมมือกันเฝ้าระวัง ป้องกันและออกตรวจจับอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันเหลือเรือคราดประมาณ 5 ลำ ที่เข้ามาลักลอบคราดหอยแครงในพื้นที่ตำบลบางขุนไทร

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(2) ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเช่น หอยแครง ปูทะเล กุ้งทะเล ป่าชายเลน ได้กลับฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ส่งผลให้ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพดั้งเดิมคือการจับหอยแครงด้วยมือและเรือกระดานเลนกระต๊อบ มีรายได้สามารถหาเลี้ยงครอบครัวและทำรายได้ให้แก่ชุมชนปีละ 39 ล้านบาท

(3) ชาวบ้านในชุมชนได้เรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลจากการลงมือปฏิบัติจริงในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเองและเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเพิ่มมากขึ้น โดยบางส่วนสามารถวัดได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้านในการออกตรวจลาดตระเวนเรือคราดหอยแครงเพิ่มมากขึ้นเป็น 60 คน จากเดิม 35 คน

8. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของกลุ่มอนุรักษ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทรพร้อมภาคีต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จด้วยเหตุปัจจัย ดังนี้

(1) ผู้ใหญ่บ้านและกำนันเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการติดต่อประสานงานการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ ทำให้การทำงานของกลุ่มมีความสะดวกรวดเร็ว รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารจากทั้งทางราชการและแหล่งข่าวต่าง ๆ รวดเร็วฉับไวทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากความเป็นผู้นำทางการและมีประสบการณ์ทำงานในพื้นที่มานาน

(2) อบต. ให้การส่งเสริมและสนับสนุนงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ การแสดงข้อมูลข่าวสารของกลุ่มสู่สาธารณชนอื่นๆ จนกลุ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากกลุ่มคนทั่วไป

(3) อบต. และฝ่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านมีการทำงานอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติทำให้เกิดการทำงานร่วมกันทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองในตำบล

(4) การมีส่วนร่วมและการเสียสละของประชาชนในพื้นที่ทั้งด้านแรงงานและความเข้าใจ ความอดทนร่วมกันในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์งานกลุ่ม

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายอาสนะ อภิสิริแก้วเจริญ

ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร

ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลบางขุนไทร

อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โทรศัพท์ : (032) 501-254, (01) 981-7010

ชื่อ-นามสกุล : จ.อ.อ.อนันต์ พันธุ์บ้านแหลม

ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนไทร

ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลบางขุนไทร

อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

โทรศัพท์ : (032) 501-254, (01) 941-1227

องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาล
กรณีศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลปวนพ
กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย

นางสกุณา บัณฑิตน์

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ประวัติชุมชนปวนพ

ความหมายของชื่อ “ปวนพ” คำว่า “ปวน” หมายถึง ช่องว่างท่ามกลางหญ้าหรือสระหรือโคลนที่เป็นแพลอยอยู่เหนือน้ำสำหรับปลาหรือสัตว์น้ำขึ้นหายใจ ในที่นี้เป็นชื่อลำห้วยปวน เป็นลำห้วยปวนมีต้นกำเนิดบริเวณผาห้วย หมู่ที่ 3 คำว่า “พ” หมายถึง ผุดขึ้น ฟุ้งขึ้น เพราะฉะนั้นคำว่า “ปวนพ” หมายถึง ช่องว่างที่มีน้ำทะลุขึ้นมาใช้เป็นชื่อแม่น้ำและใช้เป็นชื่อบ้านปวนพ ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำปวนพด้วยหรือฟังคำเล่าขานจากอดีต คำว่าปวนพเป็นคำแผลงมาจาก “กวนคุ” โดยวิถีชีวิตของชาวบ้านใช้คุงัดทำจากไม้ไผ่สานเอาชันยา (ขี้ลูด) ตักน้ำมาใช้ แต่เนื่องจากลำห้วยปวนมีปลาชุกชุมก่อนตักกวนคุให้ปลาแตกหนีไปก่อนจึงตักน้ำ

2. สภาพทั่วไปของตำบลปวนพ

ที่ตั้ง ตำบลปวนพ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกิ่งอำเภอหนองหิน มีถนน รพช. สายหนองหิน – ผาห้วย ผ่านระยะทางจากตำบลถึงที่ตั้งสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลประมาณ 10 กิโลเมตร

อาณาเขต

- **ทิศเหนือ** ติดต่อกับ ตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน ตำบลห้วยสีเสียด อำเภอภูหลวง
- **ทิศใต้** ติดต่อกับ ตำบลศรีฐาน อำเภอภูกระดึง และตำบลวังกกวาง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
- **ทิศตะวันออก** ติดต่อกับ ตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน
- **ทิศตะวันตก** ติดต่อกับ ตำบลห้วยสีเสียด ตำบลแก่งศรีภูมิ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย

สมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เนื้อที่

เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 200 ตารางกิโลเมตร
หรือประมาณ 98,265 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 34,633 ไร่

ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศตำบลปวนพูน มีสภาพพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งน้ำทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำลำธารและภูเขาปรากฏอยู่ด้านทิศใต้ของตำบลแนวเขาน้อยใหญ่สลับกันอยู่รอบเขตติดต่อของ ตำบลลักษณะเช่นนี้จึงเกิดแหล่งต้นน้ำลำธารไหลลงมาด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ทำการเกษตรได้ดีตลอดทั้งปี เช่น ปลูกข้าว ถั่วเหลือง หรือพืชเศรษฐกิจอื่นๆ การตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย พื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ การคมนาคมสะดวก ยังมีหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตามแนวเชิงเขาทำการเลี้ยงสัตว์ การปลูกไม้ ผลและพืชสวน ในส่วนพื้นที่ป่าเขาหินปูนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีลักษณะทางธรรมชาติ สวยงาม น้ำตก ป่าเบญจพรรณ เหมาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือการศึกษารวมชาติ

จำนวนหมู่บ้าน

มีทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปวนพูน บ้านเหล่าใหญ่ บ้านผาหวาย บ้านสวนห้อม บ้านห้วย เตื่อน้อย บ้านหนองหมากแก้ว บ้านห้วยเป้า บ้านห้วยไผ่เหนือ บ้านนาเหล่าน้อย บ้านผาฝ้าย บ้านผางาม บ้านหนองจิก บ้านจอมทอง บ้านทุ่งศรีทอง และบ้านทุ่งโพธิ์

จำนวนครัวเรือนและประชากร

จากรายงานสถิติจำนวนครัวเรือนและประชากรของงานทะเบียนราษฎรกิ่งอำเภอหนองหิน

ณ กันยายน 2546 แสดงดังตาราง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1.	ปวนพูน	227	530	518	1,048
2.	เหล่าใหญ่	145	340	343	683
3.	ผาหวาย	215	476	446	922
4.	สวนห้อม	69	145	135	280
5.	ห้วยเตื่อน้อย	115	314	280	594
6.	หนองหมากแก้ว	234	541	534	1,075
7.	ห้วยเป้า	166	381	377	758
8.	ห้วยไผ่เหนือ	142	390	315	705
9.	นาเหล่าน้อย	158	389	358	747

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
10.	ผางาม	92	184	185	369
11.	ผาฝ้าย	60	75	82	157
12.	หนองจิก	112	231	224	455
13.	จอมทอง	92	180	168	348
14.	ทุ่งศรีทอง	85	180	206	386
15.	ทุ่งโพธิ์	153	363	352	715
รวม	15 หมู่บ้าน	2,066	4,719	4,523	9,242

3. สภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของตำบลส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร และรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ตั้งร้านค้าชุมชน ร้านค้ากลุ่มอาชีพสินค้าพื้นเมือง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างอาชีพ ได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีรายได้จากผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร หรือสัตว์ปีกอื่นๆ โดยแยกอาชีพออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนาข้าว ปลูกถั่วเหลือง ปลูกอ้อย ปลูกไม้ผลและการทำพืชไร่ชนิดต่างๆ ประมาณร้อยละ 80 ของครัวเรือน ในตำบล

ด้านการปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง การเลี้ยงสุกรและเลี้ยงสัตว์ปีก การเลี้ยงปลา น้ำจืด ประมาณร้อยละ 10 ของครัวเรือน ในตำบล

อาชีพอื่นๆ การค้าขาย การรับจ้างและรับราชการ ประมาณร้อยละ 10 ของครัวเรือน

รายได้ของอบต.ประจำปี 2546 เป็นเงิน 11,029,009.94 บาท (สิบเอ็ดล้านสองหมื่นเก้าพันเก้าบาทเก้าสิบลีตต่างค์) แยกเป็นรายได้ที่อบต.จัดเก็บเอง 890,800.43 บาท (แปดแสนเก้าหมื่นแปดร้อยสี่สิบลบาทถ้วน) ส่วนราชการจัดเก็บให้ 5,869,929.37 บาท (ห้าล้านแปดแสนหกหมื่นเก้าพันเก้าร้อยยี่สิบลบาทสามสิบลีตต่างค์) และได้เงินอุดหนุน 4,268,230.14 บาท (สี่ล้านสองแสนหกหมื่นแปดพันสองร้อยสามสิบลบาทสิบลีตต่างค์) ในส่วนรายได้ที่อบต.จัดเก็บเองพบว่ารายได้ที่มาจากจากการจัดการท่องเที่ยวในตำบลเป็นเงินจำนวน 534,300 บาท (ห้าแสนสามหมื่นสี่พันสามร้อยบาทถ้วน)

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

4. ทรัพยากรในชุมชน

4.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

ตำบลปวนพูน มีทรัพยากรธรรมชาติคือ ลำน้ำ ลำห้วย 13 แห่ง บึงหนอง 13 แห่ง ป่าอนุรักษ์ ซึ่งมีศักยภาพในการจัดการด้านท่องเที่ยวครอบคลุม 6 หมู่บ้าน ซึ่งอบต. ได้ดำเนินการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจนมีชื่อเสียง ได้แก่ สวนหินผางาม น้ำตกเพียงดิน น้ำตกสวนหอม จุดชมวิวน้ำตกสวนหอม

4.2 ทรัพยากรอื่นๆ

ตำบลปวนพูน มีฝาย 26 แห่ง บ่อน้ำตื้น 7 แห่ง โรงเรียนระดับประถมศึกษา 8 แห่ง โรงเรียนมัธยมขยายโอกาส 2 แห่ง วัดและสำนักสงฆ์ 18 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 2 แห่ง มีไฟฟ้าและประปาใช้ทั้ง 15 หมู่บ้าน ทุกครัวเรือน

4.3 กลุ่ม/องค์กร

ตำบลปวนพูน มีกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก โดยทุกหมู่บ้านจะมีกลุ่มที่ดำเนินการ

โดยส่วนราชการสนับสนุน ได้แก่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ รวมถึงกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆเป็นจำนวนถึง 20 กลุ่ม ส่วนกลุ่มที่น่าสนใจคือ กลุ่มมัคคุเทศน์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนโดยเฉพาะ

กิจกรรมการดำเนินการของอบต. ตามการตรวจสอบความเป็นธรรมาภิบาล

ความซื่อสัตย์ และความโปร่งใสในการบริหารราชการ

1. ตรวจสอบเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์หรือสิ่งบ่งชี้อื่นใดที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ได้เปิดเผย-แพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย ผลการดำเนินการ และการจัดซื้อ จัดจ้างของท้องถิ่นให้ประชาชนและ ผู้ที่สนใจทั่วไปได้รับทราบ อบต.ดำเนินการดังนี้

- 1) แผนพัฒนาท้องถิ่น ได้จัดทำแผนพัฒนา ระยะ 3 ปี ปี 2547 – 2550 และจัดให้มีแผนพัฒนาประจำปี 2547
- 2) เอกสารงบประมาณประจำปี ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547
- 3) แผนการจัดหาพัสดุ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดหาพัสดุ ตามคำสั่งขององค์การบริหารส่วนตำบล

สัมนนารรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- 4) ผลการจัดซื้อ จัดจ้าง ได้ดำเนินการแจ้งผลการสอบราคาไปยังที่ว่าการกิ่งอำเภอหนองหิน ส่งประกาศไปยังหน่วยงานราชการ เพื่อประสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบ ปิดประกาศไว้ยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ประชาชนทราบ
- 5) รายงานทางการเงิน ดำเนินการส่งรายงานทางการเงินบัญชี ไปยังสำนักงานสถิติ และรายงานการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ
- 6) รายงานการประชุมสภาท้องถิ่น ดำเนินการจัดให้มีการประชุมสภาสามัญสามัญ ทุกระยะเวลา 3 เดือน และมีการประชุมปรึกษาหารือ ทุกเดือน
- 7) รายงานการประชุมคณะผู้บริหาร-ท้องถิ่น ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารทุกสัปดาห์ และประชุม ทุกวันที่ 10 ของเดือนเพื่อประชุมปรึกษาหารือ
- 8) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ดำเนินการจัดทำงบแสดงรายรับรายจ่ายทุกสิ้นปีงบประมาณ และส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบ

2. ตรวจสอบวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารหรือมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนผู้สนใจทั่วไปได้รับรู้มากน้อยเพียงใด ในส่วนนี้อบต.ดำเนินการให้มีการจัดตั้งศูนย์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระดับ ตำบล และอำเภอ และจัดให้มีที่ประกาศข้อมูลข่าวสารในองค์การบริหารส่วนตำบล

3. ตรวจสอบว่า ท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุน งบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชั่น โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์กำหนดวันเวลาที่จะตรวจรับงานจ้างเหมาก่อสร้าง เพื่อให้ประชาชนรับทราบและเป็นสักขีพยาน มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ/จัดจ้างโดยผ่านประชาคม มีกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนเขตชุมชนดี มีการจัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการและราคากลางในการจัดซื้อจัดจ้าง มีการประชาสัมพันธ์รายรับรายจ่ายให้ประชาชนทราบอย่างกว้างขวาง มีการประกาศสอบราคา มีการเผยแพร่ข่าวสารการสอบราคา ประกวดราคาทางสื่อต่างๆ มีศูนย์รับแจ้งข่าวสารการทุจริต มีการพัฒนาจิตสำนึกและจรรยาบรรณให้กับเจ้าหน้าที่ มีการประกาศเชิญชวนหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ารับฟัง การประชุมสภา

สมัชชาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

การให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

1. ตรวจสอบรายงานการประชุมสภาท้องถิ่นว่าผู้บริหารและหน่วยปฏิบัติงานของท้องถิ่น รับฟังและนำปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการบริการสาธารณะของสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนไป ดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งรายงานให้สภาท้องถิ่นทราบถึงความก้าวหน้าและปัญหาใน ประเด็นต่างๆคือ การรังวัดที่ดินและทำแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ การขอขบประมาณเร่งด่วนเพื่อแก้ไข ปัญหา การร้องเรียนสืบสวนหาที่มาของใบปลิวของคุณอศุญช์เดช ตริยะบุตร การร้องเรียนการก่อสร้าง โรงเรือนเลี้ยงไก่

2. ได้ตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 ซึ่งกำหนดไว้ 6 ด้าน โดยได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ 2547 เพื่อ ดำเนินภารกิจตามแผนการกระจายอำนาจไว้ ทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริการชุมชน และสังคม ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านการดำเนินงานอื่นๆ

นอกจากนี้ได้มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการของท้องถิ่น โดยการจัดทำ แบบประเมินความพึงพอใจของประชาชนในเรื่องแบบสอบถามพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนหิน ผางาม และ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน

การทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นตรวจสอบ ว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อบต. ดำเนินการดังนี้ คือจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในแหล่งท่องเที่ยวคุณหมิงเมืองไทย สวนหินผางามและ สวนน้ำหนองหมากแก้ว ด้านการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ได้ตั้งข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547 ไว้ จำนวนเงิน 1,530,000.-บาท เพื่อจ่ายเป็นค่าก่อสร้างถนนบาทวิถี ด้านการสังคม สงเคราะห์โดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเองได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2547 โดยจัด งบประมาณไว้ 40,000.-บาท เพื่อจ่ายเป็นค่าสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส 20,000.-บาท เพื่อจ่ายเป็นค่าเบี้ย ยังชีพผู้ติดเชื้อเอดส์ 20,000.-บาท ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน ได้จัดทำข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2547 โดยจัดงบประมาณเพื่อจ่ายเป็นค่าจัดซื้อวัสดุทางการแพทย์ จำนวน 54,360.-บาท การป้องกันโรคติดต่อ ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547 โดยจัดตั้ง งบประมาณค่าเบี้ยยังชีพผู้ติดเชื้อเอดส์ จำนวน 20,000.-บาท การพัฒนาเด็ก สตรี คนชรา และ ผู้ด้อยโอกาส ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547 โดยจัดตั้งงบประมาณค่าบริการ สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 20,000.-บาท การศึกษาโดยใช้งบประมาณของท้องถิ่น ดำเนินการจัด

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จ้างครูที่เลี้ยงผู้ดูแลเด็ก จำนวน 8 อัตราๆ เดือนละ 4,100.-บาท ดำเนินการจัดซื้ออาหารเสริมนมสำหรับเด็ก ในระหว่างปีภาคเรียน 20,000.-บาท และตั้งข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2547 ค่าอาหารกลางวัน 20,000.-บาท การทำกิจกรรมของชุมชนในวันสำคัญทางศาสนา ดำเนินการตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2547 ตั้งไว้ 15,000.-บาท การส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่าย ประจำปี 2547 โดยจัดโดยจัดงบประมาณจัดงานประเพณีท้องถิ่น 150,000.-บาท

ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตรวจสอบว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อบต.ดำเนินการดังนี้

1. มีการป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการกันแนวเขตวนอุทยานสวนหิน ผางาม และการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง
2. การดูแลและป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยกันแนวเขตวนอุทยานสวนหิน ผางาม และการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง
3. การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547 โดยจัดประกวดหมู่บ้านสวยงาม จำนวน 15,000.-บาท
4. การปลูกต้นไม้หรือปลูกป่าชุมชน ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีอุดหนุนกิ่งอ.หนองหินเพื่อปลูกต้นไม้เพื่อการท่องเที่ยว 20,000.-บาท โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา ในวันที่ 27 พฤษภาคม 2547
5. การจัดให้มีและปรับปรุงระบบการกำจัดขยะและสถานที่กำจัดขยะ ได้จัดให้มีพนักงานจัดเก็บขยะมูลฝอย จำนวน 5 รายและจัดซื้อถังขยะให้กับหมู่บ้าน
6. การจัดให้มีอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม หรือฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2547 โดยจัดงบประมาณไว้ 20,000.-บาท

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ตรวจสอบว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในส่วนนี้ขอต.ดำเนินการ คือ

- (1) ด้านการจัดให้ศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ผลิตในชุมชน ได้จัดให้มีร้านค้าชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวสวนหิน ผางาม และจัดให้มีตลาดนัดทุกวันอังคารที่สำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) การส่งเสริมให้ประชาชนมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ
- (3) การเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ และเกษตรอินทรีย์ โดยการจัดทำโครงการปลูกผัก จัดทำโครงการเพาะเห็ด จัดทำโครงการเลี้ยงไก่ จัดทำโครงการปุยหมักชีวภาพ
- (4) การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ โดยส่งเสริมกลุ่มชาวนา กลุ่มผลิตถั่วที่ไม่ใช่ กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มโคกระบือ
- (5) การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มมะม่วงดอง กลุ่มหน่อไม้อัดบีบ กลุ่มเลี้ยงไก่สามสายพันธ์ กลุ่มจักสาน โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ และกลุ่มผลิตปุยชีวภาพ
- (6) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามข้อบัญญัติงบประมาณ ประจำปี 2547 โดยจัดค่าตอบแทนมัคคุเทศก์นำเที่ยว งบประมาณ 381,000.-บาท ค่าบำรุงรักษาซ่อมแซมทรัพย์สินที่เป็นที่ดินและสิ่งก่อสร้าง 50,000.-บาท ค่าจัดนิทรรศการท่องเที่ยว 12,594.-บาท
- (7) การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทย โดยส่งเสริมการปลูกสมุนไพรไทย
- (8) การจัดให้มีลานค้าชุมชน โดยการจัดให้มีลานค้าชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว สวนหิน ผางาม และมีตลาดจำหน่ายสินค้า ทุกวันอังคาร หน้าสำนักงาน อบต.
- (9) การจัดให้มีร้านค้าชุมชน ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2547 ได้ตั้งงบประมาณก่อสร้างต่อเติมสหกรณ์ หมู่ที่ 10 งบประมาณ 169,000.-บาท และตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2545 อุดหนุนเร่งรัดพัฒนาชนบทหมู่ที่ 8 สมทบกองทุนร้านค้า รพช. 20,000.-บาท

ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย ตรวจสอบว่าท้องถิ่นมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- (1) การควบคุมสถานบริการ และอาคาร สถานที่ในเรื่องที่ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ การต่อเติมอาคารที่ไม่ได้รับอนุญาต อบต.ดำเนินการจัดให้มีข้อบังคับตำบล เรื่อง การควบคุมการแต่งผม ประจำปี 2545 การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ การควบคุมการค้าอาหารหรือน้ำแข็งในที่เอกชน การควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์
- (2) การจัดระเบียบสังคม เช่น การสุ่มตรวจข้อสวจะหาสารเสพติด ตามข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปี 2547 โดยจัดกิจกรรมรณรงค์ ป้องกันยาเสพติด 50,000.-บาท จัดการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด 280,000.-บาท และตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2545 ได้จัดทำโครงการ ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 15,000.-บาท
- (3) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 ได้จัดงบประมาณอุดหนุนกิ่งอ.หนองหินเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย 15,000.-บาท อุดหนุน สภ.กิ่งอ.หนองหินเกี่ยวกับ ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ 15,000.-บาท
- (4) การจัดให้มีผังเมืองและแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 โดยจัดอุดหนุนสำนักงานที่ดินจังหวัดเลย เพื่อรังวัดที่ดินสาธารณประโยชน์ 10,000.-บาท
- (5) การจัดอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรมต้านยาเสพติด ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 โดยจัดอุดหนุนศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อฝึกอบรม 15,000.-บาท
- (6) การจัดรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและรณรงค์การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ ประจำปี 2547 โดยจัดอุดหนุนศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 150,000.-บาท จัดรณรงค์ป้องกันยาเสพติด 50,000.-บาท
- (7) การส่งเสริมลานกีฬาและแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด ได้จัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2547 จำนวน 280,000.-บาท จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด ในระดับอำเภอ และจัดการแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติดในระดับตำบล และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 2545 ก่อสร้างลานกีฬาด้านยาเสพติดจำนวน 70,000.-บาท
- (8) การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2545 โดยจัดจัดฝึกอบรมบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด จำนวน 15,000.-บาท
- (9) การรวมแผ่นดินต้านยาเสพติด ได้จัดรณรงค์ประชาสัมพันธ์รวมพลังต้านยาเสพติดจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาด้านยาเสพติด

สัมนานาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

การจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

1. ตรวจสอบว่ามีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาอบต. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน
2. ตรวจสอบเอกสารการจัดทำแผนการปฏิบัติงานว่ามีการสอบถามความเห็นของประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการจัดทำแผนที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยการจัดทำแบบติดตามประเมินผลแผน จัดทำแบบสอบถามกระบวนการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
3. การเผยแพร่แผนปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนรับทราบ โดยการจัดทำประกาศงานโครงการไว้ในสำนักงาน อบต. ประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้างให้ผู้สนใจทราบ

การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

1. ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน ภาพถ่าย สิ่งบ่งชี้อื่นใดที่แสดงถึงการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนนี้อบต. ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ BTC. จัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุร่วมกับสถานีอนามัยปวนพุ สถานีอนามัยหนองหมากแก้ว ร่วมกิจกรรมรณรงค์ด้านยาเสพติดถึงอำเภอหนองหิน จัดกิจกรรมวันเด็กร่วมกับโรงเรียนในเขตตำบล และการศึกษาดูงานในแหล่งท่องเที่ยว คุณหมิง สวนหินผางาม
2. ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน ภาพถ่าย สิ่งบ่งชี้อื่นใดที่แสดงถึงการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติงานร่วมกัน หรือมีแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนนี้อบต. ดำเนินการมอบเกียรติบัตรการแข่งขันฟุตบอลคัพ ด้านยาเสพติด ร่วมกับ สภ. กิ่งอ. หนองหิน เกียรติบัตรสนับสนุนโรงเรียนสร้างสนามกีฬาโรงเรียนบ้านผาหวาย 68,000.-บาท เกียรติบัตรสนับสนุนโรงเรียนสร้างสนามกีฬาโรงเรียนบ้านห้วยไผ่เหนือ 50,000.-บาท สนับสนุนงบประมาณซื้อเครื่องดนตรี ดุริยางค์โรงเรียน 200,000.-บาท

การดำเนินการพัฒนาชุมชนของ อบต.

อบต. ปวนพุ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรหลากหลาย การกระจายรายได้จากภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต” และมีพันธกิจคือ คุ่มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาไว้ซึ่งความสมดุลย์ของธรรมชาติ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร เน้นการเกษตรและปศุสัตว์ จัดหาแหล่งน้ำ อุปโภค บริโภค และนำการเกษตรให้เพียงพอตลอดปี ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ราษฎร ด้านสวัสดิการ

สัมมนาธรรมชาติบำบัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สาธารณสุข ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของพันธกิจ อบต. ได้กำหนดแผนพัฒนาไว้ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย การมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความเข้าใจในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวให้แก่คนในท้องถิ่น ตระหนักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติจนเกิดความรู้สึกว่าที่ท่องเที่ยวคือที่ทำงานที่เกิดจากธรรมชาติเพียงคนในท้องถิ่นช่วยกันดูแลรักษา และบริการเข้ามาจับบทบาทในการวางแผนดูแลรักษา เรียนรู้การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว จากประสบการณ์เข้าสู่ระบบมาตรฐาน เป้าหมายที่จะพัฒนา คือ คนที่อยู่เกี่ยวข้องกับเชิงนิเวศทั้งหมด เป็นผู้จัดการร่วมกันเป็นผู้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นผู้ดูแลรักษา ร่วมกันและเป็นผู้แก้ไขปัญหา ร่วมกัน ทำให้เกิดโครงการพัฒนาคือ การให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้บริการนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบ Home Stay การพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อื่นๆ ในส่วนของการจัดการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งข้อบัญญัติว่าด้วยการใช้ประโยชน์ในสวนหินผางาม พ.ศ. 2541 (และแก้ไขถึง พ.ศ. 2547) ในข้อบัญญัติระบุกำหนดให้มีคณะกรรมการท่องเที่ยวฯ มีอำนาจหน้าที่จัดการท่องเที่ยว กำหนดนโยบายวางแผนและแก้ไขปัญหาในสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อให้เกิดรายได้มาพัฒนาท้องถิ่น ส่วนในการวางแผนจะเพิ่มกิจกรรมที่สอดคล้องกับคนในท้องถิ่นได้รับบริการนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้ง 5 จุด ตลอดจนวางรูปแบบการพัฒนาเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนอีกด้วย เช่น การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักร่วมกัน การวางมาตรการร่วมกัน การบุกเบิกทำลาย การจัดบริการสาธารณชนเท่าที่จำเป็น การพัฒนาการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

2. การฟื้นฟู ดูแลบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้ในพื้นที่ตำบลประกอบด้วย ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง และ

ป่าเบญจพรรณ สภาพบางพื้นที่คงความอุดมสมบูรณ์เป็นป่าต้นน้ำลำธาร มีพืชสมุนไพรหลายชนิด สภาพป่าทั้งหมดนี้กำลังถูกคุกคาม จากคนในท้องถิ่นเข้ามาใช้สอยในประโยชน์ในลักษณะต่างๆ อย่างฟุ่มเฟือยกรณีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การใช้ไม้ไผ่ผลิตเป็นสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การเก็บหาหน่อไม้ การเก็บหาพืชสมุนไพรมาจำหน่ายหรือการใช้ประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งปราศจากการปลูกทดแทนหรือการบำรุงรักษา การพัฒนาในจุดนี้ คือ กระบวนการสร้างจิตสำนึก การสร้างป่าชุมชน การกำหนดมาตรการโดยชุมชนในท้องถิ่น การกำหนดพื้นที่ใช้สอยร่วมกัน การทำแนวเขตพื้นที่เป็นต้น

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญภายในพื้นที่มีปริมาณเพียงพอกับการใช้ประโยชน์

โดยเฉพาะการเกษตร ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำนั้น เนื่องจากสภาพของแหล่งน้ำตื้นเขิน การบุกเบิกแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรไม่ทั่วถึง หรือกรณีการก่อสร้างที่ขัดขวางกระแสการไหล

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ของน้ำเปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนหมู่บ้านบางแห่งหวงห้ามการดำเนินการใช้น้ำ กรณีการใช้น้ำระบบท่อ ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำ หากมีแหล่งน้ำเพียงพอทั่วถึง จะส่งผลให้การเกษตรผลิตส่งออกได้ตลอดทั้งปี และมีโอกาสสร้างตลาดการเกษตรภายในตำบลได้ มีงาน มีอาชีพ และมีรายได้ เป้าหมาย การพัฒนา คือ การกระจายแหล่งน้ำภายในพื้นที่ให้ทั่วถึงและเพียงพอ

น้ำเพื่อการบริโภค ปัญหาเรื่องสิ่งเจือปนหรือสารเคมีอยู่ในช่วงของการสะสม แต่มีรายงานผู้ป่วยเกิดจากสารพิษในพื้นที่หลายราย น้ำที่ใช้บริโภคส่วนมากได้จากน้ำฝนธรรมชาติที่ใช้ภาชนะรองไว้ประจำปี สำหรับการใช้อำระร่างกาย สิ่งของ ใช้น้ำประปาได้ดินทุกหมู่บ้าน เว้นแต่บ้านผาหวาย ที่ไม่สามารถขุดเจาะน้ำได้ดินได้ อัตราการเสี่ยงต่อสารเคมีค่อนข้างสูง เป้าหมายการผลิตน้ำเพื่อการบริโภคจึงอยู่ที่บ้านผาหวาย และกลุ่มหมู่บ้านที่แยกตัวใหม่เท่านั้น

3. การพัฒนาการเกษตรอุตสาหกรรม

การส่งเสริมการเกษตร ในแต่ละปีใช้งบประมาณของท้องถิ่นดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งระบบขนส่ง และระบบการผลิต การขนส่งจะเน้นไปยังแหล่งผลิต โดยทำถนนเพื่อการเกษตรเข้าพื้นที่ลำเลียงเกษตรขนส่งเข้าสู่ตลาด และยังเป็นเส้นทางใช้ทำมาหากิน ประกอบอาชีพของราษฎรตามวิถีชีวิต สำหรับระบบการผลิตที่อาศัยปัจจัยสำคัญที่นอกเหนือจากทุนแล้ว คือ น้ำเพื่อการเกษตร พื้นที่หลายแห่งอยู่ใกล้แหล่งน้ำแต่ไม่สามารถจัดการน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ การขุดและปรับปรุงคลองส่งน้ำโดยใช้งบประมาณของท้องถิ่นเองไม่ทั่วถึง เนื่องจากพื้นที่กว้างและข้อจำกัดการใช้งบประมาณมีเงื่อนไข นับแต่นี้ไปท้องถิ่นต้องเร่งสร้างแหล่งน้ำสาธารณะให้กับทุกสายน้ำที่เป็นสายน้ำหลักๆ จัดทำหรือก่อสร้างระบบชลประทาน ขุดลอกคลอง ขุดลอกแหล่งน้ำ ซ่อมแซมและปรับปรุงคลองส่งน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรให้ทั่วถึง ด้วยงบประมาณของท้องถิ่น และงบประมาณขอสนับสนุน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางด้านการผลิตสินค้าเกษตรได้ตลอดทั้งปี และการประมง การปศุสัตว์ที่สำคัญ คือ กลุ่มเลี้ยงโคพื้นเมือง การเลี้ยงหมูเชิงธุรกิจ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ธุรกิจ และการเลี้ยงปลากระชัง ในส่วนที่ท้องถิ่นสนับสนุนได้ คือ การปศุสัตว์

ในลักษณะของกลุ่มที่มีการจัดการที่ดี โดยจัดหาแปลงหญ้า อาหาร วัคซีน และสนับสนุนนักวิชาการเกษตร ถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ กล่าวคือพื้นฐานด้านการเลี้ยงสัตว์ของคนในท้องถิ่น พื้นที่การเลี้ยงสัตว์มีเพียงพอ การตลาดดี หากเสริมกระบวนการด้านเทคโนโลยีเข้าไปเสริมอัตราการผลิต จึงเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

4. การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายจัดการศึกษาให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา ดำเนินการก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จ้างครูที่เลี้ยงตามอัตราจำนวนที่เหมาะสมที่ผ่านมาได้อาศัยสถานศึกษาทุกแห่งจัดการศึกษาแบบพึ่งพาอาศัย ทำให้มองเห็นศักยภาพไม่เด่นชัด การกำกับควบคุมดูแลยังไม่ทั่วถึง มีเด็กด้อยโอกาสไม่เข้าเรียนตามเกณฑ์หลายครอบครัว ต้องขยายการบริการเพื่อรองรับ และจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นเป้าหมายหนึ่งที่จะส่งเสริมเด็ก เยาวชน ได้เรียนรู้วิถีชีวิตเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันการประกอบอาชีพในลักษณะของการฝึกอาชีพ การฝึกทักษะทางช่าง เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ โดยสนับสนุนหน่วยงานที่ดำเนินอยู่แล้วเพื่อลดแก้ไข ปัญหาการว่างงาน ปัญหาสังคมอื่นๆที่จะตามมา

ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ อบต.จะจัดตั้งกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มอาชีพ โดยการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยแต่ละกลุ่มมีการตลาดจากการท่องเที่ยวหรือจากการประสานของกลุ่มเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะควบคุมดูแลเรื่องมาตรฐานการผลิต การรับรองกลุ่มหรือกรณีเป็นประเพณีที่สนับสนุนงบประมาณสามารถดำเนินการได้ให้เป็นไปตามวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทั้ง 15 แห่ง

ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ดำเนินงานต่อเนื่องกันทุกปี กิจกรรมงานประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นอยู่ในความสนใจของประชาชนเปิดโอกาสให้ทุกหมู่บ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกว้างขวาง หากเป็นเหตุการณ์ว่างงานทุกหมู่บ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีอันเป็นการแสดงออกถึงพลังความสามัคคีของคนในท้องถิ่นประเพณีที่สำคัญ คืองานบุญบั้งไฟ งานลอยกระทง งานส่งเสริมการท่องเที่ยวและงานประจำหมู่บ้าน การบูชาผีปู่ย่า เป็นความเชื่อมาแต่โบราณกาล หากเปรียบเทียบกับท้องถิ่นใกล้เคียงโดยภาพรวมแล้วประชาชนรักความสงบ ชอบความสนุกสนานรื่นเริง มีผลมาจากความผูกพันด้านเครือญาติพี่น้อง วัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันอาจมีบางหมู่บ้านที่อพยพมาจากถิ่นอื่น ยังยึดถือวัฒนธรรมจากบ้านเก่าปฏิบัติกันอยู่

นอกจากนี้ได้จัดกิจกรรมให้ทุกฝ่ายหลอมเข้ากันเป็นอันหนึ่งอันเดียว มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ชัดเจนหรือเรียกได้ว่า ทูตทางสังคมยังมีเพียงพอ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านพืชสมุนไพร งานจักสานหรืองานฝีมือเดิมน่าจะปรากฏให้เห็นเสมอในกลุ่มผู้สูงอายุ ผลงานทางด้านนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ที่ควรส่งเสริมฟื้นฟู ปัจจุบันขาดการถ่ายทอดสู่รุ่นหลังแนวทางปฏิบัติจะจัดหาสถานที่ฝึกอบรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาในระดับเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกรักและหวงแหนวิชาความรู้ของบรรพบุรุษ

สัมมนาธรรมชาติบำบัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

กิจกรรมที่ดำเนินงานของอบต.ในด้านการจัดการทรัพยากร

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. เพื่อปรับปรุงดูแลบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว ให้คงสภาพธรรมชาติไว้ เพื่อการศึกษาระบบนิเวศ และการดูแลและคุ้มครองพรรณพืชและสัตว์ อบต.ได้ดำเนินโครงการต่างๆคือ การสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวิจัย การจัดทำโครงการจัดทำแนวเขตพื้นที่ที่ท่องเที่ยว การอบรมสัมมนาวิชาการด้านป่าไม้ โครงการควบคุมไฟฟ้าในที่ท่องเที่ยว การฝึกอบรมอาสาสมัครอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่าชุมชน การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร และการปลูกพืชสมุนไพร

2. เพื่อจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว โดยมีการควบคุมดูแล อาคาร สถานที่ท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การควบคุมดูแลกลุ่มผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึก หรือกลุ่มผลิตภัณฑ์การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อบต. ได้ดำเนินโครงการดังนี้คือโครงการธนาคารขยะในที่ท่องเที่ยวการปรับปรุงซ่อมแซมทางเดินเที่ยว การจัดฝึกอบรมกลุ่มบริการ การฝึกอบรมอาชีพเสริมรายได้ การฝึกอบรมการประกอบอาหารและถนอมอาหาร บรรจุกัณฑ์ และ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวและสถานีถ่ายทอดความรู้

การฟื้นฟู ดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อบต. ดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันการบุกรุกทำลายและชุมชนวางแผนใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน อบต.ได้ดำเนินการจัดโครงการปลูกป่าต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าชุมชน ควบคุมและป้องกันไฟป่า โดยการทำแนวกันไฟป่า และจัดอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่า รวมทั้งจัดการสร้างถนนกันแนวเขตป่าไม้

2. การจัดการทรัพยากรน้ำ อบต.ได้ดำเนินการขุดลอกแหล่งน้ำตื้นเขิน ก่อสร้างฝาย อ่างเก็บน้ำ เพื่อให้มีน้ำสะอาดไว้ใช้ตลอดปี

3. การบำรุงดิน อบต.ได้ดำเนินการจัดทำโครงการปลูกพืชหมุนเวียน การผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การรณรงค์ลดการใช้สารเคมี การอบรมหมอดินอาสา และโครงการปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการพังทลายของดิน

4. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ อบต.ได้ดำเนินการโครงการต่างๆ ดังนี้ คือ จัดตั้งศูนย์อำนวยการด้านสิ่งแวดล้อม โดยอบรมความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน การปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดหาอุปกรณ์กำจัดสิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย และระบบน้ำเสีย เป็นต้น

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ศักยภาพที่สำคัญยิ่งของ อบต. นี้คือ แหล่งทรัพยากรที่สามารถจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ซึ่งสถิติจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวมีรายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คนละ)	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
2542	4,012	401,200.-	จำนวนนักท่องเที่ยว นับเป็นคนละ โดยคณะ หนึ่งมีจำนวนประมาณ 10 คน
2543	3,336	333,600.-	
2544	4,801	480,100.-	
2545	6,175	617,500.-	
2546	5,343	534,300.-	

จากสถิติรายได้ที่จำนวนสูงจึงส่งผลให้ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มมัคคุเทศก์ มีรายได้ประจำ ซึ่งนอกเหนือจากเป็นการส่งเสริมอาชีพแล้ว ยังเป็นการสร้างสำนึกของชุมชนในความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น ที่มีแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าควรอนุรักษ์สืบต่อลูกหลานต่อไป จากการเห็นความสำคัญของศักยภาพของชุมชนนี้ อบต. ได้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรเพื่อดำเนินการในปีต่อไปดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว อบต. ได้จัดทำแผนงานการพัฒนาท่องเที่ยว โดยจะพัฒนาการประชาสัมพันธ์ พัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมุ่งสู่ความเป็นมาตรฐาน จะดำเนินการปรับปรุงดูแล บำรุง รักษาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้คงสภาพธรรมชาติไว้เพื่อการศึกษาระบบนิเวศ การดูแลคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืช โดยอบต. มีโครงการมากมาย อาทิ โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การจัดให้มีสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อสร้างถนนคนเดินทางรถจักรยาน และการจัดบริการสาธารณะต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูดูแลบำรุงรักษาทรัพยากร อบต. ได้ดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ป้องกันการบุกรุกทำลาย และวางแผนการใช้ประโยชน์จากป่า โดยมีโครงการต่างๆ คือ การปลูกป่าต้นน้ำลำธาร ปลูกป่าชุมชน จัดอบรมอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ทำแนวกันไฟป่า การอบรมความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม กระตุ้นให้ชุมชนมีสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน แนวทางการพัฒนาและการวางแผนจัดทำโครงการต่างๆ ของอบต.นั้น อบต.ได้ดำเนินการหลายวิธีการด้วยกันคือ การจัดทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อทราบปัญหา ความต้องการของชุมชนและรับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการที่เกิดประโยชน์ คุ่มค่า และทำให้เกิดสำนึกความเป็นเจ้าของรักท้องถิ่น การประสานความร่วมมือจากภาครัฐ และสถาบันการศึกษาท้องถิ่น คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยและอื่นๆ ในการดำเนินการศึกษาวิจัย และเป็นแหล่งสนับสนุนทุนในการจัดการต่างๆ . จนทำให้สามารถดำเนินการด้านจัดการทรัพยากรได้สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนจนมีชื่อเสียงแพร่หลาย

แหล่งข้อมูลในการศึกษา

1. แหล่งข้อมูลเอกสาร รวบรวมจากเอกสารสรุปการดำเนินงานของ อบต. ประจำปี 2546
2. แหล่งข้อมูลบุคคล ผู้บริหาร อบต. เจ้าหน้าที่ อบต. ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มในชุมชน (กลุ่มมัดคุเทศก์ กลุ่มส่งเสริมอาชีพ , กลุ่มเยาวชน) ชาวบ้านทั่วไป

กลุ่มที่ 2

องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

รายงานการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล รางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด
โครงการประกวด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรัสวดี หุ่นพยนต์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนนำ

กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในโครงการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2546 ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละจังหวัด ซึ่งสถาบันปวช. อึ้งภากรณ์ และสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ได้จัดให้มีโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริมอบต.ธรรมาภิบาลดีเด่น ด้วยการจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอบต.ธรรมาภิบาลดีเด่น ให้แก่ อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในระดับจังหวัด ประจำปี 2546 รวม 7 ครั้ง มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด เข้าร่วมประชุมสัมมนา 58 แห่ง จาก 75 แห่ง มีผู้แทน อบต. รวม 244 คน เป็นชาย 180 คน หญิง 64 คน ประกอบด้วย ประธาน หรือนายกอบต.ประธานสภาอบต. รองประธานสภาอบต. ปลัดอบต. ผู้แทนประชาคมชาย ผู้แทนประชาคมหญิง

หลังจากการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนทั้ง 7 ครั้งแล้ว ได้มีการศึกษากรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีความโดดเด่นในการบริหารงานในลักษณะหรือแง่มุมต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์ดูแลสภาพแวดล้อม การบริการจัดการขยะมูลฝอย ฯลฯ รวม 10 กรณี

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง ถือเป็นหนึ่งในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีชื่อเสียงและความสำเร็จ ในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการสนับสนุนการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรซึ่งถือเป็นตลาดกลางยางพาราในระดับตำบล ทำหน้าที่ช่วยพยุงราคาพืชผลทางการเกษตรส่งผลให้เกษตรกรมีตลาดในการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรที่แน่นอน และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำเสนอกรณีศึกษา ผู้ศึกษา ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสำคัญ ๆ ดังนี้

- 1.) แหล่งข้อมูลเอกสาร จากเอกสารรายงานการดำเนินงานของ อบต.บ้านล้อม คู่มือผู้ประกอบการ ป้องกันลูกหลานพันภัยยาเสพติดของ อบต.บ้านล้อม คู่มือแนะนำภารกิจตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพ โครงการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรฯ
- 2.) แหล่งข้อมูลบุคคล จากบุคคล 4 กลุ่ม คือ
 - 2.1) ผู้บริหารอบต.และผู้บริหารตลาดกลาง ได้แก่ นายก อบต.และกรรมการ อบต. ปลัด อบต. ประธานคณะกรรมการตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ผู้อำนวยการตลาดกลาง ฯ เลขาธิการคณะกรรมการตลาดกลาง
 - 2.2) เจ้าหน้าที่ประจำ อบต.และตลาดกลางฯ ได้แก่ หัวหน้าส่วนการคลัง เจ้าหน้าที่การเงิน และบัญชี เจ้าหน้าที่ธุรการ และพนักงานตลาดกลาง ฯ
 - 2.3) กรรมการหมู่บ้านและกรรมการกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มประปาหมู่บ้าน โดยเฉพาะ หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 14
 - 2.4) ชาวบ้านในตำบลบ้านล้อม ประมาณ 15-20 คน

ผลการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของตำบลบ้านล้อม

ในการแบ่งพื้นที่การปกครอง ตำบลบ้านล้อมเคยขึ้นกับอำเภอบ้านนาสาร พ.ศ.2516 มีการเปลี่ยนแปลงแยกมาขึ้นกับกิ่งอำเภอเวียงสระ ซึ่งต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอเวียงสระ เมื่อ พ.ศ.2518 จากนั้นตำบลบ้านล้อมจึงเป็น 1 ใน 5 ของตำบลในอำเภอเวียงสระ ซึ่งประกอบด้วย ต.เวียงสระ .ต.บ้านล้อม ต.ทุ่งหลวง ต.เขานินพันธ์ และต.คลองฉนวน

ตำบลบ้านล้อม อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 18 หมู่บ้าน มีขนาดพื้นที่ 128.318 ตารางกิโลเมตร หรือ 80,199 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง ทิศตะวันออกติดแนวเขาบรรทัดตลอดแนว ซึ่งเป็นเขต อ.พิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านใต้ติดเขตพื้นที่ตำบลห้วยปรือ อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราชส่วนทางทิศเหนือ ติดกับตำบลพรุพี อ.บ้านนาสาร จ.สุราษฎร์ธานี และทิศตะวันตกติดกับตำบลเวียงสระ และตำบลทุ่งหลวง อ.เวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี

สำมะโนการรวมาภิบาลในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ครัวเรือนและประชากร ตำบลบ้านล้องประกอบด้วย 4,321 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 19,180 คน เป็นชาย 9,560 คน และหญิง 9,620 คน เฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ คือ 149 คน ต่อ 1 ตร.กม.

อาชีพ ชาวบ้านล้องเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน และ ลองกอง และสวนยางพารา มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นข้าราชการในท้องถิ่น

สภาพการศึกษา ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านล้อง มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 8 แห่ง เป็นโรงเรียนขยายโอกาส 4 แห่ง ซึ่งเปิดสอนถึงระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 นอกจากนี้ยังมี โรงเรียนอาชีวศึกษา 1 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพอำเภอเวียงสระ 1 แห่ง และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง อีกทั้งยังมีวัด 2 แห่ง คือวัดวิกรมประชาราม และวัดบ้านล้อง และสำนักสงฆ์ 4 แห่ง ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 8 และ หมู่ที่ 9

บริการสาธารณสุข มีสถานีอนามัย 2 แห่ง คือสถานีอนามัยเหนือคลอง และอนามัยพรุกระแซง มีป้อมตำรวจชุมชน 1 แห่งที่หมู่ที่ 6 ป้อมตำรวจภูธร 2 แห่งที่หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 12 รวมทั้งมีป้อมตำรวจทางหลวงที่หมู่ที่ 9

แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่อบต.บ้านล้องมีลำห้วย 26 สาย คลอง 8 สาย บึง 11 แห่ง น้ำตก 9 แห่ง ในหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 14 (2 แห่ง) และ หมู่ 17 (6 แห่ง) ส่วนแหล่งน้ำที่ได้สร้างขึ้น ประกอบด้วยฝายน้ำล้น 13 แห่ง บ่อน้ำตื้น 40 แห่ง บ่อโยก 17 บ่อ สระเก็บน้ำ 15 แห่ง

จากพื้นที่ในเขต อบต.บ้านล้อง ประมาณ 80,000 ไร่ นั้น ปรากฏเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติคลองน้ำเฒ่า ซึ่งทางราชการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 และพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น ซึ่งกระทรวงเกษตรได้มีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งนี้ เมื่อ พ.ศ.2534 นั้น พื้นที่ทั้งสองส่วนนี้รวมกันประมาณ 20,000 ไร่ บางส่วนของพื้นที่ทั้ง 2 ส่วนนี้ ในสภาพความเป็นจริง ปรากฏมีราษฎร อาศัยอยู่ทำมาหากินด้วยการสร้างสวนทั้งสวนยางพาราและสวนผลไม้ สืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว

พื้นที่หมู่ที่ 5 ของตำบลบ้านล้องเป็นศูนย์กลางราชการหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาอำเภอเวียงสระ สำนักงานขนส่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเวียงสระ และวิทยาลัยการอาชีพภาคใต้ รวมทั้งมีสถานีรถไฟพรุกระแซง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง

2.1 ชุมชนบ้านส้อง และ อบต.บ้านส้อง

ตำบลบ้านส้องเป็นชุมชนเก่าแก่ผู้คนรวมตัวอยู่อาศัยร่วมกัน ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ มาหลายชั่วอายุคนแล้ว เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ขนาดเฉลี่ยหมู่บ้านละ 240 ครัวเรือน และเฉลี่ยประชากรหมู่บ้านละ 1,065 คน ความเป็นชุมชนเก่า ผู้คนจึงรู้จักกันหมด แม้ว่าบางคนจะไม่ใช่ญาติพี่น้องกันก็ตาม แต่บางหมู่บ้านก็มีความสัมพันธ์อันญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกันมาก

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2539 นับจนถึงปัจจุบันมี ประธาน หรือนายก อบต.เพียง 2 คนเท่านั้น คนแรก คือ กำนันตำบลบ้านส้อง ซึ่งเป็นประธานกรรมการบริหาร อบต.โดยตำแหน่ง เมื่อรจัดตั้ง อบต. ต่อมาเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิก อบต. ครั้งแรก นายมนูญ อุปลา ได้ลาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ลงสมัคร เป็นสมาชิก อบต. และได้รับเลือกจากสมาชิกด้วยกันให้ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหาร อบต. เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2543 นับเป็น ประธานกรรมการบริหาร อบต. คนที่ 2 ซึ่งปัจจุบัน เรียกชื่อตำแหน่งว่า นายก อบต.

2.2 ผู้นำอบต.(พศ.2546) นายมนูญ อุปลา เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านส้อง ในปี 2546 ซึ่งเป็นปีที่ อบต.บ้านส้องได้รับรางวัลที่ 1 โครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ปัจจุบันนายมนูญ อุปลา อายุ 44 ปี อดีตเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 มาก่อน เคยมีอาชีพรับจ้าง ชุด ตัก ไถ ปรัง พื้นดินด้วยรถแบคโฮ แต่ปัจจุบันมีอาชีพเพาะกล้ายางขาย และมีสวนผลไม้ ขนาดไม่ใหญ่นัก ประมาณ 15 ไร่

นายมนูญ อุปลา สำเร็จการศึกษา ปวช.ช่างสำรวจจากโรงเรียนเทคนิคสยาม และเพิ่งกลับมาศึกษาต่อเพิ่มเติมในระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี ในสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี เมื่อ พ.ศ. 2539 จากนั้นศึกษาต่อระดับปริญญาโท และสำเร็จการศึกษาด้านการบริหารรัฐกิจ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2546

2.3 ศักยภาพของ อบต.บ้านส้อง

บุคลากร อบต. บ้านส้องมีบุคลากรรวม 13 คน ใน 3 ส่วนงาน คือ ผู้นำปลัดฯ 5 คน ส่วนการคลัง 5 คน และส่วนโยธา 3 คน ในจำนวนทั้งหมดนี้เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 5 คน มัธยม/อาชีวศึกษา 7 คน และระดับประถมศึกษา 1 คน จากทัศนนะของกรรมการ อบต.3-4 คน กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า บุคลากรของ อบต.ที่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่ละคนล้วนมีความสามารถในการทำงาน และทำงานอย่างหนักตลอดเวลา นอกจากนี้นายก อบต.ยังมีความชื่นชมในตัว ปลัด อบต.มากกว่า

เป็นคนเก่งทำงานได้ รอบด้าน และทุ่มเทการทำงานมาก และในขณะเดียวกันบรรดา เจ้าหน้าที่และพนักงานในอบต. ก็ล้วนมีความเห็นตรงกันว่า “นายก อบต. เป็นผู้มีความคิดกว้างไกลมีความสามารถในการบริหารงาน และการจัดการอย่างเป็นเลิศ” “นายกไปช่วยหาตลาด ผลไม้ให้เกษตรกร โดยเฉพาะในต่างประเทศ”

การเงิน หากจะพิจารณาความพร้อมในการเป็นอิสระของอบต.บ้านส้องจาก เงินภาษีที่จัดเก็บได้เอง จะพบว่า อบต.บ้านส้องยังไม่อยู่ในสภาพที่มีความพร้อมหรือมีความเข้มแข็งทางการเงิน หรือสามารถบริหารงานของตนเองได้อย่างมีอิสระ ดังจะเห็นได้ว่าในปีงบประมาณ 2543 อบต.มีรายได้ 12,426,575.42 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้ที่ส่วนราชการต่างๆ จัดเก็บให้ 10,280,005.13 บาท และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 1,512,300.00 บาท ที่เหลือ 634,220.29 บาท เป็นรายได้ที่อบต.จัดเก็บได้เอง ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 5.10 ของเงินรายได้ทั้งหมดของ อบต.

จากการที่ อบต.บ้านส้องมีเงินได้จากการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ เองได้เพียงร้อยละ 5 ของรายได้ทั้งหมดของ อบต. จึงอาจกล่าวได้ว่า อบต.บ้านส้อง ยังไม่สามารถบริหารงานอย่างมีอิสระได้ด้วยตนเอง หรือยังไม่สามารถมีอิสระทางการเงินได้ เนื่องจากเงินได้ส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดยังคงเป็นภาษีที่ส่วนราชการต่างๆ จัดเก็บให้ หาก อบต.บ้านส้อง จะแสดงศักยภาพ หรือต้องการมีอิสระทางการเงินจริง อบต.บ้านส้องจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพ ด้านการจัดเก็บภาษี และหารายได้เพื่อการบริหารงานของตนเอง ให้ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร : กิจกรรมโดดเด่น ของ อบต.บ้านส้อง

ต่อคำถามที่ว่า การดำเนินงานในเรื่องใดที่ถือเป็นความสำเร็จที่สำคัญ และส่งผลในด้านบวกแก่ประชาชนบ้านส้องมากที่สุด จากการรวบรวมข้อมูล ทั้งจากผู้บริหาร อบต. บุคลากรในอบต. และประชาชนในตำบลบ้านส้อง มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ ร่วมกันว่า การจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ถือเป็นความสำเร็จที่สำคัญของ อบต.บ้านส้อง ทั้งนี้ นายมนูญ อุปลานายก อบต.บ้านส้อง ได้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้ โดยกล่าวว่า “เมื่อเริ่มมีการจัดตั้ง หรือมีข้อเสนอเพื่อที่จะทำตลาดกลาง ก็จะมีได้รับคำถามกลับมาว่า จะทำได้จริงหรือ ขนาดสหกรณ์สุราษฎร์ หรือ Co-op สุราษฎร์ ยังมีปัญหาเลย แล้วเราจะทำได้หรือ ” นายมนูญ อุปลานายก อบต.กล่าวว่า “ไม่เคยมีใครเชื่อมั่นว่าเราจะทำได้ แต่ผมว่าเราทำได้ ถ้าไม่โกง มันต้องประสบความสำเร็จ เราทำหน้าที่รับซื้อมาแล้วก็ขายไป ตรงไปตรงมาเท่านั้น ”

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ส่วนประชาชนไม่ต่ำกว่า 20 คน ในตำบลบ้านล้อม ก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการประมวลคำตอบเกี่ยวกับ ผลของการดำเนินงานของตลาดกลางฯ ได้คำตอบดังนี้

“ตลาดกลางยาง ช่วยให้ขายยางราคาสูงขึ้น แพงกว่าตลาด บาทหนึ่ง”

“ชาวบ้านสามารถโทรศัพท์ สอบถามราคายางได้ทุกวันตลอดเวลา

ก่อนตัดสินใจขาย ยางในแต่ละวัน”

“แต่ก่อนเราไม่รู้เลยว่า ยางในตลาดราคาเท่าไร พ่อค้ามาให้ราคาเท่าไร ก็เท่านั้น”

“ตอนนี้เรารู้แล้วว่า ยางแต่ละวันราคาเท่าไร พ่อใจเราก็ขาย ไม่พอใจเราก็ไม่ขาย”

“พ่อค้าที่มารับซื้อถึงสวน ก็ไม่กล้าให้ราคาต่ำ”

“พ่อค้าในตลาด ก็ไม่กล้าให้ราคาต่ำกว่าราคาประมูลมากนัก เพราะเดี๋ยวนี้

เรารู้ราคาขายทุกวัน”

“ซีรธผ่าน อบต. ก็เห็นประกาศราคาขาย ประจำวัน โทรมาถามก็ได้”

ในการนำเสนอเรื่องราวของตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก อบต.บ้านล้อม อำเภอเวียงสระนี้จะขอนำเสนอตามลำดับดังนี้คือ จุดกำเนิดความเป็นมา วัตถุประสงค์ กรรมการดำเนินงาน เป้าหมายของตลาดกลาง การลงทุนของอบต. การบริหารจัดการ การดำเนินงานของตลาดกลางฯ

3.1 จุดกำเนิดความเป็นมา การจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรของอบต. บ้านล้อม อ.เวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี เมื่อ พ.ศ. 2546 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ตลาดกลางยาง บ้านล้อม” เป็นการจัดตั้งและดำเนินการในนาม “กลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อม” ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2520 หลังการจัดตั้งกลุ่ม มีการดำเนินงานในระยะแรกประมาณ 2-3 ปี หลังจากนั้นถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ไม่มีกิจกรรมใด ๆ เลยถูกทิ้งร้างตลอดมา เป็นเวลาประมาณ 25 ปี

ประมาณ ปี 2541 ได้เคยมีความพยายามจะจัดทำตลาดกลางยางพาราโดยกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านล้อม ครั้งหนึ่ง แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากยังไม่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.บ้านล้อม ด้วยเหตุที่อบต.บ้านล้อมจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพื่อการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานประเภท ถนน

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หนทางและพัฒนาแหล่งน้ำ ให้แก่เกษตรกรก่อน จึงไม่อาจสนับสนุนงบประมาณจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรได้

ต่อมาต้นปี 2546 โดยการนำของ นายมนูญ อุปลา ประธานกรรมการบริหาร อบต.บ้านล้อง ได้มีการมาฟื้นฟูใหม่ มีการประชุมสมาชิกกลุ่ม ทบทวนวัตถุประสงค์ของกลุ่ม วางระบบการทำงาน จัดรูปแบบการดำเนินงานใหม่ และขอรับการสนับสนุน จาก อบต. เพื่อการก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อรับซื้อยางพาราแผ่น และผลไม้อื่นๆ ในปี 2546 เป็นอาคารชั้นเดียว แบบเปิดโล่ง หลังคาสูง มีเวทีพร้อมห้องน้ำห้องส้วม งบประมาณ 2.4 ล้านบาท

ประมาณกลางปี 2546 เมื่อ 9 มิถุนายน 2546 จึงเริ่มต้นกิจกรรมรับซื้อ ผลไม้ และรับซื้อขายยางพาราแผ่น ด้วยการจัดให้มีการประมูลซื้อยางพารา ทุกวัน เวลาเดียวกับตลาดกลางยางพาราจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสหกรณ์การเกษตรสุราษฎร์ธานี และเปิดตลาดเมื่อ 27 มีนาคม 2547 เนื่องจากเป็น ฤดูแล้ง ผลผลิตยางพารามีน้อยมาก จากนั้นจึงเปิดตลาดอีกครั้งเมื่อมิถุนายน 2547

3.2 วัตถุประสงค์ เพื่อพยุงราคาพืชผลทางการเกษตร จัดตั้งจุดรับซื้อยางพาราในระดับตำบล ป้องกันปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ให้เกษตรกรมีตลาดในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่แน่นอน และช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงขึ้น

3.3 บริหารโดยคณะกรรมการ การบริหารงานตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ซึ่งเป็นโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก อบต. บ้านล้อง นั้น ดำเนินงานภายใต้ ระบบคณะกรรมการ ซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล นับแต่เริ่มต้นดำเนินกิจกรรม เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งกรรมการบริหารงานมาแล้ว 2 ชุด เนื่องจากเมื่อสิ้นปี 2546 กลุ่มมีปัญหา ไม่สามารถจ่ายเงินตาม เช็ค ที่ออกไปได้ หลังจากตรวจสอบ จึงทราบว่าประธานนำเงินไปใช้ อย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากกลุ่มได้มีการให้อำนาจประธานเป็นผู้ลงนามเบิกจ่ายเงินในเช็คเพียงคนเดียว โดยไม่มีกรรมการผู้ใดตรวจสอบ จึงมีการประชุมเปลี่ยนแปลงกรรมการใหม่ พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงการเบิกจ่ายเงินให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยให้มีผู้มีสิทธิลงนามในเช็คเบิกจ่าย 2 ใน 3 ซึ่งได้แก่ ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก การเปลี่ยนแปลงกรรมการ ทั้งนี้เป็นไปตามมติที่ประชุมกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อง (รายละเอียดภาคผนวก 1 รายชื่อคณะกรรมการตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ตำบลบ้านล้อง)

3.4 เป้าหมายของตลาดกลาง เอกสารโครงการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร เพื่อขอรับการสนับสนุนจาก อบต.บ้านล้องระบุ ไว้ว่า กลุ่มมีเป้าหมายจัดตั้งกลุ่ม

เกษตรกรในระดับตำบล ที่มีสมาชิกไม่ต่ำกว่า 1,000 คน เมื่อเริ่มมีการรวมตัวกันใหม่ของกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านลือ มีสมาชิกร่วมประชุม เพื่อจัดตั้งกรรมการ และวางแผนดำเนินงานใหม่รวม 500 คนเศษ ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านลือมีสมาชิกประมาณ 1,200 คน นอกจากนี้กลุ่ม ฯ ยังมีเป้าหมาย เพื่อจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร เป็นจุดรับซื้อ ขายพืชผลทางการเกษตรที่แน่นอน โดยเฉพาะยางพารา จากการศึกษาการบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งตลาดกลาง ด้วยการสนทนากับทั้งผู้บริหาร กรรมการ และชาวบ้านตำบลบ้านลือ ทั้งที่เป็นสมาชิก และมีไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม ฯ ทำให้ได้ทราบว่า กลุ่มดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายในแง่ การสร้างตลาดกลางรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรก็ได้แล้ว มีการรับซื้อ และขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นผลผลิตหลักของชาวบ้านลือ ทั้งยางพารา และผลไม้ชนิดต่างๆ ได้จริง

3.5 การลงทุนของอบต.ในตลาดกลาง อบต.บ้านลือได้ลงทุนในตลาดกลางด้วยการลงทุนก่อสร้างอาคาร ขนาด กว้าง 16 เมตร ยาว 36 เมตร สูง 7.5 เมตร 2 หลังติดกันสำหรับเพื่อเป็นสถานที่รับซื้อผลไม้ และยางแผ่น อาคารหลังแรกสร้างจากเงินงบประมาณสนับสนุนจากอบต.บ้านลือ ปี 2546 ด้านในสุดของอาคารมีห้องน้ำห้องส้วม และเวทีเพื่อการจัดประชุม ส่วนอาคารหลังที่สอง สร้างจากเงินงบประมาณสนับสนุนของ อบต.บ้านลือ ปี 2547 หลังนี้มีห้องทำงานสำหรับพนักงานและห้องประชุมกรรมการรวม 2 ห้อง รวมเงินที่ อบต.บ้านลือ สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านลือ ในโครงการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร 2 ปี เป็นเงิน ประมาณ 4.2 ล้านบาท

ส่วนเครื่องจักรอย่างอื่น เช่น รถยก Forklift 1 คัน มูลค่า 690,000 บาท และPlate ที่รองรับยางพาราเพื่อขึ้นชั่ง 30,000 บาท ตาชั่งขนาด 2,000 กิโลกรัม ราคา 30,000 บาท และอุปกรณ์สำนักงาน 30,000 บาท นั้น นายก อบต.นายมนูญ อุปลา ได้ขอเครดิตจากห้างร้านต่าง ๆ มาก่อนเมื่อเริ่มเปิดดำเนินการเพื่อให้ตลาดสามารถรับซื้อและขายยางพาราได้ และปัจจุบันได้จ่ายคืน ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ ต่างๆ ดังกล่าวครบถ้วนหมดแล้ว

3.6 การดำเนินงานซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร ตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรนี้ ดำเนินในฐานะเป็น “ตัวกลาง” ในการรับซื้อ และจำหน่าย พืชผลทางการเกษตร 2 ชนิด คือ ผลไม้และยางพารา โดยเฉพาะยางพาราเป็นผลผลิตทางการเกษตร ที่สำคัญและทำรายได้มากที่สุดของเกษตรกรตำบลบ้านลือ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง

1. **ผลไม้** ได้แก่ผลไม้ของชาวสวนในตำบลบ้านลือ และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง ฯลฯ

2. ยางพารา เฉพาะที่ผลิตเป็นแผ่นแล้วของชาวตำบลบ้านลือและพื้นที่ใกล้เคียง

ก.) การรับซื้อยางพารา ตลาดกลาง ฯ รับซื้อ และจำหน่ายในรูปยางแผ่น จากเกษตรกรตำบลบ้านลือ ทั้งที่เป็นสมาชิก และไม่ใช่มารชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านลือ และจากเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง ในช่วงฤดูกรีดยางพารา เกษตรกรตำบลบ้านลือสามารถนำยางพาราแผ่น ที่ตากแห้ง และมีคุณภาพตามที่ตลาดกลางกำหนดมาจำหน่ายให้ตลาดกลางได้ทุกวัน ยกเว้นวันหยุดราชการ และช่วงฤดูปิดการกรีดยาง ซึ่งตลาดจะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป-เกษตรกรผู้ประสงค์จะขายยางให้กับตลาดกลางฯ จะต้องนำยางแผ่นมาส่งที่ตลาดกลางทุกวัน ก่อนเวลา 10.30 น. โดยตลาดกลางฯ จะมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่คัดเลือก และรับซื้อไว้เฉพาะยางพาราแผ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเท่านั้น

นายมนูญ อุปลา ผู้อำนวยการตลาดกลาง ฯ ได้อธิบายความหมายของคุณภาพในที่นี่ว่า หมายความว่า “ ยางแผ่นนั้นต้อง แห้ง สุกตลอดทั่วทั้งแผ่นสะอาด ไม่มีราขึ้น และบางได้ขนาดตามมาตรฐานที่กรมวิชาการกำหนด ”

หากเกษตรกรเดินทางมาไม่ทันเวลาปิดรับซื้อ เวลา 10.30 น. เกษตรกรผู้ประสงค์จะขายยางในวันนั้นจะต้องโทรศัพท์แจ้งปริมาณยางที่ประสงค์จะนำมาจำหน่าย ให้ตลาดกลางทราบล่วงหน้าก่อนเวลาปิดตลาด เพื่อที่ตลาดกลางจะได้แจ้งจำนวนที่จะขายให้กับผู้ประมูลได้ในวันนั้น แล้วเกษตรกรต้องนำมาส่งภายในเวลา 12.00 น.

(1.) การประมูลราคายางพารา ช่วงเช้าก่อนเวลา 10.30 น. พ่อค้าทั้งในฐานะบุคคล บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล จะเสนอราคาซื้อยางพารามาให้คณะกรรมการตลาดกลาง ฯ จากการสังเกตการณ์ 2 วัน ที่ตลาดกลาง ผู้ศึกษาพบว่า ไม่มีผู้ซื้อรายใดเดินทางมายื่นซองประกวดราคา หรือส่งผู้แทนมายื่นซองประกวดราคา เลยแม้แต่คนเดียว หากแต่การประมูลใช้ระบบการแจ้งทางโทรศัพท์ โดยมีเจ้าหน้าที่ของตลาดเป็นผู้บันทึกราคา ที่แต่ละ คน หรือแต่ละบริษัทห้างร้านแจ้ง ไว้ แล้วนำใส่ซองผนึกไว้ เมื่อถึงเวลา 10.30 น. เจ้าหน้าที่จะนำซองแจ้งราคาทั้งหมด มาเปิดให้คณะกรรมการตรวจสอบ แล้วประกาศที่มีผู้เสนอในวันนั้นทั้งหมดให้ทราบโดยทั่วกัน จากนั้นจึงแจ้งไปยังผู้ประมูลที่ให้ราคาสูงสุดว่า จะได้อย่างปริมาณเท่าใด เพื่อผู้ประมูลได้จะได้จัดขนาดพาหนะมารับได้ถูกต้อง ผู้ให้ราคายางสูงสุด ในแต่ละวันจะได้ต้องรับซื้อยางพาราที่ตลาดกลางรับซื้อจากเกษตรกรไว้ในวันนั้นทั้งหมด และผู้ซื้อจะต้องส่งพาหนะมารับยางในภาคบ่ายของวันที่ประมูลได้ ดังนั้นในแต่ละวันจะไม่มียางพาราแผ่นเหลืออยู่ในตลาดกลางเลยแม้แต่แผ่นเดียว จากการสังเกตการณ์การซื้อขายจริง พบว่าการซื้อขายจะสิ้นสุดเวลาประมาณ 14.00-15.00 น. ของแต่ละวัน เมื่อผู้ซื้อส่งรถมาขนยางพาราแผ่นทั้งหมดไป

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(2.) ผู้ประมูลราคาขายง ปัจจุบันมีบริษัท ห้างร้าน โรงงานและบุคคล เสนอราคา เพื่อขอซื้อยางพาราแผ่นจากตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ประมาณ 23 ราย แต่โดยปกติทุกวันจะมีผู้ยื่นซองประกวดราคาประมาณ 4-7 ราย (รายละเอียด - ภาคผนวก 2 รายชื่อผู้ประมูลรับซื้อยางพาราแผ่น กับตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรตำบลบ้านล้อง)

(3.) ราคาประมูลยางแผ่น ราคาขายพาราแผ่น จะขึ้น-ลง เปลี่ยนแปลง ตามราคาตลาด ผู้ประมูลแต่ละรายจะเสนอซื้อยางพารา ในราคาที่แตกต่างกันไม่มากนัก ส่วนใหญ่ไม่เกิน 50 สตางค์ ดังรายละเอียดตัวอย่างราคาประมูลในวันที่ 9 และ 10 กันยายน 2547 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1. รายชื่อผู้ประมูลและราคาขายที่ผู้ประมูลเสนอรับซื้อจากตลาดกลางบ้านล้อง ระหว่างวันที่ 9-10 กันยายน 2547

รายชื่อผู้ประมูล	ราคาขาย วันที่ประมูล (บาท)	
	9 กันยายน 2547	10 กันยายน 2547
ยงยุทธ	45.37	45.50
จริงจิตต์	45.54	45.75
ชีพโปรดักส์	45.50	45.60
โกอึ้ง	-	45.65
ชัยยุทธ	45.36	45.69

(4.) ปริมาณการซื้อขายยางพาราแผ่นผ่านตลาดกลาง ฯ นายมนูญ อุปลา และเจ้าหน้าที่ตลาดกลาง ฯ บ้านล้อง เปิดเผยข้อมูลว่า จากการดำเนินงานตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร ปี 2546 -2547 ระหว่างวันที่ 9 มิถุนายน 2546- 27 มีนาคม 2547 ปรากฏมีปริมาณยางพาราแผ่น ซื้อ-ขาย ผ่านตลาดกลาง 7.436,748 กิโลกรัมคิดเป็นมูลค่า 42 ล้านบาท จากการศึกษา พบว่าปริมาณยางพาราแผ่นในแต่ละวัน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลผลิต เช่นระหว่างปลายเดือนตุลาคม - เดือนมกราคม จะเป็นช่วงที่เกษตรกรนำยางแผ่นมาจำหน่ายในแต่ละวันมากที่สุด ดังตัวอย่างปริมาณยางที่ ตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรบ้านล้องรับซื้อ ไว้ในปี 2546 ดังตารางที่ 2

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณซื้อ-ขาย ต่ำสุด และสูงสุด ในปี 2546 ของตลาดกลางฯบ้านล้อง

วัน / เดือน / ปี	ปริมาณ ซื้อ - ขาย (กก.)
24 มิถุนายน 2546	5,634
1 ตุลาคม 2546	2,758
27 ตุลาคม 2546	102,798
25 พฤศจิกายน 2546	163,958
29 ธันวาคม 2546	122,617

ที่มา : บันทึกการซื้อขายขางรายวันของตลาดกลาง ฯบ้านล้อง

จากตารางที่ 2 ข้างต้น จะพบว่าในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546) วันที่มีการซื้อ-ขาย ยางพาราแผ่นสูงสุดในรอบปี คือวันที่ 25 พฤศจิกายน 2546 มีการซื้อขายสูงสุด ถึง 163,958 กิโลกรัม และ วันที่ 1 ตุลาคม 2546 เป็นวันที่มีการซื้อ-ขายได้น้อยที่สุด กล่าวคือขายได้เพียง 2,758 กิโลกรัมเท่านั้น

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารบันทึกปริมาณการซื้อขายยางพารา ของตลาดกลางฯบ้านล้อง ระหว่างเดือนมกราคม 2547 - เดือนตุลาคม 2547 มีปริมาณยางและเงินจากการจำหน่ายดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณซื้อ-ขายยางพารา และมูลค่าการซื้อขายยางพาราในแต่ละเดือนของตลาดกลาง ฯบ้านล้อง ระหว่าง มกราคม 2547-ตุลาคม 2547

เดือน ปี	ปริมาณยางและมูลค่าการซื้อขาย	
	ปริมาณยาง(กิโลกรัม)	จำนวนเงิน(บาท)
มกราคม 2547	649,604	26,799,566
กุมภาพันธ์ 2547	866,253	37,754,364
มีนาคม 2547	443,304	20,553,925

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เดือน ปี	ปริมาณยางและมูลค่าการซื้อขาย	
	ปริมาณยาง(กิโลกรัม)	จำนวนเงิน(บาท)
เมษายน 2547	ปิดตลาดการซื้อขาย	
พฤษภาคม 2547	ปิดตลาดการซื้อขาย	
มิถุนายน 2547	415,879	23,924,102
กรกฎาคม 2547	389,922	18,582,947
สิงหาคม 2547	343,244	15,764,353
กันยายน 2547	456,540	21,045,161
ตุลาคม 2547	345,847	17,278,386

ที่มา : บันทึกปริมาณ ซื้อ-ขายยางพาราในแต่ละเดือนของตลาดกลางฯบ้านล้อง

จากตาราง ที่ 3 แสดงปริมาณการซื้อขายยางพาราของตลาดกลาง ฯ บ้านล้อง จะเห็นได้ว่าเดือนกุมภาพันธ์ เป็นเดือนที่มีปริมาณยางสูงสุด ถึง 8 แสนกิโลกรัม แต่อย่างไรก็ตามยังไม่อาจสรุปได้ว่าเดือนกุมภาพันธ์ เป็นเดือนที่มีปริมาณซื้อขาย ยางสูงสุดในรอบปี ทั้งนี้เพราะ จากข้อมูลการซื้อขายยางพาราผ่านตลาดกลางฯบ้านล้อง ปี 2546 วันที่ 25 พฤศจิกายน 2546 เป็นวันที่ตลาดกลางซื้อ-ขายยางพาราสูงสุด ถึง 1.63 แสนกิโลกรัม

ข.) การรับซื้อผลไม้มัน ปัจจุบันการรับซื้อผลไม้มันจากเกษตรกรยังไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่สามารถทำการตลาดได้ดี ปี 2546 ตลาดกลางฯ สามารถประสานหาตลาด ส่งทุเรียนไปจำหน่ายยังประเทศ จีน ไต้หวัน และเกาหลีได้ ได้เพียง 450,000 กิโลกรัม ส่วนปี 2547 สามารถขายได้น้อยกว่าปี 2546 กล่าวคือขายได้เพียง 216,000 กิโลกรัม เท่านั้น นายสัมพันธ์ หอมแก้ว เลขาธิการกลุ่มฯ กล่าวว่า การขายทุเรียนผ่านตลาดกลาง ทำเกษตรกร มีรายได้มากกว่าการขายให้กับพ่อค้าที่ไปรับซื้อถึงกิโลกรัมละ ไม่ต่ำกว่า 2-3 บาท ทั้งนี้ขึ้นกับขนาดของทุเรียน เช่น ปี 2546 ราคาซื้อทุเรียนในสวน กิโลกรัมละ 7-12 บาทเท่านั้น แต่การขายทุเรียนที่ตลาดกลาง ได้ราคา กิโลกรัมละ 17 บาท

ปัจจุบันการซื้อขายผลไม้มันผ่านตลาดกลาง ฯ บ้านล้อง ยังเป็นงานที่เพิ่งเริ่มต้น และมีปริมาณการซื้อขายไม่มากนัก รวมทั้งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารจำเป็นต้องไปแสวงหา และทำการตลาด เพื่อให้ได้สัญญาที่ระบุถึงปริมาณ ผลไม้ แต่ละชนิด ให้แน่นอน เป็นรายปี จึงจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรได้ จากนั้นจึงระดมผลไม้มันในพื้นที่ เพื่อนำส่งให้ได้ตามสัญญา

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

3.7 เวลาเปิดทำการตลาดกลาง ตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรตำบลบ้านส้อง เปิดทำการรับซื้อ-ขายผลผลิตทางการเกษตรตามฤดูกาล ทุกวัน เว้นวันหยุดราชการ และวันนักขัตฤกษ์ นับจากวันเปิดตลาด เมื่อ 9 มิถุนายน 2546 จนถึงปัจจุบันนี้(ตุลาคม 2547) ตลาดกลางประกาศ ฤดูกาลปิดตลาด 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 เดือน คือ ระหว่าง เดือน เมษายน – พฤษภาคม 2547

3.8 สมาชิกกลุ่ม เมื่อเริ่มรวมตัวกันใหม่อีกครั้ง ในนามกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสมาชิก 500 คน เศษ มาร่วมประชุม เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตลาด หลังจากดำเนินงานมา 1 ปีเศษ ปัจจุบัน (ตุลาคม 2547) กลุ่ม ฯ มีสมาชิก กว่า 1,200 คน

3.9 การบริหารจัดการ นายมนูญ อุปลา ผู้อำนวยการตลาดกลาง ฯ และนายก อบต. บ้านส้อง และนายสัมพันธ์ หอมแก้ว เลขานุการคณะกรรมการตลาดกลาง ฯ บ้านส้อง ให้อธิบาย การบริหารจัดการของตลาดกลาง ฯ ตรงกันว่า ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของตลาดกลาง ฯ ทั้งหมด มาจากเงินรายได้ 10 สตางค์ ของการจำหน่ายยางพาราทุก 1 กิโลกรัม รวมกับรายได้ 5 สตางค์ ทุกจำนวนกิโลกรัมยาง ที่ผู้ประมูลซื้อไป ทั้งนี้ตลาดกลางฯได้หักจากผู้ขาย และผู้ซื้อเป็น รายได้ เพื่อใช้ในการดำเนินงานทุกอย่างของตลาดกลาง ฯ

เงินรายได้ 10 สตางค์ จากทุก 1 กิโลกรัมที่มีการซื้อขายผ่านตลาดกลาง จะถูกหักเป็น ค่าใช้จ่ายสำนักงาน วัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ ค่าน้ำ ค่าไฟ และอาหาร รวมทั้ง ค่าจ้างเจ้าหน้าที่สำนักงาน 2 คน และค่าตอบแทนกรรมการตลาดกลางที่มาทำหน้าที่ในแต่ละวัน เพื่อตรวจสอบ คุณภาพยาง การ ชั่งน้ำหนัก การบันทึกปริมาณยาง ส่วนเจ้าหน้าที่ หรือพนักงาน 2 คนที่ตลาดกลางฯจ้าง เพื่อทำงาน ในสำนักงานนั้น เป็นผู้จัดทำทะเบียนสมาชิก บันทึกรายการจำหน่ายของสมาชิก รายการรับซื้อ ประจำวันของตลาด รายงานแจ้งบัญชีการเงินให้แก่ผู้ขายยางให้ตลาด

ส่วนคนงานที่ทำหน้าที่ขึ้นลงยาง 2-3 คน มีรายได้จากการขนยางกิโลกรัมละ 3 สตางค์ และ ค่าใช้จ่ายของรถ และผู้ขับรถ forklift มาจากรายได้ กิโลกรัมละ 2 สตางค์ ของการขายยางพาราที่ ตลาดกลางหักจากผู้ประมูลซื้อทุก 1 กิโลกรัมเช่นกัน

โดยสรุปรายได้ในการบริหารงานตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรตำบลบ้านส้อง มาจากรายรับ 10 สตางค์ จากผู้ขายยางให้กับตลาดกลาง ฯ ทุก 1 กิโลกรัม และ 5 สตางค์จากผู้ประมูลซื้อได้ ทุก 1 กิโลกรัม รวม 15 สตางค์จากทุก 1 กิโลกรัมที่มีการซื้อขาย

นายมนูญ อุปลา ผู้อำนวยการตลาดกลาง และนายสัมพันธ์ หอมแก้ว เลขานุการ กรรมการตลาดกลาง ฯ ให้ข้อมูลว่า ในอดีต เคยมีกรรมการ นำเงินของตลาดไปใช้ส่วนตัว ซึ่ง

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เกิดเหตุเนื่องมาจาก ระบบการตรวจสอบเรื่องการเบิกจ่ายเงินไม่รัดกุม ในระยะแรกเมื่อเริ่มต้น คณะกรรมการคิดว่าเพื่อความสะดวก และง่ายในการดำเนิน จึงให้อำนาจประธาน เพียงคนเดียวเป็นผู้ลงนามในเช็คเบิกจ่ายเงิน ครั้นดำเนินงานมาจนถึงปี 2546 มีปัญหาว่าผู้รับเช็คของกลุ่มไม่สามารถขึ้นเงินได้ เนื่องจากเงินในบัญชีของกลุ่มไม่พอ จากการตรวจสอบจึงได้ทราบว่ประธาน ได้นำเงินไปใช้ส่วนตัว ประมาณ 300,000 บาท คณะกรรมการจึงมีการประชุมปรับเปลี่ยนประธานและกรรมการใหม่ เรียกเงินคืน ให้พร้อมทั้งมีการกำหนดการควบคุมดูแลการเบิกจ่ายเงินให้รัดกุม รอบคอบยิ่งขึ้น ด้วยการให้ กรรมการ 2 ใน 3 ตามที่กำหนด เป็นผู้มื่ออำนาจในการสั่งจ่ายเงิน

3.10 ความพึงพอใจในการทำงานของตลาดกลางฯ จากการสอบถามและ ประเมินการทำงานของตลาดกลาง ฯ บ้านล่องโดยทั่วไป ทั้งชาวบ้านในตำบลบ้านล่อง ที่อำเภอ เวียงสระ รวมถึงข้าราชการในพื้นที่และแม่แต่ประชาชนในต้วจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คนจำนวน มาก รู้จักและกล่าวขวัญถึงการทำงานของตลาดกลาง ฯ บ้านล่อง โดยพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า **“ทำดี มาก ชาวบ้านได้ประโยชน์ ขายยางได้ราคาแพงขึ้น”**

นายมนูญ อุปลา นายก อบต. และนายสัมพันธ์ หอมแก้ว เลขานุการกลุ่ม และ ชาวบ้านล่อง ในหมู่ที่ 14 หมู่ที่ 6 รวมประมาณ 20 คน ให้ข้อมูลว่า ขณะนี้สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านล่องประมาณ ร้อยละ 40-50 ได้นำยางพาราแผ่นมาขายให้แก่ตลาดกลางพืชผลทาง การเกษตร ที่เหลืออีก ร้อยละ 50-60 ขายให้แก่พ่อค้าที่เข้าไปรับซื้อ หรือนำมาขายให้กับพ่อค้าใน ตลาด เนื่องจากต้องการเงินสด

3.11 มุ่งมั่นแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุง อย่างไรก็ตามจากการสำรวจความพึงพอใจ ในการดำเนินงานของตลาดกลาง ฯ ด้วยการสอบถาม สันทนากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ กับชาวบ้าน ในหมู่ที่ 6 บ้านมหาราช ทำให้ได้ทราบว่า ขณะนี้ชาวบ้านจำนวนหนึ่งยังไม่พอใจการบริหารจัดการ ของตลาดกลางฯ มากนัก กล่าวคือมีความเห็นว่า

“ตลาดไม่ช่วยคนหาเข้ากินค้า ไม่รับซื้อยางด้วยเงินสด จากชาวบ้านจน ฯ

รายเล็กๆที่มียางน้อย”

“ตลาดจะซื้อเฉพาะรายใหญ่ๆ ใส่รถปิ๊กอัพมา”

“มีแต่คนรวยเท่านั้น ที่ขายยางได้ราคาดี คนจนมียางน้อยใส่ท้าย

มอเตอร์ไซค์มาก็ไม่รับซื้อ” และ

“มีการคัดเลือกยางมาก อ้างว่ายางไม่ได้คุณภาพ ไม่ยอมรับซื้อ”

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ต่อประเด็นการไม่รับซื้อด้วยเงินสดนั้น ผู้บริหารตลาด ทั้งประธาน เลขานุการและผู้อำนวยการตลาด ยอมรับว่าเป็นความจริง โดยกล่าวว่า “ ขณะนี้ตลาดมิได้ดำเนินการซื้อ-ขายด้วยเงินสด กำลังพยายามสร้างระบบ เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริต และขณะเดียวกันยังไม่มีเงินทุนมากพอด้วยจึงใช้วิธีการ รับซื้อวันนี้ จ่ายเงินเข้าบัญชีผู้ขายในวันรุ่งขึ้น อาจทำให้คนที่มียางน้อย ต้องการเงินสดวันต่อวัน ไม่สามารถขายให้กับตลาดได้ คนเหล่านั้นยังต้องขายให้กับพ่อค้าอยู่ “ อย่างไรก็ตามทุกคนมีความเห็นร่วมกันว่าการมีตลาดกลางยาง ส่งผลให้ “ พวกเขาไม่ได้ถูกกดราคาเช่นในอดีต เพราะก่อนจะขายยาง สามารถโทรศัพท์ถามราคายางประจำวันก่อน เดียวนี้ทุกคนรู้ราคายางทุกวัน ผิดกับแต่ก่อนที่ไม่รู้ราคายางเลย พ่อค้าบอกราคาเท่าไร ก็ขาย “

ต่อประเด็นการทราบราคายางนั้น จากการที่ผู้ศึกษาไปนั่งสังเกตการณ์การซื้อขายยางที่ตลาดกลาง ระหว่างวันที่ 9 และ 10 กันยายน 2547 ในภาคเช้า และภาคบ่าย จนถึงประมาณ 14.00 น. พบว่าหลังจากเวลา 10.30 น.ไปแล้ว จะได้ยินเสียงโทรศัพท์ ดังเกือบตลอดเวลา สิ่งที่ได้ยินต่อมา คือ การตอบโทรศัพท์แจ้งราคายางประจำวันให้แก่ ผู้โทรศัพท์เข้ามา ของเจ้าหน้าที่ตลาด

ระบบการ ซื้อ - ขาย การซื้อขาย ของตลาดกลาง ฯ เป็นระบบการซื้อขายด้วยการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของผู้ขาย เจ้าหน้าที่การเงินของตลาด เป็นผู้ทำรายการแจ้งให้ธนาคารทราบว่าในวันรุ่งขึ้นธนาคาร จะต้องโอนเงินจากบัญชีของตลาดกลาง ฯ ให้ผู้ขายแต่ละรายที่มีบัญชีเงินฝากกับธนาคาร รายละเอียด โดยผ่านกรรมการผู้รับผิดชอบตรวจสอบ ปริมาณยางที่แต่ละคนขายให้ตลาดกลาง ตามเอกสาร การชั่งน้ำหนัก รับซื้อไว้ ผู้ขายแต่ละรายซึ่งมีบัญชีเงินฝากกับธนาคาร จะได้รับเงินโอนตามราคา และปริมาณยางที่ตลาดรับซื้อไว้ ในวันรุ่งขึ้นก่อนเที่ยง ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประมูลซื้อขายพาราจากตลาดกลางฯได้ในแต่ละวัน ก็จะต้องโอนเงินเข้าบัญชีของตลาดกลางฯ เวลา 09.00 น. ในเช้าวันรุ่งขึ้น ดังนั้น จึงไม่มีเจ้าหน้าที่ และหรือกรรมการผู้ใดเป็นผู้ถือเงินสดเลย

“โดยระบบนี้ทำให้สามารถควบคุม ตรวจสอบการทำงานได้อย่างดี แต่อาจมีปัญหสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ต้องการเงินสดในแต่ละวัน “ นายสัมพันธ์ หอมแก้ว กล่าว

นายมนูญ อุปลา ยังกล่าวต่อไปว่า “ถ้าในอนาคตหากมีธนาคารมาตั้งใกล้ ๆ ในเขตพื้นที่หรือตั้งสาขาย่อยที่ตลาดกลาง ก็จะทำให้สะดวกมากยิ่งขึ้น เมื่อนั้น ตลาดจะสามารถรับซื้อเงินสดได้ ซึ่งหมายความว่าสามารถรับซื้อจากรายย่อย ๆ ได้”

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ส่วนประเด็นเรื่องคุณภาพยางพารา ที่ตลาดคัดออกไม่รับซื้อนั้น ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้บริหารตลาด ได้ยอมรับอีกเช่นกันว่า " มีการคัดแยกที่ไม่ได้คุณภาพออกจริง และเป็นการคัดออกโดยชี้ให้เจ้าของ หรือผู้นำยางมาจำหน่าย ได้ทราบว่า ข้อบกพร่องของยางอยู่ที่ไหน เราจะคัดและรับซื้อไว้เฉพาะที่ได้มาตรฐานเท่านั้น ส่วนที่ไม่ได้มาตรฐาน ชาวบ้านต้องนำไปขายให้กับพ่อค้า ซึ่งรับซื้อยางทุกคุณภาพ แต่ให้ราคาต่ำกว่าตลาดกลางฯ " นายมนูญ อุปลลา อธิบายเหตุผลที่ตลาดกลางฯ ไม่อาจรับซื้อยางทั้งหมดที่ชาวสวนยางนำมาขายได้

" ก่อนการเริ่มต้นการรับซื้อยางจากเกษตรกรนั้น ตลาดฯ ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มทั้งหมด โดยนักวิชาการแล้วว่า ทำอย่างไรยางจึงจะได้คุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนดตลาดฯ จำเป็นต้องรักษามาตรฐาน มิเช่นนั้นตลาดก็ไม่สามารถจำหน่ายยางที่รับซื้อมาได้" นายมนูญ อุปลลา กล่าว

ส่วนเหตุผลที่เกษตรกรจึงยังคงผลิตยางที่ไม่มีคุณภาพ นายมนูญ อุปลลา นายก อบต. และผู้อำนวยการตลาดฯ ให้คำอธิบายว่า "การผลิตยางให้ได้คุณภาพ มีขั้นตอน มีรายละเอียดค่อนข้างมาก ชาวสวนส่วนใหญ่ ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงตนเอง เคยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้น แต่ถ้าปรับในส่วนนี้ได้ยางมีคุณภาพมากขึ้น เขาก็จะขายได้ราคาดีขึ้นไปด้วย อาจต้องใช้เวลาสักหน่อยในการเปลี่ยนพฤติกรรม เคยชินเดิม ๆ "

3.12 การสนองประโยชน์ประชาชนในพื้นที่ จากการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านล้อม สนับสนุนโครงการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลการเกษตรระหว่างปี 2546-2547 โดย นายมนูญ อุปลลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำหน้าที่ ในการส่งเสริม หาดตลาด ประสานความช่วยเหลือ สนับสนุน จากทั้งภาครัฐและเอกชน และบริหารงานของกลางกลางฯ ทำให้ตลาดกลางฯ อำนวยประโยชน์ ได้แก่เกษตรกรตำบลบ้านล้อมได้มากกว่าการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านล้อมในอดีต ทั้งนี้จากการรวบรวมความเห็น เกี่ยวกับประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มฯ เกษตรกรตำบลบ้านล้อม และพื้นที่ใกล้เคียงได้รับ จากการดำเนินงานของตลาดกลางฯ ได้ทราบว่า ตลาดกลางฯ ก่อประโยชน์แก่ประชาชนดังนี้

1. **การมีตลาดที่แน่นอน** ปัญหาการผลิตยางพาราของชาวบ้านล้อม ที่สำคัญคือการมีตลาดรับซื้อที่แน่นอน และให้ราคาดี การมีตลาดกลางของกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อม ช่วยให้ชาวสวนทั้งที่เป็นสมาชิกกลุ่มและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มได้มีตลาดรับซื้อผลผลิตยางพารา และผลผลิตทางการเกษตรอื่นเช่น

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- ผลไม้ เพิ่มขึ้นอีก และเป็นที่น่าพอใจ หากผลผลิตนั้นมีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด
2. **การเพิ่มรายได้เกษตรกร** ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งจากการจำหน่าย ไม้ผล และยางพาราแผ่น กล่าวคือเกษตรกรสามารถจำหน่ายยางพาราได้ราคาสูงกว่าราคาในท้องตลาด กิโลกรัมละ ประมาณ 1 - 2 บาท และจำหน่ายผลไม้โดยเฉพาะทุเรียนได้ในราคาที่สูงกว่าเดิม กิโลกรัมละ 5-12 บาท
 3. **การไม่ถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง** การประกาศราคาประมูลยางพาราแผ่นให้ทราบทุกวัน โดยติดประกาศเป็น 2 จุด 1.) ป้ายประกาศขนาดใหญ่หน้า อบต. และ 2.) ป้ายประกาศขนาดใหญ่บริเวณถนนสาย 409 ตัดทางรถไฟ ซึ่งเป็นจุดที่มีผู้สัญจรไปมามากในแต่ละวัน รวมทั้งบริการรับสอบถามราคาทางโทรศัพท์ตลอดทั้งวัน ช่วยให้เกษตรกรทราบราคาตลาดยางทุกวัน ทำให้สามารถต่อรองราคายางกับพ่อค้าที่มาเสนอราคาได้
 4. **การพัฒนาคุณภาพยาง** ปัจจุบันเกษตรกรตำบลบ้านส่องประมาณร้อยละ 15 ได้เรียนรู้เทคนิคการพัฒนาคุณภาพยางเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถจำหน่ายยางได้ราคาสูงขึ้น กิโลกรัมละ 1-1.50 บาท เนื่องจากกลุ่มมีการแนะนำส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพยางแผ่น และการคัดเลือก ยางพันธุ์ดีเพื่อการเพาะปลูกและวิธีการบำรุงรักษา ทั้งนี้เพื่อให้ชาวสวนสามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง

4. ประปาภูเขา เพื่อการเกษตรและอุปโภคในครัวเรือน

นอกจากการจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร จะเป็นกิจกรรมเด่น สร้างชื่อเสียงให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว การจัดทำระบบประปาภูเขา เพื่อการเกษตรและการอุปโภคในครัวเรือน หมู่ที่ 6 บ้านมหาธา และหมู่ที่ 14 บ้านพุก่า ยังถือเป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้กับชาวตำบลบ้านส่องมาก เนื่องจากทั้ง 2 หมู่บ้านมีขนาดพื้นที่กว้างใหญ่ และขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตรและน้ำเพื่อการอุปโภคในครัวเรือนด้วย พื้นที่ทั้งสอง

กลุ่มประปา หมู่ที่ 6 บ้านมหาธา มีสมาชิก 233 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,000 คน อบต.บ้านส่องใช้งบประมาณลงทุน 1.2 ล้านบาท ในการวางท่อส่งน้ำ ระยะทาง 4 กม. หลังจากดำเนินการวางท่อประปาแล้ว อบต.บ้านส่องได้มอบให้คณะกรรมการหมู่บ้านมหาธา เป็น

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ผู้บริหารจัดการดูแลระบบและบริหารจัดการการใช้น้ำ เช่น มีการแบ่งเวลาการใช้น้ำเพื่อการเกษตร แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เวลา 08.00-09.00 น. กลุ่มที่ 2 เวลา 09.00-10.00 น. กลุ่มที่ 3 เวลา 10.00-11.00 น. ส่วนเวลาเช้า และเย็น ระหว่าง เวลา 06.00-08.00 น. และเวลา 17.00-18.00 น. ห้ามใช้น้ำเพื่อการเกษตร ในอดีตกลุ่มอนุญาตให้ใช้น้ำเพื่อรดต้นไม้ในเวลากลางคืน ได้ในฤดูแล้ง แต่ปัจจุบันไม่อนุญาตให้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรแล้ว เนื่องจากปริมาณความต้องการน้ำใช้ในครัวเรือนสูงขึ้นมาก

คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นผู้กำหนดอัตราค่าบำรุง เดิมเคยเก็บในอัตรา ครัวเรือนละ 30 บาท ปัจจุบันเก็บค่าใช้น้ำในอัตราเดือนละ 20 บาท เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง มีผู้ช่วยดูแลระบบ 4 คน รับค่าตอบแทน ร้อยละ 50 ของค่าน้ำที่เก็บได้ในแต่ละเดือน ซึ่งประธานกลุ่มยืนยันว่าเป็นรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดูแล บำรุงรักษา เนื่องจากเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ผู้ดูแลระบบมิได้ใช้วิธีการจ้าง ซ่อมบำรุง หากแต่ใช้วิธีซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายมาเปลี่ยน แล้วช่วยกันทำเอง ค่าใช้จ่ายจึงไม่สูงนักเมื่อเกิดความเสียหายในแต่ละครั้ง อีกทั้งระบบที่ใช่เป็นเพียงการต่อท่อเพื่อใช้น้ำ จากแหล่งน้ำธรรมชาติ มิได้มีระบบกรองที่สมบูรณ์แบบ หรือมีเครื่องจักรกลแต่อย่างใด

กลุ่มประปา หมู่ 14 บ้านพุก่า อบต.บ้านล้อม ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการวางระบบประปาภูเขา ด้วยการต่อท่อประปา จากแหล่งน้ำบนภูเขา ลงมาสู่บริเวณชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีน้ำอุปโภค ประธานกลุ่มชี้แจงว่า “กลุ่มกำหนดอัตราค่าใช้น้ำ ครัวเรือนละ 10 บาท ต่อเดือน มีระเบียบการใช้น้ำ ให้ใช้ในสวนได้ หลัง 18.00 น. ถ้ามีการละเมิดจะใช้วิธีเดือนไม่มีการลงโทษ จะโกรธกัน อยู่กันไม่ได้ มีกรรมการ 4 คน ช่วยกันดูแล” เนื่องจากบ้านเรือนเกษตรกรบ้านพุก่าตั้งอยู่ตามสวนกระจัดกระจายค่อนข้างมาก การจัดบริการประปาภูเขาให้แก่สมาชิกในหมู่บ้านจึงเริ่มต้นจากกลุ่มบ้านที่ตั้งเป็นกระจุกก่อน ปัจจุบันกลุ่มประปบบ้านพุก่ามีสมาชิกผู้ใช้น้ำ 66 ครัวเรือน จาก 95 ครัวเรือนในหมู่บ้าน แม้จะมีจำนวนน้อย และเก็บค่าบริการน้อยมาก เพียงเดือนละ 10 บาท ประธานกลุ่มประปาหมู่ที่ 14 ก็ยังยืนยันว่า “ค่าใช้จ่ายเท่านี้ก็พอ ยังไม่มีอะไรเสียหาย ที่ผ่านมามีการเสียหายเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่อแตก ซื้อท่อมาเปลี่ยน ทำเองไม่ต้องจ้างเขาทำ จึงไม่แพง เก็บค่าใช้เดือนละ 10 บาทก็พอ เดียวนี้มีเงินเหลือ 5-6,00 บาท คนดูแลก็ได้ค่าตอบแทน เดือนละ 200 บาท”

“การจัดงบประมาณสนับสนุนเรื่องน้ำของ อบต. ถือเป็นเรื่องสำคัญของชีวิตชาวสวน โดยเฉพาะในฤดูแล้ง หากสวนผลไม้นานาน ๆ จะเกิดความเสียหายมาก อบต.สนับสนุน หรือเข้ามาช่วยเหลือจึงถือได้ว่าเป็นประโยชน์จริง” ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำหมู่ที่ 14 แสดงความเห็น

5. ธรรมมาภิบาลของ อบต.บ้านส้อง

5.1 ก่อนมาเป็นธรรมมาภิบาล กรรมการ อบต. และเจ้าหน้าที่ อบต. ทั้งฝ่ายสำนักปลัด และฝ่ายการคลัง ต่างยืนยันว่า กระบวนการทำงานของ อบต. ทั้งก่อนและหลังจากที่ได้รับรางวัลธรรมมาภิบาล มิได้มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นฝ่ายประจำ ของ อบต. ยืนยันว่า ทุกอย่างพยายามทำตาม ระเบียบกฎ เกณฑ์ และข้อกำหนดต่างๆ อย่างถูกต้อง ส่วนประชาชนที่มาติดต่อรับบริการกับ อบต. ต่างมีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า บริการที่ อบต. ทำให้กับชาวบ้าน “ ดี เร็ว และเป็นที่ต้องการ ชาวบ้านได้อะไร หลายอย่าง ทั้งถนนที่ดีขึ้น ขนยางมาขายได้ง่ายขึ้น หลายแห่งไม่มีน้ำใช้ ก็ได้มีน้ำใช้ ทั้งที่บ้านและสวน ”

5.2 ผลของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมมาภิบาล ของ อบต.บ้านส้อง

การวิเคราะห์ผลของการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมมาภิบาล ของ อบต.บ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในที่จะขอพิจารณา โดยใช้กรอบการประเมินและการวัดการบริหารจัดการที่ดี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2546 สองส่วนคือ หนึ่งกรอบการวัดระดับธรรมมาภิบาลและสอง กรอบการวัดประสิทธิภาพการทำกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หนึ่ง การวัดระดับธรรมมาภิบาล 5 ด้าน หลักคุณธรรม/นิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หลักคุณธรรม/นิติธรรม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อบต.บ้านส้อง ได้มีการพิจารณา ออกกฎ ระเบียบข้อบังคับ ที่เป็นของตนเอง 3 ฉบับ ดังนี้ คือ ระเบียบว่าด้วยเรื่องการทิ้งขยะมูลฝอย มีการกำหนดโทษปรับ 500 บาท สำหรับการทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะระเบียบว่าด้วยเรื่องข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้ข้อมูลตาม พรบ. ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการถ่ายเอกสารระเบียบข้อบังคับ อบต. ว่าด้วยภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน

ซึ่งการออกระเบียบข้อบังคับ ต่างๆ เหล่านี้ ของ อบต.บ้านส้องมีการกำหนดอัตราภาษีของตนเอง เมื่อใกล้ถึงเวลาดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น อบต. ได้มีการทำหนังสือแจ้งเตือน และเจรจาเพื่อให้ ผู้ประกอบการ และประชาชน ปฏิบัติตาม ซึ่งก็ได้รับการตอบรับร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี และที่ผ่านมายังไม่เคยมีการไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ กติกาแต่อย่างใด จึงไม่มีกรณีต้องฟ้องร้องดำเนินคดี

หลักความรับผิดชอบ อบต.บ้านส้อง ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบการบริหารงานของ อบต.บ้านส้อง และ ติดตามผลการร้องเรียนของสมาชิกสภา

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

องค์การบริหารบ้านส้องในทุกกรณีที่มีการร้องเรียนจากสมาชิก อบต. ในกรณีที่ได้รับคำร้องเรียน ความทุกข์ยากเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน อบต. บ้านส้อง ได้รับดำเนินการ โดยเริ่มจากการมี หนังสือรับเรื่องร้องทุกข์ และหาทางแก้ปัญหาทันทีหากสามารถทำได้ ส่วนกรณีที่ไม่สามารถ ดำเนินการได้ด้วยตนเอง ได้ประสานความร่วมมือจากหน่วยราชการต่าง ๆ

หลักความโปร่งใส /ตรวจสอบได้ หลักฐานยืนยันความโปร่งใสการดำเนินงาน อบต. บ้านส้อง ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด สามารถพิจารณาได้จากหลายทาง เช่น การตั้งงบประมาณ มีการตั้ง งบประมาณดำเนินการกิจกรรมในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยที่มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ ดำเนินการ เช่น การจัดทำระบบประปาภูเขา ของหมู่บ้านต่าง ๆ ส่วนการก่อสร้างถนนหนทางต่างๆ การดำเนินงานจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นไปตามระเบียบขั้นตอน ที่กำหนด มีการผลิตสิ่งพิมพ์ เผยแพร่ เกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง แจกจ่ายให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง เช่น เอกสารสอบราคา ผลการ สอบราคา โครงการที่จะดำเนินการ และเมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค ที่ 13 ตรวจสอบ ด้านการเงิน การบัญชี ของ อบต.บ้านส้อง พบข้อผิดพลาดเป็นการปฏิบัติผิดระเบียบ กฎหมาย เพียง เรื่องเดียว คือการคิดเงินค่าปรับผิดพลาด นอกจากนี้จากหลักฐานรายงานการเงินจากส่วนการคลัง พบว่า อบต.สามารถปิดบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำปีได้ ภายในเวลา 90 วัน นับแต่วันสิ้น ปีงบประมาณตามที่กฎหมายกำหนด และจากความเป็นจริง อบต.บ้านส้อง สามารถปิดบัญชีได้ ภายใน 1-2 เดือนเท่านั้น อีกทั้งนับแต่มีการตั้ง อบต.เป็นต้นมา ยังไม่เคยปรากฏว่ามีการร้องเรียนว่า เกิดความไม่เป็นธรรม หรือไม่โปร่งใสแต่อย่างใด

หลักการมีส่วนร่วม การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ อบต.บ้านส้องล้วนให้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้การ กระบวนการพัฒนาจัดตั้งตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร เริ่มต้นด้วยการประชุมสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเดิม พยายามฟื้นฟูกลุ่มร่วมกัน และในที่สุด มีมติร่วมกันที่จะจัดตั้งตลาดกลาง มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการจัดตั้งกล่องรับความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ และในการเลือกตั้งในท้องถิ่นครั้งที่ผ่าน มา ประชาชนในเขตตำบลบ้านส้องไปใช้สิทธิ ร้อยละ 70

หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการตรวจสอบทางการเงินและบัญชี ของ อบต.บ้านส้อง โดยจังหวัดและอำเภอ ไม่มีการแจ้งข้อสังเกตการทุจริต หรือมีข้อทักท้วงในการ บริหารงานแต่อย่างใด และในการบริหารงบประมาณ อบต.บ้านส้อง ได้ดำเนินการโอนเงิน งบประมาณน้อยกว่า 10 ครั้ง ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการทำแผนและปฏิบัติตามแผนได้เป็น ส่วนใหญ่

สัมนนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สอง การวัดประสิทธิผลการทำกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการแก้ไขปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อบต.บ้านส้อง ได้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวบ้านส้องดังนี้ เช่น ได้ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรด้วยการ ออกข้อบังคับงบประมาณในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ราษฎรที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น วาตภัย อุทกภัย และอัคคีภัย รวมทั้งมีการอนุมัติงบประมาณฉุกเฉิน ในปี 2544 เพื่อบรรเทาทุกข์ให้กับราษฎร โดยจ่ายขาดเงินสะสม 3,576,000 บาท มีการอนุมัติงบประมาณ ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการ อบต.เนื้อที่ประมาณ 17 ไร่ เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ซึ่งได้มีประชาชนมาใช้พื้นที่ออกกำลังกายด้วย และยังมีการจัดตั้งสวนสาธารณะในพื้นที่หมู่ที่ 15 วัดบ้านส้องด้วย

อบต.บ้านส้องได้ดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน ด้วยการจัดซื้อถังขยะ และขอความร่วมมือจากเทศบาลตำบลเวียงสระเพื่อช่วยเก็บขยะ ต่อมาจึงซื้อรถบรรทุกขยะ และออกข้อบังคับตำบลว่าด้วยการกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย ประสานการปฏิบัติร่วมกับเทศบาลตำบลบ้านส้อง ในการกำจัดแมลงวัน และจัดฝังกลบขยะ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน ด้วยการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 เพื่อให้ประชาชนมีน้ำดื่ม น้ำใช้ ถูกสุขลักษณะ มีการจัดซื้อเครื่องพ่นหมอกควัน และน้ำยาเคมีเพื่อกำจัดลูกน้ำยุงลาย โดยที่สมาชิก สภา อบต.ได้ร่วมกันรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลาย และฉีกพ่นน้ำยาเคมีเอง จัดทำโครงการยืดสายคลายเส้น โดยขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง กรณีเกิดอาการปวดเมื่อย และป้องกันอาการบาดเจ็บปวดเมื่อย เนื่องจากการปฏิบัติตนผิดวิธี ร่วมกับสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดการฝึกอาชีพด้านการเย็บและแพ้นท์ผ้า ให้กับกลุ่มสตรีในตำบล จัดสรรทุนการศึกษาให้นักเรียนในตำบลปีละไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท จัดทำโครงการ “เกิดทุนคนดี ศรีปราชญ์บ้านส้อง” เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาของคนท้องถิ่น ให้มีการสืบสานภูมิปัญญา และช่วยให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ ได้รู้ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดงานประเพณีรดน้ำผู้สูงอายุในเดือนเมษายนทุกปี

สัมนนารธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อบต.บ้านล้องได้จัดให้มีการปลูกป่า ในวาระต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน / ประชาชน ด้วยการขอความร่วมมือสนับสนุนพันธุ์ไม้ จากสถานีเพาะชำกล้าไม้ห้วยมุด ร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ 357 จัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ป่า อบรมเยาวชน ประชาชน และแกนนำหมู่บ้าน เพื่อช่วยกันเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติในเขตหมู่บ้าน อบต.บ้านล้อง ใช้มติที่ประชุมในเวทีประชาคมรณรงค์ต่อต้านการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์บ้านห้วยมะนาว จัดให้มีโครงการขุดลอกฝายบ้านนาเหนง และขุดลอกสระหลังวิทยาลัยการอาชีพเวียงสระ ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะ ส่งเสริมลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดปริมาณขยะ ด้วยการให้เจ้าหน้าที่ชี้แจง และรณรงค์ในที่ประชุมประจำเดือนของทุกหมู่บ้าน

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน อบต.บ้านล้อง ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการส่งเสริม โครงการเกษตรผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ หมู่ที่ 15 การเกษตรอินทรีย์ หมู่ที่ 9 และ 10 จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ หมู่ที่ 5 จัดตั้งกลุ่มอาชีพ หมู่ที่ 3, 5 และ 8 จัดให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านกลาง ที่ อบต.บ้านล้อง สนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือน หมู่ที่ 3 ส่งเสริมการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพและผลผลิตการเกษตร

ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครลาดตระเวนหมู่บ้าน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดการแข่งขันกีฬา รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จัดอบรมให้เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดยา มีการรวมพลังแผ่นดินด้านยาเสพติด จัดสัปดาห์ต่อต้านยาเสพติดโลก รณรงค์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ ทั้งการใช้เสียงตามสาย หอกระจายข่าว แผ่นพับ ใบปลิว

ด้านการแก้ไขปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน อบต.บ้านล้อง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบในการจัดซื้อ จัดจ้าง อย่างเคร่งครัด มีโครงการที่สามารถจัดซื้อ จัดจ้าง ได้ต่ำกว่าวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้ มีการแต่งตั้งประชาชนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้าง แต่ตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางในการจัดซื้อ จัดจ้าง จัดทำรายงานผลการรับจ่าย และงบทดลองเป็นรายเดือน จัดทำงบแสดงฐานะการเงิน ส่งให้ สตง.ภายใน 90 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และเปิดเผยให้ประชาชนทราบ จัดตั้งศูนย์รวมข่าวประกวดราคา ณ ที่ทำการ อบต. เผยแพร่ข่าวสารการประกวดราคา ทางสื่อต่าง ๆ มีศูนย์รับแจ้งเหตุทุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

6. บทวิเคราะห์

หากจะวิเคราะห์ ความสำเร็จของการบริหารงาน อบต.บ้านล้อง ตำบลเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยเฉพาะในประเด็นความสำเร็จในการพยายามแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจแก่เกษตรกรในพื้นที่ การเพิ่มรายได้ด้วยวิธีการจัดตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร เพื่อรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวตำบลบ้านล้องและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง นั้น คงไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่า มีเพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเป็นหลัก หากแต่ความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ ประกอบกัน ดังต่อไปนี้

6.1 ความสามารถเฉพาะตนและการทุ่มเทในการทำงานของผู้นำ ทั้งกรรมการตลาดกลางฯ สมาชิกตลาดกลางฯ และชาวตำบลบ้านล้อง จำนวนมากมีความเห็นร่วมกันว่า ความสำเร็จของตลาดกลางฯ ด้านหลักมาจาก ความเอาจริงเอาจังของ นายมนูญ อุปลา นายก อบต.บ้านล้อง และผู้อำนวยการตลาดกลางฯ ที่ได้สละเวลา ทุ่มเทในการประสานงาน วางระบบการบริหารจัดการ และทำงานการตลาด เพื่อให้ตลาดกลางฯ ได้ทำหน้าที่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

6.2 ความร่วมมือร่วมใจกันทำงานของคณะกรรมการ ประเด็นนี้ ชาวบ้านบ้านล้องประมาณ 15-20 คน ที่ผู้ศึกษาไปสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ มีความเห็นตรงกันว่า กรรมการตลาดกลางฯ ชุดปัจจุบัน ส่วนใหญ่ มีความตั้งใจและทุ่มเทในการทำงานมาก รวมทั้งทำงานเข้ากันได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะทำงานหนักไม่เท่ากันทุกคนตามอย่างไรก็ตามชาวบ้านล้องหลายคนสะท้อนภาพว่า มีกรรมการไม่ถึงครึ่งที่ทำงานอย่างหนัก ในขณะที่กรรมการอีกครึ่งหนึ่งทำงานไม่มากนักและบางคนแทบไม่ทำงานเลย

6.3 ความไว้วางใจของผู้ประมวลต่อตลาดกลางฯ ความไว้วางใจเชื่อใจในการดำเนินงานของตลาดกลางฯ ของพ่อค้าที่มาประมวลรับซื้อ นั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินตลาดกลางมาก ในประเด็นนี้ นายสัมพันธ์ หอมแก้ว เลขานุการคณะกรรมการตลาดกลางฯ ขยายความว่า “การที่ตลาดจะสามารถจำหน่ายยางพาราที่รับซื้อไว้ ได้ทั้งหมดในแต่ละวัน ขึ้นกับการยอมรับและความไว้วางใจที่พ่อค้าให้แก่คณะผู้บริหารตลาด เช่นไว้วางใจว่า จะไม่มีการเพิ่มจำนวนยางเข้ามาในกรณีในวันนั้นราคาสูงมาก” ทั้งนี้เพราะการแจ้งปริมาณยางให้กับผู้ประมวลรับซื้อ มิใช่เฉพาะปริมาณสุทธิที่รับซื้อไว้แล้วก่อนเวลา 10.30 น. เท่านั้นหากยังเป็นปริมาณโดยประมาณประจำวันนั้น ทั้งนี้เพราะตลาดกลางฯยังอะลุ่มอล่วยให้เกษตรกรที่ยังเดินทางมาไม่ถึงได้แจ้งปริมาณยางตามการคาดคะเนของตนเองทางโทรศัพท์ได้ แต่เกษตรกรต้องนำมา

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ซึ่งนำหน้าขายให้ตลาดก่อนเวลา 12.00 น ทั้งนี้ปริมาณยางจะต้องไม่ผิดจากที่ประมาณไว้มากนัก

6.4 ระบบการตรวจสอบการทำงานแต่ละขั้นตอน ต่อประเด็นนี้ ทั้งสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านลือต่างเห็นพ้องร่วมกันว่า แม้การจัดการจะยังไม่ ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์แบบ แต่คณะกรรมการตลาดกลาง ฯ ได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพยายามวางระบบเพื่อป้องกันปัญหาและตรวจสอบการทำงานในทุกขั้นตอนที่อาจก่อปัญหา หรือมีข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ เช่น การคัดเลือกตรวจสอบคุณภาพยางเพื่อรับซื้อ การชั่งน้ำหนักยาง ระบบการจัดทำบัญชีของผู้ขายและผู้ซื้อ ทั้งหมดมีการสรุปปิดบัญชีทุกวัน และทุกสัปดาห์

6.5 ความสัมพันธ์กับองค์กร/สถาบันในท้องถิ่น ความสามารถในการประสานความร่วมมือจากส่วนราชการ และเอกชน ในพื้นที่ ทำให้ตลาดกลาง ฯ เป็นที่รู้จักและยอมรับ ดังจะเห็นได้ว่านายมนูญ อุปลา นายก อบต.บ้านลือ และผู้อำนวยการตลาดกลาง ฯ ได้อนุญาตให้ส่วนราชการต่าง ๆ มาใช้พื้นที่สาธารณะในตำบลบ้านลือเป็นที่ตั้งส่วนราชการต่าง ๆ เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาอำเภอเวียงสระ สำนักงานขนส่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี สาขาเวียงสระ และวิทยาลัยการอาชีพภาคใต้ หรือแม้กระทั่งปัจจุบัน ได้มีความพยายาม ที่จะประสานให้ธนาคารพาณิชย์มาเปิดสาขาย่อยที่ตลาดกลาง ฯ ทั้งนี้เพื่อที่ตลาดกลางจะอำนวยความสะดวกและบริการเกษตรกรรายย่อยที่ต้องการเงินสด ด้วยการรับซื้อเงินสดได้ นอกจากนี้ อบต.บ้านลือ ยังได้สนับสนุนงบประมาณเป็นทุนการศึกษาให้แก่นักเรียน ปีละ 50,000 บาท อีกด้วย

6.6 ความสัมพันธ์กับกลุ่มกิจกรรมต่างๆในชุมชน จากเรื่องราวการดำเนินงานของตลาดกลางที่ผลทางการเกษตรที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เข้าใจได้ว่า การสนับสนุนกลุ่มในชุมชนของ อบต. เป็นการสนับสนุนกลุ่มที่เคยมีอยู่เดิมแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านลือซึ่งตั้งมากว่า 20 ปีแล้ว ให้ได้ฟื้นตัวกลับมาทำกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยมีกิจกรรมรูปธรรม คือตลาดกลาง ที่ให้ประโยชน์ทั้งเฉพาะหน้าและในระยะยาวแก่เกษตรกรโดยตรง จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานสนับสนุนตลาดกลางที่ผลทางการเกษตรจากการสอบถามกลุ่มต่างๆ ประจำหมู่บ้านทำให้ได้ทราบว่า อบต.บ้านลือ ได้ให้การสนับสนุน กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

นอกจาก การสนับสนุนกลุ่มพื้นฐานทางด้านอาชีพ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มส่งเสริมอาชีพต่างๆ ในตำบลบ้านล้อง และ กลุ่มประปา หมู่บ้าน ดังเช่น กลุ่มประปาหมู่บ้านหมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 14 ดังกล่าวมาแล้วนั้น อบต.บ้านล้องยังได้ส่งเสริมกลุ่มกิจกรรม ทั้งที่มีอยู่เดิมเช่นกลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน แล้ว อบต.บ้านล้องยังมีการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มแกนนำอาสา หรือราษฎรอาสาต่อต้านยาเสพติดในทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีการประชุมชาวบ้านร่วมกันวางกฎ กติกา เพื่อส่งเสริมให้มีการละเลิกยาเสพติด เช่น หากครอบครัวใดยังมีผู้เสพยาเสพติด เมื่อมีเหตุผู้เสียชีวิตในครอบครัวนั้น ไม่ว่าจะสาเหตุใด ชาวบ้านในชุมชนจะไม่ไปร่วมงานศพ ไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ อีกต่อไป ราษฎรอาสาสมัครตำบลบ้านล้องได้ร่วมกันรณรงค์ส่งเสริม การ ลด ละ เลิก ยาเสพติด ตรวจปราบปรามยาเสพติด จนได้รับรางวัล ที่ 1 ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากความสัมพันธ์ และการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของท้องถิ่นตลอดมา ส่งผลให้ อบต.บ้านล้อง ได้รับการสนับสนุน และมีส่วนร่วมจากชาวบ้านล้องมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะเห็นได้จาก เมื่อเริ่มฟื้นฟู กลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อง โดยขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร นั้น ตลาดกลาง ฯ วางเป้าหมายสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในระดับตำบลไว้ ไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ซึ่งปัจจุบัน หลังจากดำเนินงานมาเพียง 1 ปี เศษ กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านล้องมีสมาชิกเพิ่มขึ้นรวมประมาณ 1,200 คนแล้ว

อย่างไรก็ตาม นอกจากการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนแล้ว นาย มนูญ อุปลานายก อบต. ยังมีความเห็นต่อการดำเนินงานของกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านละล้าน ว่า กองทุนเงินล้านมีข้อจำกัดมาก โดยเฉพาะการให้กู้เงินได้คนละไม่เกิน 20,000 บาท และกำหนดใช้คืนภายใน 1 ปี นั้น เรียกได้ว่าเป็นข้อจำกัดอย่างยิ่งเนื่องจาก การผลิตทางการเกษตรเพื่อทำธุรกิจไม่อาจทำเช่นนั้นได้ พร้อมกันนี้นายมนูญ ยังได้ยกตัวอย่าง การกู้เงินเพื่อทำการผลิตทางการเกษตรจริงว่า “ ถ้าเกษตรกรกู้เงิน 20,000 บาท มาลงทุนซื้อวัวมาเลี้ยง แม่วัว ราคา 15,000 บาท เลี้ยงมา 1 ปี วัวตกลูกมา 1 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงยังขายแม่วัวไม่ได้ ต้องเอาไว้เลี้ยงลูกวัวก่อน จะเอาเงินที่ไหนไปคืนในหนึ่งปี ผลที่สุดก็ต้องไปกู้เอกชนแพง ๆ มาจ่ายให้กองทุนก่อน อย่างนี้ไม่ช่วยจริง ต้องให้ชาวบ้านกำหนดเองทั้งหมด ตามสภาพแต่ละที่ จึงจะช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้จริง”

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ภาคผนวก 1

รายชื่อคณะกรรมการตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร

กลุ่มเกษตรกรทำสวน ต.บ้านล้อง เป็นกลุ่มที่ได้มีการจัดตั้งจดทะเบียนอย่างถูกต้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2520 กลางปี 2546 ได้มีการรวมตัวกันของสมาชิกเพื่อฟื้นฟูกิจกรรมของกลุ่มและตัดสินใจดำเนินงานใหม่อีกครั้ง ในนามกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อง

กรรมการชุดที่ 1 มาจากการประชุมสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนตำบลบ้านล้อง จำนวนประมาณ 500 คนเศษ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2546 และผู้แทนสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน รวม 36 คน เป็นผู้คัดเลือกกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการประกอบด้วย

1. นายประทีป แก้วสม	ประธาน
2. นายบุญพัฒน์ เพชรสงค์	รองประธาน
3. นายสัมพันธ์ หอมแก้ว	เลขานุการ
4. นางกัญญา รียาพันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
5. นายสาคร ชัยสวัสดิ์	เหรัญญิก
6. นายโอภาส มีแสง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. นายเกษม บัวผิน	กรรมการ
8. นายธวัชชัย ภิรมย์	กรรมการ
9. นายภักดี เสือดำ	กรรมการ
10. นายสงเสริม ภิรมย์	กรรมการ
11. นายอนุรักษ์ บัวแย้ม	กรรมการ
12. นายศักดิ์ดา อรภู	กรรมการ
13. นายลาม เสือแก้ว	กรรมการ
14. นายโกศล สโมสร	กรรมการ
15. นายสนิท ปะทีนา	กรรมการ
16. นายมณูญ อุปลลา	ที่ปรึกษา

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เมื่อกลุ่มเริ่มดำเนินงานแล้ว อบต.ได้ร่วมสนับสนุนด้วย และการมีคำสั่ง อบต.บ้านฮ่อง ที่ 10/2546 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2546 แต่งตั้งคณะกรรมการตลาดกลางพืชผลทางการเกษตร เพื่อการจดทะเบียน ณ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรรมการชุดนี้ประกอบด้วย

1. นายมนูญ อุปลา	ผู้อำนวยการตลาด
2. นายวัลลภ ช่วยบำรุง	รองผู้อำนวยการตลาด
3. นายประทีป แก้วสม	ประธานกรรมการ
4. นายเกษม บัวผิน	รองประธาน
5. นายสาคร ชัยสวัสดิ์	เหรัญญิก
6. นายบุญพัฒน์ เพชรสงค์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. นายเสน่ห์ ศรีระวิ	ประชาสัมพันธ์
8. นายภักดี เสือดำ	ตรวจสอบตลาดกลาง
9. นายชัยรัช เลิศหิรัณยกุล	ตรวจสอบตลาดกลาง
10. นายอนุรักษ บัวแย้ม	ตรวจสอบตลาดกลาง
11. นายทวีศักดิ์ อุปลา	ตรวจสอบตลาดกลาง
12. นายโกศล สโมสร	ตรวจสอบตลาดกลาง
13. นายสงเสริม ภิรมย์	ตรวจสอบตลาดกลาง
14. นางกัญญา รियाพันธ์	เลขานุการตลาด
15. นายสัมพันธ์ หอมแก้ว	ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการชุดที่ 2 ต่อมาสิ้นปี 2546 เมื่อเงินของกลุ่มขาดหายไปจากบัญชี* และจากการตรวจสอบพบว่าประธาน นำเงินของกลุ่มไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง จึงมีการประชุม ปรับปรุงคณะกรรมการใหม่ โดยให้ประธานกรรมการคนเดิมออกไป กรรมการชุดที่ 2 ประกอบด้วย

1. นายสาคร ชัยสวัสดิ์	ประธาน
2. นายเกษม บัวผิน	รองประธาน
3. นายมนูญ อุปลา	ผู้อำนวยการตลาด
4. นายวัลลภ ช่วยบำรุง	รองผู้อำนวยการ
5. นายสัมพันธ์ หอมแก้ว	เลขานุการ
6. นางกัญญา รियाพันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
7. นายบุญพัฒน์ เพชรสงค์	เหรัญญิก

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

8. นายชัยรัช เลิศหิรัณยกุล	ผู้ช่วยเหรัญญิก
9. นายเสน่ห์ ศรีระวี	กรรมการ
10. นายภักดี เสือดำ	กรรมการ
11. นายสงเสริม ภิรมย์	กรรมการ
12. นายอภิรักษ์ บัวแย้ม	กรรมการ
13. นายโกศล สโมสร	กรรมการ
14. นายทวีศักดิ์ อุปลา	กรรมการ

* นายสัมพันธ์ หอมแก้ว 11 กันยายน 2547

ที่มา : นายสัมพันธ์ หอมแก้ว นายมณูญ อุปลา และนางสาวปาริชาติ โกมัย

สัมนานารรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ภาคผนวก 2

รายชื่อผู้ยื่นซองประมูลราคาขายพาราแผ่น กับ
ตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรบ้านส่อง อ.เวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี

1. บริษัทชัยยุทธ์	13. เอ ที เอส รับเบอร์ จำกัด
2. บริษัทจริงจิตต์	14. หุ่นสงศรีสวัสดิ์
3. บริษัทชีพโรดิกส์	15. เซาท์แลนด์รับเบอร์
4. โกฮ้าง	16. เซาท์แลนด์รับเบอร์ สาขาสุราษฎร์ธานี
5. ยงยุทธ์	17. บีโรท์รับเบอร์
6. เสาวนีย์	18. เซาท์แลนด์รีสอร์ท
7. หจก. สหวัฒน์การยาง	19. อนุรักษ์การยาง
8. บริษัทยูนิแมค จำกัด	20. โกเตี้ย
9. ไทยฮั่วการยางจำกัด	21. วงศ์บัณฑิต
10. มิตรไทยไฮลด์ิง	22. สมเกียรติ
11. ศรีเจริญการยาง จำกัด	23. ฐานันดร
12. ร่มใบหยกจำกัด	

รายงานการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล รางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด
โครงการประกวด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง
อำเภอเขาฉกรรจ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรสวัสดิ์ นุ่นพยนต์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนนำ

กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอเขาฉกรรจ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในโครงการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2546 ประเภทองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละจังหวัด ซึ่งสถาบันปวช. อิงภากรณ์ และสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ได้จัดให้มีโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการส่งเสริมองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยการจัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการอบต.ธรรมาภิบาลดีเด่น ให้แก่อบต.ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในระดับจังหวัด ประจำปี 2546 รวม 7 ครั้ง มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลที่ 1 ระดับจังหวัด เข้าร่วมประชุมสัมมนา 58 แห่ง จาก 75 แห่ง มีผู้แทน อบต. รวม 244 คน เป็นชาย 180 คน หญิง 64 คน ประกอบด้วย ประธาน หรือนายก อบต.ประธานสภา อบต. รองประธานสภา อบต. ปลัดอบต. ผู้แทนประชาคมชาย ผู้แทนประชาคมหญิง

หลังจากการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนทั้ง 7 ครั้งแล้ว ได้มีการศึกษากรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีความโดดเด่นในการบริหารงานในลักษณะหรือแง่มุมต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์ดูแลสภาพแวดล้อม การบริการจัดการขยะมูลฝอย ฯลฯ รวม 10 กรณี

องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอเขาฉกรรจ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ถือเป็นหนึ่งในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัดกำแพงเพชร ในโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ประจำปี 2546 ที่มีชื่อเสียงและความสำเร็จในการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาอาชีพส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนในตำบล ด้วยการสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบึงเสือเต็น หรือกลุ่มแปรรูปอาหารและการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำเสนอกรณีศึกษา ผู้ศึกษา ได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสำคัญ ๆ ดังนี้

- 1.) **แหล่งข้อมูลเอกสาร** จากเอกสารรายงานการดำเนินงานของ อบต.ยางสูง คำแถลงงบประมาณ ประกอบข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2546 ข้อมูลพื้นที่ปลูกอ้อย จังหวัดกำแพงเพชร แผนพัฒนาตำบลประจำปี 2546 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง แผนยุทธศาสตร์ ปี 2548-2553 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อ.ขาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร
- 2.) **แหล่งข้อมูลบุคคล** จากบุคคล 4 กลุ่ม คือ
 - 2.1) **ผู้บริหารอบต.** ได้แก่ นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต. นายถาวร อรุณประภาร์ตน์ รองนายก อบต. นายสมหมาย หมวกทอง รองนายก อบต. นายสมาน ชื่นน้ำ ประธานสภา อบต. และนายวิเชียร ทองดี สมาชิกอบต.
 - 2.2) **เจ้าหน้าที่ประจำ อบต.** ได้แก่ นายอำพร ตระกูลชัย ปลัด อบต. นางรัตนา อันโต หัวหน้าส่วนการคลัง และเจ้าหน้าที่การเงิน และบัญชี เจ้าหน้าที่ธุรการ
 - 2.3) **กรรมการหมู่บ้านและกรรมการกลุ่ม** โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านบึงเสื่อเต็น กลุ่มทำน้ำพริก กลุ่มแปรรูปอาหาร นางบุญเทียม สืบกุล และนางสุนทร ทองดี กลุ่มโรงเรียนเกษตรกร
 - 2.4) **ชาวบ้านในตำบลยางสูง** ประมาณ 20-30 คน โดยเฉพาะเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มโรงเรียนเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหาร

ผลการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของตำบลยางสูง

ความเป็นมา ตำบลยางสูง มีอายุกว่าร้อยปี ผู้นำชุมชนปัจจุบันพื้นความหลังว่า ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ผู้อพยพกลุ่มแรก ๆ มาจาก พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท และสิงห์บุรี อพยพย้ายถิ่น เข้ามาหาของป่า จากนั้นตั้งรกรากทำมาหากิน นับถึงปัจจุบัน กว่า 100 ปี แล้ว ซึ่งนอกจากเกษตรกรจาก ภาคกลางในจังหวัดใกล้เคียงแล้ว ยังมีชาวจีนจำนวนหนึ่ง อพยพเข้ามาตั้งรกรากในชุมชน ด้วย หลังจากกลุ่มชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเข้ามาที่ท่าเรือคลองเตย กรุงเทพฯแล้ว มีการแยกย้ายเดินทางไปตั้งรกรากตามที่ต่างๆ ตามลำน้ำเจ้าพระยา และบางกลุ่ม

สัมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

อพยพขึ้นไปตามลำน้ำ ปิง วัง ยม น่าน จำนวนหนึ่งอพยพมาตั้งรกรากทำมาหากินในบริเวณ
ยางสูง และบริเวณใกล้เคียง ก่อนมีการจัดตั้งเป็นตำบลอย่างเป็นทางการ แต่ไม่มีเอกสาร
ข้อมูลใดๆทั้งของจังหวัด อำเภอและตำบล ยืนยันได้ว่าตำบลยางสูงได้รับการจัดตั้งเป็นตำบลใน
ปี พ.ศ.ใด เอกสารทุกชิ้นไม่มีการระบุปีในการจัดตั้งตำบลยางสูง ส่วนชื่อ “ยางสูง” มาจาก
สภาพภูมิประเทศ ทางธรรมชาติที่มีต้นยางนาขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นต้นยางที่สูงมาก
ปัจจุบันแม้เหลือต้นยางไม่มากนัก แต่มีขนาดสูงมาก มองเห็นได้ชัดเจนแต่ไกล

แต่เดิมความเจริญของชุมชนยางสูง ปรากฏตามริมฝั่งแม่น้ำปิง มีร้านค้า ทำเทียบ
เรือ มีการขนส่งน้ำอ้อยไปจำหน่ายยัง ปากน้ำโพ จ.นครสวรรค์ แต่สภาพความเจริญของชุมชน
หมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลยางสูง ริมฝั่ง น้ำปิง ได้เริ่มหมดความสำคัญลงเรื่อยมานับแต่มีการ
สร้าง เขื่อนชัยนาท และร้านค้าริมฝั่งน้ำปิงของหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลยางสูง และตำบล
ใกล้เคียง สูญสิ้นไปประมาณ 30 ปีมานี้ โดยเฉพาะเมื่อเริ่มมีถนนหนทางผ่านเข้ามาในตำบล
ผู้คนก็เริ่มย้ายมาตั้งบ้านเรือนตามแนวถนน แทนที่จะตั้งบ้านเรือนตามแนวลำน้ำเช่นอดีต
(สัมภาษณ์ นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต. เมื่อ 17 กย. 2547)

อาณาเขต ตำบลยางสูงมีขนาดพื้นที่ประมาณ 67 ตารางกิโลเมตร หรือ
68,750 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของ อำเภอขานนุรลักษบุรี ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด
กำแพงเพชร อยู่ใต้อำเภอคลองขลุง จ.กำแพงเพชร ทิศเหนือติด ต.วังแฉม อ.คลองขลุง ทิศใต้
ติด ตำบลป่าพุทรา อ.ขานนุรลักษบุรี ทิศตะวันออกติดกับตำบลระหาน และ ตำบลเทพนิมิตร
กิ่งอ.บึงสามัคคี และต.ป่าพุทรา ส่วนทิศตะวันตกติดแม่น้ำปิง ซึ่งฝั่งตรงข้ามคือ ตำบลเกาะตาล
และตำบลแสนตอ พื้นที่ตำบลยางสูงมีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1084 ตอนกำแพงเพชร-
ขานนุรลักษบุรี ตัดผ่านในบริเวณ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 4 และมีคลองเล็ก ๆ
ไหลผ่านชุมชนจากเหนือไปได้ จากหมู่ที่ 5 ด้านเหนือของตำบล ผ่านหมู่ที่ 8 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 1
ไปยังตำบลป่าพุทรา

ตำบลยางสูง ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านบุง.ปัจจุบันอยู่ในเขต
เทศบาลตำบลยางสูง หมู่ที่ 2- หมู่ที่ 9 เป็นพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของ อบต.ยางสูง ได้แก่
หมู่ที่ 2 บ้านหัวเสลา หมู่ที่ 3 บ้านกล้วย หมู่ที่ 4 บ้านเกาะฝ้าย หมู่ที่ 5 บ้านบึงเสือดั้น หมู่ที่ 6
บ้านปอแดง หมู่ที่ 7 บ้านคลองวน หมู่ที่ 8 บ้านหนองชายกลอย หมู่ที่ 9 บ้านยางสูง ทั้ง

สภาพพื้นที่¹ ตำบลยางสูงมีขนาดพื้นที่ประมาณ 67.0 ตารางกิโลเมตร หรือ 68,750 ไร่ ประกอบด้วยที่ราบ มีทั้งที่ราบ และพื้นที่ราบลุ่ม และ ที่ดอน ห่างไกลแหล่งน้ำ พื้นดินมี 3 ลักษณะ คือ 1.) เขตพื้นที่ดินเหนียว มีเนื้อที่ประมาณ 2,978 ไร่ ชาวยางสูงใช้ทำนา และ ปลูกส้มเขียวหวาน 2.) เขตพื้นที่ดินร่วนเหนียว หรือดินร่วนปนทรายแบ่ง ประมาณ 7,900 ไร่ ใช้เป็นพื้นที่ทำนาเช่นกัน 3.) เขตพื้นที่ดินร่วนปนทรายและดินร่วนปนทรายละเอียด เนื้อที่ ประมาณ 19,370 ไร่ ชาวยางสูงใช้ปลูกพืชไร่ และผลไม้

ตำบลยางสูงมีพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา มีพื้นที่รวม 9,796 ไร่ ปัจจุบันชาว ยางสูง ทำนาปีละ 2-3 ครั้ง เนื่องจากมีการปรับปรุงระบบคูคลองส่งน้ำ และอยู่ในเขต ชลประทาน มีโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ส่วนพื้นที่ดอน ใช้ปลูกพืช สวนและพืชไร่ พืช ไร่ที่สำคัญคือ อ้อย ประมาณ 10,021 ไร่ และพื้นที่ทำสวนไม้ผล เช่น ส้มเขียวหวาน ส้มโอ และ สวนมะลิ 6,152 ไร่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ป่า 90 ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ และสวนสาธารณะประโยชน์ 10,021 ไร่ ส่วนพื้นที่อยู่อาศัยและสวนผสม 1,140 ไร่²

แหล่งน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ คือ แม่น้ำปิง เนื่องจากเขตแดนทิศตะวันออกของ ตำบลยางสูงติดริมแม่น้ำปิง นอกจากนี้ยังมีคลองไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านจากเหนือลงใต้ผ่านพื้นที่ หมู่ 5 หมู่ 8 หมู่ 7 และไปถึงตำบลป่าพุดราซึ่งอยู่ทิศใต้ของเขต อบต.ยางสูง ส่วนแหล่งน้ำ ที่ สร้างขึ้นที่สำคัญได้แก่ มีคลองชลประทาน 1 แห่ง ความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร คลองส่งน้ำ 6 แห่ง รวมทั้งคลองซอยต่าง ๆ ความยาวประมาณ 40-50 กิโลเมตร บ่อน้ำตื้น 294 แห่ง บ่อ โยก 269 แห่ง สระน้ำ 190 แห่ง แม้จะมีแหล่งน้ำดังกล่าวข้างต้นแล้ว แต่การเพาะปลูกของ ชาวยางสูงในบางปี ยังคงประสบปัญหาภัยแล้งอยู่ เนื่องจากเมื่อพ้นเดือนมกราคมไปแล้ว ฝน มักไม่ตกพืชผลทั้งนาและไร่จะเสียหาย คูคลองส่งน้ำจึงเป็นความจำเป็นของตำบลยางสูง ส่วน น้ำใช้ในครัวเรือนมาจากระบบประปาหมู่บ้าน รวม 7 แห่ง

¹ เอกสาร แนวทางพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548 (แผน 3 ปี) ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร) น.2

² เอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548-แผน3 ปี ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร) น.2

สัมนนารธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ครัวเรือนและประชากร จากเอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548-แผน3 ปี ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลยางสูง อำเภอ ขาววรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ระบุว่า ตำบลยางสูงมีประชากรรวมกันทั้งสิ้น 7,398 คน เป็นชาย 3,643 คน หญิง 3,755 คน ทั้ง 9 หมู่บ้านประกอบด้วย 1,654 ครัวเรือน หมู่ที่ 3 มี ประชากรมากที่สุด 1,086 คน 280 ครัวเรือน ส่วนหมู่ที่ 6 มีประชากรน้อยที่สุด 395 คน มี เพียง 86 ครัวเรือน เท่านั้น

ส่วนแผนยุทธศาสตร์ ปี 2548-2552 อบต.องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง ระบุ จำนวนครัวเรือนและประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง 8 หมู่บ้าน (เนื่องจาก พื้นที่หมู่ที่ 1 อยู่ในเขตเทศบาลตำบลยางสูง) เฉพาะหมู่ที่ 2-8 รวมกัน 1,322 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 6,526 คน เป็นชาย 3,259 คน หญิง 3,267 คน หมู่ที่ 4 บ้านบึงเสือเต้นมี ประชากรมากที่สุด 1,279 คน แต่มีจำนวนครัวเรือน 223 ครัวเรือน ซึ่งน้อยกว่าจำนวนครัวเรือน ในหมู่ที่ 2 บ้านเสลา ซึ่งมี 245 ครัวเรือน แต่มีประชากร อยู่ในลำดับที่ 3 คือ 1,083 ครัวเรือน ซึ่งน้อยกว่าบ้านเกาะฝ้ายหมู่ที่ 4 ซึ่งประชากร ในลำดับที่สอง คือ 1,120 คน หากพิจารณา จำนวนประชากร ชาย หญิงในเขตพื้นที่ อบต.ยางสูงเฉพาะ หมู่ที่ 2-8 พบว่า จำนวนประชากร หญิง ชายไม่ต่างกันนัก กล่าวคือมีประชากรหญิง 3,267 คน และประชากร ชาย 3,259 คน เฉลี่ยครัวเรือนละ 4.9 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 97 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร³

จากกรณีข้อมูลที่แตกต่างกันนี้ ปลัด อบต.และ นายก อบต.ยางสูงยืนยันว่า ข้อมูล ของอบต.เป็นการเก็บจากสภาพความเป็นจริงของประชากรในพื้นที่ หากบ้านใด ไม่มีครัวเรือน ผู้อยู่อาศัยจริงก็จะไม่นับจำนวนครัวเรือน รวมทั้งการนับจำนวนประชากร นับจากผู้อยู่อาศัยจริง เท่านั้น มิได้นับตามทะเบียนราษฎร นอกจากนี้ข้อมูลจาก 2 แหล่ง ดังกล่าวข้างต้นยังมีความ ขัดแย้งกันค่อนข้างมาก ในส่วนของจำนวนประชากรและครัวเรือนในหมู่ที่ 3 บ้านกล้วย และ หมู่ที่ 9 ซึ่งนายก อบต.ให้คำอธิบายว่า เป็นเพราะเมื่อมีการแยกหมู่ที่ 3 บ้านกล้วย ออกเป็นอีก 1 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 9 บ้านยางสูง ในปี 2544 นั้น บางครัวเรือนไม่ยอมรับที่จะอยู่หมู่ที่ 9 บางครัวเรือนไม่ยอมรับที่จะอยู่หมู่ที่ 2 ดังนั้นการนับในส่วนนี้จึงอาจมีข้อบกพร่องผิดพลาด

สภาพการถือครองที่ดิน ชาวยางสูง 1,654 ครัวเรือน มีที่ดินทำกินเป็นของ ตนเองอย่างพอเพียง 273 ครัวเรือน 400 ครัวเรือนมีที่ดินแต่ไม่พอเพียงต้องเช่าเพิ่มบางส่วน

³ แผนยุทธศาสตร์ ปี 2548-2552 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอขาววรลักษบุรี จังหวัด กำแพงเพชร น.3-4

สัมมนาธรรมชาติในองค์ประกอบของสวนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

และ 73 ครัวเรือน มีที่ดินเฉพาะที่อยู่อาศัย และต้องเช่าที่ดินทำการเกษตร อีก 400 ครัวเรือน ไม่มีที่ดินทำกินเลย ต้องทำงานรับจ้าง จากเอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548 แผน 3 ปี) วิเคราะห์ว่า ในบรรดากลุ่มเกษตรกรรายสูงที่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง นั้น ร้อยละ 22.7 มีขนาดพื้นที่ถือครอง 1-10 ไร่ ร้อยละ 28.4 มีขนาดที่ดินถือครอง 10-20 ไร่ ร้อยละ 33.6 มีที่ดินถือครอง 21-50 ไร่ ร้อยละ 8.2 มีพื้นที่ถือครอง 50-100 ไร่ ร้อยละ 4.1 มีที่ดินถือครอง 100-200 ไร่ ส่วนที่มีที่ดินถือครองเกิน 200 ไร่ มีเพียงร้อยละ 3.4 เท่านั้น

การทำมาหากิน⁴ ชาวยางสูงมีอาชีพสำคัญ 3 อย่าง คือ **หนึ่งอาชีพเกษตรกรรม** 736 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44.49 ของชาวยางสูง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพืชที่สำคัญ คือ ข้าว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์ ปทุมธานี และ สุพรรณบุรี มีทั้งการทำนาปี และ นาปรัง ในขนาดพื้นที่ 9,851 ไร่ และ 9,796 ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ย 700 กก./ไร่ สำหรับข้าวนาปี และ 750 กก./ไร่ สำหรับข้าวนาปรัง ส่วนต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของการผลิตข้าวนาปรังสูงกว่าข้าวนาปีเล็กน้อย ประมาณ 300 บาท/ไร่ สำหรับนาเช่า และ 200 บาท/ไร่ สำหรับนาไม่ได้เช่า การทำนาในปัจจุบันชาวยางสูงมีกำไรไร่ละประมาณ 800 บาท

พืชไร่ได้แก่ อ้อย เกษตรกรยางสูงปลูกอ้อยในพื้นที่ 8,312 ไร่ มีผู้ปลูก 75 ราย และมีเกษตรกรนอกพื้นที่มาปลูกอ้อย 40 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 3 ปี ปีละ 11 ตัน /ไร่ ต้นทุนการผลิต 4,900 บาท/ไร่ จำหน่ายได้ในราคาเฉลี่ย ต้นละ 480 บาท คิดเป็นกำไรหลังหักค่าใช้จ่ายไร่ละ 380 บาท พืชไร่ชนิดอื่นที่ชาวยางสูงปลูกได้แก่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ไม่มากนัก

นอกจากการปลูกอ้อย และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แล้ว ยังชาวยางสูงยังปลูกพืชไร่และพืชสวนชนิดอื่น ๆ อีก ดังนี้

597 ครัวเรือน ทำสวนมะลิ มีพื้นที่สวนมะลิ รวม 1,456 ไร่ โดยแต่ละครัวเรือนมีแปลงปลูกดอกมะลิ ประมาณ 2 งาน - 1-2 ไร่ มากบ้างน้อยบ้าง ตามสภาพพื้นที่และกำลังแรงงานในครัวเรือน ต้นทุนการผลิต 5,000 บาท / ไร่ มะลิเป็นพืชที่ให้รายได้รายวัน ทุกวัน จึงเป็นที่นิยมปลูก แต่เนื่องจากต้องใช้แรงงานในการเก็บทุกวัน จึงไม่สามารถปลูกในขนาดพื้นที่ใหญ่ ๆ ได้ ผลผลิตเฉลี่ย 10 กก./ไร่/วัน ราคาจำหน่ายดอกมะลิในช่วงฤดูหนาวค่อนข้างสูง ราคา ประมาณ 100-250 บาท/กิโลกรัม

⁴ เอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548-แผน3 ปี ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลยางสูง อำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร น.4-7

79 ครัวเรือน ทำสวนส้มเขียวหวาน บนพื้นที่ 2,898 ไร่ ต้นทุนการผลิตไร่ละ 5,500 บาท ยังไม่ได้ผลผลิตมากนักเนื่องจากเพิ่งเริ่มปลูก มากในปี 2544-2545 โดยเฉลี่ยผลผลิต 900 กก./ไร่ ขณะนี้เริ่มขยายพื้นที่เพาะปลูกส้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากผลผลิตดี มีคุณภาพ และเป็นต้นนิยมของตลาด

7 ครัวเรือน ทำสวนพริกใหญ่ 20 ไร่ ต้นทุนการผลิต ประมาณ 5,000 บาท/ไร่ ผลผลิตประมาณ 1,000-1500 กก./ไร่ กำไรสุทธิประมาณ 2,000-3,000 บาท/ไร่

สวนผักกุ่มช่าย พื้นที่ปลูกผักกุ่มช่ายส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา มีปลูกมากในพื้นที่ หมู่ที่ 6 จำนวน 50 ไร่ เกษตรกรผู้ปลูก 20 ราย ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 10,000 บาท ผลผลิตเฉลี่ยสัปดาห์ละ 35 กก./ไร่ จำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 20-30 บาท

การทำอาชีพเกษตรกรรมของชาวยางสูง ต้องอาศัยน้ำจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้ พื้นที่รับน้ำจากพลังไฟฟ้า 2,900 ไร่ พื้นที่รับน้ำจากแม่น้ำปิง 2,400 ไร่ และพื้นที่รับน้ำจากโครงการชลประทาน 20,909 ไร่⁵

สอง อาชีพรับจ้าง 234 ครัวเรือน หรือร้อยละ 14.14 ของชาวยางสูงประกอบอาชีพรับจ้าง โดยเป็นการรับจ้างทำการเกษตร รับจ้างตัดอ้อย เกี่ยวข้าว ก่อสร้าง และรับจ้างทั่วไปเล็ก ๆ น้อย ๆ

สาม อาชีพค้าขาย ชาวยางสูง 136 ครัวเรือน หรือร้อยละ 8.22 ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชุมชน บ้างเปิดร้านค้าเล็ก ส่วนที่เหลือ 548 ครัวเรือนร้อยละ 33.13 ประกอบอาชีพอื่น ๆ

สภาพการศึกษา ⁶ เขตพื้นที่ อบต.ยางสูงมีโรงเรียน 5 แห่ง เรียงลำดับการสร้างดังนี้ 1.)โรงเรียนวัดปรีชาราษฎร์บำรุง หมู่ที่ 3 ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2478 2.)โรงเรียน บ้านหัวเสลา หมู่ที่ 2 เปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อ 20 พฤษภาคม 2483 ปัจจุบันเปิดสอน อนุบาล 1-2 และ ป.1- ป.6 3.)โรงเรียนบ้านเกาะผ้าย หมู่ที่ 4 มีพิธีเปิดเมื่อ 15 สิงหาคม 2495 แต่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี 2494 ปัจจุบันเปิดสอน ป1- ป.4 4.) โรงเรียนบ้านบึงหล่มสามัคคี หมู่ที่ 6. เปิดการเรียนการสอน เมื่อ 6 พฤษภาคม 2511 ปัจจุบันเปิดสอน ชั้น อนุบาล 1 ถึง ชั้น ป.6 5.)

⁵ เอกสารแนวทางการพัฒนาการเกษตรประจำปี 2548-แผน 3 ปี ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าสุพรรณบุรี จังหวัดกำแพงเพชร น.3

⁶ ข้อมูลการพัฒนาและการดำเนินการตามโครงการการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2547 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าสุพรรณบุรี จังหวัดกำแพงเพชร น.31-33

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

โรงเรียนบึงเสื่อเต็น หมู่ที่ 5 เปิดการสอนเมื่อ 24 มิถุนายน 2513 ถือเป็นโรงเรียนแห่งสุดท้ายที่ก่อตั้งในเขต อบต.ยางสูง นอกจากนี้ยังมีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน อี ก 5 แห่ง ประชากรชาวยางสูงร้อยละ 71.8 จบการศึกษาภาคบังคับ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เท่านั้น

บริการสาธารณะในชุมชน ในเขตตำบลยางสูงมีบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์สุขของสาธารณะดังนี้ สถานีอนามัย 1 แห่ง สถานีตำรวจสายตรวจ 1 แห่ง

เขตพื้นที่ อบต.ยางสูง มีวัด 5 แห่ง ⁷ คือ 1.) วัดพัฒนาราชวรวิหาร หมู่ที่ 1 เดิมชื่อวัดท่าช้าง ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดบ้านบุงตามชื่อหมู่บ้าน ในปี 2494 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวัดพัฒนาราชวรวิหาร 2.) วัดหัวเสลาไพธารา หมู่ที่ 2 3.) วัดปริษาราชวรวิหาร หมู่ที่ 3 4.) วัดเกาะฝ้าย หมู่ที่ 4 5.) วัดบึงเสื่อเต็น หมู่ที่ 5 6.) วัดมาบมะโมง หมู่ที่ 5 ซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นล่าสุดเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2522 โดยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านมาบมะโมง โดยสรุปเฉพาะในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ อบต.ยางสูงมีวัด 5 แห่ง ทุกแห่งเป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่อบต.ยางสูงมีไฟฟ้าใช้แต่ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน เนื่องจากบางหลังคาเรือนปลุกบ้านห่างไกลจากชุมชนมาก บ้างอยู่ในพื้นที่ไร่ อ้อยของตน ทุกครัวเรือนในตำบลยางสูงมีส้วมราดน้ำใช้ และมีการใช้ประปาหมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 7 แห่ง

การรวมกลุ่มของชาวยางสูง ประชาชนในเขตพื้นที่อบต.ยางสูง ได้รับการจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน 3 รุ่น สมาชิก 200 คน กลุ่มออมส.มีสมาชิก 55 คน ทั้งสองกลุ่มนี้ได้รับการจัดตั้งจากทางการ นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มโดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ 3 กลุ่มในหมู่ที่ 5, 6 และ 8 และกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเยาวชน

ธุรกิจเอกชนในตำบลยางสูง เนื่องจากพื้นที่ตำบลยางสูงเป็นชุมชนริมฝั่งแม่น้ำปิง และตลอดลำน้ำปิงที่ผ่านเลยตำบลยางสูงนั้นมีทรายจำนวนมาก จึงมีผู้มาลงทุนทำธุรกิจดูทราย 2 ราย ทำการดูทรายที่บ้านบุง - บริษัทกฤษ์หลีฮอง บ้านหัวเสลา - บริษัท ชาณู 2 บ้านกล้วย - บริษัทกฤษ์หลีฮอง และบ้านเกาะฝ้าย - บริษัทชาณู 3 นอกจากนี้ยังมีปั้มน้ำมันและก๊าซอีก 1 แห่ง

⁷ ข้อมูลการพัฒนาและการดำเนินการตามโครงการการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2547 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าสุพรรณบุรี จังหวัดกำแพงเพชร น.26-27

2. องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง

2.1 ความเป็นมา องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง ได้รับการยกฐานะ จากสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ 19 มกราคม 2539 มีหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยางสูงทั้งสิ้น 8 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2-9 มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คนรวม 16 คน มีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2539 ปัจจุบันมีนายก อบต.มาแล้ว 2 คน นายกอบต.หรือประธานกรรมการบริหาร อบต.-(ชื่อตำแหน่งในปี 2539) คนแรก คือ กำนัน ทองดำ โกสุมา ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการบริหาร อบต.โดยตำแหน่ง ต่อมา มีการเลือกตั้งสมาชิก อบต. ครั้งที่ สอง เมื่อ 10 มิถุนายน 2543 นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต.คนปัจจุบัน ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิก อบต.ให้เป็นประธานกรรมการบริหารอบต.คนแรก ที่มาจากการเลือกตั้ง แม้จะเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยสมาชิก อบต.ก็ตาม และในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เมื่อ 18 กรกฎาคม 2547 มีการเลือกตั้งสมาชิก อบต. และนายกอบต.โดยตรง นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ ยังคงได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ดำเนินการบริหารงาน อบต.อยู่

2.2 ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง

2.2.1. ผู้นำ อบต. นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ เป็นชาวยางสูงแต่กำเนิด เป็นบุตร คนที่ 4 ของครอบครัวชาวจีนในตำบลยางสูง ที่มีบุตรชาย 8 คน บุตรสาว 1 คน บิดาเป็นชาวจีนอพยพมาจากมณฑลเสฉวน ประเทศจีน ส่วนมารดาเป็นลูกจีนเกิดในประเทศไทย แต่ต้องติดตามบิดากลับไปประเทศจีน ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่มีการขับไล่คนจีนกลับประเทศ เมื่ออายุประมาณ 6 ขวบ และต่อมาใน 2489 เมื่ออายุได้ 12 ปี จึงกลับมาประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง จึงไม่เคยศึกษาเล่าเรียนเขียนอ่านทั้งภาษาไทยและภาษาจีน

นายเจริญ ได้รับการศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียนในสมัยเด็กไม่มากนัก ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีประสบการณ์การทำงานรับเหมาก่อสร้าง เมื่อเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร อบต.จึงได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนจำกัด จรัสเจริญก่อสร้าง ซึ่งดำเนินงานร่วมกับพี่ชายคือนายจรัส เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ แล้วยังคงทำไร่อ้อยประมาณ 1,200 ไร่ ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านบึงเสือเต้น สามารถผลิตอ้อยเข้าโรงงานได้ปีละ 12,000 ตัน ต่อฤดูกาลผลิต

สัมนานาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จากการเลือกตั้งนายก อบต.และสมาชิก อบต.ครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2547 เป็นการเลือกตั้งนายก อบต.โดยตรง ครั้งแรก นายก อบต.และสมาชิก อบต.ทุกคนที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นชายทั้งหมด

2.2.2 บุคลากรของ อบต. ปัจจุบัน อบต.ยางสูงมีบุคลากร ประจำ 11 คน เป็นพนักงานส่วนตำบล 5 คน คือ ปลัด อบต. หัวหน้าส่วนโยธา หัวหน้าส่วนการคลัง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ธุรการ ลูกจ้างประจำ 1 คน พนักงานสูบน้ำ(ถ่ายโอน) ลูกจ้างชั่วคราว 5 คน คือ พนักงานธุรการ พนักงานการเงินและบัญชี พนักงานจัดเก็บรายได้ นักการภารโรง ผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัย นับได้ว่าเป็น อบต.ขนาดเล็กที่มีบุคลากรค่อนข้างมาก ทั้งนี้ปลัด อบต.ให้ข้อมูลว่า “แต่เดิม อบต.มีบุคลากร เพียง 3 คน คือ ปลัด คลัง และช่าง งานทุกอย่าง มีคนเพียง 3 คนเท่านั้นที่ทำอยู่ ปัจจุบันอบต.เพิ่งได้รับอนุญาตให้บรรจุบุคลากรเพิ่มได้ตามความจำเป็น แต่ต้องเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรไม่เกิน ร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของ อบต.จึงจ้างบุคลากรเพิ่ม”

การศึกษาของบุคลากร จากบุคลากร 11 คน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 6 คน มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 2 คน ประถมศึกษา 3 คน จากการสังเกตการทำงานของเจ้าหน้าที่ อบต. 2 ครั้ง 3 วัน ในช่วงการศึกษาข้อมูล ระหว่างวันที่ 17-18 กันยายน 2547 และ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2548 พบว่าทั้งหมดเป็นคนหนุ่มสาว ทำทางกระตือรือร้นในการทำงาน มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่การงานของตนเองเป็นอย่างดี รวมทั้งมีท่าทีการบริการเรื่องต่างๆ ต่อผู้มาติดต่อด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ช่วยอำนวยความสะดวกเรื่องต่างๆ ให้เป็นอย่างดี รวมทั้งหลายคนมีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์พอสมควร รวมทั้งใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารได้ คำนวณข้อมูลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ไม่อาจทำได้บ่อยนักเนื่องจากระบบไม่ดีพอ

2.2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน อบต.ยางสูงมีสำนักงานเป็นตึก 2 ชั้น ห้องทำงาน 2 ห้องด้านล่างติดเครื่องปรับอากาศ ชั้นบนเป็นห้องประชุมติดเครื่องปรับอากาศเช่นเดียวกัน ในสำนักงานมีเครื่อง คอมพิวเตอร์ใช้ เครื่อง สามารถใช้อินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่าเครื่องอินเทอร์เน็ตตำบล 1 เครื่อง แต่โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้งานได้ ขณะลงไปศึกษาข้อมูลครั้งแรก ไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ต ได้ ซึ่งเรื่องนี้เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่า “ระบบอินเทอร์เน็ตตำบลที่กระทรวงมหาดไทยจัดมาให้ นั้น ในสภาพความเป็นจริงใช้งานได้ ใน 3 วันแรกเท่านั้น จากนั้นก็ไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่ไม่มีสัญญาณ และ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

มักเสียเป็นประจำ แม้จะติดต่อองค์การโทรศัพท์ให้มาดำเนินการ ก็ต้องใช้เวลาหลายเดือน แต่ทุกเดือน อบต.ต้องจ่ายเงินเพื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่สามารถใช้งานได้ เดือน ละ 1,080 บาท"

2.2.4 รายได้ของอบต.^๘ จากการศึกษาด้านรายได้ของอบต.ยางสูง ย้อนหลัง 3 ปี ระหว่าง ปี 2544-2546 พบว่า อบต.ยางสูง มีรายรับจริงจากรายได้ที่มาจากการจัดเก็บรายได้ในท้องถิ่นได้น้อยมาก กล่าวคือ อบต.สามารถเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้เอง ตามรายรับตามประมาณประจำปี 2544 เพียง 109,834.77 บาท จากเงินรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 2,593,628.18 บาท (ปี 2544 มีรายได้รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นเงิน 3,964,602.18 บาท) ปี 2545 เก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้เอง 105,019.20 บาท จากเงินรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 4,387,688.01 บาท (ปี 2545 มีรายได้รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็นเงิน 5,905,155.76 บาท) ปี 2546 เก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้เอง 232,099.57 บาท .จากเงินรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุน 8,387,556.62 บาท (รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เป็น 10,257,556.62 บาท) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อบต.มีรายได้จากภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้เอง ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในปี 2544-2546 ได้เพียงร้อยละ 4.23 , 2.39 และ 2.76 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อบต.ยางสูง ยังไม่สามารถพึ่งรายได้ของท้องถิ่นที่ตนจัดเก็บเอง ในการจัดการ ให้บริการประชาชนตามบทบาทภาระหน้าที่ของอบต.ได้ รายได้หลักของ อบต.ยางสูงในการจัดบริการ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอาชีพ สร้างและซ่อมแซมสาธารณูปโภคต่าง ๆ ยังมาจากภาษีอากร และค่าธรรมเนียมที่หน่วยงานราชการอื่น ๆ เป็นผู้จัดเก็บให้ และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเกือบทั้งหมด (ภาคผนวก ก.รายรับ-รายจ่ายจริง ของ อบต.ยางสูง ปีงบประมาณ 2544-2546)

2.2.5 ความสัมพันธ์กับองค์กร/สถาบันในท้องถิ่น อบต.ยางสูง สนับสนุนการดำเนินงานของทั้งวัด โรงเรียน สถานีนอนามัย ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ด้วยการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน และร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้จัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา เช่น มีการสนับสนุนงบประมาณ จัดหาหนังสือ ให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ อบต. มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของ อบต.ยางสูง สนับสนุนงานของสถานีนอนามัยตำบลยางสูง ด้วยการร่วมรณรงค์ดูแลรักษาความสะอาด กำจัดขยะ และรักษาสิ่งแวดล้อมของ

^๘ งบรายรับ-รายจ่าย ตามงบประมาณ ประจำปี 2544-2546 องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอฆาตวรรักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

รณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก เนื่องจากมีปริมาณการระบาดของไข้เลือดออกสูง จัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดของจังหวัด สนับสนุนร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมของจังหวัด จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมตำบล

2.2.6 ความสัมพันธ์กับกลุ่มกิจกรรมต่างๆในชุมชน ดังกล่าวมาแล้วว่า ในตำบลยางสูงมีกลุ่มต่าง ๆ รวม 13 กลุ่ม ซึ่ง อบต.ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน บึงเสือเต้น ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพ เมื่อถามถึงเหตุผลว่าเหตุใดจึงสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน บึงเสือเต้นค่อนข้างมาก นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต. นายถาวร อรุณประภารัตน์ รองนายก อบต. นายสมหมาย หมวกทอง รองนายก อบต. (ก่อนการเลือกตั้งครั้งล่าสุด) ให้ความกระจ่างไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นเพราะ อบต.ต้องการให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า และเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนรายได้ ส่งเสริมการนำวัตถุดิบที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อบต.จึงให้การสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรบึงเสือเต้น เนื่องจาก กลุ่มนี้มีการรวมตัวกันอย่างจริงจัง มีประธานกลุ่มที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผลงานเป็นที่ปรากฏ ผลผลิตที่สร้างขึ้นสามารถจำหน่ายได้และเป็นที่ต้องการของตลาด หากไปสนับสนุนกลุ่มที่ไม่ทำอย่างจริงจังก็จะเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ นายเจริญยังกล่าวต่อไปด้วยว่า หากสนับสนุนกลุ่มนี้มากขึ้น ๆ กลุ่มอื่น ๆ ที่ต้องการได้รับการสนับสนุนก็จะได้ปรับปรุงกลุ่ม ต้องมีการรวมตัวทำกิจกรรมอย่างจริงจังจึงจะได้รับการสนับสนุน

3. **กิจกรรมแห่งความภาคภูมิใจ** จากการสนทนา สอบถามทั้งผู้บริหาร อบต. ประชาชนในตำบลยางสูง ถึงกิจกรรมที่ดำเนินการโดย อบต.ว่ากิจกรรมใด เป็นกิจกรรมที่ถือว่าประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยกย่องของ ชาวตำบลยางสูง ผู้ศึกษา ได้รับคำตอบที่ไปในทิศทางเดียวกันว่ากิจกรรมพัฒนาส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ให้กับชาวยางสูง การพัฒนาอาชีพทำนา และการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ถือเป็นกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้เกษตรกรเป็นอย่างมาก และเป็นที่ยกย่องของชาวยางสูง ดังนั้นการนำเสนอกิจกรรมแห่งความภาคภูมิใจในการบริหารจัดการที่ของ อบต.ยางสูงที่จะนำเสนอ ในที่นี้จึงเป็นการนำเสนอเพียง 3 กิจกรรม คือ การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแม่บ้านบึงเสือเต้น กิจกรรมกลุ่ม โครงการโรงเรียนเกษตรกร พัฒนาอาชีพทำนา และโครงการโรงงานปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

3.1 การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ การนำเสนอรายละเอียดการพัฒนาส่งเสริมกลุ่มอาชีพของเกษตรตำบลยางสูง ในที่นี้จะขอนำเสนอเพียง 2 กลุ่มคือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

บึงเสื่อเต็น หมู่ที่ 5 ซึ่งปัจจุบันมีกิจกรรมผลิตอาหาร 2 ชนิด และแยกดำเนินการเป็น 2 กลุ่ม คือ
1.) กลุ่มผลิตภัณฑ้มะพร้าวเสวย 2.) กลุ่มผลิตภัณฑึ้น้ำพริกแกง

กลุ่มผลิตภัณฑึ้น้ำพริกแกง ตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2531 โดยการสนับสนุนของ
ส่วนราชการ ปี 2542 มีนางสุนทร ทองดี เป็นประธานกลุ่ม เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการ
ผลิตมะพร้าวเสวยที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีคุณภาพดี เป็นที่ต้องการการตลาด ต่อมาวันที่ 8
มกราคม 2544 ได้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานกลุ่มใหม่ เพื่อการแปรรูปอาหาร มีการระดม
สมาชิกใหม่ 79 คน มีการถือหุ้น ๆ ละ 100 บาท แยกเป็น 2 กิจกรรม กิจกรรมทำน้ำพริก มี
สมาชิก 33 คน กิจกรรมทำขนม คือ การทำมะพร้าวเสวย กั้วยอบ กั้วยข้าวเหนียวแดง เมี่ยง
กั้วยอบสมุนไพร และข้าวโพดอบเนย มีสมาชิก 46 คน รวม 79 คน การรวมกลุ่มทำกิจกรรม
แปรรูปอาหาร 2 อย่างนี้ เพื่อเสริมรายได้ของครอบครัว

การสนับสนุน ในปี 2545 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบึงเสื่อเต็น ได้รับการสนับสนุน
จากเกษตรจังหวัดเป็นเงิน 50,000 บาท เพื่อนำไปจัดซื้อ เครื่องอบลมร้อน มูลค่าประมาณ
30,000 บาท เครื่องกวน ราคา ประมาณ 20,000 บาท เครื่องบด 9,000 บาท และอุปกรณ์อื่น
ๆ เช่นหม้อ ตะหลิว กะละมัง นางสุนทร ทองดี ประธานกลุ่มเล่าให้ฟังว่า "เมื่อซื้อเครื่องกวนมา
ระยะแรกใช้ไม่ได้ ใบพัดกวนตีมะพร้าวออกนอกกระทะหมด ต้องมาปรับปรุงเอง นางทองดี
เล่าให้ฟัง พร้อมกับบอกว่า ต้องให้ผู้ชายช่วยทำให้ใหม่ ด้วยการปรับลดรอบข้อเหวี่ยง เปลี่ยน
ขนาดให้ใหญ่ขึ้น และเปลี่ยนพายใหม่ จึงใช้งานได้อย่างดี จนปัจจุบันนี้

ปี 2545 อบต.สนับสนุน เงิน 100,000 บาท กลุ่มได้นำเงินส่วนนี้แบ่งกันระหว่าง
กลุ่มทำน้ำพริก 40,000 บาท และกลุ่มทำขนม 50,000 บาท ที่เหลือ 10,000 บาท เป็นทุนเริ่มต้น
แปรรูปอาหาร กลุ่มได้นำเงินจำนวนนี้ให้สมาชิกกู้ยืม ปัจจุบันกลุ่มมีเงินหมุนเวียน 30,000 บาท

การบริหารงานกิจกรรมผลิตภัณฑึ้น้ำพริกแกง และขนมชนิดต่าง ๆ เดิมกลุ่ม
ดำเนินการโดยกำหนดวันทำขนมในสัปดาห์ แล้วระดมสมาชิกมาช่วยกันทำ เมื่อขายได้จึงแบ่ง
รายได้ แล้วหักเงินเข้ากลุ่ม รวมทั้งเก็บไว้เป็นทุนต่อไป ระยะแรกสมาชิกสนใจมาร่วมกัน
จำนวนมาก ต่อสมาชิกลดน้อยลงเป็นลำดับ ประธานกลุ่มจึงได้จัดการใหม่ โดยการใช้ระบบการ
จ้างเหมาทำการผลิตในแต่ละขั้นตอน เช่น ค่าจ้างชุดมะพร้าว กิโลกรัมละ 5 บาท การจ้างปั้น
และห่อมะพร้าวเสวย ร้อยละ 10 บาท ปรากฏว่าเมื่อนำระบบนี้มาใช้ สมาชิกพึงพอใจมากกว่า
เนื่องจากผู้ที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะได้รับค่าตอบแทนการทำงานตามผลงานของตน
บางคนทำงานเร็วมากใช้เวลาเพียงครึ่งวัน สามารถทำงานได้รายได้ 100 บาท และได้รับค่าจ้าง

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ทันที ในขณะที่ระบบเดิม ทำงาน 1 วันจึงได้รายได้ 100 บาท พร้อมเงินปันผลกำไรตามหุ้นเมื่อสิ้นปี

นางสุนทร ทองดี ประธานกลุ่มมีความเห็นว่าระบบการจ้างและจ่ายค่าแรงตามปริมาณงานที่สมาชิกทำได้ มีประสิทธิภาพมากกว่าระบบเดิมที่จ้างรายวันมาก ระบบนี้สมาชิกจะตั้งใจทำงานอย่างรวดเร็ว และมักติดต่อสอบถามอยู่เสมอว่า เมื่อใดกลุ่มจะกวนมะพร้าวเสวยเพื่อตนจะได้มาทำงาน ในขณะที่ ระบบเดิมประธานกลุ่มต้องคอยไปตามสมาชิกมาทำการผลิต

การผลิตมะพร้าวเสวย เมื่อแรกเริ่มต้นทำการผลิต ทำการผลิตเพียงเดือนละ 2-3 ครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นกับปริมาณการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ขณะนี้ทำการผลิตสัปดาห์ละ 2-3 วัน วันละ 2 กระทะ กระทะละ 20 กิโลกรัม จำหน่ายปลีกย่อยละ 70 บาท จำหน่ายส่งร้อยละ 60 บาท จำหน่ายหมดได้กำไร กระทะละ 300 บาท รวม 600 บาท ถือเป็นกำไรของกลุ่ม ซึ่งจะรวมไว้แบ่งเงินปันผลให้สมาชิกเมื่อสิ้นปี และเก็บไว้เป็นทุนสำรองต่อไป

นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายค อบต.ยางสูง กล่าวว่า ขณะนี้การผลิตเริ่มไม่เพียงพอแก่ความต้องการของตลาด ประกอบกับวัตถุดิบ คือมะพร้าวเริ่มหายากขึ้นในหมู่บ้าน หากต้องซื้อมะพร้าวจะถึ่นอื่น ราคาจะแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้ราคาจำหน่ายสูงขึ้นและอาจจำหน่ายไม่ได้เช่นปัจจุบัน กลุ่มจึงพยายามปรับตัวเอง ลดการผลิตลงในอนาคตอาจเลิกผลิตมะพร้าวเสวย เปลี่ยนมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมอย่างจริงจัง จะเป็นประโยชน์ทั้งด้านการพัฒนาอาชีพ และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้มากขึ้น

กลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำพริกแกง กิจกรรมทำน้ำพริกแกง มีสมาชิกเริ่มต้น 36 คน รวมตัวกันครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2544 มีนางทองดี มีสำราญ เป็นประธานกลุ่ม สมาชิกทุกคนลงหุ้นรวมกลุ่ม หุ้นละ 10 บาท รวมกันผลิตน้ำพริกแกงครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2544 ด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม ใช้ครกหิน ตำด้วยมือ ปัจจุบันมีสมาชิก 42 คน มีการจัดซื้ออุปกรณ์ เช่น เครื่องปั่นน้ำพริก เครื่องบดวัตถุดิบต่าง ๆ กะละมังผสมอาหาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น ปัจจุบันแม่บ้านสมาชิกกลุ่มรวมตัวกันทำน้ำพริกแกง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 100 กิโลกรัม จำหน่ายในหมู่บ้านใกล้เคียง และตลาด ร้านค้าที่อำเภอชาณุวรลักษบุรี ผลิตภัณฑ์น้ำพริกแกงที่ผลิตขึ้นนี้ มีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ขณะนี้จึงไม่มีปัญหาด้านการตลาดแต่อย่างใด

3.2 โครงการโรงเรียนเกษตรกร พัฒนาอาชีพทำนา อบต.ยางสูง

ส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกร และสิ่งแวดล้อมของตำบลยางสูง ด้วยการสนับสนุนเกษตรกร ตำบลยางสูงเปิดโรงเรียนเกษตรกร สำหรับชาวบ้านในตำบลยางสูง เนื่องจากการปลูกข้าวของชาวบ้านในตำบลยางสูง ยังคงการผลิตแบบวิถีชาวบ้าน ค่อนข้างมาก คือการปักดำ แล้วไม่มีการดูแลรักษา ต้นทุนต่ำ ผลผลิตที่ได้จึงต่ำ บ่อยครั้งไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน บางส่วนผลิตตามแบบเกษตรกรแนะนำ มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีค่อนข้างมาก ผลผลิตดี ต้นทุนสูง สภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่ปลอดสารเคมี มีการทำลายแมลงที่เป็นเพื่อเกษตรกร เกิดความเสียหายในระยะยาว อบต.ยางสูงจึงพยายามส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการแนะนำวิธีการผลิตแบบใหม่ที่เรียกว่า การผลิตแบบอินทรีย์

ความเป็นมา โครงการโรงเรียนเกษตรกร พัฒนาอาชีพทำนา ของ ตำบลยางสูง เริ่มต้นด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในด้านการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ตำบลยางสูง เพื่อเรียนรู้วิธีการผลิตข้าวแบบลดการใช้ ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง มุ่งการเรียนรู้การผลิตแบบใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพ การตรวจสำรวจไร่นาดด้วยตนเอง โดยมีเป้าหมายลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต ห่วงใยเอาใจใส่สุขภาพอนามัยความปลอดภัยของเกษตรกรผู้ผลิต และร่วมกันดูแลสุขภาพแวดล้อม โดยเกษตรกรตำบลยางสูงเป็นผู้จัดวางหลักสูตรและจัดเตรียมวิทยากรให้ เริ่มต้นด้วยการจัดอบรมเกษตรกร ทั้งตำบลหมู่บ้านละ 4 คน รวม 32 คน โดยจัดอบรมที่หมู่ที่ 4 ต่อมาเกษตรกรหมู่ที่ 7 และ 8 เห็นว่าเป็นประโยชน์ และต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จึงจัดการอบรมให้เกษตรกรทุกครัวเรือนของทั้ง 2 หมู่บ้าน นอกจากการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรแล้ว อบต.ยางสูงยังได้สนับสนุนงบประมาณ 60,000 บาท เพื่อซื้อพันธุ์ข้าวเปลี่ยนให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

ผู้เข้าอบรม เกษตรกรที่ทำนา ในเขตพื้นที่ อบต.ยางสูง

เนื้อหา และแนวคิด เป็นการให้ความรู้ด้านทฤษฎี และการปฏิบัติ ในการผลิตทางการเกษตร มุ่งลดการใช้สารเคมีกำจัดแมลง จากการใช้สารเคมี 4-5 ครั้งต่อการผลิต 1 ฤดูกาล เป็น 2-3 ครั้ง ส่งเสริมศึกษาวิธีการทำนาข้าวปลอดสารพิษ หว่านวันแม่ เกี่ยววันพ่อ การเตรียมแปลงร่องระบายน้ำ แซ่ข้าว(เพาะ) หว่าน(กล้างอก) ตรวจวัชพืช /ฉีดยาคุม เปิดน้ำเข้านา 15-20 วัน หว่านปุ๋ยอินทรีย์ ฝ้าดูโรคแมลง

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

วิธีการการฝึกอบรม การจัดอบรมใช้วิธีการเพื่อเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่แปลงนาของผู้เข้าฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมเรียนรู้การเฝ้าดูโรค แมลง ปฏิบัติด้วยการฝึกสำรวจแมลงในแปลงนา เก็บแมลงที่จับได้มาศึกษา พิจารณามีแมลงชนิดใดอยู่บ้าง (แมลงดี แมลงร้าย) แต่ละชนิดมีปริมาณเท่าใด มีประโยชน์ หรือมีโทษ ต่อข้าวในแปลงนามากน้อยเพียงใด ทำรายงาน วัดความสูงของต้นข้าว สภาพอากาศ ระดับน้ำ การแตกกอ สำรวจแปลงนาว่าขาดปุ๋ยอะไร หรือไม่อย่างไร หว่านปุ๋ยแต่งหน้าเมื่อข้าวตั้งท้อง อายุ 2 เดือน ฯลฯ

ระยะเวลาการฝึกอบรม 4 เดือน ตั้งแต่เริ่มต้นฤดูกาลทำนา มีการพบปะเพื่อเรียนรู้ ทุก 2 สัปดาห์ จนกระทั่งสิ้นสุดที่การเก็บเกี่ยว

ผลได้ต่อชุมชน การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติจริงด้วยการใช้แปลงนาของผู้เข้ารับการอบรมเป็นที่ทดลองฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้รับคำแนะนำ ช่วยให้เกิดความเข้าใจ และจำ นำมาปฏิบัติได้จริง จึงมีผู้สนใจเข้าเรียนรู้ในโครงการนี้อย่างจริงจัง จนกระทั่งปัจจุบันมีเกษตรกรทำนาตำบลยางสูงผ่านการอบรมไปแล้ว 3 รุ่น มีจำนวนเกษตรกรที่ทำนาแบบปลอดภัยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ของผู้ทำนาทั้งหมดในตำบลยางสูง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 นายสง่า เนตรฤทธิ์ ทำนาปลอดภัยในพื้นที่กว่า 10 ไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละกว่า 100 ถัง มีการปลูกข้าวหอมดอกมะลิ 105 ไร่กินเอง และปลูกข้าวหอมปทุมธานีไว้ขาย เป็นศูนย์ผลิตพันธุ์ข้าวหอม มีการลดการใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงในพื้นที่ตำบลยางสูง ลดต้นทุนการผลิตข้าว และเพิ่มผลผลิตข้าวให้แก่ชาวยางสูง

3.3 โรงงานปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด อบต.ยางสูง ได้ดำเนินการจัดสร้างโรงงานปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ตามที่ได้รับสนับสนุนจากงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในวงเงิน 1 ล้านบาท แต่การดำเนินงานก่อสร้างอาคารก่ออิฐ ชั้นเดียวพื้นคอนกรีต หลังคากระเบื้อง และโครงหลังคาเหล็ก ขนาด 15 เมตร X 20 เมตร พร้อมลานคอนกรีตสำหรับตากกองวัสดุทำปุ๋ย ขนาด 20 เมตร X 40 เมตร ในราคา 486,910 บาท พร้อมทั้งซื้อเครื่องจักรสำหรับการผลิตและผสมปุ๋ย ราคา 300,000 บาท รวมค่าใช้จ่าย 7 แสนเศษ ต่ำกว่าวงเงินที่รัฐบาลให้มา 1 ล้านบาท กว่า 2 แสนบาท เมื่อได้งบประมาณจากรัฐบาลมาเพียงเท่านี้ ย่อมไม่เพียงพอต่อการผลิตปุ๋ย เพื่อใช้ในไร่นาของเกษตรกรได้จริง เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ชาวยางสูงสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ใช้ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด

โรงงานปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดมีคณะกรรมการดำเนิน 14 คน เป็นกรรมการจาก อบต.2 คน ดำรงตำแหน่งเลขานุการ และเหรัญญิก ส่วนกรรมการที่เหลือ อีก 12 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน

สัมมนาธรรมชาติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หมู่ที่ 5 นายอำพนวย สืบกุล นางสุนทร ทองดี นางบุญเยี่ยม สืบกุล และกรรมการอื่นๆ อีก ปัจจุบันมีสมาชิก 50 คน

นายเจริญ เลาศักดิ์ประสิทธิ์ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า โครงการเกษตรกรรมของ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร นาย กฤษ อาทิตย์แก้ว ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับซื้อวัสดุเพื่อการผลิตปุ๋ย เช่น ยูเรีย แร่เพอร์ไลท์ โดโลไมท์ ปูนขาว ดินอ้อย น้ำตาลโมลาส มูลวัว ฯลฯ รวมมูลค่า 339,000 บาท แต่ยังไม่สามารถผลิตได้จริงในปี 2547 เนื่องจากขาดแคลนวัสดุสำหรับผลิตปุ๋ย ส่วน อบต.สนับสนุนงบประมาณให้อีก 100,000 บาท เพื่อจัดซื้อวัสดุ และกระสอบปุ๋ยขนาดบรรจุ 50 กิโลกรัม ประทับตราแม่บ้านเกษตรกร ผลิตโดยกลุ่มแม่บ้านบึงเสื่อเต็น ซึ่งในขั้นต้นได้จัดซื้อกระสอบปุ๋ยไว้แล้ว 13,000 กระสอบ ในราคากระสอบละ 10.10 บาท ต้นปี 2548 เมื่อหาซื้อวัสดุได้ครบถ้วนแล้ว จึงทดลองผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม

แต่ในสภาพความเป็นจริงปัจจุบัน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมตำบลยางสูงที่แท้จริงมิใช่การดำเนินการโดยสมาชิกกลุ่มแม่บ้านบึงเสื่อเต็น หากแต่ผู้ทำการผลิตหลักคือสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านบึงเสื่อเต็น เช่น พ่อบ้าน เป็นผู้ทำการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม แต่เหตุที่การผลิตได้ดำเนินการในนามกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบึงเสื่อเต็น นั้นนายเจริญ เลาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต.ให้เหตุผลว่า “เนื่องจากเป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีความขยันขันแข็ง มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เอาจริงเอาจัง และเป็นที่ยู้งักยอมรับกันโดยทั่วไปในพื้นที่”

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมนี้สามารถโรงงานผสมปุ๋ย ๔ สามารถผลิตได้หลายสูตรตามความต้องการในการใช้ และมีราคาแตกต่างกัน เช่น ปุ๋ยสูตร 1 ราคากระสอบละ 480 บาท ปุ๋ยสูตร 2 ราคาจำหน่ายกระสอบละ 390 บาท ปุ๋ยสูตร 3 ราคาจำหน่ายกระสอบละ 360 บาท และปุ๋ยสูตร 4 ราคาจำหน่ายกระสอบละ 330 บาท (ภาคผนวก ข. ราคาส่วนผสม สูตรปุ๋ย และราคาจำหน่าย)

เป้าหมายการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม นายเจริญ เลาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต.ยางสูง ยืนยันว่าการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม ของตำบลยางสูง แม้จะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ที่ต้องการผลิตเฉพาะปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดเท่านั้น แต่เพื่อประโยชน์เฉพาะของชาวตำบลยางสูงขณะนี้จึงมีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรตำบลยางสูงเป็นอย่างมาก เพราะพื้นที่ตำบลยางสูงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีทั้งการทำนา ทำไร่ และทำสวน ปัจจุบันปริมาณการใช้ปุ๋ยในนาข้าว และในไร่ อ้อย สวนผลไม้ สวนผักและสวนมะลิ รวมพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 25,000 ไร่ ดังนั้นแต่ละปีจึงมีการใช้ปุ๋ยจำนวนมาก ขณะนี้เกษตรกรทุกครัวเรือนใช้ปุ๋ยเคมี และมีการใช้เพิ่มในปริมาณที่

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

เพิ่มมากขึ้นทุกปี เกษตรกรต้องเสียเงินเพื่อการซื้อปุ๋ยจำนวนมาก ในขณะที่ราคาผลผลิตทางการเกษตรค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้การผลิตอย่างเข้มข้น และการใช้ปุ๋ยเคมียังมีผลให้ดินเสื่อมสภาพเพราะมีการใช้พื้นที่ในการผลิต โดยไม่มีการว่างเว้น ดินขาดอินทรีย์สาร การปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยการใส่อินทรีย์วัตถุลงไป จะช่วยให้คุณภาพดินดีขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ซึ่งย่อมทำให้รายได้ของชาวยางสูงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ผสมไม่เป็นพิษภัยต่อตัวเกษตรกรเองและสภาพแวดล้อมมากนัก ซึ่งประเด็นนี้ นายเจริญ เลหาศักดิ์ประสิทธิ์ นายก อบต.ยางสูง ย้ำว่า สอดคล้องกับความพยายามในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของตำบลยางสูง อบต.ยางสูงจึงสนับสนุนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสมดังกล่าวอย่างเต็มที่

4.รูปธรรมธรรมาภิบาลของ อบต.ยางสูง

4.1 ก่อนมาเป็นธรรมาภิบาล กระบวนการทำงานของ อบต. ยางสูงทั้งก่อนและหลังจากที่ได้รับรางวัลธรรมาภิบาล มิได้มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นฝ่ายประจำ ของ อบต. และสมาชิก อบต. ต่างยืนยันว่าได้ดำเนินงานตามปกติ เหมือนเดิมตลอดมา การดำเนินงานทุกโครงการ และทุกกิจกรรม ได้พยายามปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และข้อกำหนดต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ตามลำดับขั้นตอนการทำงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของ ชาวตำบลยางสูง และที่ผ่านมานับตั้งแต่มีการตั้ง อบต.ขึ้นมา ชาวยางสูงต่างยืนยันว่าได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้นในท้องถิ่น กล่าวคือมีการปรับปรุงถนนหนทางในเขตตำบล เป็นอย่างมาก เพราะแต่เดิมในตำบลยางสูงเกือบไม่มีถนนลาดยางเลย ยกเว้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1084 ตอนกำแพงเพชร- ขาดูรลักษบุรี ตัดผ่านตำบลจากเหนือลงใต้ ผ่านในบริเวณ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 4 ปัจจุบันมีถนนลาดยางมากขึ้น อีกทั้งมีการขุดลอกคลองชลประทาน และคลองซอยส่งน้ำเป็นประจำ ทำให้การพื้นที่การผลิตไม่ขาดแคลนน้ำ เช่นในอดีต

4.2 ผลของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล ของ อบต.ยางสูง

การวิเคราะห์ผลของการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล ของ อบต.ยางสูง อำเภอ ขาดูรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ในที่นี้จะขอพิจารณา โดยใช้กรอบการประเมินและการวัดการบริหารจัดการที่ดี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2546 สองส่วนคือ หนึ่ง กรอบการวัดระดับธรรมาภิบาล และ สอง กรอบการวัดประสิทธิภาพการทำกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หนึ่ง การวัดระดับธรรมาภิบาล 5 ด้านหลักคุณธรรม/นิติธรรม หลักความรับผิดชอบ
หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม และหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.) **หลักคุณธรรม/นิติธรรม** แม้ที่ผ่านมา อบต. ยางสูงจะยังมีได้มีการ ออก ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติ อบต. อื่นใดนอกเหนือข้อบังคับงบประมาณประจำปี ที่ครอบคลุมอำนาจหน้าที่ของ อบต. แต่การดำเนินการต่างๆ ของ อบต. ได้คำนึงถึงความยุติธรรม ความเสมอภาคของสังคมส่วนรวม เช่น อบต.สามารถจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้ถึง ร้อยละ 90 ที่เก็บไม่ได้เพราะเจ้าของที่มีได้ในพื้นที่ แต่ อบต.ก็ได้พยายามติดตาม ให้มาเสียภาษี ส่วนภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนนั้นสามารถเก็บได้ร้อยละ 100 ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชาวตำบลยางสูง รวมทั้ง อบต.ยางสูงไม่เคย ไม่ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ ของ อบต.

2.) **หลักความรับผิดชอบ** การดำเนินงานของ อบต.ยางสูงที่แสดงถึงความรับผิดชอบของ อบต.ต่อชีวิตความเป็นอยู่และการทำมาหากินของชาวยางสูง เช่น เมื่อเกิดภัยแล้ง อบต.ให้ประสานจัดหาบรรทุกน้ำมาให้บริการประชาชน และมีการวางท่อส่งน้ำ เข้าสู่พื้นที่ทำกินของชาวบ้าน และขุดลอกคลองซอยต่างๆ เพื่อให้น้ำไหลเข้าสู่พื้นที่นาได้อย่างเต็มที่ ในกรณีที่ได้รับคำร้องเรียนความทุกข์ยากเดือดร้อนต่าง ๆ ของชาวยางสูง อบต. ยางสูง ได้รับดำเนินการหาทางแก้ปัญหาทันที เช่น กรณีน้ำปึงขัดตลิ่งในหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 4 พัง เป็นทางยาวหลายร้อยเมตร ชาวบ้านทำหนังสือร้องขอความช่วยเหลือมา อบต.ได้หาทางสนับสนุนเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำพังลงน้ำทันที ด้วยการตอกไม้ยูคาลิปตัส และถมกระสอบทราย ในวงเงิน 200,000 บาท ซึ่งปีต่อมาได้ให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาอีก 90,000 บาท รวมทั้งในปี 2548 ได้เตรียมงบประมาณเพื่อการนี้อีก 200,000 บาท แต่อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ เนื่องจากความรุนแรงของน้ำ ซึ่ง อบต.ได้ประสานขอความช่วยเหลือจากส่วนราชการ อบต.สามารถทำได้ด้วยตนเอง ในกรณีที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ มูลค่าสูง อบต.ไม่สามารถดำเนินการได้เอง อบต.ได้ประสานขอความช่วยเหลือ/ความร่วมมือ จากส่วนราชการภายนอกที่รับผิดชอบโดยตรงต่อไป ซึ่งขณะนี้ได้มีการออกแบบเขื่อนป้องกันแล้ว แต่ยังไม่ได้รับงบประมาณในการดำเนินการ นอกจากนี้ อบต.ยางสูง ยังได้จัดทำโครงการ อบต.บริการประชาชน ด้วยการให้สมาชิก อบต. 2 คน จาก 1 หมู่บ้าน ได้หมุนเวียนกันมาทำหน้าที่ต้อนรับ ให้บริการประชาชน ณ ที่ทำการ อบต.ทุกวัน หมุนเวียนกันไปเช่นนี้

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ตลอดเวลา ทำให้สมาชิก อบต.ได้รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชน และตรวจสอบการให้บริการของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งช่วยอำนวยความสะดวกและแก้ปัญหาให้กับประชาชนชาวบางสูงได้อย่างรวดเร็ว

3.) **หลัก ความโปร่งใส / ตรวจสอบได้** จากหลักฐานรายงานการเงินจากส่วนการคลัง พบว่า อบต.บางสูง สามารถปิดบัญชีรายรับ - รายจ่ายประจำปีได้ ภายในเวลา 90 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้นับตั้งแต่มีการตั้ง อบต. ปี 2539 เป็นต้นมา ยังไม่เคยปรากฏว่ามีประชาชนร้องเรียน ว่าการดำเนินงานของ อบต.มีการทุจริต หรือมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน อบต. เลย และที่ผ่านมา อบต.บางสูงได้มีการนำประกาศข้อบัญญัติต่างๆ ติดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ รวมทั้งแจ้งให้ประชาชนทราบในที่ประชุมประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ราษฎรทั้งหมู่บ้านทราบว่า จะมีโครงการพัฒนาดำเนินการในหมู่บ้าน เมื่อใด ราคาเท่าใด เพื่อที่ว่าหมู่บ้านแต่ละแห่ง จะได้ร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้

4.) **หลักการ มีส่วนร่วม** ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ อบต.บางสูง อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการทำแผนต่าง ๆ ทั้งแผน ปี และแผน 3 ปี หรือแผนยุทธศาสตร์ ได้ใช้วิธีการให้ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านประชุมเสนอความต้องการของแต่ละหมู่บ้าน พร้อมกับจัดลำดับ ความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน จากนั้นจึงนำความต้องการของแต่ละหมู่บ้านมารวมกันเป็นแผนของทั้งตำบล ส่วนการจะได้รับงบประมาณเพื่อการปฏิบัติจริงหรือไม่ ตามลำดับก่อนหลังอย่างไรนั้น ขึ้นกับงบประมาณที่ อบต.มีอยู่ และความเดือดร้อนจำเป็นของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ เช่นกรณีเกิดความแห้งแล้ง สมาชิก อบต.จากหมู่บ้านแต่ละแห่งจะมาร่วมกันตัดสินใจดำเนินกิจกรรมก่อนหลังตามความเดือดร้อนจำเป็น จึงจำเป็นต้องมีการขุดลอกคลองขอยส่งน้ำ เพื่อมิให้ข้าวในนาแล้งตาย การดำเนินการนี้ย่อมจำเป็นเร่งด่วนกว่า การทำถนนหนทาง นอกจากนี้ยังมีการให้ ผู้แทนชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านที่มีกิจกรรมดำเนินการได้เข้ามาเป็นผู้แทนทั้งในการจัดซื้อจัดจ้าง และตรวจรับงานทุกกองอย่างที่อบต.ดำเนินการ ดังจะเห็นได้การ มีระบบรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการจัดตั้งกล่องรับความคิดเห็น เพื่อให้ชาวตำบลบางสูงแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ และในการเลือกตั้งในท้องถิ่นครั้งที่ผ่านๆ มา ประชาชนในเขตตำบลบางสูงไปใช้สิทธิ ร้อยละ 59 ซึ่งมากกว่าจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนหน้านี้

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

5.) **หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล** ในการบริหารงบประมาณ อบต.ยางสูง ได้ดำเนินการโอนเงินงบประมาณน้อยกว่า 5 ครั้ง ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการทำแผนและปฏิบัติตามแผนได้เป็นส่วนใหญ่ และการโอนเงินงบประมาณที่ อบต.ยางสูงได้ดำเนินการนั้น เป็นการโอนเงินเพื่อการสนับสนุน ตามความต้องการของส่วนราชการระดับอำเภอ และจังหวัดที่ขอความสนับสนุนมา เช่น สนับสนุนโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดของจังหวัดกำแพงเพชร จากการติดตามผลการตรวจสอบทางการเงินและบัญชี ของ อบต.ยางสูง โดยจังหวัดและอำเภอ ไม่ปรากฏว่ามี การตั้งข้อสังเกตการทุจริตหรือมีข้อบกพร่องในการบริหารงานแต่อย่างใด การดำเนินงานโครงการก่อสร้างทุกอย่างของ อบต.ยางสูง แสดงถึงความคุ้มค่าและประหยัด กล่าวคือ ในโครงการสร้างโรงปุ๋ยอินทรีย์ผสม งบประมาณ 1 ล้านบาท จากงบกระตุ้นเศรษฐกิจ อบต.ยางสูงสามารถดำเนินการได้สำเร็จครบถ้วนตามแบบแปลน ทั้ง อาคาร ลานตากปุ๋ย และเครื่องจักรในราคา เพียง 7 แสนเศษ แยกเป็นอาคาร และลานตาก 486,910 บาท เครื่องจักรผสมปุ๋ยประมาณ 290,000 บาท ส่วนการซื้อรถยนต์ของ อบต. งบประมาณตั้งไว้ที่ 520,000 บาท แต่ อบต.สามารถซื้อได้ในราคา 425,000 บาทเท่านั้น อีกทั้งอาคารที่ทำการ อบต. งบประมาณ 2,178,000 ล้านบาท แต่ อบต.สามารถดำเนินการก่อสร้างได้คุณภาพตามแบบแปลนที่กำหนดทุกอย่างในราคาเพียง 1,648,741 บาท เฉพาะ 2 รายการ การก่อสร้างอาคารที่ทำการ อบต. และการจัดซื้อรถยนต์ ซึ่ง อบต.ดำเนินการเองทำให้ อบต.สามารถประหยัดงบประมาณได้ ถึง 642,259 บาท

สอง การวัดประสิทธิภาพการทํากิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการแก้ไขปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน

1. **ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น** อบต.ยางสูง ได้ส่งเสริมวัฒนธรรม ในชุมชนยางสูง ด้วยการริเริ่มตั้งศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน เป็นศูนย์วัฒนธรรมตำบล โดยขอความร่วมมือจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ให้คำแนะนำ ระดมเก็บรวบรวม ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ในสมัยก่อน คัดแยกจัดเป็น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หมวดหมู่ จัดทำคำบรรยาย แต่ขณะนี้การดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จ และมีโครงการย้ายศูนย์วัฒนธรรมนี้ไปใช้วัดปริวารราชวรวิหาร ซึ่งเจ้าอาวาสได้อนุญาตให้ใช้ศาลาวัดหลังเก่า เป็นที่จัดทำพิพิธภัณฑ์ แต่จะต้องมีการซ่อมแซมก่อนจึงจะใช้งานได้ การดำเนินงานจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมตำบลนี้เป็นการพัฒนาทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ด้วยการพยายามรื้อฟื้นนาระบบคุณค่าในวัฒนธรรมไทย มาส่งเสริม เพื่อสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก ต่อความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบงานต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ได้มีความพยายามในการขอปรับเบี้ยผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส จากคนละ 300 บาท เป็น 500 บาท แต่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ และมีการสำรวจหาผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนเพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมมากกว่าเดิมที่กรมประชาสงเคราะห์กำหนดให้ความช่วยเหลือ ปัจจุบันมีผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนเบี้ยยังชีพปีละ 44 คน นอกจากนี้ อบต.ยังอำนวยความสะดวกและจัดกิจกรรมบุญประเพณีตามวาระสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เนื่องในวันสงกรานต์ งานแห่เทียนเข้าพรรษา ฯลฯ

2. ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
อบต.ยางสูง ได้จัดทำโครงการรณรงค์อนุรักษ์แม่น้ำปิง ไม่ทิ้งขยะ ด้วยการจัดทำป้ายรณรงค์ตามที่ต่างๆ รวมทั้งในโรงเรียนด้วย มีการประสานงานร่วมมือกับสถานีอนามัยตำบลยางสูงเข้าร่วมดำเนินการด้วย มีโครงการรณรงค์รณรงค์ส่งเสริมลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดปริมาณขยะจัดเก็บขยะในหมู่บ้าน กำจัดขยะด้วยตนเอง กำจัดลูกน้ำยุงลายประชาสัมพันธ์ การคัดแยกขยะแล้วมีชาเล้งไปรับซื้อ สนับสนุนเกษตรกรตำบลเปิดโรงเรียนเกษตรกร จัดอบรมให้ความรู้วิธีการผลิตแบบอินทรีย์ ทำปุ๋ยจุลินทรีย์ การลดการใช้สารเคมีในไร่นา แนะนำการผลิตและใช้ฮอริโมนไข่หอยเชอรี่ และดำเนินงานโครงการจัดตั้งโรงงานปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด เพื่อลดการใช้สารเคมี และลดต้นทุนการผลิตให้แก่ชาวยางสูง

3. ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน กิจกรรมสำคัญของ อบต.ยางสูงในการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนในตำบลยางสูง คำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลค่อนข้างมาก รวมทั้งความคุ้มค่าประหยัด ใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ เพิ่มมูลค่า ได้แก่ โครงการสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ที่ 5 บึงเสือดั้น ในการผลิตมะพร้าวเสวย และการผลิตน้ำพริกแกง จำหน่ายเสริมรายได้ให้กับแม่บ้าน และโครงการการสนับสนุนการเปิดโรงเรียนเกษตรกรปีละ 1 รุ่น รุ่นละ 50 คน เรื่อย ๆ ไป โครงการจัดตั้งโรงผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผสม ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายของชาวดำบลยางสูงในการใช้ปุ๋ยเคมี

สัมนานาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

และยาม่าแมลง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของชาวบางสูงเอง และลดปัญหามลพิษในท้องถิ่นด้วย

4. **ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย** อบต. บางสูง จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย กีฬา ด้านยาเสพติดและกีฬาเพื่อการออกกำลังกาย ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฆราวาสป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ มีการจัดกิจกรรมร่วมกับจังหวัด อำเภอ และร่วมมือกับสถานีอนามัย ฆราวาส มีการประชาสัมพันธ์ ผ่านระบบเสียงตามสาย หอกระจายข่าว รวมทั้งมีการออกแผ่นพับ ใบปลิว ประชาสัมพันธ์ด้วย

5. **ด้านการแก้ไขปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน** ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทุกอย่างของ อบต.บางสูง นั้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้พยายามปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ในการจัดซื้อ จัดจ้าง อย่างเคร่งครัด และมีโครงการที่สามารถจัดซื้อ จัดจ้าง ได้ต่ำกว่าวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้ ดังกล่าวแล้วในรายละเอียดคำอธิบาย ข้อ 5 หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ การดำเนินงานทุกโครงการมีการแต่งตั้งประชาชนร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้าง ปลัดอบต.ให้ข้อมูลว่าได้รับความร่วมมือจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้านในการตรวจรับงานที่ดำเนินการในแต่ละหมู่บ้านมาก เช่น “เมื่อโทรศัพท์ไปหาบอกกับผู้ตรวจงานจ้างในหมู่บ้านว่า จะออกไปตรวจรับงานนะพุงนี้” ชาวบ้านที่เป็นกรรมการตรวจรับงาน บอกกลับมาว่า “ยังไม่ต้องมาหรอก งานยังไม่เรียบร้อย กำลังตามให้ทำงานให้เรียบร้อยก่อน ถ้าเรียบร้อยแล้วค่อยมาตรวจ” มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางในการจัดซื้อจัดจ้าง จัดทำรายงานแสดงการรับจ่าย และงบทดลองเป็นรายเดือน จัดทำงบแสดงฐานะการเงิน ส่งให้ สตง.ภายใน 90 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และเปิดเผยให้ประชาชนทราบ จัดตั้งศูนย์รวมข่าวประกวดราคา ณ ที่ทำการ อบต. มีเผยแพร่ข่าวสารการประกวดราคา ทางสื่อต่าง ๆ ของท้องถิ่น มีศูนย์รับแจ้งเหตุทุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณ

5. บทวิเคราะห์

ความสำเร็จของการบริหารงาน อบต.บางสูง อำเภอขานนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน นั้น ผู้ศึกษาคงไม่อาจจะนับได้ว่า ความสำเร็จนั้นเกิดจากสาเหตุใด สาเหตุหนึ่ง เพียงสาเหตุเดียว หากแต่ความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดี ของ อบต.บางสูง นั้นมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

5.1 ความสามารถด้านการบริหารจัดการของผู้นำ แม้นายเจริญ เลหศักดิ์ ประสิทธิ์ จะมีได้เป็นผู้มีความรู้สูงมากนัก แต่ด้วยความเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิต ผ่านการทำงานหนัก ตั้งแต่เด็กสร้างฐานะจนประสบความสำเร็จ มีกิจการของตนเองและครอบครัวที่มั่นคง ทั้งการทำไร่อ้อย และทำธุรกิจก่อสร้าง เป็นผู้สนใจใฝ่ศึกษา เรื่องราวต่าง ๆ อย่างเอาจริงเอาจัง จนเรียกได้ว่ามีความรู้ทั้งด้านการเกษตร ทั้งการปลูกข้าว และอ้อย การก่อสร้าง เครื่องจักรกลต่าง ๆ พอสมควร รวมทั้งมีความสามารถในการบริหารจัดการ ทำให้สร้างธุรกิจของตนขึ้นมาได้ นายเจริญ ได้นำความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการเข้ามาใช้ในการบริหารงานของ อบต. จนทำให้ อบต. ยางสูง ประสบความสำเร็จนายอำพร ตระกูลชัย ปลัด อบต. ยางสูงแสดงความเห็นยืนยันว่าความสำเร็จทั้งหลายทั้งปวงของ อบต. ยางสูง เกิดขึ้นได้จากความเอาจริงเอาจังของผู้นำคือนายเจริญ เลหศักดิ์ ประสิทธิ์ โดยกล่าวว่า “นายกพูดจริง ทำจริง มีผลงาน” ผู้นำ อบต. ปัจจุบัน เป็นผู้มีความสามารถในการประสานขอความร่วมมือสนับสนุน เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ จัดสร้าง พัฒนา ระบบสาธารณูปโภค ให้กับตำบลยางสูงค่อนข้างมาก ตลอดระยะเวลาการบริหารงานสมัยแรกในฐานะนายกอบต. นายเจริญ เลหศักดิ์ ประสิทธิ์ ได้ประสานส่วนราชการ เช่น รพช. กรมโยธาธิการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมอนามัย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ มาดำเนินงานจัดบริการสาธารณูปโภคที่จำเป็นในชุมชน เช่น ขุดลอกคูคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ทำถนนลาดยาง คิดเป็นมูลค่าปีละประมาณ 10 ล้านบาท

5.2 ความสามารถในการประสานทรัพยากรของผู้นำ นายเจริญ เลหศักดิ์ ประสิทธิ์ ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความสามารถในการประสานนำทรัพยากรจากภายนอก เข้ามาช่วยแก้ปัญหา ความเดือดร้อนในชุมชนยางสูง ได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ เมื่อชุมชนยางสูงประสบปัญหา ภัยแล้ง อบต. ยางสูง ซึ่งเป็น อบต. ขนาดเล็กมาก มีรายได้ ไม่เพียงพอแก่การแก้ปัญหาใหญ่ เช่นนี้ได้ นายเจริญ จึงได้ติดต่อขอความช่วยเหลือจาก กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับกรม หรือกระทรวง เพื่อระดมความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของประชาชน ดังที่ได้นำเสนอแล้วข้างต้น

5.3 ความร่วมมือร่วมใจกันทำงานของสมาชิก อบต. การที่นายเจริญ นายก อบต. ได้วางระบบ โดยขอความร่วมมือจากสมาชิก อบต. วันละ 1 หมู่บ้าน ให้มีประจำ

ทำหน้าที่ต้อนรับ อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ หรือขอให้ช่วยเหลือในปัญหาที่ตนเดือดร้อนนั้น ปรากฏว่าสมาชิกให้ความร่วมมือผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำหน้าที่ต้อนรับที่ อบต.ทุกวัน ๆ ละ 2 คน แม้จะไม่มียางสูงมากนัก แต่ช่วยให้ สมาชิก ได้เรียนรู้เข้าใจงานของ อบต.เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน ได้รับทราบข้อปัญหา และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้คนในตำบลได้ และเป็นที่ยังพอใจของประชาชนชาวยางสูง

5.4 ประชาคมเข้มแข็งร่วมมือในงานจัดซื้อจัดจ้าง และตรวจรับงาน

ประชาชนชาวยางสูงได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของ อบต.ยางสูง เป็นอย่างดี ด้วยการร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ทั้งแผน 3 ปี และแผนปี เมื่อ อบต.ยางสูงต้องการการสนับสนุนของผู้แทนประชาคม ในการดำเนินโครงการ / กิจกรรมต่าง ๆ ประชาชนชาวยางสูงได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น ด้วยการเป็นกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง กรรมการตรวจรับงาน ต่าง ๆ รวมทั้งให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ อบต.ยางสูงจัดขึ้น ทั้งกิจกรรมงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ และการส่งเคราะห์ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ฯลฯ

5.5 ความร่วมมือจากองค์กร/สถาบันในท้องถิ่น/กลุ่มกิจกรรมในชุมชน

อบต.ยางสูง ได้รับการสนับสนุนจากทั้งวัด โรงเรียน และสถานีนามัย ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น เช่น เมื่อ อบต.ยางสูงจัดทำศูนย์วัฒนธรรมตำบล และมีโครงการจัดทำพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โดยได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เมื่อนายเจริญได้มาขอใช้สถานที่ ที่วัดเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน ก็ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสวัดเป็นอย่างดี ด้วยการอนุญาตให้ใช้ศาลาวัดปรีชาราษฎร์บำรุง

@@@@@@@@@@@@@@

สัมนานาธรรมชาติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ภาคผนวก ก.

รายรับ-รายจ่าย จริงของ อบต.ยางสูง ปีงบประมาณ 2544-2546

	จำนวนเงินที่รับ-จ่ายจริง (บาท)		
	2544	2545	2546
หมวดภาษีอากร	2,093,913.20	3,186,824.88	5,571,243.51
หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับ / ใบอนุญาต	467,244.00	810,920.00	952,830.00
หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	6,971.15	2,467.73	5,299.56
หมวดสาธารณูปโภค	-	-	-
หมวดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล	1,371,000.00	1,517,467.75	1,870,000.00
หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	25,500.00	113,500.00	90,536.19
รวมรายรับทั้งสิ้น	3,964,628.35	5,631,181.12	8,489,909.26
เงินรายได้อื่นๆ	37.83	273,974.64	1,767,647.36
รวมเงินงบประมาณรายรับจริงทั้งสิ้น	3,964,666.18	5,905,155.76	10,257,566.62
รายจ่ายตามงบประมาณรายจ่ายแผนงานบริหาร			
งบกลาง-สำรองจ่าย	72,560.00	91,855.00	107,445.00
เงินสมทบ เงินประกันสังคม	-	-	7,650.00
เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	277,620.00	295,078.00	314,489.00
หมวดค่าจ้างชั่วคราว	98,400.00	138,458.00	196,350.00
หมวดค่าตอบแทนใช้สอยวัสดุ	1,525,285.00	1,329,762.36	1,296,890.96
หมวดค่าสาธารณูปโภค	32,623.85	36,580.35	59,922.87
หมวดเงินอุดหนุน	195,196.34	435,002.54	91,800.00
หมวดรายจ่ายอื่นๆ	-	2,322.00	-
รายจ่ายเพื่อการบริหาร	2,201,585.19	2,329,058.25	2,074,547.83
หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง	456,143.00	919,275.00	3,920,790.00
รวมรายจ่ายจริงตามงบประมาณ	2,657,828.19	3,248,333.25	5,995,337.83
รายจ่าย			
รายรับจริงสูงกว่ารายจ่ายจริง	1,306,837.99	2,656,822.51	4,262,218.79

ที่มา : งบรายรับ-รายจ่ายตามงบประมาณ ประจำปี 2544 -2546 อบต.ยางสูง

อ.ชาณูวรลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ภาคผนวก ข.

ราคาส่วนผสมปุ๋ย สูตรปุ๋ย และราคาจำหน่ายปุ๋ย

	ส่วนผสม	ราคา/กก.(บาท)
1.	ยูเรีย	12
2.	แร่เพอร์ไลต์	16
3.	โดโลไมท์	4
4.	ปูนขาว	5
5.	ดินอ้อย(เค้กเกอร์)	2
6.	โมลาส + หอยเชอรี่	5

สูตรปุ๋ยและต้นทุนการผลิต ต่อ 1 กระสอบ (50 กิโลกรัม)

สูตร 1 ส่วนผสม	ราคา/ กก.	รวม (บาท)	สูตร 2 ส่วนผสม	ราคา/ กก.	รวม (บาท)
ยูเรีย 25 กก.	12	300	ยูเรีย 10 กก.	12	120
อินทรีย์ผสม 25 กก.	6	150	อินทรีย์ผสม 40 กก.	6	240
ต้นทุนการผลิต		30	ต้นทุนการผลิต		30
ราคาจำหน่าย 50กก.		480	ราคาจำหน่าย 50กก.		390
สูตร 3 ส่วนผสม	ราคา/ กก.	รวม (บาท)	สูตร 4 ส่วนผสม	ราคา/ กก.	รวม (บาท)
ยูเรีย 5 กก.	12	60	-	-	-
อินทรีย์ผสม 45 กก.	6	270	อินทรีย์ผสม 50 กก.	6	300
ต้นทุนการผลิต		30	ต้นทุนการผลิต		30
ราคาจำหน่าย 50กก.		360	ราคาจำหน่าย 50กก.		330

ธรรมนูญ

กับกิจกรรมการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน กรณีศึกษา อบต.หนองแซง อ.หันคา จ.ชัยนาท

นายยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ*

สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความนำ

หลัก “ธรรมนูญ” เป็นหลักการบริหารจัดการบ้านเมือง องค์กร สถาบันที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยทั่วไป หลักธรรมนูญมีหลักการจัดการที่ฝึกความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) ความเปิดเผย โปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ความชอบธรรม ยุติธรรม (Fairness) ความมีคุณธรรม ประสิทธิภาพ (Quality and Efficiency) และการมีมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม (General Ethical and Moral Standard) ซึ่งเป็นหลักการที่มีคุณค่าที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ความสำคัญในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการองค์กรของตนเอง ในส่วนของหน่วยงานของรัฐนั้นได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการเมืองที่ดี พ.ศ.2542 รวมทั้งการวางนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐได้มีการนำหลักธรรมนูญไปใช้ในองค์กรเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นหน่วยงานของรัฐองค์กรหนึ่งที่สนับสนุนส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการที่ดีจึงได้จัดโครงการให้รางวัลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีภายใต้ชื่อ “โครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมนูญ” เพื่อเป็นแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป ตลอดจนพัฒนาเสริมสร้างวิสัยทัศน์ แนวคิดของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมนูญ

* นักวิชาการศึกษานานาชาติ 8 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

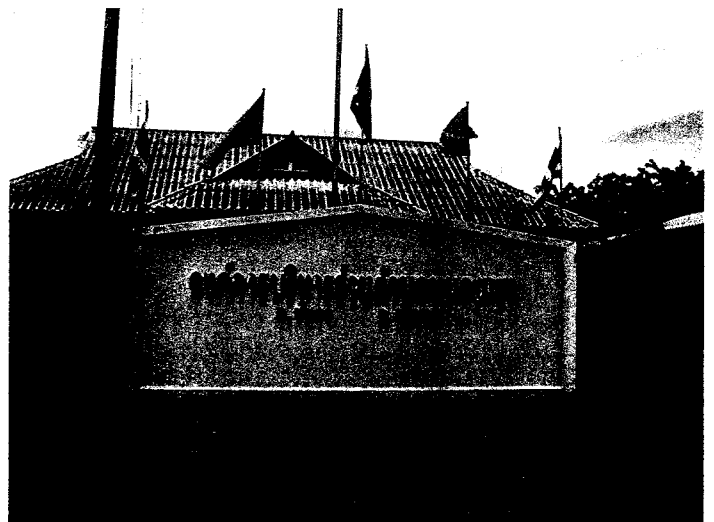
สัมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรหนึ่งที่ได้นำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรจนเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัดชัยนาท การประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมมาภิบาล “ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2 ปีติดต่อกันคือปี พ.ศ.2546 และปี พ.ศ. 2547”

การนำเสนอบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอบทเรียนจากการทำงานจริงในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการบริหารจัดการที่ดีจนได้รับรางวัลที่ 1 ของจังหวัดชัยนาท 2 ปีซ้อน วิธีการศึกษาข้อมูลได้ใช้การศึกษาจากเอกสารแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง พ.ศ.2548-2550 รวมทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องได้แก่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง รองประธานสภา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง คณาจารย์จากโรงเรียนวัดอรัญวาสี ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในตำบลหนองแขง ผู้นำกลุ่มปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และประชาชนซึ่งเป็นประชาชนตำบลอีก 9 คน ซึ่งให้ประสบการณ์การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขง ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก (ชั้น 5) มีทรัพยากรทั้งบุคลากรและงบประมาณจำกัด แต่คณะผู้บริหารและประชาชนได้ร่วมกันบริหารจัดการองค์กรจนได้รับการยกย่องว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีสมควรแก่การยกย่องและนำเสนอเพื่อเป็นกรณีศึกษาที่สมควรเป็นตัวอย่างให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ต่อไป

ข้อมูลทั่วไป

- ตำบลหนองแขงตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอหันคา ห่างจากอำเภอหันคาประมาณ 26 กิโลเมตร
- จัดตั้งเป็น อบต. เมื่อ 2 มีนาคม 2538 ปัจจุบัน มี 20 หมู่บ้าน
- จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,043 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 7,615 คน
- อาชีพ ทำนา ทำไร่มันสัมปะหลัง ไร่อ้อย ค้าขาย รับจ้าง ทำนาหญ้า และเลี้ยงสัตว์

วิสัยทัศน์

รู้จัก สามัคคี

สัมมนาธรรมชาติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- การคมนาคม ถนนลาดยาง 5 สาย ถนนคอนกรีต 9 สาย ถนนลูกรัง 67 สาย ถนนดิน 33 สาย
- มีไฟฟ้าครบทั้ง 20 หมู่บ้าน
- แหล่งน้ำธรรมชาติ มีคลอง 13 แห่ง บึง 8 แห่ง หนอง 5 แห่ง ลำห้วย 10 แห่ง

สถานที่ท่องเที่ยวด้านการอนุรักษ์
ธรรมชาติ ได้แก่ป่าไม้ชุมชน
หลวงพ่อดัด

ศักยภาพของอบต.และของชุมชน

อบต. หนองแขง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เป็น อบต.ขนาดเล็กมีทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานดังนี้ (ข้อมูลจากแผนพัฒนา 3 ปี อบต.หนองแขง)

1. บุคลากร

- จำนวนบุคลากร 12 คน เป็นพนักงานส่วนตำบล 4 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว 6 คน

- ระดับการศึกษาของบุคลากร

ปริญญาตรี 3 คน มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 9 คน

2. รายได้-รายจ่ายของ อบต. ปีงบประมาณ 2546

รายได้รวมทั้งสิ้น 15,237,944.15 บาท จำแนกเป็น

- รายได้ภาษีอากร	6,802,839.70	บาท
- รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร	150,045.02	บาท
- เงินช่วยเหลือ	3,934,767.35	บาท
- รายได้อื่น ๆ	4,350,292.08	บาท

รายจ่าย รวมทั้งสิ้น 13,456,841.28 บาท จำแนกเป็น

- รายจ่ายประจำ	8,672,561.28	บาท
- รายจ่ายเพื่อการพัฒนา	4,784,280.00	บาท

3. การรวมกลุ่มของประชาชน

กลุ่มอาชีพต่าง ๆ	9	กลุ่ม
กลุ่มออมทรัพย์	20	กลุ่ม
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	37	กลุ่ม
กลุ่มเกษตรกร	20	กลุ่ม

เป็นที่น่าสังเกตว่าการรวมกลุ่ม

ของประชาชนจะเป็นการรวมกลุ่มกันในเชิงเศรษฐกิจสมาชิกที่มารวมกลุ่มจะได้ประโยชน์ทั้งในรูปแบบของการปันผล การให้บริการ การเพิ่มรายได้ ดังนั้นการดำเนินการของกลุ่มจึงมีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กลุ่มต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั้ง

20 หมู่บ้านยังมีรายได้ของกลุ่มรายได้ส่วนหนึ่ง ได้ถูกจัดสรรเป็นทุนเพื่อการพัฒนาชุมชน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาในเขตตำบลหนองแซง นอกจากจะได้รับการงบประมาณจาก อบต.แล้วแต่ละหมู่บ้านยังมีทรัพยากรทั้งด้านบุคคลและเงินทุนสนับสนุนการพัฒนาด้วยอีกส่วนหนึ่ง

4. จุดเด่นของพื้นที่

- พื้นที่ไม่อยู่ในเขตป่าสงวน

สามารถออกเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินได้

- ชุมชนอาศัยไม่หนาแน่น สามารถ

ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้

- มีคลองชลประทานผ่านในพื้นที่

- ประชาชนเป็นผู้ที่อยู่มาแต่ดั้งเดิม มีความผูกพันทางเครือญาติ และความเป็นพวกพ้องสูง

ธรรมาภิบาลกับการบริหาร อบต.

จากการสัมภาษณ์ นายก อบต. อาจารย์พงษ์ศักดิ์ คุ่มทรัพย์ อาจารย์โรงเรียนวัดอรัญวาสี (โรงเรียนประถมศึกษาในตำบลหนองแซง) และสิบลเอกทรงศักดิ์ ศรีไชย ปลัด อบต. หนองแซง พบว่าก่อนที่จะเป็น อบต. ตำบลหนองแซงมีการจัดการในรูปของสภาตำบล กำหนดและนายก อบต. คนปัจจุบันเป็นพี่น้องกัน การบริหารชุมชนก่อนที่จะเป็น อบต. กับภายหลังที่เป็น อบต. แล้วมีจุดต่างกันในเรื่องการบริหารจัดการ กล่าวคือ ก่อนที่จะเป็น อบต. ยังไม่มีการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างเป็นทางการเป็นระบบที่จะต้องมีการวางแผน มีงบประมาณ และระบบการบริหารจัดการตามระบบราชการ

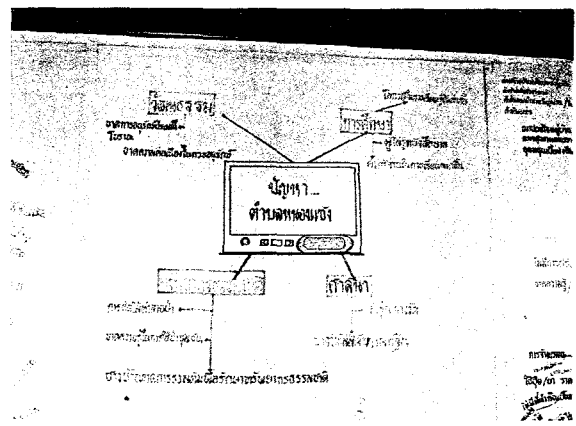
สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

แต่ความผูกพันของประชาชนในชุมชน ความเป็นพวกเดียวกัน เป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิม ประกอบกับผู้นำชุมชนคือ กำนันเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือ การให้ความร่วมมือกัน เพื่อการพัฒนาชุมชนจึงไม่เป็นปัญหา สำหรับชาวหนองแขง ภายหลังที่เป็น อบต. ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงาน อย่างชัดเจน มีการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลและ ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานเอง ประกอบกับชุมชนหนองแขงมีความสามัคคี ความร่วมมือกันดีอยู่แล้วทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีทิศทาง เป็นระบบ และสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้มากขึ้น

จากการสอบถามประชาชนตำบลจำนวน 9 คน เกี่ยวกับความภาคภูมิใจรางวัลชนะเลิศในการนำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการว่า อบต. หนองแขงมีความภาคภูมิใจหลักธรรมาภิบาลเรื่องใด มากที่สุด พบว่า ประชาคม 8 คนเห็นว่า ความ เปิดเผย โปร่งใส จะโดดเด่นที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดเห็นของนายก อบต. และปลัดอบต. อย่างไรก็ตามหลักธรรมาภิบาลข้ออื่น ๆ ก็เป็นหลักยึด ในการทำงานด้วย

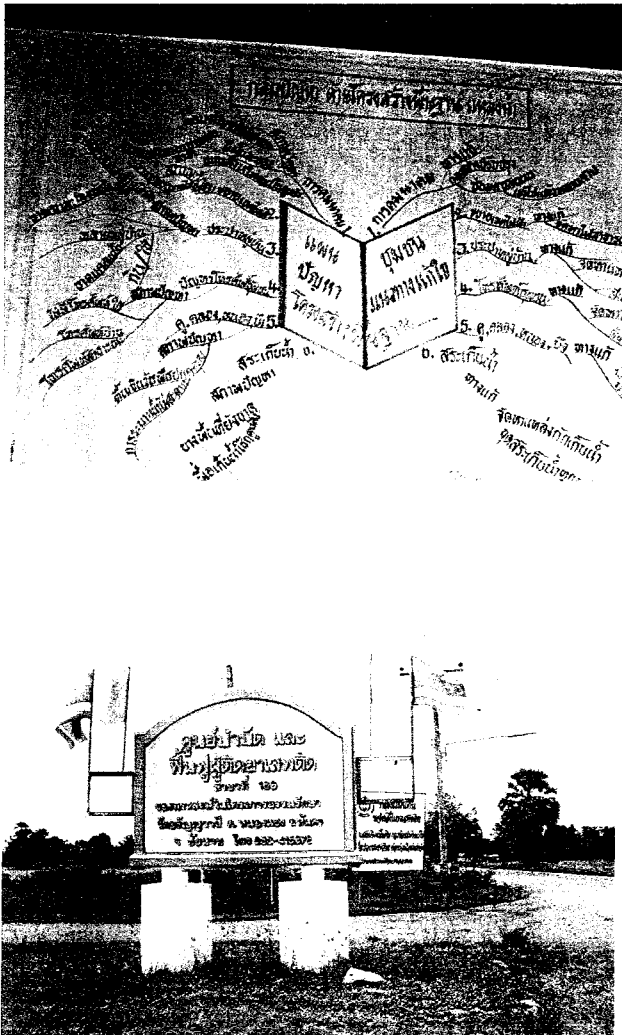
รูปธรรมที่เด่นชัดของการนำหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ได้เริ่มมาตั้งแต่ การทำแผนแม่บทชุมชน ในปี 2544 เป็นการ ระดมความคิดจากประชาชน หน่วยงานทุกฝ่ายใน พื้นที่ แล้วนำปัญหานั้นมาจัดลำดับความสำคัญ และจัดทำร่างแผนแม่บท และนำมาทำประชาพิจารณ์ เพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนา อบต. ต่อไป การจัด ทำแผนแม่บทชุมชนนี้ มีกระบวนการที่ทุกภาคส่วน ของชุมชน ได้แก่ผู้ใหญ่บ้านและผู้แทนประชาชนทุกหมู่

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หน่วยงานราชการในพื้นที่ทุกแห่ง ได้เข้ามามีส่วนร่วมการจัดทำแผนแม่บททุกขั้นตอน ทำให้แนวทางการพัฒนาตำบลเป็นไปอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ทุกเรื่อง ต่อจากนั้นแผนแม่บทชุมชนก็จะใช้เป็นแนวทางดำเนินการประจำปีของ อบต. และใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ซึ่งแผนพัฒนาหมู่บ้านนี้ประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นผู้จัดทำเพื่อนำเสนอต่ออบต. ต่อไป

การบริหารงานของ อบต. จะเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานในชุมชนเข้ามามีส่วนให้ประชาชนและหน่วยงานในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และตรวจสอบทุกขั้นตอนโดยได้จัดให้มีการจัดประชุมประชาคมทุกเดือน นอกจากนี้อบต. หนองแซงยังมีคณะกรรมการพัฒนา อบต. หนองแซง ประกอบด้วยหน่วยราชการในพื้นที่ทุกแห่ง เช่น เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้แทนประชาคมหมู่บ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประธานกรรมการ และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนาสามปีและจัดทำแผนปฏิบัติการของ อบต. แนวทางการบริหารดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการระดม

ศักยภาพทุกส่วนในพื้นที่เพื่อร่วมกันพัฒนา อบต. อย่างแท้จริง

นอกจากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยราชการอื่น ๆ ในพื้นที่เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาระดับตำบลแล้ว คณะผู้บริหารของ อบต. ยังส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านในตำบลจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้ร่วมกันคิดและร่วมกันกำหนดแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นการกระตุ้นให้ทุกหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการ

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

พัฒนาและตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาของอบต.ได้ทั่วถึง ภาพของความ เปิดเผย โปร่งใส ของ การบริหารงานจึงเกิดขึ้นในความรู้สึกของประชาชนในตำบลหนองแขง ทั่วไป

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน

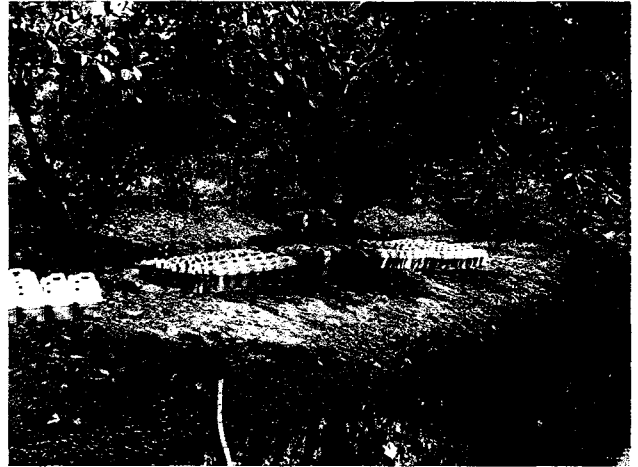
จากหลักการบริหารของ อบต. ที่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร จัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับตั้งแต่ชาวบ้าน ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคม ตำบล รวมทั้งหน่วยราชการในพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร อบต.อย่างแท้จริง ตั้งแต่ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนการร่วมในการตรวจสอบการทำงาน ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับตำบล หมู่บ้าน จนถึงระดับกลุ่มกิจกรรม ทำให้การดำเนินงานของ อบต. เป็นไปอย่าง เปิดเผย โปร่งใส เป็นที่รับรู้กันทุกฝ่ายทั้งในระดับตำบล และกระจายไปสู่ระดับหมู่บ้าน

จากแนวทางการดำเนินงานของ อบต. หนองแขงที่ยึดหลักให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ และมีส่วนร่วมในการดำเนินการจนได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านที่จะเข้าร่วม กิจกรรมทั้งในระดับตำบล และหมู่บ้าน นับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนตาม ความถนัดและความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของตำบล หมู่บ้าน ในปัจจุบันนี้มีการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลหนอง แขวง 4 ประเภท ดังนี้

1. กลุ่มอาชีพ

- 1.1 กลุ่มแปรรูปผักตบชวา หมู่ 1 และหมู่ 6
- 1.2 กลุ่มส่งเสริมอาชีพ โค กระบือ หมู่ 6
- 1.3 กลุ่มปุ๋ยน้ำชีวภาพ หมู่ 14
- 1.4 กลุ่มขนมหวาน หมู่ที่ 2
- 1.5 กลุ่มทำน้ำพริกแกง หมู่ 11
- 1.6 กลุ่มแปลงข้าวชุมชน หมู่ 4 และหมู่ 14
- 1.7 กลุ่มนาหญ้า หมู่ 4 หมู่ 6 และหมู่ 14
- 1.8 กลุ่มเรือนไทยประดิษฐ์ หมู่ 16
- 1.9 กลุ่มปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด หมู่ 1

การทำปุ๋ยชีวภาพ

2. กลุ่มสังคมอะอมทรัพย์ หมู่ 1-20 (20 กลุ่ม)

3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน

3.1 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท หมู่ 1-17 (17 กลุ่ม)

3.2 กลุ่มกองทุนหมู่บ้านหนึ่งแสนบาท หมู่ 1-20 (20 กลุ่ม)

4. กลุ่มเกษตรกร หมู่ 1-20 (20กลุ่ม)

การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนนี้ แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่จะรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนตามความถนัดและความสนใจ โดย อบต. จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานให้เป็นไปตามกติกาที่ร่วมกันกำหนด รวมทั้งให้มีการจัดการอย่างเปิดเผย โปร่งใส และจากการสัมภาษณ์นายก อบต. รองนายก อบต. ปลัด อบต. และประธานสภา อบต. ให้ทัศนะที่ตรงกันเกี่ยวกับกิจกรรมที่ชาวหนองแขงภาคภูมิใจมากที่สุดคือการรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดของหมู่ 1 เป็นการริเริ่มรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อร่วมกันผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดจำหน่ายให้กับสมาชิกในราคาถูก เพื่อลดต้นทุนการผลิต และจำหน่ายเป็นรายได้เข้าชุมชนจนเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้างทั่วไป รวมทั้งมีการพัฒนาเครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจำหน่ายและได้ทำการขอจดอนุสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ไว้แล้ว และเครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพนี้ยังได้รับการรับรองให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ชาวหนองแขงภาคภูมิใจมาก

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนที่ชาวหนองแขงภาคภูมิใจ

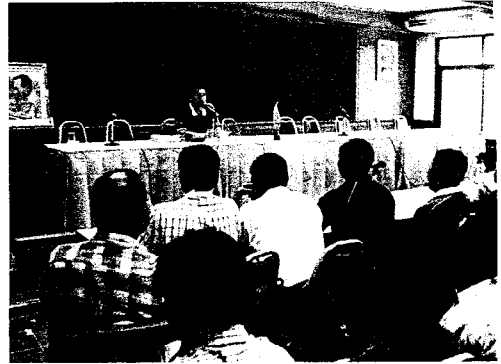
ความเป็นมาของกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

จากข้อมูลพื้นฐานชุมชนพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลหนองแขงมีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่การทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ทำไร่อ้อย รวมทั้งการเลี้ยงโค กระบือ ซึ่งประชาชน

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ชาวหนองแขงมีความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตในอดีตตามอัตภาพ จนกระทั่งปี พ.ศ.2540 เกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ส่งผลให้ปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง มีราคาแพงขึ้นมาก ในขณะที่ราคาผลผลิตไม่ได้มีราคาสูงตามมาด้วย ประชาชนในตำบลหนองแขง 10 คร้วเรือนนำโดยจำเอกสมบัติ วิสุทธิ์ นายทหารเรือที่ลาออกจากราชการมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมในตำบลหนองแขง ได้ร่วมกันวิเคราะห์การผลิตของสมาชิกทั้ง 10 คร้วเรือน ว่าทำนา 1 ไร่จะต้องใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เท่าไร ต้องใช้ปัจจัยการผลิตอะไรบ้างมีค่าใช้จ่ายเท่าไร และจะหา มาจากไหน ในที่สุดสมาชิกกลุ่มทั้ง 10 คร้วเรือน จึงได้ใช้แนวทางที่จะช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน โดยได้มีการลงหุ้น จากสมาชิกเริ่มต้นทั้ง 10 คร้วเรือนได้เงินมา 3 หมื่นบาท แต่ไม่พอเพียงที่จะให้สมาชิกลงทุน จึงได้มีความคิดที่จะ ขยายหุ้นให้กับคนในชุมชน ทั้งผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม และ ไม่มีอาชีพเกษตรกรรม เพื่อมาซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ให้ได้ในราคาถูก ตามหลักการการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน และสามารถทำได้สำเร็จ สามารถระดมทุนมาได้ 3 แสนบาท จึงได้นำทุนดังกล่าวมาซื้อเพื่อขายให้กับสมาชิกได้ในราคาถูก และ

สิ้นปี จะมีกำไรปันผลให้กับสมาชิก การดำเนิน กิจการมาจนถึงปี พ.ศ.2543 มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ถึง 72 รายมีเงินกองทุนประมาณ 8 แสนบาท ปี พ.ศ.2544 ได้มีการจัดทำแผน ชุมชน โดยได้มีการระดมความคิดวิเคราะห์ สภาพและปัญหาของชุมชนเพื่อใช้เป็น แนวทางในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน แนวคิด

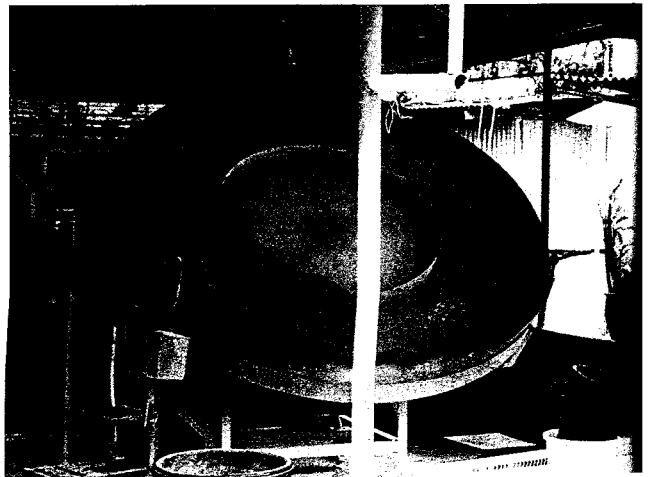
การจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่ง ที่ชาวหนองแขงให้ความสำคัญ เนื่องจาก ในช่วงเวลานั้นชาวหนองแขงมีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และ เกิดผลเสียต่อสภาพดินที่ใช้เพาะปลูก ประกอบกับในชุมชนหนองแขงประชาชนมีการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมจำนวนมาก เช่นทำนาข้าว นาหญ้า เลี้ยงสัตว์ ทำให้มีวัตถุดิบในชุมชนที่จะนำมาผลิตปุ๋ย อินทรีย์ ได้ ดังนั้นโครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจึงถูกกำหนดไว้ในแผนแม่บทชุมชน โดยมีกลุ่ม เกษตรกรนำโดยจำเอกสมบัติ วิสุทธิ์เป็นผู้ดำเนินการ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

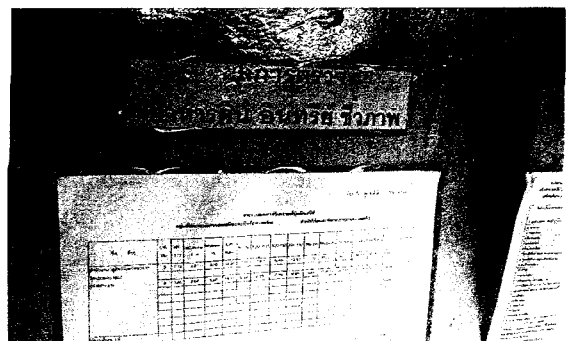
การดำเนินการของกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ในปี พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินการ จำเอกสมบัติ วิสุทธิ์ ผู้นำกลุ่มได้คิดผลิตเครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอย่างง่าย โดยในเบื้องต้นได้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์เป็นแท่ง แต่มีปัญหาคือปุ๋ยที่ผลิตได้จะติดมือทำให้ยากต่อการนำไปใช้ ทำให้ต้องมีการพัฒนารูปแบบการผลิตโดยทำเป็นเม็ด ทำให้แก้ปัญหาได้

ในช่วงแรกของการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจำหน่าย จะมีปัญหาเรื่องการยอมรับในคุณภาพของผลิตภัณฑ์บ้าง กล่าวคือเกษตรกรจะมีความสงสัยว่าปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตได้จะสามารถลดค่าใช้จ่ายได้จริงหรือ จะสามารถเพิ่มผลผลิตได้จริงหรือนิยมในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมี ยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย คณะผู้ดำเนินการจึงได้ทำแปลงทดลองเปรียบเทียบให้ประชาชนในชุมชนเห็นระหว่างการปลูกข้าวโดยใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวตามที่เกษตรกรเคยใช้ กับการปลูกข้าวโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมีแต่นำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพไปทดแทน ผลปรากฏว่าในสองฤดูกาลเพาะปลูกเกษตรกรที่ร่วมทดลองซึ่งมี 21 ครัวเรือน สามารถลดต้นทุนได้ และสามารถเพิ่มผลผลิตได้ ภายหลังผลการทดลองพิสูจน์ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้รับความนิยมมากขึ้น รวมทั้งเครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ก็เริ่มเป็นที่รู้จักของประชาชนภายนอกชุมชน และได้มีผู้ซื้อไปใช้ทำให้เครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา

เครื่องทำเม็ดปุ๋ยอินทรีย์

การบริหารจัดการ อาจกล่าวได้ว่าการริเริ่มดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเป็นการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาการผลิตด้านการเกษตรของตนเองจนได้รับการยอมรับในวงกว้างทั้งในชุมชน และนอกชุมชน ปัจจุบันนี้มีสมาชิกกลุ่มทั้งสิ้น 72 ราย กลุ่มดังกล่าวมีชื่อว่า **กลุ่มร่วมทุนผลิตอาหารดินอินทรีย์ชีวภาพ** เป็นการรวมกองทุนเพื่อการเกษตร (จำหน่ายปุ๋ยเคมี) และสมาชิกของชุมชนทั้ง 20 หมู่บ้าน เป็นสมาชิกกลุ่ม มีการบริหารงานกลุ่มในรูปของคณะกรรมการจำนวน 3 ชุด กรรมการชุดที่ 1 เรียกว่ากรรมการร่วมบริหารทุน ประกอบด้วยผู้แทนจาก อบต. และผู้เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ในการจัดหาทุน พิจารณาการ

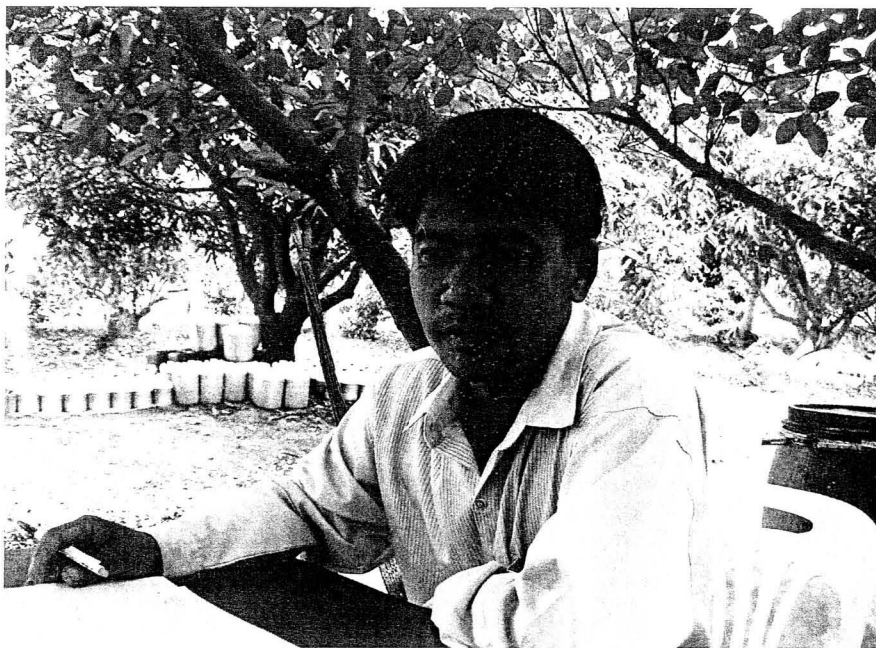
แสดงผลการทดสอบประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ลงทุน กรรมการชุดที่ 2 เป็นกรรมการบริหาร ทำหน้าที่ในการบริหารกิจการโดยตรง ประกอบด้วยนายก อบต. กำนัน และผู้เกี่ยวข้อง(รวมถึงจำเอกสมบัติ วิสุทธิ์) กรรมการชุดที่ 3 เป็นกรรมการร่วมบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนจากสมาชิกระดับหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ กลุ่มนอกจากจะมีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อการลงทุนแล้ว อบต.ยังให้การสนับสนุนการจัดสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน เช่นอาคารประกอบการ สาธารณูปโภคต่างๆ โดย อบต.สามารถซื้อหุ้นเพิ่มทุนได้ ตามที่กลุ่มกำหนด ปัจจุบันนี้ กลุ่มมีเครื่องผลิตปุ๋ย 1 ชุด ผลิตปุ๋ยได้วันละมากกว่า 1 ตัน มีเจ้าหน้าที่ ช่วยการผลิต 6 คน อัตราจ้าง วันละ 130 บาทต่อคน ผลผลิตจำหน่ายให้สมาชิกประมาณร้อยละ 85 และส่งออกจำหน่ายนอกหมู่บ้านประมาณร้อยละ 15

จากการสัมภาษณ์จำเอกสมบัติ วิสุทธิ์ ผู้เป็นผู้นำสำคัญคนหนึ่งของกลุ่ม และเป็น เจ้าของลิขสิทธิ์เครื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าการดำเนินการของกลุ่มคาดหวังเพียงให้ ลดต้นทุนการผลิต สามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก เกิดการจ้างงานในชุมชน และมีเครื่องผลิตปุ๋ย อินทรีย์ไว้ใช้เองในหมู่บ้าน ไม่เคยคิดที่จะทำกิจการส่วนตัว สิ่งที่จะต้องทำในขั้นต่อไปคือ การทำให้กลุ่ม เข้มแข็งทั้งการผลิต การบริหาร และการจัดการเรื่องการตลาด สามารถสร้างเครือข่ายได้กว้างขวาง มี ระบบบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถยืนด้วยตัวเองได้ เป็นสิ่งที่ตนเองปรารถนา ถึงแม้ว่าตนเองจะไม่ อยู่ในชุมชนแล้ว กลุ่มก็ควรจะดำเนินกิจการไปได้ด้วยความร่วมมือของสมาชิกของกลุ่มเอง

จำเอกสมบัติ วิสุทธิ์

จากเรื่องราวการดำเนินการของกลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดของหมู่ 1 ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินกิจกรรม โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนและเป็นที่ปรึกษาเท่านั้นในด้านการดำเนินการนั้นก็ดำเนินการในรูปคณะกรรมการทั้งในระดับนโยบาย และในระดับปฏิบัติการ นอกจากนี้ประชาชนผู้รับผลประโยชน์จะได้รับรู้ถึงการดำเนินงานทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นถึงความเปิดเผย โปร่งใสในการดำเนินงานทำให้การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นธรรมชาติภูมิใจของชาวหนองแขงทุกคน

ปัจจัยที่น่าจะทำให้กลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดมีความยั่งยืน

เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมในมิติของประวัติศาสตร์ชุมชนก่อนที่จะมีองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งลักษณะโครงสร้างทางสังคม คุณลักษณะของผู้นำ และความร่วมมือร่วมใจของชาวหนองแขงแล้วอาจกล่าวได้ว่าแนวโน้มของการดำเนินกิจกรรมกลุ่มน่าจะมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุปัจจัยดังนี้

1. ลักษณะโครงสร้างทางสังคม ในชุมชนชาวหนองแขงเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ก่อนที่จะมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชาวบ้านจะมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติสูง มีความเป็นพวกเดียวกันสืบทอดมาแต่ดั้งเดิม ดังนั้นเมื่อชุมชนเกิดปัญหาเศรษฐกิจ การย้ายบ้านมาช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงทำได้ไม่ลำบากมากนัก นอกจากนี้ภายหลังที่มีการยกฐานะสภาตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และการบริหารจัดการอย่างเป็นทางการเป็นระบบมากขึ้น มีการวางแผนการทำงาน การวางแผนการใช้งบประมาณ ทำให้การดำเนินงานมีความชัดเจนที่สามารถสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้ทำให้ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือกับการดำเนินการของกลุ่มเป็นจำนวนมาก

2. ทรัพยากรบุคคลในชุมชน จากการศึกษาชุมชนในเบื้องต้นพบว่าในชุมชนหนองแขงมีบุคคลที่สำคัญอยู่ 2 ประเภทที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้ประเภทแรกคือผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มบุคคลประเภทนี้เป็นผู้ที่อยู่ที่ตำบลหนองแขงมาโดยกำเนิด มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ มีการทำงานที่เปิดเผย ใจกว้างที่จะออกให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ทุกขั้นตอน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนทำให้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการและการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะ เช่น การแพทย์และอนามัย เป็นต้น ซึ่งผลของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานอื่นๆ ดังกล่าวทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นที่รับรู้รับทราบกัน

ทั่วไป กลุ่มบุคคลประเภทที่ 2 ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการคือ จำเอกสมบัติ วิสุทธิ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญคนหนึ่งของตำบลหนองแขงที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงมีความรู้ความสามารถในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของชุมชน มีความซื่อสัตย์เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีการบริหารงานของกลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดอย่างโปร่งใส ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชนทำให้กลุ่มฯ มีแนวโน้มที่จะดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างยั่งยืน

3. ความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมรู้เห็น ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงและการทำงานของกลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ดังจะเห็นได้จากการประชุมประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีเป็นประจำทุกเดือนและการประชุมแต่ละครั้งจะมีสมาชิกเข้ามาร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีส่วนร่วมในการซักถาม ตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในส่วนของการดำเนินงานของกลุ่มปฎิอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดนั้นก็บริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอและเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้อย่างเปิดเผย นอกจากนี้ยังจัดให้มีการประชุมเพื่อแถลงผลการดำเนินงานประจำปีให้กับสมาชิก รวมทั้งมีการบันทึกรายงานทำให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมแก่สมาชิกได้อีกทางหนึ่ง

จากความร่วมมือของประชาชนในการเข้ามาร่วมประชุมรับรู้รับทราบการดำเนินงานและมีการซักถามทำให้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างเปิดเผย โปร่งใส สามารถให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตรวจสอบได้

4. การสนับสนุนจากประชาชนในชุมชน จากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้แต่ละหมู่บ้านได้ทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตัวเอง รวมทั้งรณรงค์ให้มีการจัดตั้งกลุ่มโดยเน้นกลุ่มทางเศรษฐกิจมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ในแต่ละหมู่บ้านมีกองทุนที่จะดำเนินกิจกรรมของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเศรษฐกิจในชุมชนให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีกองทุนที่จะช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเดือดร้อน ทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลจะทำหน้าที่เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและสนับสนุน การดำเนินงานโดยมีประชาชนในแต่ละหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเอง

จากปัจจัยสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงจะเป็นการบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการสามารถระดมทรัพยากรทั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและกองทุนต่างๆ มาร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ให้การสนับสนุนและการดำเนินกิจกรรมสามารถสนับสนุนแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนได้

บทส่งท้าย

การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จจะเป็นที่ยอมรับของสังคมจนได้รับรางวัลชนะเลิศการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของจังหวัดชัยนาท ถึง 2 ปีซ้อนเป็นเพราะความร่วมมือหรือร่วมใจของชาวหนองแขงที่ให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรบุคคลที่มีความเสียสละ เปิดใจกว้างที่จะให้มีการรับรู้รับทราบการดำเนินงาน ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ และมีความคิดริเริ่มที่จะดำเนินกิจกรรมที่มุ่งประโยชน์ของสังคม รวมเป็นหลัก นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขงประสบผลสำเร็จได้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไปและการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินกว่าที่ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลจะนำไปใช้ในการดำเนินงานได้

กลุ่มที่ 3

องค์การบริหารส่วนตำบลธรรมาภิบาลประชาคมเข้มแข็ง
การมีส่วนร่วมของประชาชน

รายงานการศึกษา อบต.ธรรมมาภิบาลดีเด่นด้านการมีส่วนร่วม
" เงื่อนไขและกระบวนการประสานทุนทางสังคมของท้องถิ่น
เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน :
กรณี อบต.กำแพงเซา อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช"

อาจารย์ ดร.อรศรี งามวิทยาพงศ์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ข้อมูลพื้นฐานทางบริบทของตำบลกำแพงเซา

ตำบลกำแพงเซา อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช เป็นชุมชนเก่าแก่นับร้อยปี ซึ่งกำแพงเซาตั้งขึ้นตามชื่อกำแพงเมืองที่สร้างขึ้นเมื่อกว่า 1,000 ปีก่อน เพื่อป้องกันข้าศึกในบริเวณสุุดรอยต่อระหว่างอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชและอำเภอลานสกาในปัจจุบัน กำแพงดังกล่าวสร้างจากไม้ไผ่ ต่อมาผู้พังเหลือไว้แต่ซากกำแพง ชาวบ้านจึงเรียกว่า กำแพงเซา คำว่า"เซา"หมายถึง เก้า กำแพงเซาจึงหมายถึงกำแพงเก้าในปัจจุบัน

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(1) ลักษณะทางกายภาพ ตำบลกำแพงเซามีพื้นที่ประมาณ 38.43 ตารางกิโลเมตร หรือ 27,959 ไร่ มีอาณาเขตโดยรอบ ดังนี้

ทิศเหนือ จรด ต.ท่าจั่ว และ ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมืองนครศรีธรรมราช

ทิศใต้ จรด อ.ลานสกา และ อ.พระพรหม

ทิศตะวันออก จรด ต.ไชยมนตรี และ ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมืองฯ

ทิศตะวันตก จรด ต.ท่าดี อ.ลานสกา

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลำน้ำที่ไหลผ่านคือ คลองท่าดี คลองบอด คลองหยวด พื้นที่ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ และบางส่วนยังคงสภาพของป่าธรรมชาติ ป่าละเมาะ ตามลักษณะของการทำสวนผลไม้แบบดั้งเดิมของภาคใต้ (สวนสมรม)

ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือฤดูร้อน ตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์-เมษายน และฤดูฝนที่ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยช่วงแรกจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งจะมีฝนตกแต่ไม่หนาแน่นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม และอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีฝนตกชุกและหนาแน่น ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน – มกราคม สภาพภูมิอากาศดังกล่าวทำให้สามารถปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายต่อเนื่อง มีผลดีต่ออาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของประชากร

(2) ประชากร

จากข้อมูลทะเบียนราษฎร วันที่ 1 ตุลาคม 2546 ต.กำแพงเซามีประชากรจำนวน 9,797 คน แบ่งเป็นชาย 4,778 คน หญิง 5,019 คน คิดเป็นครัวเรือนจำนวน 2,302 ครัวเรือน หนาแน่น 255 คน : ตารางกิโลเมตร

รายละเอียดบางด้านเกี่ยวกับสถานะของประชากรในท้องถิ่น ตามข้อมูลของ ปี 2544 คือ

ประชากร 7,552 คน

ผู้สูงอายุ 613 คน

เด็กเล็กเรียน 599 คน

เด็กวัยเรียน 1,579 คน

เด็กจบแล้วช่วยงานบ้าน 633 คน

คนโสดไปทำงานต่างถิ่น 517 คน

คนว่างงานอยู่บ้าน 142 คน

คนโสดที่ไปทำงานต่างถิ่นนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานในเมืองนครศรีธรรมราชหรืออำเภออื่นของนครศรีธรรมราช มีใ้การย้ายแรงงานไปกรุงเทพฯ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(3) สถานะทางเศรษฐกิจ

ประชาชนประกอบอาชีพตามลำดับดังนี้

- อาชีพเกษตรกร มีประมาณร้อยละ 80 ส่วนมากคือการทำสวนผลไม้ ได้แก่ มังคุด เงาะทุเรียน ฯลฯ และทำสวนยางพารา รวมทั้งมีการทำนาและปลูกพืชไร่ คือ มันเทศในบางพื้นที่
- อาชีพรับราชการ ค้าขาย รับจ้าง เลี้ยงสัตว์
- อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ถือว่าพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประชาชนในตำบลกำแพงเซามีความมั่นคง เนื่องจากเกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนเองเกือบทั้งหมด โดยเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด มีจำนวนน้อยมากที่ต้องเช่าที่ดินทำกิน เมื่อประกอบกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ปริมาณน้ำ เอื้อให้สามารถปลูกพืชได้หลากหลาย เกษตรกรสามารถกระจายความเสี่ยงได้มาก

จากการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน (2546) พบว่าในด้านหนี้สิน เกษตรกรตำบลกำแพงเซามีหนี้สินรวมกันจำนวน 49,547,400 บาท แบ่งเป็น

หนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) 18,063,600 บาท (36.5%)

หนี้สำนักงานสหกรณ์อำเภอ 14,732,000 บาท (29.7%)

หนี้กลุ่ม/องค์กร (กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านฯ) 6,824,400 บาท (13.8%)

หนี้นายทุนอื่น ๆ 9,927,400 บาท (20%)

อย่างไรก็ตาม พบว่าหนี้สินส่วนมาก เป็นหนี้สินเพื่อการลงทุน และอยู่ในสภาพที่ชำระคืนได้ โดยพิจารณาจากข้อมูลรายได้ของเกษตรกรในข้อมูลการสำรวจคราวเดียวกัน คือ เกษตรกรทั้งตำบลมีรายได้รวมกัน 78,445,996 บาท เมื่อคิดเป็นสัดส่วนแล้วรายได้มากกว่าหนี้สินเกือบทุกหมู่บ้าน ยกเว้น หมู่ที่ 9 ในด้านเงินออม มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน หนี้สินนอกระบบสร้างแรงบีบคั้นทางเศรษฐกิจไม่มาก จึงกล่าวได้ว่าประชาชนโดยทั่วไปในตำบลกำแพงเซาสามารถดำรงชีพได้อย่างพออยู่พอกิน

(4) สภาพการเมืองการปกครอง

ตำบลกำแพงเซาเดิมมีจำนวน 4 หมู่บ้าน เนื่องจากพื้นที่กว้างใหญ่ ต่อมาจึงมีการแยกหมู่บ้าน ออกเป็น 9 หมู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย บ้านสวนพล (ม.1) บ้านนาโหนด (ม.2) บ้านย่านซื่อ(ม.3) บ้านชัน (ม.4) บ้านดินนา (ม.5) บ้านกลาง (ม.6) บ้านห้วยปรางค์ (ม.7) บ้านแพงเซา (ม.8) และบ้านหนองลูง (ม.9) แต่เดิมอยู่ในเขตปกครองของสภาตำบลกำแพงเซา จนกระทั่งเปลี่ยนเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)กำแพงเซา ในพ.ศ. 2539

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ในอดีตนั้น พื้นที่แห่งนี้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองสูงมาก เป็นเขตเคลื่อนไหว(พื้นที่สีชมพู) ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) มีทหารจากกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย เข้ามาเคลื่อนไหวมวลชนอยู่ในพื้นที่กำแพงเขา และประชาชนจำนวนหนึ่งเป็นมวลชนจัดตั้งของ พคท. ในขณะเดียวกันกระทรวงมหาดไทยก็จัดตั้งให้เป็นพื้นที่ของชุมชนอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง(อพป.) มีการฝึกอบรมและจัดตั้งมวลชนเพื่อต่อต้านการขยายตัวของพคท. ด้วย อย่างไรก็ตามสภาพการเคลื่อนไหวทางการเมือง 2 ขั้วได้สิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิง ตามนโยบาย 66/25 และการสิ้นสุดของสงครามเย็น

(5) สภาพสังคมและวัฒนธรรม

ชุมชนในตำบลกำแพงเขาเป็นชุมชนเก่าแก่ มีความสัมพันธ์ของระบบเครือญาติสูง เนื่องจากขยายตัวมาจากตระกูลใหญ่ประมาณ 4-5 ตระกูล และเคยรวมตัวเป็นชุมชนเดียวกันจำนวน 4 หมู่บ้าน มาก่อนที่จะแยกออกเป็น 9 หมู่บ้านตามเงื่อนไขการปกครอง ดังนั้น ในด้านพฤติกรรมแล้ว ชุมชนทั้งหมดมิได้แบ่งแยกพื้นที่ตามเขตการปกครอง หากแต่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น เป็นญาติกันในทุกทิศทางหนึ่ง มีผลให้การปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนอยู่ในระดับสูงและต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมของประเพณีทางศาสนา วันสำคัญสมัยใหม่ เช่น วันพ่อวันแม่ และงานพิธีกรรม เช่น งานบวช งานสมรส งานศพ ซึ่งจะมีผู้คนเข้าร่วมงานอย่างคับคั่งเป็นกันเองเสมอ โครงสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนในตำบลกำแพงเขา จึงอยู่ในลักษณะแนวราบ (Horizontal) เป็นการพึ่งพาอาศัย ถ้อยทีถ้อยอาศัยมากกว่าแนวตั้ง (Vertical) คือการใช้อำนาจและอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมของตำบลกำแพงเขา ประกอบด้วย

ศาสนสถาน : มีวัดจำนวน 5 แห่ง นอกจากนี้ยังมีมัสยิดและโบสถ์คริสต์

สถานศึกษา : มีโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนมัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร อย่างละ 1 แห่ง

สถานบริการด้านสาธารณสุข : มีสถานีอนามัย 1 แห่ง และศูนย์สาธารณสุขมูลฐานทุกหมู่บ้าน

การคมนาคม : มีถนนคอนกรีต 9 สาย ถนนลาดยาง 4 สาย ถนนหินคลุก 28 สาย และถนนดิน 6 สาย

กลุ่ม-องค์กรในตำบล : มีการรวมกลุ่มในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพ 15 กลุ่ม อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มไม้ผล กลุ่มผลิตมังคุดนอกฤดูฤดูกาล กลุ่มเกษตรพืชไร่ เป็นต้น กลุ่มสตรีและเยาวชน ธนาคารหมู่บ้าน นอกจากนี้ในทุกหมู่บ้านมีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่ม อสม. และมีตลาดชุมชนของตำบล 1 แห่ง กลุ่มฌาปนกิจระดับตำบล 1 กลุ่ม

(6) ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา

อบต.กำแพงเขา ก่อตั้งเมื่อพ.ศ.2539 จัดระดับเป็น อบต.ขนาดเล็ก รายได้ส่วนใหญ่ได้จากการจัดสรรของส่วนกลาง เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา สรรพสามิต เงินอุดหนุน

สัมนนารรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม รายได้ที่จัดเก็บเอง ได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าธรรมเนียมขายของในตลาด และอื่น ๆ

รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนของปีงบประมาณ 2546 จำนวนเงิน 6,684,141 บาท

บุคลากรจากการเลือกตั้งจำนวน 19 คน คือ นายก อบต. 1 คน และสมาชิกสภา อบต.จากหมู่บ้านละ 2 คน รวม 9 หมู่บ้าน จำนวน 18 คน มีพนักงานส่วนตำบล 8 คน มีลูกจ้างประจำ 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว 2 คน

(7) ปัญหาพื้นฐานของตำบลกำแพงเขา

ปัญหาโดยสรุปไม่แตกต่างไปจากชุมชนในชนบทโดยทั่วไป คือ

- ปัญหาด้านการเกษตร : ผลผลิตขาดตลาดที่แน่นอน ราคาไม่คงที่ บางปีผลผลิตมากทำให้ราคาตก โดยไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ในขณะเดียวกัน ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรขาดความรู้ในการปรับปรุงผลผลิต และขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ จึงทำให้เกิดหนี้สิน ไม่มีอาชีพเสริมแน่นอน

- ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน : เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ถนนชำรุดเป็นหลุมบ่อ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ น้ำเพื่อการเกษตรและการบริโภคมีไม่พอเพียง

- ปัญหาทรัพยากร : ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ขาดการบำรุงดูแล น้ำเน่าเสีย

- ปัญหาด้านสังคม : ประชาชนขาดความสนใจทางด้านคุณธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรม การขาดความรู้ด้านสุขภาพอนามัย และปัญหายาเสพติด

2. พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในตำบลกำแพงเขา

ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไปในชนบทไทย และรัฐบาลได้พยายามดำเนินการแก้ไขในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับต่างๆมาอย่างต่อเนื่อง กลไกสำคัญหลักของรัฐคือระบบราชการซึ่งกระจายจากส่วนกลางลงไปเป็นลำดับจากกระทรวง ทบวง กรมสู่ท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐเป็นศูนย์กลางอำนาจของการกำหนดนโยบาย แผน โครงการในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา สาธารณสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิต ฯลฯ ให้แก่ท้องถิ่นต่างๆ แม้ในเวลาต่อมาจะเริ่มให้ความสำคัญแก่การเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาฯ ของประชาชนตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ 5 และเข้มข้นขึ้นในแผนพัฒนาฯฉบับที่ 8 โดยเฉพาะเมื่อมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในด้านการจัดการด้วย"พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537" ก่อให้เกิดรูปธรรมของการกระจายอำนาจการจัดการและงบประมาณแบบใหม่สู่ท้องถิ่นในระดับตำบล

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

กระนั้นก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในอบต.ก็มิได้เกิดขึ้นโดยง่าย เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการกระจายอำนาจ ไม่เข้าใจความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของอบต. ทั้งในส่วนของประชาชนและองค์กร อบต.ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ด้วย จึงมีผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ไม่แตกต่างไปจากการบริหารของสภาตำบลในการจัดตั้งของรัฐ คือ ประชาชนมิได้รู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในอำนาจที่รัฐกระจายให้ และ/หรือไม่รู้วิธีจัดการกับอำนาจนั้น ทำให้เกิดแนวโน้มและเงื่อนไขที่อบต.จะทำงานอย่างขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปราศจากการตรวจสอบ และนำไปสู่การผูกขาดอำนาจ การเล่นพรรคเล่นพวก การทุจริตคอร์รัปชัน ฯลฯ

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขาก็กก็เผชิญกับปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกันในช่วงแรกตั้ง คือ ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของอบต. แม้แต่อบต.เองก็ยังไม่เข้าใจภารกิจใหม่ที่ตนเองได้รับเมื่อปรับเปลี่ยนสถานะจากสภาตำบลมาเป็นอบต.ในปี 2539 ดังนั้น แม้ว่าในพื้นที่จะมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ อยู่ก่อน และหลายกลุ่มมีความเข้มแข็ง แต่การรวมกลุ่มดังกล่าวก็ยังมีลักษณะกระจัดกระจาย การจะร้อยโยงให้เข้าสู่โครงสร้างเดียวกันในระดับตำบล แล้วรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับอบต.จึงไม่ใช่เรื่องง่าย นางชะอ้อน ล่องจำ อดีตกำนันหญิง ซึ่งรับผิดชอบเป็นประธานฝ่ายบริหารอบต.โดยตำแหน่งในช่วงแรกตั้งอบต.กำแพงเขา เล่าว่าตอนเริ่มต้นงานอบต. เต็มไปด้วยความหนักใจ เพราะอบต.เป็นของใหม่ มีกฎระเบียบมาก ไม่คุ้นเคยและไม่เข้าใจ

อย่างไรก็ตาม ทุนเดิมของตำบลกำแพงเขาและกลุ่มผู้นำคือ มีชุดประสบการณ์ของการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีระดับการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มเข้มแข็งและพัฒนามายาวนานก่อนการเกิดอบต. ได้แก่การจัดตั้งของ 2 กลุ่มสำคัญ คือกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เมื่อ พ.ศ.2522 และการจัดตั้งกลุ่มสตรีเมื่อ พ.ศ.2527 แม้ว่าจะเป็นการจัดตั้งโดยรัฐ แต่กลุ่มมีผู้นำซึ่งกระตือรือร้นในกิจกรรมของส่วนรวม และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก จึงผลักดันกิจกรรมของกลุ่มสตรี จนกระทั่งเกิดการรวมกลุ่มที่เป็นปึกแผ่นอย่างเป็นธรรมชาติ สมาชิกมารวมกลุ่มกันอย่างสมัครใจและพอใจในการเข้ามามีส่วนร่วม “ประชุมกลุ่มสตรี เราลงเงินกันคนละ 20 บาท เอาข้าวสารมาคนละ 2 ลิตร เชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้บ้าง นันทนาการบ้าง ทำกันมาเรื่อย ทุกคนรู้สึกสนุก” (ชะอ้อน ล่องจำ)

เมื่อการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มสตรีที่จัดตั้งขึ้นมีความเข้มแข็งแล้ว กลุ่มก็พยายามจะขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมให้ขยายต่อเนื่องไปอีก ด้วยการพยายามดึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ในกรณีของกลุ่มสตรีคือ การพยายามดึงเอาผู้ชายหรือพ่อบ้านเข้ามาร่วมกิจกรรมของกลุ่มด้วย

“ตอนแรกเราคิดว่าอยู่ผู้หญิง ๆ ด้วยกันเองก็ได้ ต่อมา 3 ปี คิดว่า เอ๊ะ! มันยังไง ขาดอะไรไปอย่าง ถ้าทำอย่างนี้เรื่อย ๆ มันจะถูกต่อต้าน โดยเฉพาะจากคนชาย เช่นสมาชิก

สัมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

บางคนจะออกจากบ้านไปทำกิจกรรม สามีก็พูดประชดละ "ไปได้เงินเยอะนะวันนี้ เราคิดว่าถ้าคนขายปากมากอยู่อย่างนี้ อีกหน่อยในครอบครัวคงมีปัญหาแน่ เพราะฉะนั้น ควรเอาคนขายเข้ามาด้วย พอสตรีมาประชุมเราก็ให้คนขายมาช่วยหุงหาอาหาร มาเสิร์ฟอาหาร มารู้จักกิจกรรม มาเป็นสมาชิก" (เกสร บำรุง)

ดังนั้น เมื่อเกิดองค์กรแบบใหม่ขึ้น ผู้นำกลุ่มสตรีคือนางชะอ้อน ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และมาเป็นประธานฝ่ายบริหารอบต.โดยตำแหน่ง จึงประสานแนวคิดของการสร้างและขยายการมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางเดียวกัน

"ถ้าเราไม่สร้างอะไรไว้ก่อน ธรรมาภิบาลไม่เกิด เกิดไม่ได้ เพราะคนเราเข้าใจยาก ไม่ใช่เข้าใจกันง่าย ๆ เรื่องการทำงานส่วนรวมทำยากอยู่แล้ว เราปลูกฝังเขาไว้ก่อน พอมารวมกลุ่มกัน เขาก็จับแนวคิดได้ คือคำพูดใหม่ แต่งานนั้นเก่าเพราะทำกันมา อยู่แล้ว แต่ก่อนทำกันโดยไม่มีงบประมาณด้วยซ้ำ"

อบต.กำแพงเขาจึงสามารถแสดงบทบาทของผู้เชื่อมร้อยเอาองค์ประกอบต่างๆ ของชุมชนให้ เข้ามาร่วมมือกัน ภายใต้กลไกการบริหารงานและจัดการแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอำนาจการ จัดการและงบประมาณของตนเอง แต่ภารกิจว่าจะสำเร็จก็ยากลำบากกว่าการบริหารจัดการกลุ่ม หลายเท่าตัว โดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับตำบล แต่ด้วยพื้นฐานของความคิดและวิถีคิดที่ มีต่อการมีส่วนร่วมยังคงเดิม จึงทำให้การมีส่วนร่วมค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาได้

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

“...คิดว่าเราทำงานพัฒนาเหมือนญาติเราบวช เราชวนคนไว้ 30 คนให้ไปงาน เตรียมรถ 2 คัน พอถึงเวลานัดตีห้า คนมาไม่ครบ ถามว่าเราจะไม่ไปหรือถ้าคนไม่ครบ หรือจะมั่วรอให้ครบก็ไปไม่ทัน เราเปรียบเทียบการพัฒนาว่า ถึงมา 20 คนก็ไป นัดประชุมกันมาไม่ครบก็ยังประชุม ทำงานพัฒนาชาวบ้านไม่มา มาน้อย เราก็ไม่ทำ นั่นไม่ได้งานมันไม่มีทางเกิด คิดว่ามาเท่าไรเอาเท่านั้น คราวนี้ไม่สำเร็จ คราวหน้าทำใหม่ ทำที่ตรงนี้ไม่สำเร็จ ก็เอาที่อื่น” (ชะอ้อน)

ด้วยวิธีคิดดังกล่าวประกอบกับความเอาใจจริงเอาใจจ้ง ทำให้งานบุกเบิกเริ่มปรากฏผลงาน และเป็นที่ยอมรับ ด้วยความเชื่อว่า แท้จริงแล้วชาวบ้านก็รอคอยอยู่ว่า กลุ่มผู้นำที่ริเริ่มจะเอาใจจริงเอาใจจ้งกันแค่ไหน อย่างไรก็ตาม “ชาวบ้านเองก็แลเราอยู่” (ชะอ้อน) และเมื่อเห็นว่า กลุ่มผู้นำอบต.ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งปัจจุบันมีการทำงานอย่างสืบเนื่องในการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคีในท้องถิ่น ก็มีผลให้การมีส่วนร่วมในกำแพงเขาได้รับการพัฒนาให้สืบเนื่องมาในองค์กรอย่างใหม่ได้ จนกระทั่งเสมือนเป็นวัฒนธรรมองค์กร และวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชนตำบลกำแพงเขาในปัจจุบัน เมื่อกำนันหญิงเกษียณอายุผู้บริหารองค์กรคนใหม่ คือ นายเฉลิม บุญมุสิก รวมถึงสมาชิกส่วนอื่น ๆ ทั้งในส่วนของฝ่ายบริหารสภาอบต. ประชาคม ฯลฯ ก็ได้พัฒนาการมีส่วนร่วมให้เข้าสู่กระบวนการทำงานของอบต.มากยิ่งขึ้น แต่ที่สำคัญและน่าสนใจเป็นพิเศษ คือ การจัดโครงสร้างการบริหารที่เพิ่มเงื่อนไขให้แก่การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยไม่มีบัญญัติไว้ในทางกฎหมายหรือระเบียบ ได้แก่การตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาของฝ่ายบริหารอบต.ของนายกอบต.เฉลิม บุญมุสิก ซึ่งมาจากการให้สมาชิกสภาอบต.แต่ละหมู่บ้านเสนอชื่อบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชน ๆ ละ 2 คน รวมกันเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา ทำงานในฐานะอาสาสมัครโดยไม่มีค่าตอบแทน เป็นเสมือนผู้คอยกลั่นกรองความคิดและให้คำปรึกษาแนะนำ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะผู้บริหารอบต. ทำให้เกิดการร่วมคิดอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องระหว่างอบต.และประชาชน เนื่องจากคณะกรรมการที่ปรึกษาทำงานโดยไม่มีสมัยประชุม เป็นการตั้งวงพูดคุยอย่างธรรมชาติ และผู้บริหารให้ความสำคัญ รับฟังข้อเสนอแนะและท้วงติงต่าง ๆ

3. ความโดดเด่นของการมีส่วนร่วม

จากข้อมูลที่รวบรวมสรุปได้ว่า ความโดดเด่นด้าน “การมีส่วนร่วม” ของอบต.กำแพงเขามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

(1) ผู้มีส่วนร่วมในงานบริหารและการพัฒนาตำบลกำแพงเขามีความหลากหลายสูง :

การเข้ามามีมีส่วนร่วมของประชาชนมีฐานกว้าง ประกอบด้วยคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่า ที่ต่างวัยต่างรุ่นกันมาทำงานร่วมกันในตำแหน่งต่าง ๆ เช่นในสมัยที่นายเฉลิม บุญมุสิก ซึ่งเป็นผู้อาวุโสดำรง

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ตำแหน่งเป็นนายกอบต.นั้น ประธานสภาอบต.เป็นคนรุ่นใหม่ ในปัจจุบันนายกอบต.และกำนันของตำบลกำแพงเขาเป็นคนรุ่นใหม่ทั้งคู่ (อายุ 38 ปี และ 32 ปีตามลำดับ) ทำงานโดยมีที่ปรึกษาเป็นผู้อาวุโสรุ่นพ่อแม่ การที่กลุ่มสตรีมีบทบาทสูงในกิจกรรมของตำบลกำแพงเขามาก่อน ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนาของตำบลแห่งนี้จึงมีทั้งผู้ชายผู้หญิง และผู้หญิงยังรับตำแหน่งในระดับผู้บริหารด้วย นอกจากนางชะอ้อนแล้ว ปัจจุบันรองประธานสภาอบต.กำแพงเขาเป็นสตรี ผู้นำหลายคนทั้งชายและหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมทั้งในอบต.และภาคประชาชน โดยรับอิทธิพลมาจากการติดตามมารดาซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มสตรีไปทำกิจกรรมต่าง ๆ จนน่าจะกล่าวได้ว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมสูงในการพัฒนาตำบลกำแพงเขาไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย ทำให้ทิศทางการพัฒนาที่มีความหลากหลาย ไม่เน้นเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานดังอบต.ทั่วไป สังเกตได้จากจำนวนโครงการและงบประมาณด้านสังคมของอบต.กำแพงเขาซึ่งมีจำนวนสูง บางปีงบประมาณด้านสังคมมากเป็นอันดับหนึ่งด้วย โดยในปี 2546 มีกิจกรรมด้านโครงสร้างพื้นฐาน 18 โครงการเป็นเงิน 3,069,754 บาท ด้านสังคม 21 โครงการ เป็นเงิน 3,156,290 บาท ในปี 2547 แม้จำนวนงบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานจะมากกว่า แต่จำนวนโครงการน้อยกว่าด้านสังคมมาก คือ 55 : 73 โครงการ

ในด้านระดับการศึกษา กลุ่มผู้นำทั้งในอบต.และประชาคมมีทั้งผู้ที่จบประถมศึกษา และที่จบปริญญาตรี อาชีพมีทั้งเกษตรกร อดีตรัฐมนตรี ค้าขาย ฯลฯ ทำงานร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของอบต.และงานของภาคประชาชน ลักษณะการมีส่วนร่วมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประสานงานอย่างสอดคล้องกันระหว่างฝ่ายปกครองและอบต. และอบต.กับสภาอบต.ซึ่งแม้จะมีบทบาทหน้าที่ซึ่งแตกต่างกัน แต่ก็ทำหน้าที่ของตนเองโดยสอดคล้องประสานร่วมมือกันด้วย เช่น การออกสำรวจพบปะชาวบ้านด้วยกัน การร่วมหารือในแผนพัฒนาต่าง ๆ โดยผู้นำแต่ละฝ่ายระบุว่า เป็นเพราะมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพราะความรู้สึกว่าทั้งหมดก็เป็นเครือญาติเดียวกัน

(2) มีบูรณาการของระดับและขั้นตอนการมีส่วนร่วมสูง

ชาวบ้านและกลุ่มผู้นำของกำแพงเขาซึ่งให้ข้อมูล ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมตั้งแต่ “การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมตรวจสอบร่วมรับประโยชน์” ซึ่งเป็นไปตามหลักการทั่วไป นอกจากนี้แล้ว ยังมีการให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง “ร่วมใจ” ด้วย (กัญยรัตน์,รองประธานสภาอบต.) คือเข้ามามีส่วนร่วมด้วยจิตสำนึก และด้วยความรู้สึก “มันเป็นความรู้สึก” (ชะอ้อน) คือมิใช่เป็นเพียงโดยหน้าที่หรือด้วยเหตุผล หากเป็นเรื่องของความรู้สึกทางจิตใจด้วย นอกจากนี้ คือการร่วมรับผิดชอบ หมายความว่า เมื่อเกิดข้อบกพร่องหรือปัญหาอะไรขึ้นมาก็ถือว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน จะไม่กล่าวโทษไปที่ส่วนใดส่วนหนึ่ง (จรรยา จิตต์

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ขึ้น,นายกอบต.) การมีส่วนร่วมในประการนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาระหว่างผู้ร่วมงาน เพราะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น มักมีทั้งส่วนที่ประสบความสำเร็จและไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การกล่าวโทษกัน มักทำให้เกิดความบาดหมางขึ้นเคือง เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความร่วมมือร่วมใจ

นอกจากการเข้ามีส่วนร่วมในฐานะประชาชนแล้ว ในตำบลกำแพงเขาจะพบว่า ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะของอบต.เองด้วย ตั้งแต่การร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งทำงาน ทั้งตำแหน่งของฝ่ายบริหาร และฝ่ายสภา ส่งผลให้มีการแข่งขันรับสมัครเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ ทั้งนายกอบต.ไปจนถึงสมาชิกสภา ซึ่งกระตุ้นให้ประชาชนผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งเกิดความตื่นตัวในสิทธิและอำนาจการตัดสินใจของตนเอง อีกทั้งต้องใช้วิจารณญาณในการเลือก กลุ่มชาวบ้านผู้ร่วมสนทนาระบุว่า แม้ชุมชนจะมีระบบเครือข่ายเข้มแข็ง แต่เกณฑ์สำคัญของการเลือกจะอยู่ที่การเลือกคนที่ตนเองเชื่อมั่นว่าจะทำงานตามหน้าที่ได้ มากกว่าการพิจารณาจากเหตุผลทางเครือข่ายเป็นหลักล้วน ๆ โดยไม่พิจารณาความสามารถของผู้สมัครด้วย เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่า อบต.เองไม่ได้ทำงานโดยเล่นพรรคเล่นพวกหรือเอาแต่ประโยชน์ของเครือข่ายตนเอง จึงมุ่งที่จะเลือกคนทำงานที่คุณสมบัติและความสามารถเป็นหลัก ปัจจัยด้านเครือข่ายเป็นปัจจัยรอง ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการที่ฐานเครือข่ายภายในตำบลกำแพงเขากว้างขวาง ทำให้ผู้สมัครเกือบทั้งหมดเป็นญาติไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งของผู้เลือก ดังนั้นการเลือกตั้งตามสายเครือข่ายจึงไม่เข้มข้นเหมือนในพื้นที่อื่น

นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการรับเลือกตั้งและเลือกตั้งแล้ว เมื่อเลือกตั้งเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะมีก็มีการติดตามงานจากสมาชิกอบต.ในหมู่บ้านของตน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ เนื่องจาก ตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกันที่จะต้องติดตาม อบต.ที่ตนเองเลือกไป ผู้ให้ข้อมูลอธิบายสาเหตุว่า เป็นเพราะรู้สึกที่อบต.เป็นส่วนหนึ่งของตนเอง และตนเองเป็นส่วนหนึ่งของอบต. เนื่องจากมีอะไรก็ช่วยกันทำ ช่วยกันคิด แก้ไขปัญหาตลอด ประสบการณ์ที่ประชาชนรู้สึก

สัมนนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ว่า อบต.ไม่ทอดทิ้งปัญหาของตน และปัญหาของตนเองได้รับความสนใจ และการจัดการปัญหาที่ให้ชาวบ้านร่วมคิด เป็นผู้ระบุปัญหา และตัดสินใจวิธีการแก้ไขด้วยนั้น ทำให้ประชาชน ตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมสูงในทุกระดับและทุกขั้นตอน

4. เงื่อนไขที่เอื้อต่อการเป็นอบต.ธรรมาภิบาลดีเด่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ พอจะประเมินในเบื้องต้นได้ว่าเงื่อนไขหรือปัจจัยสำคัญซึ่งทำให้ อบต. ก้าแพงเขามีความโดดเด่นด้านการมีส่วนร่วม น่าจะมาจากปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับทุนดั้งเดิมของชุมชน ดังนี้

(1) กลไกการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการมีส่วนร่วม

กลไกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดในกรณีตำบลก้าแพงเขา น่าจะเป็นกลไก"การประชุมและพบปะ"กัน เพราะเป็นการปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างบุคคล การประชุมนั้นมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยปกติแล้ว การประชุมชาวบ้านอย่างเป็นทางการนั้น มักจะมีประสิทธิภาพน้อยในการสร้างการมีส่วนร่วม เนื่องจากมีปัญหาช่องว่างทางอำนาจและ/หรือความรู้ระหว่างผู้เรียกประชุมและผู้เข้าร่วม ทำให้การประชุมพบข้อจำกัด 2 ประการ ข้อแรกคือ ผู้เรียกประชุมไม่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมประชุมมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทำให้ผู้ฟังเกรงกลัวไม่กล้าซัก-ถาม กลัวผิดพลาดจะถูกลงโทษ จึงมักฟังอย่างเดียว อีกประการคือ ผู้เรียกประชุมเปิดโอกาสแต่ผู้เข้าร่วมไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ฟัง จึงไม่รู้ว่าจะถามอะไร ฯลฯ การประชุมอย่างเป็นทางการที่มีเงื่อนไขดังกล่าวจึงกลายเป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ (Interactive Learning) และไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้

ในกรณีตำบลก้าแพงเขานั้น การประชุมอย่างเป็นทางการในระดับต่าง ๆ มีส่วนร่วมสูง เนื่องจากผู้บริหารซึ่งจัดการประชุมจะพยายามส่งเสริมการประชุมอย่างมีส่วนร่วม "เราไปตั้งใจให้เขา(ชาวบ้าน) พูด โดยเราไปตั้งคำถามว่า 'ทุกข์สุขของเขาตอนนี้มีอะไรบ้าง' เราไม่มีการพูดให้ฟัง เราไปฟังเขา แล้วช่วยจัดกลุ่มปัญหาของเขา" ด้วยการตั้งคำถามใกล้ตัว เป็นธรรมชาติ และความเป็นคนคุ้นเคยกันอยู่ก่อนจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวบ้านก้าแพงเขา ทำให้การประชุมมีประสิทธิภาพ เมื่อมีประสบการณ์เกี่ยวกับบทบาทของอบต.มากขึ้น ประชาชนที่เข้าประชุมจะรับฟังซักถาม ตรวจสอบ ติดตามผู้บริหารอบต. หรือผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ซึ่งจัดประชุมสัญจรลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับชาวบ้านทั้งด้านงานปกครองและงานบริหารอบต.อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การประชุมสภาที่ปรึกษา ประชุมสภาอบต. สมาชิกจะถ่ายทอดเนื้อหาที่เข้าร่วมประชุมแก่ประชาชนใน

สัมนารธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

หมู่บ้านของตน ให้รู้ถึงการทำงาน การตัดสินใจ ความก้าวหน้าในโครงการต่าง ๆ ของอบต. ประกอบกับประชาชนเองให้ความสนใจติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้บุคคลที่เป็นตัวแทนดังกล่าวต้องสามารถรายงานและตอบคำถามต่าง ๆ ได้เมื่อมีชาวบ้านมาสอบถาม

อีกกลไกหนึ่งที่สำคัญและมีประสิทธิภาพมากของการบริหารงานอบต. คือกลุ่มอสม. ซึ่งมีพัฒนาการมาในตำบลกำแพงเขาอย่างเข้มแข็ง จนกระทั่งสามารถเป็นฐานสำคัญของการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของท้องถิ่น และเป็นกลไกสำคัญช่วยให้การจัดทำแผนแม่บทชุมชนของตำบลกำแพงเขา สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ในการทำแผนฯ ทั้งสองครั้ง คือครั้งแรกโดยความสนับสนุนของกองทุนสังคม (SIF) ในปี 2544 และครั้งที่ 2 ปี 2546 โดยความสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อจัดทำ "แผนแม่บทชุมชนโครงการบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน" กลไกอสม. ช่วยประสานงานกับครัวเรือนให้มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลได้เป็นส่วนมาก ถึงร้อยละ 95.8 ผู้ไม่ให้ข้อมูลมีเพียงร้อยละ 4.2 เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ ในแต่ละหมู่บ้านของกำแพงเขาก็มีอสม. เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพราะมีฐานของการทำกิจกรรมมาเป็นเวลานาน

ผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะในกลุ่มผู้นำ ยังมีความเห็นว่า กลไกสร้างการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอบต. และประชาชนที่น่าจะมีอิทธิพลมากที่สุดอีกกลไกหนึ่ง คือการพบปะอย่างไม่เป็นทางการในงานศพ งานแต่งงาน งานบุญ ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า กลไกของกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการนี้น่าจะมีอิทธิพลมากที่สุดต่อกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาสังคมในกำแพงเขา เนื่องจากเป็นงานที่เปิดเงื่อนไขให้แก่คนทุกฐานะ อาชีพ วัย ฯลฯ เข้าร่วมได้อย่างหลากหลายมากที่สุด โดยไม่แบ่งแยก เพราะทั้งตำบลมีความสัมพันธ์เครือญาติสูงมาก ความสัมพันธ์เชิงสังคมนี้เป็นช่องทางของการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการแต่มีประสิทธิภาพสูง จนกล่าวได้ว่าคนรุ่นต่างๆ ในกำแพงเขาเรียนรู้การมีส่วนร่วมโดยผ่านช่องทางของกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการนี้เป็นอย่างมาก

(2) ระบบการบริหารที่สามารถสร้างความยุติธรรม โปร่งใส

อบต. กำแพงเขา พัฒนาขึ้นมาจากกลุ่มกิจกรรมในระดับล่างที่ค่อนข้างเป็นปึกแผ่น คือมาจากการรวมตัวของหมู่บ้านต่าง ๆ ก่อนที่ผู้นำของกลุ่มดังกล่าวจะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นกำนันและเป็นประธานอบต. ฝ่ายบริหารจึงมีประสบการณ์ของการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมมาก่อนแล้ว ประกอบกับปัจจัยของระบบเครือญาติที่ให้ผลในทางบวก (ดังที่จะกล่าวถึงต่อไป) ทำให้การบริหารงานมุ่งก่อให้เกิดความพอใจแก่ทุกฝ่าย เมื่อรวมกับการจัดระบบการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ให้ความรู้สึกยุติธรรม มีความโปร่งใส และให้ส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางงบประมาณ มีผลให้ประชาชนพึงพอใจ รู้สึกว่าได้รับความยุติธรรม และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ

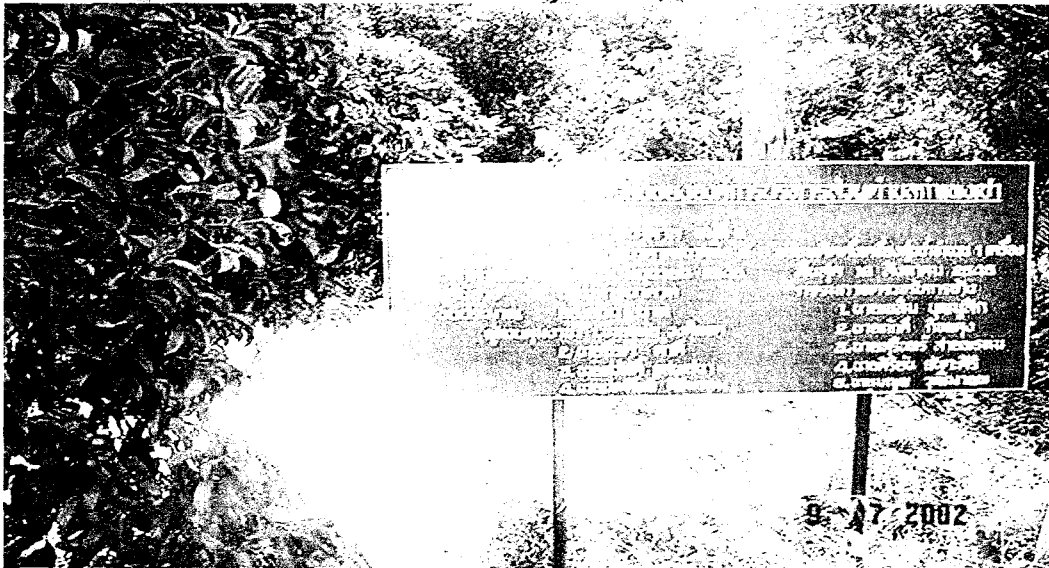
สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

อย่างสืบเนื่อง คือ จากขั้นตอนการจัดสรร ไปสู่การใช้ การตรวจสอบติดตามงาน การประเมินผล การตรวจรับ ฯลฯ เนื่องจากประชาชนรู้สึกว่าเป็นงบประมาณที่ตนเองตัดสินใจเลือก จึงใส่ใจที่จะให้ได้งานที่มีคุณภาพ

ระบบการจัดสรรงบประมาณของกำแพงเขาใช้วิธีการจัดสรรเงินเป็น 2 ส่วนใหญ่ ส่วนแรกให้แก่ทุกหมู่บ้านเท่ากัน “เป็นเทคนิคการประกันการได้ในสิ่งพื้นฐานที่ชาวบ้านต้องการ ประกันความพอใจทุกหมู่บ้านเราให้โควตาเงินการพัฒนาแก่เขาไปเลยเท่า ๆ กัน”(สุรินทร์ สายพรหม, ปลัดอบต.) แล้วภายในหมู่บ้านร่วมตัดสินใจกันเองว่าต้องการใช้เงินดังกล่าวในกิจกรรมด้านใด จัดลำดับก่อนหลังด้วยตนเอง อบต.กระจายอำนาจให้โดยตรง แต่ละหมู่บ้านหาข้อสรุปร่วมกันว่าจะเสนอกี่โครงการ อะไรจะมาก่อน-หลัง ในบางครั้ง หมู่บ้านเองจะเอาเงินมารวมกันเพื่อสร้างถนนร่วมกัน คือแทนที่แต่ละหมู่จะได้ถนนยาว 200 เมตร เมื่อใช้ร่วมกันก็รวมงบรวมกันให้ได้ถนนยาว 400 เมตร ซึ่งถ้าเป็นลักษณะดังกล่าวอบต.จะมีรางวัลพิเศษให้อีก เพื่อส่งเสริมให้แต่ละหมู่บ้านพยายามคิดอะไรร่วมกันด้วย ระบบงบประมาณนี้มีส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม เนื่องจาก“เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชน เขาคาดหวังได้ และสิ่งที่คาดหวังก็เป็นจริงได้ มีหลักประกัน ไม่ล้ม ๆ แล้ง ๆ” (สุรินทร์)

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สำหรับงบประมาณส่วนที่ 2 เป็นการพิจารณาในระดับตำบล เป็นการพิจารณาภาพรวม เพื่อไปอุดช่องโหว่ระหว่างหมู่บ้าน โดยฝ่ายบริหารจะหาหรือความจำเป็นต่าง ๆ ร่วมกับภาคอื่น ๆ แล้วตัดสินใจด้วยกัน สำรวจดูว่าตรงไหนที่เป็นภาพรวมที่มีความจำเป็นพิเศษ เร่งด่วน เป็นการดูภาพรวมของตำบล ระบบบริหารดังกล่าว ทำให้ความต้องการพื้นฐานของหมู่บ้านได้รับการตอบสนอง ในขณะเดียวกันก็ยกระดับการคิดของประชาชนให้คิดในระดับตำบลด้วย ไม่คิดเฉพาะหมู่บ้านตนเอง ซึ่งตำบลกำแพงเขาสามารถดำเนินการได้ดี เพราะมีปัจจัยด้านระบบเครือข่ายเป็นฐาน

นอกจากความยุติธรรมและโปร่งใสแล้ว การบริหารงานยังมีประสิทธิภาพด้วย คือมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการกระจายงาน ประกอบกับกลไกการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพทำให้ช่องทางการสื่อสารระหว่างอบต.กับประชาชนมีคุณภาพ งานจึงยังตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ได้แก่การบริหารที่ใช้วัฒนธรรมของการปรึกษาหารือมาสร้างการมี

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ส่วนร่วมมากกว่าการใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับ คืออบต.พยายามบริหารเพื่อให้คนสมัครใจยอมรับกฎเกณฑ์ที่อบต.กำหนดขึ้น มากกว่าการใช้อำนาจกำหนดกฎระเบียบแต่เพียงฝ่ายเดียว

“อย่างเช่น กฎระเบียบตลาด จะออกด้วยการเก็บข้อมูล ไปดูไปฟังปัญหา ก่อน มีปัญหาอะไร และ ไม่มีระเบียบ แม่ค้าจากข้างนอกแย่งที่แล้วทะเลาะกัน เป็นต้น เราก็มาคุยและวางระเบียบ แล้วกลับไปคุย ไปหาหรืออีก แทนที่จะออกระเบียบว่า อย่าทำโน่น อย่าทำนี่ แต่เราจะใช้หลักอยู่ร่วมกัน เช่น แม่ค้าข้างนอกแย่งที่กัน ต่อกัน เราเรียกมาบอกว่าตลาดของเราไม่ใช่ธุรกิจ แต่เป็นการทำกิจกรรม สิ่งไหนไม่เป็นมงคลก็ ไม่อยากให้ทำ คุยเสร็จก็ให้ทำบันทึกว่าจะไม่ทะเลาะกันอีก เขาก็เลิก คือส่วนใหญ่จะใช้การไปพูดให้เข้าใจ ว่าทำไมจึงมีระเบียบต่าง ๆ โดยเรากำหนดระเบียบมาจากการฟังความคิดเห็นของเขาก่อน แล้วเราเอามาปรับให้สอดคล้องกับความคิดของเรา แล้วไปเสนอเขา”(ชะอ้อน)

(3) การมีระบบเครือข่ายที่ให้ผลในทางบวก

ตำบลกำแพงเขาเป็นชุมชนเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และขยายตัวจากบรรพบุรุษไม้กี่ตระกูล ทำให้คนในหมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลรู้จักคุ้นเคยกัน ประกอบกับการปฏิสัมพันธ์ผ่านงานประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ยังมีสืบเนื่องอยู่ ทำให้ความผูกพันทางเครือญาติมีความเข้มแข็งอยู่มาก มีผลให้การมีส่วนร่วมเกิดบนฐานของความสัมพันธ์เชิงสังคมด้วย มิใช่ความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์ที่มีร่วมกันเท่านั้น เมื่อประกอบกับปัจจัยของการจัดสรรผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและความยุติธรรม ผ่านการบริหารของ อบต. ทำให้ระบบเครือข่ายแสดงผลในทางบวก คือไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกแย่งชิงผลประโยชน์เข้ากลุ่มของตนเหมือนที่มักปรากฏในหลายพื้นที่ หากแต่พยายามแสวงหาทางประสานผลประโยชน์ร่วมกันทั้งหมดด้วยความอะลุ่มอล่วย

ดังนั้นแม้ในช่วงการเลือกตั้งจะมีผู้สมัครเข้าแข่งขันหลายคนในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปมักก่อให้เกิดความแตกแยกและการไม่ให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายที่ชนะในช่วงหลังการเลือกตั้ง ปัญหานี้จึงมีผลกระทบต่ออบต.และประชาคมในกำแพงเขาน้อย เนื่องจากคนที่ได้รับเลือก เมื่อสืบสาวไปมาก็ยังอยู่ในเครือญาติเดียวกัน ทำให้ 2 ฝ่ายยังสามารถทำงานร่วมกันได้

“คนสมัครคนไหนก็ลูกหลานเราทั้งนั้น และทั้งหมดก็เป็นคนดี ในเมื่อเสียงข้างมากเลือกแล้วก็ต้องยอมรับ ไม่งั้นพัฒนามากันไม่ได้ คนกำแพงเขามีแนวคิดของตนเอง มีพื้นฐานการศึกษา ถ้าการตัดสินใจมีพื้นฐานการคิด ปัญหาที่“ไม่มี”(สนทนากลุ่มผู้นำ)

ด้วยเหตุนี้ แม้จะรู้ชัดว่าเลือกผู้สมัครต่างกัน (เช่นระหว่างกำนันหญิงและตัวแทนประชาคมหญิง) แต่ความสัมพันธ์ที่ร่วมงานกันมาเหนียวแน่นยาวนาน จึงไม่ถูกกระทบด้วยการใช้เสียงที่แตกต่างกัน

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

แนวคิดนี้สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มประชาชน ซึ่งระบุว่า การเลือกตั้งไม่เป็นปัญหาให้เกิดความแตกแยกในชุมชน หรือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม เพราะต่างเคารพในสิทธิของกันและกัน “ฉันเลือกใครเขาเลือกใคร ไม่ถามกันด้วยซ้ำ ไม่ใช่ความลับ แต่อยากจะเลือกใครก็ตามใจกัน”(สนทนากลุ่มประชาชน) นอกจากนี้ ประชาชนยังมีความเข้าใจในความสำคัญของ อบต. จึงระบุว่า แม้เวลาเลือกจะดูปัจจัยเรื่องเครือข่ายด้วย แต่ก็จะมีมุ่งหาบุคคลที่คิดว่าจะสามารถทำงานได้ด้วยดีเป็นหลักสำคัญ เพื่อให้ได้ อบต. ที่สามารถสร้างความยุติธรรม มากกว่าการเลือกตามสายเครือข่ายเพียงประการเดียว ล้วน ๆ อย่างเดียว สะท้อนถึงความเข้าใจในการปกครองตนเอง ข้อมูลส่วนนี้จึงมีความสอดคล้องกันระหว่างกลุ่มผู้นำและประชาชนผู้ให้สัมภาษณ์

ระบบเครือข่ายของตำบลกำแพงเขาจึงให้ผลทางบวกต่อการบริหารท้องถิ่นมากกว่าผลลบ คือ การเล่นพรรคเล่นพวกดังปรากฏในที่อื่น ๆ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลระบุว่า การเมืองระดับชาติมีบทบาทต่อความคิดของผู้นำและประชาชนในตำบลกำแพงเขาไม่มากนัก เนื่องจากชาวบ้านไม่ยึดติดกับพรรคการเมืองใด “ตอนที่ผมลงสมัครรับเลือกตั้ง (นายก อบต.) ก็มีคนถามเหมือนกันว่า ผมอยู่พรรคการเมืองไหน ผมบอกไปว่า ผมไม่มีพรรคการเมืองไหน” (จรวาย) ผู้วิจัยคิดว่า ระบบเครือข่ายที่แสดงผลในทางบวกนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัจจัยและเงื่อนไขในประการอื่น โดยเฉพาะระบบบริหารที่มีความยุติธรรมและโปร่งใสดังที่กล่าวมา และบทบาทของกลุ่มผู้นำ (ที่จะกล่าวต่อไป) รวมกับเงื่อนไขที่ชุมชนมีผลการพัฒนาที่ยาวนานเพียงพอที่จะสร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นและมั่นใจว่า องค์กรอย่างใหม่ (อบต.) สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่เขาได้ โดยไม่ต้องอิงอาศัยระบบเครือข่ายหรือระบบอุปถัมภ์เพียงประการเดียว หากอาศัยบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนเอง

(4) ผู้นำ-กลุ่มผู้นำ

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ระบุตรงกันว่า ปัจจัยผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมและการบริหารงานของ อบต. กำแพงเขา ลักษณะสำคัญของผู้นำและเทคนิคสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้นำใน อบต. กำแพงเขา คือ

- ผู้นำเชื่อมั่นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประธาน อบต. คนแรกคือกำนันชะอ้อน เชื่อว่างานต่าง ๆ จะไปได้ดีต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน “มีคนอยากเข้ามาช่วย ถ้าเราเปิดโอกาส... ตอนทำงานกลุ่ม เพื่อนให้ความสำคัญเลือกเราเป็นประธานกลุ่ม เราก็มาคิดว่าจะทำอย่างไรให้กลุ่มรัก สามัคคี ช่วยกัน มีส่วนร่วมกับเรา” ผู้นำคนต่อมา (เฉลิม บุญมุสิก) ให้ความสำคัญสูงกับการมีส่วนร่วมของมวลชนเช่นกัน เห็นได้ชัดจากการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาของฝ่ายบริหารที่มาจาก การเสนอชื่อของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน แม้ว่าจะไม่มีระเบียบบังคับให้ อบต. ต้องทำ นอกจากนี้ ยังเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับประโยชน์ จากงานของ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

อบต.ในทางต่าง ๆ เช่น ใช้แรงงานในท้องถิ่นมากกว่าแรงงานของผู้รับเหมา เพื่อเปิดช่องทางให้ชาวบ้านเข้าร่วมรับประโยชน์จากงบประมาณและเกิดการมีส่วนร่วมในการติดตามความโปร่งใสของงานนั้น ๆ ด้วย มาถึงนายก อบต.คนปัจจุบันก็ระบุนความเชื่อในการมีส่วนร่วมของประชาชน "เราจะมีความคิดชอบให้คนมาช่วยมากๆ การบอกให้เขาร่วมรับรู้มันดี เพราะอย่างน้อยเวลาผิดพลาดเขาไม่ติเตียนและโปร่งใส" (จรววย)

- **ผู้นำสนใจการถ่ายทอดแนวคิดการมีส่วนร่วมให้ผู้นำรุ่นใหม่**

กลุ่มผู้นำที่บุกเบิกกิจกรรมในตำบลกำแพงเขา มีความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ และพยายามส่งผ่านความคิดและการปฏิบัติให้แก่คนรุ่นใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้นำ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในงานของท้องถิ่น เกือบทั้งหมดเป็นผู้นำที่พัฒนาประสบการณ์มาจากการทำงานในกลุ่มเยาวชน จึงมีความสามารถและเป็นที่ยอมรับโดยไม่มียาก ผลการเลือกตั้งอบต.ล่าสุด (2547) คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในตำแหน่งนายก อบต. โดยที่มีประสบการณ์ของการทำงานมาก่อน ในขณะที่มีคนรุ่นเก่าซึ่งมีประสบการณ์และทำงานร่วมกันมาก่อน (แม้แต่ฝ่ายที่ไม่ได้รับเลือกตั้งในการแข่งขัน) ก็ยังร่วมช่วยงานในฐานะของที่ปรึกษา หรือเป็นกรรมการในชุดต่างๆ ส่งผลให้การดำเนินงานของอบต.เป็นการผสมผสานระหว่างความคิดของคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่าที่เคยร่วมงานกันมาก่อน จึงเอื้อให้เกิดการบริหารจัดการที่ร่วมสมัย โดยคงหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ได้ เพราะกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ตระหนักว่าตนเองก็เติบโตมาจากการมีส่วนร่วมเช่นกัน

"เรามีตัวอย่างที่ดีให้ดู ภูมิใจที่ทำอะไรชาวบ้านก็เข้าร่วม" (กันยารัตน์)

"ทำไป ๆ เราเห็นรูปแบบการมีส่วนร่วม มันถ่ายทอดมา ทำให้เวลาเราจะทำอะไรต้องให้คนมีส่วนร่วม..... คนยิ่งมากยิ่งดี มีคนช่วยกัน ให้เขาเป็นตัวหลัก เขาก็อยากมาช่วยงาน"(จรววย)

"เห็นตัวอย่างมาจากแม่" (สาคร ไชยวาทิ, ประธานสภาอบต.)

- **มีเทคนิควิธีการทำงานที่สร้างการมีส่วนร่วม**

กลุ่มผู้นำในตำบลกำแพงเขา พัฒนางานกลุ่มของตนเองมาจากการเรียนรู้ว่า กิจกรรมทุกอย่างผู้นำจะต้องเป็นบุคคลสำคัญที่อุทิศตัวและทุ่มเทจนกระทั่งสมาชิกในองค์กรและประชาชนทั่วไปเกิดความเลื่อมใสศรัทธาแล้วเข้ามามีส่วนร่วม เพราะประจักษ์ว่าผู้นำทำจริงและทำโดยปราศจากผลประโยชน์เคลือบแฝง เหมือนที่กำนันชะอ้อนกล่าวว่า "ที่จริงชาวบ้านเขาแล(ดู)เราอยู่" กรณีตัวอย่างที่ชัดเจนที่แสดงถึงบทบาทของผู้นำในการริเริ่มสร้างการมีส่วนร่วมด้วยแรงศรัทธาของกำแพงเขา คือ การจัดตลาดชุมชนโดยอบต.ในปี 2540 หลังการตั้งอบต.ได้ไม่นาน

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

“ตอนนั้น เราารู้สึกว่า ชาวบ้านมีปัญหาเศรษฐกิจในด้านรายจ่าย คือซื้อของแพง ก็ระดมความคิดช่วยกันหาทางออกเพื่อบรรเทาปัญหา ก็คิดถึงการสร้างร้านค้า ต่อมาเป็นตลาด เราจัดที่ให้พ่อค้าแม่ค้าเอาของมาซื้อขายกันในตลาด เพื่อประหยัดเงินค่าเดินทาง ได้ของถูก ตอนแรกก็คิดทำใหม่ ๆ มีแต่คนคิดว่าล้มแน่ แต่เราก็กังทำ ก็ช่วยกันทำ เริ่มจากกลุ่มผู้นำนี้แหละ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จากที่ร้าง เรามาจัดที่ทางให้ตั้งแต่เช้ามีด หาไฟฟ้า หาไม้ทำ อะไรต่ออะไรให้ จนกลายเป็นตลาดของชุมชนไปได้ เปิดอาทิตย์ละครั้ง เราภูมิใจที่ทำได้อวด เพราะมันทำให้ชาวบ้านเชื่อถือ ปัจจุบันเป็นตลาดนำชื่อ ชาวบ้านพอใจ” (ชะอ้อน)

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับความศรัทธาในบทบาทและผลงานที่ผู้นำแสดงให้ประจักษ์ โดยเฉพาะถ้าผลงานนั้น เป็นสิ่งที่มีผลเกี่ยวข้องกับทุกข์สุขของชาวบ้านและทำให้สำเร็จได้ยาก แต่เมื่อทำได้ก็มีผลให้ชาวบ้านเชื่อถือ ศรัทธา เมื่อผู้นำและองค์กร(อบต.) ริเริ่มอะไรก็มีผลส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมสนับสนุนช่วยเหลือ ยิ่งหากผู้นำเปิดโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Participation) ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ...มิใช่เพียงให้“ร่วมมือ”(Cooperation) ในกิจกรรมที่คิดและกำหนดไว้ตายตัวแล้วแบบกิจกรรมของราชการ ย่อมทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ(หรือเป็น“เจ้าภาพ”) ในกิจกรรมหรือภารกิจนั้น ๆ ด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกำแพงเขาจึงพัฒนามาด้วยรากฐานของความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อผู้นำ

สำหรับเงื่อนไขสำคัญที่ผู้นำกำแพงเขาเห็นพ้องกันคือ ผู้นำจะแสดงบทบาทได้เต็มที่ จะต้องมีความพร้อมของครอบครัวด้วย ได้แก่ความเข้าใจของลูก ภรรยา สามี พ่อแม่ชข และฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่เดือดร้อน เนื่องจากในกิจกรรมต่างๆ นั้น การสร้างความศรัทธาต้องมาจากทุ่มเทและเสียสละของผู้นำก่อนเป็นสำคัญ วิธีการที่ผู้นำกำแพงเขาทำให้ครอบครัวเข้าใจ ได้แก่การส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนเข้าร่วมในกลุ่มหรืองานส่วนรวมต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากและหลากหลาย “เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในงานใด แล้วก็เอามาเล่ากันในครอบครัว ถึงจะต่างกลุ่มกัน แต่ทุกกลุ่มเป็นงานส่วนรวม การเรียนรู้ร่วมกันนี้ จึงทำให้ไม่ทะเลาะกัน เข้าใจเวลาใครไปทำกิจกรรมนอกบ้าน”(สนทนากลุ่มผู้นำ) ประโยชน์ที่สำคัญอีกประการ จากการที่สมาชิกในครอบครัวของชาวบ้านกำแพงเขาต่างก็กระจายกันเป็นสมาชิกหรือผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ คือทำให้กลุ่มกิจกรรมมีผู้นำที่หลากหลาย ไม่วนเวียนซ้ำหน้ากัน งานไม่กระจุกที่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มเดียว

“การหมุนเวียนของคนในการมีส่วนร่วมหลากหลาย แผนแม่บทชุมชนเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน เพราะถ้าได้คนกลุ่มเดียวข้อมูลจะไม่ชัด หรือถ้างานกระจุกกลุ่มคนทำซ้ำหน้า

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

งานจะไปไม่รอด เพราะมันไม่กระจาย แต่ละกลุ่มต้องแบ่งงาน แบ่งคน คนที่จะมาเป็นผู้นำองค์กรในกำแพงเขามีมาก”

สอดคล้องกับความเห็นของคนนอกถิ่นคือ ปลัดอบต.คนปัจจุบันที่บอกว่า”นิสัยคนที่นี่สนใจการมีส่วนร่วม เวลาทำกิจกรรมอะไรก็มาร่วม มีความเป็นผู้นำสูง ไปเป็นผู้นำในสวนราชการก็เยอะ เป็นลักษณะเด่นที่ส่งทอดกันมา” (สุรินทร์)

นอกเหนือจากการสร้างความศรัทธาแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมาจากการที่ผู้นำเองก็ให้เกียรติชาวบ้านด้วยเช่นกัน “เราให้เกียรติแก่กันและกัน”(จรวย) ในความรู้สึกของชาวบ้านก็คิดเช่นนั้น โดยสรุปจากการที่ชาวบ้านเห็นว่า อบต.จะทำอะไรก็มักจะปรึกษาหารือชาวบ้านก่อนเสมอทั้งโดยตรงเมื่อลงพื้นที่พบปะ หรือโดยอ้อมด้วยการมีคณะกรรมการที่ปรึกษา มิใช่เพียงผ่านตัวแทนในสภาอบต.เพียงเท่านั้น

“อบต. เขาฟังปัญหาของเรา ข้อเสนอของเรา เขาช่วยเรา ให้เราได้วางแผนพัฒนาของเราเอง เราเองก็รู้สึกว่าจะต้องช่วยอบต. ต้องฟังอบต.ด้วย ทุกส่วนให้ความร่วมมือหมด เวลาอบต.หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขานัดประชุม เราก็มาทั้งหมด อย่างน้อยใน 1 ครั้งต้องมีคนไป 1 คน ไปร่วมแล้วก็ไปเล่าต่อให้รู้กัน แล้วเขา(อบต.)ช่วยได้ทั่วถึงก่อนจะทำอะไรก็นัดประชาคม ทำแผน จะเอาหรือไม่เอาอะไร จะทำอะไรก่อนหลังแล้วอะไรที่เขาบอกไว้เราต้องติดตามไปดู คอยถามสมาชิกอบต. ได้ยินเรื่องของอบต.ตลอด รู้สึกว่าเป็นเจ้าของอบต.... ดีใจที่เขาให้เรามีส่วนร่วม ไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชน” (สนทนากลุ่มประชาชน กลุ่มอาชีวะ)

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(5) ปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่เอื้อให้การมีส่วนร่วมของตำบลกำแพงเขาพัฒนาทำได้โดยต่อเนื่อง คือการได้บุคลากรข้าราชการที่มีคุณภาพมาร่วมงานด้วย เริ่มตั้งแต่ยุคของการก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ และเป็นหมู่บ้านอพยพในการจัดตั้งของกระทรวงมหาดไทย ตำบลกำแพงเขาได้พัฒนารที่เสียสละมีความตั้งใจสูงเข้ามาทำงานอยู่ในพื้นที่ ช่วยส่งเสริมถ่ายทอดแนวคิด การจัดการงานพัฒนาที่สนับสนุนให้สร้างกลุ่ม และสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่ม “พัฒนารดีทุกคน บางคนกลุ่มเรามีปัญหาไม่มีตั้งค้จัดอาหารตอนทำกิจกรรม เขาเอาสร้อยไปจำหน่าย หาเงินให้กลุ่มสตรีทำกิจกรรมได้สำเร็จ.....เวลามีกิจกรรมก็พาครอบครัวมาทำพร้อมกับพวกเราด้วย”(สนทนากลุ่มผู้นำ) ต่อมาเมื่อเกิดงานอบต.แล้ว ปลัดอบต.และพนักงานอบต.โดยเฉพาะปลัดทุกคนที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในกำแพงเขา ได้เข้ามาช่วยต่อยอดและเสริมฐานการมีส่วนร่วมให้เข้มแข็งมากขึ้นอีก “ปลัดอบต.ของกำแพงเขาเป็นคนดี ให้คำปรึกษาดี ช่วยจัดระบบงานประสานงานต่าง ๆ มาก.”(สนทนากลุ่มผู้นำ)

ในส่วนของปลัดคนปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงได้รางวัลธรรมาภิบาลเล่าถึงบทบาทตนเองว่า

“เขา (กลุ่มผู้นำ) ดีอยู่แล้ว เราเพียงมาช่วยปลุกเร้า แล้วจัดระบบระเบียบ เอาวิชาการบริหารใหม่ ๆ เข้ามา จัดทำแผนพัฒนาตำบล พยายามปลุกเร้าการมีส่วนร่วมของแผน เพราะจะนำไปสู่ทุกอย่างเลย ส่งเสริมระบบบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ วิธีการไม่เป็นไร แล้วก็เอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามา เอาเรื่องใหม่ ๆ เข้ามารวมกับพื้นฐานที่ดีของชุมชน” (สุรินทร์)

กลุ่มผู้นำจะได้รับการอบรมความรู้ ทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ จึงมีความสามารถ ทักษะ ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพิ่มอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้เทคนิคสมัยใหม่เช่น AIC , Mind Mapping การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนแม่บทชุมชน เป็นต้น มาบริหารงานตำบล ความสนับสนุนต่าง ๆ มีผลให้อบต.ซึ่งเป็นองค์กรอย่างใหม่ประสานเข้าเป็นเนื้อเดียวกับฐานเดิม สามารถร้อยรวมเอากลุ่ม และทุนต่าง ๆ ที่ชุมชนตำบลกำแพงเขามีอยู่ มาจัดระบบและระเบียบ ทำให้ชุมชนพัฒนาไปได้อย่างที่ประชาชนมีส่วนร่วม และมีหลักธรรมาภิบาลจนกระทั่งได้รับรางวัลในที่สุด ทุนชุมชนที่เอื้อให้การบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมของ อบต.กำแพงเขาประสบความสำเร็จได้ คือ

- ตำบลกำแพงเขามีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ตรงกลางของพื้นที่มรสุม 2 ฝั่ง (อันดามัน อ่าวไทย) ประชากรมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นของจังหวัดนครศรี

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ธรรมราช มีผลผลิตที่หลากหลายตลอดปี หนี้สินส่วนมากเป็นหนี้ธกส.ที่เกิดจากการลงทุนและอยู่ในสภาพที่ใช้คืนได้ เกษตรกรมีที่ดินของตนเอง สภาพเศรษฐกิจที่ดี จึงเอื้อให้ประชาชนสนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

- มีระบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง แต่ขณะเดียวกันประชากรค่อนข้างมีการศึกษาดี และมีคนรุ่นใหม่ที่สนใจกลับถิ่นฐาน จึงทำให้ระบบเครือข่ายมิได้มุ่งพรรคพวกโดยปราศจากการพิจารณาเหตุผลอื่นร่วมด้วย นอกจากนี้ อิทธิพลของการเมืองภายนอกมีผลกระทบน้อยต่อการปกครองภายในของอบต. กำแพงเพชร ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการเป็นหัวหน้าของนักการเมืองระดับชาติจึงมีน้อย

บทสรุป

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยพบว่า อบต.และประชาชนในตำบล กำแพงเขาที่ให้ข้อมูลนั้น ต่างสรุปตรงกันว่า ลักษณะสำคัญของชุมชนตำบลกำแพงเขาที่ตนเองรู้สึกภาคภูมิใจมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง จากเดิมซึ่งแม้จะมีอยู่แล้ว แต่ก็กระจัดกระจายเป็นส่วน ๆ อบต.เป็นองค์กรบริหารระดับตำบลที่เข้ามาพัฒนาการมีส่วนร่วมให้เกิดเป็นพลังของประชาชนมากขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยอาศัยการบริหารจัดการที่ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การคิด การทำ การตรวจสอบฯลฯ ไปจนกระทั่งถึงการตัดสินใจทางงบประมาณ เป็นองค์กรที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อบต.จึงเป็นองค์กรที่สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้ประชาชนเห็นถึงพลังตนเองในการปกครองท้องถิ่น และทำให้ผู้นำ-ประชาชนเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นที่จะการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สืบเนื่องต่อไป

“เรื่องที่อยู่ภูมิใจที่สุดคือ การมีส่วนร่วม พุดได้เต็มปากที่คนรุ่นใหม่หลังยังมีความมุ่งมั่นสืบทอด สิ่งที่เราทำไว้ ตัวเราเองตอนนี้เป็นที่ปรึกษา.... เท่าที่ดู ตอนนี้เริ่มมีการเตรียมคนรุ่นที่ 3 แล้ว ก็ปลุกฝังทุกด้าน ส่งเสริมวัยรุ่น เข้ามีบทบาทเพื่อเตรียมคน เด็กจะดูแลแบบอย่าง” (ชะอ้อน)

“สิ่งที่ภูมิใจแทน(อบต.) คือเชื่อว่า ถึงวันนี้ ประชาชนศรัทธางานอบต. ทุกเรื่องที่ทำหรือเป็นตัวหลักทำ ชาวบ้านเขาจะเข้าร่วมด้วยความศรัทธา จึงภูมิใจแทนอบต.ในความศรัทธาที่ชาวบ้านมีให้ เพราะทำให้ทุกอย่างง่าย ข้อมูลการบริหารมาจากข้างล่างหมด ไม่มีการนั่งเทียน” (สุรินทร์)

“ต้องการทำให้ได้เหมือนรุ่นแม่ อย่างน้อยต้องไม่น้อยกว่าที่ทำกันมา” (ทวิยศ เพชรวงศ์, กำนัน)

“ภูมิใจที่ทำอะไรชาวบ้านเข้าร่วม” (กันยารัตน์)

“ภูมิใจที่อบต.บริหารดี ดีใจที่เขาให้เรามีส่วนร่วม ไม่เคยทอดทิ้งประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชน” (เดื่อน เสสน, ประธานกรรมการที่ปรึกษา)

“รู้สึกว่อบต.เป็นส่วนหนึ่งของเรา และเราก็เป็นส่วนหนึ่งของอบต.” (จารุวรรณ ธาตุชล, เยาวชนของกลุ่มสตรีและเยาวชน หมู่ที่ 9)

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในกรณีอบต.กำแพงเขา อาจทำให้ได้ข้อสรุปเบื้องต้นว่า การมีส่วนร่วมจะยั่งยืนหรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นกับปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังขึ้นกับการถ่ายทอดแนวคิดและการปฏิบัติจริงให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรุ่นสู่รุ่นทั้งในกลุ่มผู้นำและประชาชน จนกระทั่ง “การมีส่วนร่วม” กลายเป็นวัฒนธรรมหรืออยู่ในวิถีชีวิตของคนทั้งหมด เมื่อนั้นการมีส่วนร่วมจะยั่งยืน ไม่ล้มหายตายจากไปตามการเปลี่ยนแปลงของบุคคล.

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

บรรณานุกรม

เอกสาร

แผนแม่บทชุมชน ตำบลกำแพงเขา ประจำปี 2544.

แผนแม่บทชุมชนตำบลกำแพงเขา โครงการบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช 2546

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเขา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล. 2547

ผู้ให้ข้อมูล (ชื่อเรียงลำดับตามอักษร)

กลุ่มผู้นำ

นางสาวกันยารัตน์ สนิททิบาล : รองประธานสภา อบต.กำแพงเขา

นางเกษร บำรุง : ตัวแทนประชาคมหญิงตำบลกำแพงเขา

นายจรรยา จิตต์ชื่น : นายก อบต.กำแพงเขา , อดีตประธานสภา อบต.กำแพงเขา

นางชะอ้อน ล่องจำ : อดีตกำนันและประธานฝ่ายบริหาร อบต.กำแพงเขา

นางเตือน เสสน : ประธานกรรมการที่ปรึกษาอบต. , ประธานกลุ่มสตรีและเยาวชนบ้านหนองลูง ม.9

นายทวียศ เพชรวงศ์ : กำนันตำบลกำแพงเขา

นายสาคร ทองกัน : ประธานสภาอบต.

นายสุรินทร์ สายพรหม : ปลัดอบต.กำแพงเขา

นายสิทธิชัย ไชยสิทธิ์ : ตัวแทนประชาคมชายตำบลกำแพงเขา และประธานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกำแพงเขา

ประชาชน สมาชิกกลุ่ม

นางสาวจากรุวรรณ ธาตุชล

นางจินดา ธาตุชล

นางบุญให้ บรรดารถง

นางยินดี ไชโย

นางยินดี สุทธิทิบาล

นางวรรดี กลิ่นดี

นางสมใจ รัตนเพ็ชร

นายสำราญ ส่งแสง

นางหนูจัต ยิงคำนึ่ง

ภาคผนวก

1. คำถามการวิจัย

1.1 *อบต.กำแพงเช่า มีความโดดเด่นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างไร*

1.2 *ปัจจัยและเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเป็นอบต. ธรรมภิบาลดีเด่นด้านการมีส่วนร่วมของอบต.*

กำแพงเช่าคืออะไร

2. วิธีการวิจัย

2.1 แหล่งข้อมูล :

(1) แหล่งข้อมูลเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารแนะนำอบต.กำแพงเช่า แผนแม่บทชุมชน ซึ่งรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ทั้งหมดของตำบลกำแพงเช่า

(2) แหล่งข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ

กลุ่มผู้นำในส่วนโครงสร้าง (ทางการ) ได้แก่ ผู้นำของอบต. ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาอบต. ฝ่ายงานประจำ ,ฝ่ายปกครอง กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบัน

กลุ่มผู้นำภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำประชาคมชาย-หญิง , ประธานกรรมการที่ปรึกษา อบต. อดีตกำนัน-ประธานฝ่ายบริหารอบต. รวมทั้งข้อมูลจากประชาชนทั่วไป สมาชิกกลุ่มเยาวชน อาชีพ

2.2 วิธีเก็บข้อมูล :

อ่านเอกสาร , จัดสนทนาเฉพาะประเด็น (Focus Group) , การสัมภาษณ์รายบุคคล , การสังเกตบริบท ที่ทำการอบต. และการเข้าเยี่ยมพื้นที่ชุมชน หมู่ที่ 9 บ้านหนองลูง

2.3 การตรวจสอบข้อมูล :

ให้การตรวจสอบด้วยการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

2.4 ข้อจำกัดการวิจัย :

(1) การวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) เป็นการวิจัยที่เพิ่มเติมจากการวิจัยหลัก เพื่อขยายภาพบางส่วนของการศึกษาหลักให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น จึงดำเนินการตามเงื่อนไขเวลาและงบประมาณของการวิจัยหลัก ยังมีใช้การวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะของตนเอง ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการดำเนินการ และการออกแบบวิจัยที่มีรายละเอียดมากกว่านี้ ดังนั้น ผลการวิจัยกรณีศึกษา จึงเป็นคำตอบโดยเบื้องต้น

(2) ข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้วิธีการเก็บข้อมูลอยู่ในลักษณะการประเมินเร่งด่วนอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rapid Appraisal) มากกว่าวิธีการเก็บข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเข้มงวด

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

(3) การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เข้าร่วมเวทีการสัมมนา(จ.สุราษฎร์ธานี)ขาดผู้เข้าร่วมเดิมไป 1 คน คือ นายก อบต. เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลไปจากเดิมในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบข้อมูลพบว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนาคคนอื่นๆ ในกลุ่มเดิม (อีก 4 คน) ทั้งหมดเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาอบต. กำแพงเขามาโดยตลอด ดังนั้นการขาดข้อมูลในส่วนชอง นายก อบต. คนเดิมไม่น่าจะมีผลกระทบต่อคุณภาพข้อมูลมากนัก โดยเฉพาะเมื่อประเด็นการวิจัยในกรณีศึกษานี้ เน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานของ อบต. ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากเวทีเดิมที่น่าเชื่อถือ จึงควรจะเป็นบุคคลอื่น ๆ นอก อบต. ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังแก้ปัญหาข้อจำกัดนี้ด้วยการหาแหล่งข้อมูลที่มีบทบาทต่อเนื่องในการพัฒนาตำบลกำแพงเขา และได้บุคคลสำคัญที่ถือว่าเป็น Key Informant คือ อดีตประธานบริหาร อบต. ซึ่งเป็นอดีตกำนันคนสำคัญ ผู้เป็นที่ยอมรับในการบุกเบิกงานองค์กรชุมชนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางของกำแพงเขามาตั้งแต่ต้น อีกทั้งข้อมูลที่ ได้ใหม่มีความหลากหลายของแหล่งข้อมูลพอสมควรทำให้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นไปได้มากด้วย.

ผลการศึกษารายงานการดำเนินงานตามโครงการ
การศึกษาด้าน "การมีส่วนร่วมของประชาชน"
อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสุกัญญา บัณฑิตรัตน์
สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. ประวัติชุมชนบางพระ

เมื่อนานมาแล้วมีพระเป็นพี่น้องกัน สามองค์ มีวิชาสามารถในทางแปลงองค์ได้ พระสามองค์นี้ อยู่ทางเมืองเหนือ ได้ปลอมแปลงเป็นพระพุทธรูปลอยน้ำมาเพื่อจะลองดีคนได้ จนในที่สุดไปผุดขึ้นในลำน้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และแสดงฤทธิ์เดชลอยทวนน้ำได้ทั้ง สามองค์ ประชาชนชายหญิงได้พบเห็น จึงพากันไปผูกมัดพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ แต่ทำการไม่ สำเร็จ ครั้นแล้วก็จมหายไป พระพุทธรูปองค์ดังกล่าว คือ หลวงพ่อพุทธโสธร ล่องแม่น้ำบางปะ กงเลยผ่านพันวัดโสธรไปจนถึงคุ่มใต้วัดโสธร ชาวเมืองได้พบเห็นก็พากันจุดธูปเทียนบูชาขึ้น ประดิษฐานก็ไม่สำเร็จสมประสงค์ จึงเรียกหมู่บ้าน แถบนี้ว่า บ้านบางพระสืบมา จนถึงปัจจุบัน

2. สภาพทั่วไปของตำบลบางพระ

ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 7 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติด	ตำบลโสธร และคลองบางพระ
ทิศใต้	ติด	ตำบลประเวศ, ตำบลบางกูด และอำเภอบ้านโพธิ์
ทิศตะวันออก	ติด	แม่น้ำบางปะกง
ทิศตะวันตก	ติด	อำเภอบ้านโพธิ์ และตำบลเทพราช

เนื้อที่ มีเนื้อที่ประมาณ 8,798 ไร่ หรือประมาณ 16.5 ตารางกิโลเมตร แยกเป็น พื้นที่สาธารณะจำนวน 85 ไร่ พื้นที่การเกษตรจำนวน 6,224 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 2,489 ไร่

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จำนวนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านบางเสาะ, หมู่บ้านท่าอิฐ, บ้านคลองนาลำแพน, หมู่บ้านคลองอ้อม, หมู่บ้านบางพระ, หมู่บ้านคลองนา, หมู่บ้านช่องงาม, หมู่บ้านคลองจัดยายหรั่ง, หมู่บ้านบางปรัง และหมู่บ้านบางกะหลาม

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลบางพระตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่ม ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงภายใต้ตำบล ประกอบด้วยลำคลองส่งน้ำหลายสาย คลองที่สำคัญ คือ คลองบางพระ คลองนา เป็นต้น โดยแม่น้ำบางปะกงเป็นหัวใจสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรในตำบล ทั้งการประกอบอาชีพ (ทำสวน, เลี้ยงสัตว์, เกษตรกรรม) และใช้อุปโภคบริโภค

จำนวนครัวเรือนและประชากร

รายงานสถิติจำนวนประชากรและรายงานสถิติจำนวนบ้าน ตามหลักฐานทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2547 แสดงดังตาราง

หมู่ที่	สถิติจำนวนประชากร			สถิติจำนวนบ้าน
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	(หลังคาเรือน)
หมู่ที่ 1 บ้านบางเสาะ	173	175	348	85
หมู่ที่ 2 บ้านท่าอิฐ	226	262	488	116
หมู่ที่ 3 บ้านคลองนาลำแพน	116	133	249	57
หมู่ที่ 4 บ้านคลองอ้อม	124	177	301	93
หมู่ที่ 5 บ้านบางพระ	168	149	317	170
หมู่ที่ 6 บ้านคลองนา	312	360	672	209
หมู่ที่ 7 บ้านช่องงาม	435	526	961	271
หมู่ที่ 8 บ้านคลองจัดยายหรั่ง	287	322	609	130
หมู่ที่ 9 บ้านบางปรัง	238	265	502	114
หมู่ที่ 10 บ้านบางกะหลาม	218	225	443	95
รวม	2,296	2,594	4,890	1,340

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

3. สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของประชาชนตำบลบางพระ ได้แก่ อาชีพด้านเกษตรกรรม โดยมีพื้นที่เกษตรกรรม 6,224 ไร่ อาชีพรอง ได้แก่ อาชีพรับจ้าง และค้าขายรายได้เฉลี่ย ต่อคนต่อปี ของคนในตำบล จำนวน 33,451 บาท

ในสวนรายได้ของ อบต. มีรายได้ ปีละ 10,499,430.02 บาท โดยเป็นรายได้ที่ อบต. จัดเก็บและส่วนราชการอื่น ๆ จัดเก็บให้รวม 7,031,793.33 บาท และได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 3,467,639.69 บาท

4. ทรัพยากรในชุมชน

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

ตำบลบางพระมีแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน หลายแห่ง ได้แก่ คลองบางเส้า คลองบางเพ็ญ คลองตาเล็ง คลองแยกบางเพ็ญ คลองท่าอิฐ คลองบางพระ คลองตาหมอก คลองอ้อม คลองบางกระหลาม คลองหมอแก้ว และคลองลัดยายหรั่ง เป็นต้น

2. ทรัพยากรอื่น ๆ

ตำบลบางพระ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 3 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียน มีวัด 4 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 7 แห่ง มีศูนย์บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและห้องนวดอบสมุนไพรประจำตำบลอย่างละ 1 แห่ง และศูนย์เยาวชน 1 แห่ง มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนการประปามีทุกหมู่บ้านแต่ยังไม่ครบทุกครัวเรือน

3. กลุ่มและองค์กรชุมชน

ตำบลบางพระมีกลุ่มและองค์กรชุมชนเป็นจำนวนมาก ได้แก่ กลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มเดือนเพ็ญ กลุ่มประกอบอาหารดาว-หวาน กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าตำบลบางพระ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าชั้นในสตรี กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลบางพระ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางพระพัฒนา กลุ่มดอกไม้จันทร์ ชมรมเกษตรธรรมชาติตำบลบางพระ ชมรมกีฬาบางปรัง ชมรมผู้สูงอายุวัดบางพระ ชมรมบางปรังแอโรบิคเพื่อสุขภาพ ชมรมอนุรักษ์และพัฒนาไก่อพื้นเมืองตำบลบางพระ กลุ่มออมทรัพย์ ม. 5 ม. 7 รายละเอียดจัดแผนภาพ

กิจกรรมการดำเนินงานของ อบต.

1. การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ อบต. ได้ดำเนินงานดังนี้ คือ ให้ประชาชนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลบางพระ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มผลิตเชื้อชั้นในสตรี เป็นต้น ดำเนินการส่งเสริมฝึกอบรมสัมมนาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมร้านค้าชุมชนตำบลบางพระ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพฝึกอบรมสัมมนาในงานในด้านการประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถให้มากขึ้น ส่งเสริมและจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสินค้าภายในตำบล ส่งเสริมการฝึกอบรมการพัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มอาชีพ ในการจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพ แก้ไขปัญหาและความต้องการการปฏิบัติงานให้มั่นคง ในด้านการผลิต การตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน

2. การดำเนินงานด้านสังคม อบต. ดำเนินการให้ มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินงานด้านสังคม อาทิเช่น ศูนย์เยาวชนตำบลบางพระ ศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นต้น จัดโครงการแข่งขันกีฬาเชื่อมความสามัคคีระหว่างหมู่บ้าน ตำบลบางพระได้มีวัตถุประสงค์ให้เยาวชนและประชาชนสนใจกีฬา เพื่อต่อต้านยาเสพติด สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3. การดำเนินการโครงสร้างพื้นฐาน อบต. ได้ดำเนินการ จัดการดูแลรักษาถนนภายในตำบล ไฟฟ้าสาธารณะ น้ำประปาเพื่อให้บริการแก่ประชาชน ทำการปรับปรุงและก่อสร้างถนน คสล. และลาดยางแบบประหยัด และจัดให้มีแสงสว่างตามถนนในตำบล เพิ่มศักยภาพในการคมนาคมและขนส่ง รับการถ่ายโอนงบประมาณเพื่อดำเนินการซ่อมแซมถนนภายในตำบลบางพระ

4. การดำเนินงานด้านแหล่งน้ำ อบต. ได้ดำเนินการดังนี้ คือ ดำเนินการขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขิน ทำให้การระบายน้ำสะดวกมากยิ่งขึ้น ขยายเขตประปาในตำบล เพื่อให้ประชาชนมีน้ำในการอุปโภคและบริโภค

5. การดำเนินงานด้านสาธารณสุข อบต. บางพระ ร่วมกับสถานีอนามัยและอสม. ประจำตำบล สํารวจรายชื่อราษฎรในตำบลเพื่อเข้าร่วมโครงการรักษา 30 บาท โครงการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก โครงการรณรงค์วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอ โครงการตรวจโลหิตและโรคเบาหวานฟรี โครงการรณรงค์โรคพิษสุนัขบ้า โครงการตรวจสุขภาพตำบลบางพระ สนับสนุนให้กลุ่มอสม. ประจำตำบลดำเนินกิจกรรมทางด้านสาธารณสุข ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในตำบลในเรื่องการดูแลสุขภาพและการดูแลตนเองในเบื้องต้น ส่งเสริมและ

สัมมนาธรรมมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

สนับสนุนแนวคิดในการจัดการเตือนภัยสุขภาพให้แก่ประชาชนในตำบล สนับสนุนบริการตรวจสุขภาพแก่ประชาชนฟรีในวันสำคัญ

6. การดำเนินการด้านการเมือง การบริหาร อบต. จัดให้มีการร่วมประชุมของผู้นำชุมชนภายในตำบลทุกเดือน เพื่อรับทราบปัญหา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาตำบลร่วมกัน เผยแพร่การดำเนินงานและกิจกรรมของ อบต. ให้ประชาชนได้รับทราบ เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ที่สนใจได้เข้าร่วมประชุมในการประชุมสภา จัดให้มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นและประชุมกรรมการหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน จัดโครงการพบประชาชน โดยการจัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาตำบล จัดตั้งผู้นำท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านและตำบลเพื่อระดมความคิดเห็นปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

7. การดำเนินงานด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม อบต. ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวันเรียน จำนวน 3 ศูนย์การเรียนภายในตำบล ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนภายในตำบล ส่งเสริมและพัฒนาคนและส่งเสริมการศึกษาแบบต่อเนื่องให้กับประชาชนในตำบลบางพระได้มีการศึกษาหาความรู้ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ พรบ. การศึกษาฉบับใหม่ เช่น การจัดค่ายภาษาอังกฤษให้กับเด็กนักเรียนในตำบล ส่งเสริมความรู้ด้านจริยธรรม คุณธรรม ให้โอกาสกับเด็กและเยาวชน จัดทำห้องสมุดประชาชน สนับสนุนให้มีการจัดค่ายเยาวชนเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีผู้นำและเข้าใจท้องถิ่นและห่างไกลยาเสพติด จัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนในตำบลบางพระ ในการตอบปัญหาเกี่ยวกับ อบต. ในเรื่องบทบาทหน้าที่และการดำเนินงาน ในวันเด็กของทุกปี เข้าร่วมงานประเพณีที่สำคัญของไทย ก่อสร้างอ่างล้างหน้าให้กับโรงเรียนวัดบางปรอง ประสานให้กรรมการศึกษาร่วมกับ อบต. บางพระ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของตำบล จัดศึกษาดูงานระบบการเรียนแผนใหม่ที่ให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ฟันฟูการแต่งกายแบบไทย โดยจัดประกวดในวันสงกรานต์ สนับสนุนฟันฟูประเพณีก่อพระเจดีย์ทราย และจัดประกวด จัดพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

8. การดำเนินงานด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อบต. ได้ดำเนินการจัดทำเตาเผาขยะ 4 แห่ง และถังขยะเคลื่อนที่ให้กับประชาชน จัดทำโครงการปลูกต้นไม้ภายในตำบลบางพระ 6,000 ต้น ตามโครงการตามแนวพระราชเสาวนีย์ จัดตั้งกลุ่มรักษาคลอดตาหมอดง โดยราษฎร หมู่ 7 มีการรณรงค์เก็บขยะในวันเด็ก โดยเยาวชนตำบลบางพระ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

9. การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อบต.ได้ดำเนินการรักษาความปลอดภัย โดยตำรวจชุมชนและกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในส่วนของการรักษาความสงบเรียบร้อยในเขตตำบล

10. การดำเนินงานด้านพัฒนาเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส อบต.สนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลบางพระ เพื่อดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเพื่อสร้างรายได้เสริม สนับสนุนเงินเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์กีฬาให้แก่ศูนย์เยาวชนตำบลบางพระ จัดสร้างสนามฟุตบอลมาตรฐานขึ้นในตำบล ร่วมกับโรงเรียนทั้ง 3 แห่งในตำบล จัดงานวันเด็ก สนับสนุนการดำเนินงาน ศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้เยาวชนจัดทำแผนพัฒนาเยาวชนในตำบลบางพระด้วยเยาวชนเอง

กระบวนการดำเนินงานของ อบต.

อบต. บางพระได้จัดทำแนวทางพัฒนาชุมชน โดยมีวิสัยทัศน์ “ตำบลน่าอยู่ อาชีพมั่นคง ชุมชนเข้มแข็ง” โดยมีแผนงานดังนี้

1. แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจ

1. วัตถุประสงค์ ประชาชนมีอาชีพมั่นคง และมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ
2. เป้าหมายการพัฒนา ให้ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคน ต่อปี ไม่น้อยกว่า 30,000.- บาท
3. แนวทางการดำเนินงาน จัดส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนในการประกอบอาชีพหลักต่าง ๆ
4. ส่งเสริมการจัดตั้งตลาดกลางสินค้าในตำบล สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
5. จัดทำตลาดนัดขึ้นในตำบล เพื่อนำพืชผลทางการเกษตรออกจำหน่ายโดยตรง
6. จัดทำกองทุนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกหมู่บ้าน

2. แผนงานพัฒนาสังคม

1. วัตถุประสงค์ ให้ประชาชนมีการศึกษา สุขภาพร่างกายแข็งแรง ห่างไกลยาเสพติด และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

2. เป้าหมายการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนในตำบลมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและสังคม
3. แนวทางการดำเนินงานจัดระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนในตำบลให้ได้มาตรฐาน จัดให้กลุ่ม อสม. ประจำตำบลดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณสุข จัดอบรมให้ประชาชนรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
 1. วัตถุประสงค์ ประชาชนมีถนนที่ได้มาตรฐานใช้ มีไฟฟ้าส่องสว่างทุกเส้นทาง
 2. เป้าหมายการพัฒนา ประชาชนในพื้นที่และบุคคลภายนอกเดินทางผ่านไปมาสะดวกในเขตพื้นที่ตำบลบางพระ ประชาชนทุกคนมีความปลอดภัยในการเดินทางเวลากลางคืน
 3. แนวทางการดำเนินงาน จัดให้มีการก่อสร้างถนน และจัดให้มีแสงสว่างตามถนนทุกเส้นในตำบลบางพระ
 4. จัดทำแผนงานเพื่อรองรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการตามโครงการถ่ายโอนงานกิจกรรมบริหารสาธารณะกับองค์การบริหารส่วนตำบล
 5. ภายในระยะเวลา 5 ปี ถนนสายหลักของตำบลให้เป็นถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต
4. แผนงานการพัฒนาแหล่งน้ำ
 1. วัตถุประสงค์ ประชาชนมีน้ำเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคตลอดปี
 2. เป้าหมายการพัฒนา ในตำบลมีน้ำประปาใช้ทั่วครัวเรือน และสามารถใช้น้ำดื่มได้
 3. แนวทางการดำเนินงาน ขยายเขตน้ำประปาในหมู่บ้านตามโครงการ ขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขิน
5. แผนงานพัฒนาการเมืองการบริหาร
 1. วัตถุประสงค์ ให้ประชาชนในตำบลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการปกครอง

2. เป้าหมายการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองและการบริหาร
 3. แนวทางการดำเนินงาน จัดกิจกรรมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
 4. สร้างความเข้าใจการมีส่วนร่วมในการปกครองตามรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วม
6. แผนงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
1. วัตถุประสงค์ ให้ตำบลน่าอยู่ ต้นไม้ร่มรื่น น้ำในสะอาด อากาศดี
 2. เป้าหมายการพัฒนา ประชาชนในตำบลรักษาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ
 3. แนวทางการดำเนินการ ส่งเสริมการปลูกต้นไม้ภายในตำบลในวันสำคัญต่าง ๆ จัดให้มีการจัดเก็บและกำจัดขยะภายในตำบล รณรงค์ให้ประชาชนทิ้งขยะให้ถูกที่ และรู้จักวิธีคัดแปลงนำของเก่ากลับมาใช้ใหม่
7. แผนงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
1. วัตถุประสงค์ โรงเรียนมีระบบการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน
 2. เป้าหมายการพัฒนา ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนในตำบล 100 %
 3. แนวทางการดำเนินงานจัดวิทยากรให้ความรู้ด้านวิชาการต่างๆให้กับครูในตำบล
8. แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุข
1. วัตถุประสงค์ ประชาชนในตำบลมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคติดต่อต่าง ๆ
 2. เป้าหมายการพัฒนา พื้นที่ในตำบลบางพระปราศจากโรคติดต่อ ประชาชนทุกคนมีร่างกายแข็งแรง
 3. แนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลรู้จักวิธีป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางพระเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้จัดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็น ชี้แจง และประชุมกรรมการหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ในทุกครัวเรือนจะรับรู้การจัดเวทีชาวบ้านโดยอบต. ทำหนังสือเชิญแล้วให้ทุกครัวเรือนรับรู้ถึงสิทธิที่พึงมีและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

เมื่อดำเนินการจัดเวทีชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านแล้ว อบต. จะดำเนินการให้มีกิจกรรมกลุ่มจัดประชาคมตำบล เป็นการจัดเวทีชาวบ้านรวมทั้งตำบล โดยนำเอาแผนงานที่ได้จากการจัดเวทีชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านมาหารือตกลงร่วมกัน เพื่อจัดลำดับแผนงานพัฒนาชุมชนต่าง ๆ จนกระทั่งเวทีใหญ่ครั้งนี้ได้ข้อสรุปถึงจัดเป็นแผนงานของอบต. ต่อไป

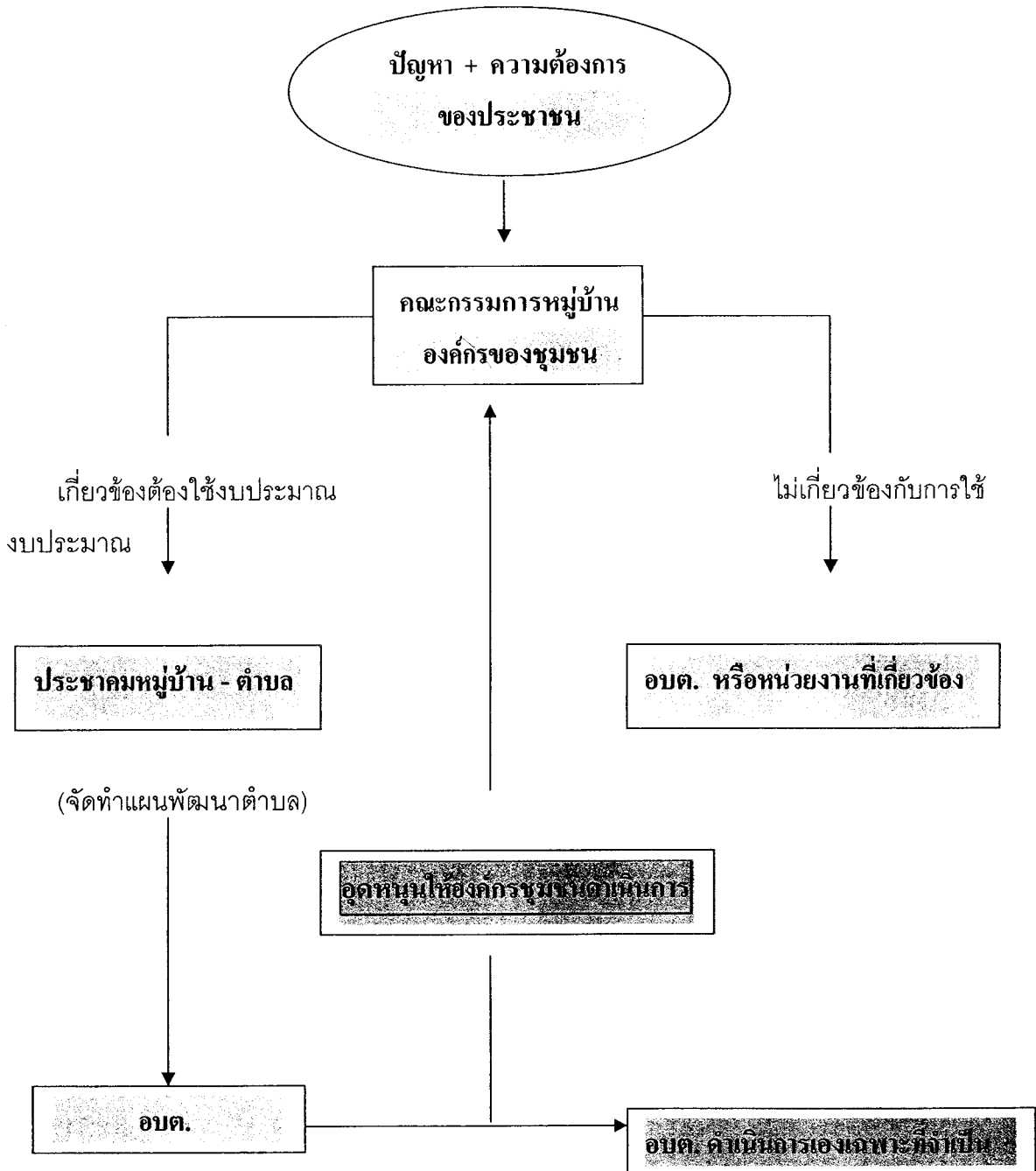
นอกจากนี้การดำเนินการของ อบต. ในส่วนของการบริหารงานและการจัดการอื่น ๆ ได้เปิดโอกาสให้ผู้ผู้นำและชาวบ้านได้มีส่วนร่วม คือ ในการประชุมของ อบต. ทุกครั้ง อบต. จะเชิญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชน และประชาชนที่สนใจ เข้าร่วมประชุมด้วยทุกครั้ง ส่วนในการจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจการจ้างงานต่าง ๆ อบต. จะสนับสนุนให้ประชาชนเลือกตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วยทุกครั้ง สำหรับเพื่อให้ประชาชนที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการตรวจการจ้างมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อบต. จะแจ้งเงื่อนไขให้ผู้รับเหมาที่ได้รับการจ้างต้องให้ความรู้ด้านเทคนิคต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าใจเพื่อจะได้ตรวจสอบการทำงานของผู้รับเหมาได้ถูกต้อง

สำหรับกระบวนการที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ของ อบต. เป็นจำนวนมากนั้น เนื่องจาก อบต. ได้ยึดหลักการดำเนินงาน “ที่ว่า “ผู้มีส่วนร่วมคิด ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมทำ”” อบต. เป็นเพียงผู้สนับสนุนให้กิจกรรมตามแผนงานสำเร็จลุล่วงไปดังแผนภูมิจุดนี้

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

การพัฒนาตำบลบางพระ
ด้วยขบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
(ประชาชนเป็นผู้คิดและเป็นผู้นำ)

(สภา อบต. พิจารณาเห็นชอบแผนฯ และ
ขอบังคับงบประมาณเพื่อดำเนินการ)

สัมมนาธรรมภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

แหล่งข้อมูลในการศึกษา

1. เอกสารบรรยายสรุป อบต. ต้นแบบ ประจำปี 2547
2. ผู้ให้ข้อมูลบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหาร อบต. เจ้าหน้าที่ประจำของ อบต. สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ประชาชนในตำบลบางพระ และประชาชนตำบลใกล้เคียง

ธรรมาภิบาลในอบต. : หัวใจอยู่ที่ประชาชน
กรณีศึกษา อบต.แม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นายยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ*

นายไพฑูริย์ ธรรมเนียมตัน**

ความนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์
กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่ทำหน้าที่
ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่นให้มีคุณ
ภาพชีวิตที่ดี ได้รับการบริการสาธารณะอย่าง
เท่าเทียม เสมอภาค ตลอดจนส่งเสริมให้ประ
ชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนิน
การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับความ
ต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

การสนับสนุนให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการที่ดี
สามารถดำเนินกิจการต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มี
คุณธรรมและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การตรวจสอบอย่างจริงจังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง
ในปัจจุบัน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้จัดโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแรงจูงใจให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ
พัฒนาระบบบริหารจัดการของตนเองให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ตลอดจนพัฒนาความคิดของผู้บริหาร
ท้องถิ่นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการพัฒนา
ประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานการบริหารและการบริการของ้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

* นักวิชาการศึกษาคำาานุกรการ 8 สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** ปลัด้องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สัมมนาธรรมชาติบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม (อบต.แม่ยวม) อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็น อบต.ขนาดเล็ก มีบุคลากรที่เป็นข้าราชการเพียงสามคน งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ แต่การบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวไม่ได้มีอุปสรรคต่อประสิทธิภาพจะเห็นได้จากอบต. แม่ยวมได้รับการยกย่องให้ได้รับรางวัลที่ 1 ในการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2 ปีติดต่อกัน (พ.ศ.2546-2547) บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอหลักการและแนวทางการบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ของ อบต. แม่ยวม เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นตัวอย่งให้กับ อบต. อื่น ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

1. ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลแม่ยวม ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้นเล็ก มีที่ทำการอยู่บ้านน้ำดิบ เลขที่ 175/3 หมู่ 1 ต.แม่ยวม อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน 58110

2. สภาพทั่วไป

ก. ลักษณะทางกายภาพ

ตำบลแม่ยวมตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอแม่สะเรียงห่างจากอำเภอแม่สะเรียง ประมาณ 5 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

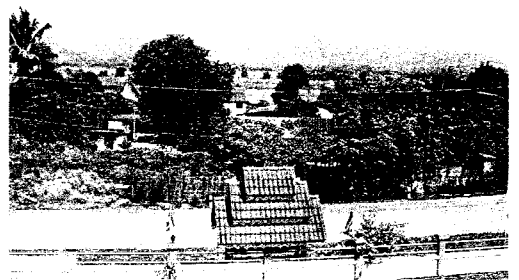
ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลแม่คง อำเภอแม่สะเรียง
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลสบเมย - ตำบลแม่สามแลบ
ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง
ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย
ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำสาละวิน ประเทศพม่า

เนื้อที่

ตำบลแม่ยวม มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 284.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 177,813 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ของตำบลแม่ยวม ประมาณร้อยละ 85 เป็นป่าไม้และภูเขา มีพื้นที่ราบสำหรับทำการเกษตร ประมาณ ร้อยละ 15 - 20

สัมนนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ข. สภาพทางเศรษฐกิจ

1) อาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่มากกว่า ร้อยละ 80 มีอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ การทำสวน (ลำไย มะม่วง ผัก) การทำไร่ (ถั่วเหลือง ถั่วลิสง กระเทียม) การทำนาและข้าวไร่ นอกจากนี้ยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ ประกอบธุรกิจส่วนตัว อื่น ๆ

2.) หน่วยธุรกิจเงินเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม

ปั้มน้ำมัน	9	แห่ง
โรงสี	20	แห่ง
ร้านค้า	81	แห่ง

ค. สภาพทางสังคม

1) การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 7 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3,4,6,7,8,9,10
- โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1,4,5 (โรงเรียนขยายโอกาส)
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 6 แห่ง

2) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด , สำนักสงฆ์ จำนวน 12 แห่ง
- มัสยิด จำนวน - แห่ง
- ศาลเจ้า จำนวน - แห่ง
- โบสถ์ จำนวน 4 แห่ง

3) การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลของรัฐ ขนาด จำนวน - แห่ง
- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (อสม.) จำนวน 5 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมรดน้ำ ร้อยละ 80

4) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยไผ่
- บั้่อมตำรวจ จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 บ้านห้วยทราย

3. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม

3.1 บุคลากร

1) พนักงาน เจ้าหน้าที่

ประกอบด้วยข้าราชการประจำสำนักงาน 3 คน คือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล คุณวุฒิปริญญาตรี เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี คุณวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค และนายช่างโยธา คุณวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และมีลูกจ้าง 7 คน คุณวุฒิปริญญาตรี 5 คน และคุณวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้น 1 คน และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย 1 คน

รวมบุคลากรประจำสำนักงานทั้งสิ้น 10 คน

2) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม

ผู้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ดำรงตำแหน่ง พ.ศ.	หมายเหตุ
นายหมอก อินดาวงค์	ประธานกรรมการบริหาร	พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	ชุดที่ 1
นายสมเพชร กาวรรณ์	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
นายนายอาทิตย์ จันทรานาย	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
ยอดยิ่ง กัณธิยะ	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
นายสุพัฒน์ ตาสิงห์	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
นายทรงศักดิ์ กรือแนนาย	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
ภากร กังวานพงศ์	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 40 – 10 พ.ศ.41	
นายภากร กังวานพงศ์นาย	ประธานกรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 41 – 22 มิ.ย.44	ชุดที่ 2
ยอดยิ่ง กัณธิยะนายสม	รองประธานกรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 41 – 22 มิ.ย.44	
เพชร กาวรรณ์	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 41 – 22 มิ.ย.44	
นายหล้า ใจมาดี	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 41 – 22 มิ.ย.44	
นายสุพัฒน์ ตาสิงห์	กรรมการบริหาร	11 พ.ศ. 41 – 22 มิ.ย.44	
นายอุดม เขียวมูล	ประธานกรรมการบริหาร	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค.46	ชุดที่ 3
นายสมเพชร กาวรรณ์	กรรมการบริหาร	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค.46	
นายสุพัฒน์ ตาสิงห์	กรรมการบริหาร	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค.46	
นายสุพัฒน์ ตาสิงห์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	ชุดที่ 4
นายสมเพชร กาวรรณ์	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	
นายยอดยิ่ง กัณธิยะ	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	

สัมนนารธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภา อบต.แม่ยวม

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ดำรงตำแหน่ง พ.ศ.	หมายเหตุ
นายสุทิน ปินตาอู๋	ประธานสภา	11 พ.ค. 40 – 22 มิ.ย. 44	
นายนวล ลากลัน	รองประธานสภา	11 พ.ค. 40 – 22 มิ.ย. 44	
นางอัมพร คำจันทร์	เลขานุการ	11 พ.ค. 40 – 22 มิ.ย. 44	
นายนคร สุวรรณรังษี	ประธานสภา	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค. 46	
นายชุมพล พิริยะกมลพันธ์	รองประธานสภา	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค. 46	
นายบุญวัฒน์ หลงมะลิ	เลขานุการสภา	23 มิ.ย. 44 – 1 ก.ค. 46	
นายนคร สุวรรณรังษี	ประธานสภา	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	
นายชุมพล พิริยะกมลพันธ์	รองประธานสภา	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	
นายคำมูล สิงขรบรรจง	เลขานุการสภา	10 ก.ค. 46 - ปัจจุบัน	

กลุ่มประชาคม

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1.	นายภากร กังวานพงศ์	ประธานประชาคม	
2.	นายอุดม เขียวมูล	รองประธานประชาคม	สมาชิกสภา อบต.
3.	นายประเสริฐ วิริยะภาพ	กรรมการ	ผอ.โรงเรียนบ้านคะปวง
4.	นางบุญยิ่ง พรรณโรจน์	กรรมการ	หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านห้วยสิงห์
5.	นายอาณัติ จันทร์ธา	กรรมการ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2
6.	นางพิมพ์กา วงศ์ขมภู	กรรมการ	กลุ่มตัดเย็บ หมู่ที่ 3
7.	หัวหน้า สภต.ท่าตาฝั่ง	กรรมการ	ตำรวจ
8.	นางพนารัตน์ ทินแยง	เหรัญญิก	กลุ่มดอกเอื้องแซะ
9.	นายไททัศน์ ธรรมเนียมตัน	เลขานุการ	ปลัด อบต.

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้บริหารชุดปัจจุบันทั้งนายก อบต. รองนายก อบต. ทั้ง 2 คนจะเป็นผู้มีบทบาทในคณะกรรมการบริหารมาตั้งแต่เริ่มตั้ง อบต. แต่ลักษณะของบทบาทก็ไม่ได้แสดงถึงการผูกขาดอำนาจการบริหารงานแต่อย่างใดแต่จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามาช่วยกันทำงาน ดังจะเห็นได้จากผู้ที่ประธานกรรมการบริหารจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ ปลัด อบต. และนายก อบต. พบว่าในกลุ่มของคณะผู้บริหารจะเป็นผู้ที่ต้องมีความเสียสละเวลาการ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ประกอบอาชีพเพื่อเข้ามาทำงานให้ส่วนรวม และในบางครั้งต้องเสียสละทุนทรัพย์มาร่วมดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้กลุ่มคณะผู้บริหาร อบต. ยังเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการประสานประโยชน์ทั้งภายในภายนอกชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายภากร กังวานพงศ์ เป็นผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ประสบการณ์การพัฒนาอย่างกว้างขวาง มีประสบการณ์การดำเนินงานพัฒนาต่างประเทศหลายแห่ง มีประสบการณ์การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานพัฒนาเอกชน และหน่วยราชการหลายแห่งเพื่อประสานประโยชน์มาสู่ชุมชน ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้ นายภากร กังวานพงศ์ไม่ได้อยู่ในคณะผู้บริหาร อบต. แต่ก็ ยังดำรงตำแหน่งประธานประชาคมตำบลช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของ อบต.อย่างเข้มแข็ง

3) กลุ่มอาชีพในตำบลแม่ยวม

ที่	กลุ่มอาชีพ	หมู่ที่	หมายเหตุ
1.	กลุ่มดอกเอื้องแซะจากดินปั้นแต่ง	หมู่ 1 (บ้านน้ำดิบ)	นางดวงสมร พหลโยธิน (ประธานกลุ่ม)
2.	กลุ่มจักสานตะกร้าจากสมุดโทรศัพท์	หมู่ 1 (บ้านน้ำดิบ)	นางศิรินาถ คงแก้ว (ประธานกลุ่ม)
3.	กลุ่มข้าวซ้อมมือ	หมู่ 2 (บ้านห้วยวอก)	นางวิมล สกุลรัตน์ (ประธานกลุ่ม)
4.	กลุ่มผ้าห่มนวม และเสื้อม่อฮ่อม	หมู่ 3 (บ้านทุ่งแพม)	นางรัชฎา ใจมาดี (ประธานกลุ่ม)
5.	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าและไม้กวาดทางมะพร้าว	หมู่ 5 (บ้านห้วยทราย)	พ่อครูปี กาวรรณ (ประธานกลุ่ม)
6.	กลุ่มผ้าทอ	หมู่ 6 (บ้านห้วยไผ่)	-
7.	กลุ่มทอผ้ากึ่งกระตุก	หมู่ 8 (บ้านคะปวง)	นางเฮื่อน จันทรแก้ว (ประธานกลุ่ม)
8.	กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	หมู่ 7 (บ้านท่าตาฝั่ง)	นายไพโรจน์ (ประธานกลุ่ม)
9.	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (กลุ่มย่อย) - กลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก - กลุ่มผลิตอาหารสัตว์ - กลุ่มศูนย์ซ่อม	ทั้งตำบล	นายอุดม เขียวมูล ประธานกลุ่ม นายบุญยัง เทพแก้ว ประธานกลุ่ม นายสมบัติ รุ่งเรือง ประธานกลุ่ม

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

4) กลุ่มออมทรัพย์

ลำดับที่	กลุ่ม	หมายเหตุ
1.	กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	ทั้งตำบล
2.	กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียน หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งแพม	อาจารย์อุดม เขียวมูล ประธานกรรมการ นายแก้ว ใจมาดี รองประธานกรรมการ นายหล้า ใจมาดี เลขานุการ นางศรีจันทร์ เขียวมูล เภรัญญิก

5) ข้อมูลประชากร

ข้อมูลประชากรทั้งหมด 8,629 คน แยกเป็นชาย 4,460 คน หญิง 4,169 คน จำนวน
ครัวเรือน 2,403 ครัวเรือน ประชากรมีความหนาแน่น เฉลี่ย 30 คน/ตารางเมตร

6) งบประมาณ

ก. รายได้ ประจำปี 2546

- รายได้ในส่วนที่ อบต.แม่ยวมจัดเก็บ	131,594.92	บาท
- รายได้ในส่วนที่รัฐจัดเก็บให้	5,826,487.53	บาท
รวม	5,958,082.45	บาท

ข. เงินอุดหนุน

- อุดหนุนทั่วไป	2,712,154	บาท
- อุดหนุน อบต.ดีเด่น	1,700,000	บาท
- อุดหนุน อบต.เก็บภาษี	67,647.36	บาท
รวม	4,479,801.36	บาท

ค. เงินสะสม

- เงินสะสมปี 2546	รวม	2,317,540.74	บาท
-------------------	-----	--------------	-----

7) การบริการพื้นฐาน

ก. การคมนาคม

สภาพทางคมนาคมหมู่บ้านในพื้นที่ราบ (หมู่ 1 , หมู่ 2 , หมู่ 3 , หมู่ 5 , หมู่ 6 , หมู่ 8 , หมู่ 9 ,
หมู่ 11 , หมู่ 12) ส่วนใหญ่จะมีสภาพที่ดี (เป็นคอนกรีต , ลาดยาง) มีถนนลูกรังเพียงเล็กน้อย สำหรับ
หมู่ 7 , หมู่ 10 อยู่ในพื้นที่สูง สภาพการคมนาคมเป็นถนนลูกรังเช่นเดียวกันหมดสิ้น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ข. การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 1 แห่ง
- สถานีโทรคมนาคมอื่นๆ จำนวน - แห่ง ระบุโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 10 แห่ง

ค. การไฟฟ้า (แสดงถึงจำนวนหมู่บ้านที่ไฟฟ้าเข้าถึงและจำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า)

มี 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 10 และหมู่ 7 ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้และบางส่วนของหมู่ 6 (บ้านห้วยเคี้ยว)

จำนวนประชากรมีไฟฟ้าใช้ 1,790 คน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแม่สะเรียง

(สาขาย่อย) 1 แห่ง

ง. แหล่งน้ำ

มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ประเภทลำน้ำ ลำห้วย บึง หนอง และอื่นๆ รวมกัน

17 สาย นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่

- ฝายน้ำล้น	จำนวน 5 แห่ง
- ป่อน้ำบาดาล	จำนวน 53 แห่ง
- ป่อน้ำตื้น	จำนวน 396 แห่ง
- ป่อโยก	จำนวน 8 แห่ง
- ประปาหมู่บ้าน กรมโยธา	จำนวน 7 แห่ง
- ประปาภูเขา	จำนวน 1 แห่ง

8) ข้อมูลอื่นๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ทรัพยากรป่าไม้ (ป่าสัก ,ไม้แดง ,ไม้เต็ง ,ไม้รัง)เป็นทรัพยากรที่มีมากในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

4. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครองตนเอง อำนาจในการตัดสินใจและดำเนินงานพัฒนา เช่น การพัฒนาตำบล การจัดให้มีสาธารณูปโภคต่างๆ การจัดเก็บภาษีอากร และการออกข้อบังคับในเขตตำบลที่ไม่ขัดกับกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอิสระในการบริหารงานบุคคลากรงบประมาณและพัสดุด้วยตนเอง ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลางอีกด้วย

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภา รองประธานสภา และเลขาธิการ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและการจัดการประชุมตำแหน่งละ 1 คน บุคคลเหล่านี้จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหาร อบต. ในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันบางตำบลยังมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ซึ่งบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติสภาตำบลและ อบต. (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 23 ได้บัญญัติให้สมาชิกที่เป็นโดยตำแหน่งซึ่งดำรงตำแหน่งในวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำรงตำแหน่งไปจนกว่าจะครบวาระ แม้ว่าบุคคลนั้นๆ จะพ้นจากตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่าง ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม นอกจากนี้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบาย และแผนพัฒนาตำบล และกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

2. คณะกรรมการฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล แล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง โดยให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเลขาธิการคณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับ และ โครงการตามแผนพัฒนาตำบล รับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ และรายงานการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ อบต.แม่ยวม

สัมนาธรรมาภิบาลในองคักรปกครองส่วนทองถึน วันศุกรัที่ 4 มีนาคม 2548

จะเห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีลักษณะคล้ายกับการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งให้ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนาจนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

5. ผลการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม

ส่วนที่ 1 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน การให้ประชาชนเป็น ศูนย์กลางและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

1.1 ความซื่อสัตย์และความโปร่งใสในการบริหารราชการ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม ได้เน้นและปรับวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกโดยปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2540 รวมทั้งยังได้เปิดเผย เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการตัดสินใจของผู้บริหาร การจัดซื้อจัดจ้างและผลการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบเป็นประจำ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรับรู้ข่าวสารในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) แผนพัฒนาตำบล
- 2) ข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- 3) รายงานการประชุมสภา โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งมติอื่นๆ ที่

ประชาชนควรทราบ

- 4) รายงานการประชุมคณะผู้บริหาร
- 5) ข้อบัญญัติตำบล กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งข่าวสารที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติ

6) รายงานทางการเงินและข้อมูลด้านการเงิน การคลัง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความซื่อสัตย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม งบรายรับ – รายจ่าย งบทดลองประจำปี

- 7) ประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้าง
- 8) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
- 9) เอกสารแนะนำการบริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม

10) ข้อมูลอื่นๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยม เห็นสมควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน อาทิ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคม/การมีส่วนร่วม

สัมนนารธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความโปร่งใส และความซื่อสัตย์ขององค์การบริหาร
ส่วน

ตำบลแม่ยวมก็คือไม่ปรากฏเรื่องร้องเรียนหรือมีรายงานการปฏิบัติงานที่ผิดระเบียบกฎหมายว่าด้วยการเงิน การบัญชี นับตั้งแต่จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม เป็นมา

สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมนั้น ได้คำนึงถึงความเหมาะสม ความสะดวก ประโยชน์และสิทธิในการรับรู้ของประชาชน จึงได้ดำเนินการเผยแพร่ในหลายๆ วิธี เช่น

1. การปิดประกาศ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม
2. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลตำบล
3. การจัดทำสื่อ สิ่งพิมพ์และทำแผ่นพับ วารสารประจำเดือน
4. การประชาสัมพันธ์ ผ่านเสียงตามสาย
5. การประชุมชี้แจงเป็นคราวๆ ไป อาทิ การประชุมกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน การประชุม

ประชาคม เวทีชาวบ้าน

1.2 การให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม **ยึดหลักการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา** องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมเป็นเพียงกลไกหนึ่ง (ภาคี) ที่ช่วยในการขับเคลื่อนหรือสนับสนุนการพัฒนาตำบลให้บรรลุและเกิดผลรวมทั้งสนองต่อปัญหาความต้องการที่ประชาชนเรียกร้อง ดังนี้

1. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประชาชน
2. การดำเนินงานตามแผน มีระบบ กระบวนการที่ชัดเจนในการตัดสินใจ ยึดตามลำดับ

ความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วนและความครอบคลุม

3. มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการและการแก้ปัญหาในลักษณะเวทีชาวบ้าน และกระบวนการประชาคม การสำรวจ สัมภาษณ์และเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกเวลา

4. สนองต่อข้อเรียกร้องที่เป็นปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่ทราบเรื่อง อาทิ การแก้ไขปัญหาอุทกภัย ปัญหามียแล้ง การไล่เกลี้ยระงับข้อพิพาท

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

1.3 การทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม นำแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี มาประยุกต์ใช้โดยเน้นประโยชน์สุขของประชาชนและการสนองต่อปัญหาที่ครอบคลุมและเป็นธรรมและคุ้มค่า ดังจะเห็นได้จากผลการดำเนินงานดังนี้

1.3.1 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมได้ส่งเสริม และสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ดังนี้

1. การส่งเสริมสงเคราะห์โดยใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม สนับสนุนผ่านประชาคมตำบลเป็นผู้ดำเนินการจัดสวัสดิการ
2. การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน ได้สนับสนุนงบประมาณในการแข่งขันกีฬา ก่อสร้างลานกีฬา การประกวดเต้นแอโรบิค การประกวดอาหารปรุงสุก
3. การพัฒนาเด็ก สตรีคนชราและผู้ด้อยโอกาส
4. การส่งเสริมการศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้แก่โรงเรียน สถานศึกษาในตำบลเพื่อดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของงบประมาณประจำปี
5. ส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสภาวัฒนธรรมตำบล
6. การคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุของชุมชน ได้จัดทำโครงการค่ายัน และชุดตรวจพระธาตุตองดำ ซึ่งเป็นเจดีย์ศิลปะล้านนาที่มีอยู่เพียงองค์เดียวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ ณ หมู่บ้านน้ำดิบ โดยความร่วมมือของกรมศิลปากร (ภาค 8 เชียงใหม่)

1.3.2 ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมได้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ

ดำเนินการ ดังนี้

1. การปลูกป่าชุมชน
2. การจัดทำหมีและปรับปรุงระบบการกำจัดขยะ
- โครงการธนาคารขยะ
3. การส่งเสริมให้ประชาชนลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดปริมาณขยะ

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

- จัดเวที/ประชุม การแยกขยะ
- 4. การดูแลรักษาให้มีการจัดการแหล่งน้ำ
 - โครงการฝายชะลอความชุ่มชื้น
- 5. งานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - โครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank)
 - การทำแนวกันไฟป่า

1.3.3 ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและการแก้ไขปัญหาความยากจน

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม ได้ส่งเสริมและจัดสรรงบประมาณในด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. จัดให้มีศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ผลิตในชุมชน
 - โครงการตลาดกลางการเกษตร
2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ
 - กองทุนหมุนเวียน
3. การเกษตรผสมผสาน
 - ฝึกปลอดสารพิษ
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้จัดทำ
 - โครงการศูนย์บริการข้อมูลและท่องเที่ยว บ้านท่าตาฝั่ง
5. จัดให้มีร้านค้าชุมชน
 - โครงการก่อสร้างร้านค้าชุมชน หมู่ที่ 12
6. การแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
 - สนับสนุนงบประมาณสถานีอนามัย ในการดำเนินการด้านการแพทย์แผนไทย
7. โครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเศรษฐกิจ
 - โครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 - โครงการกองทุนปฎิ
 - โครงการวิสาหกิจชุมชน

1.3.4 ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมได้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณใน

กิจกรรมด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม ดังนี้

1. การส่งเสริมลานกีฬาและการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติด
 - ก่อสร้างลานกีฬา
 - สนับสนุนอุปกรณ์กีฬาหมู่บ้าน
 - การแข่งกีฬาต้านยาเสพติด
2. การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย
 - การฝึกอบรม อปพร.
 - การขุดลอกแม่น้ำลำคลองป้องกันน้ำท่วม
 - การก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำเซาะตลิ่ง
3. การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - สนับสนุนงบประมาณ สภต.ท่าตางิ่ง ในการจัดตั้งอุปกรณ์จราจร
 - การก่อสร้างจุดตรวจในหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านห้วยทราย
4. การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและรณรงค์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
 - การฝึกอบรม ให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนกลุ่มเสี่ยง
 - การประชาสัมพันธ์ / การเดินรณรงค์
5. การรวมพลังต้านยาเสพติด
 - เวทีชุมชนเข้มแข็งต้านยาเสพติด
 - สนับสนุนงบประมาณให้แก่ชุมชนในการตั้งจุดตรวจตามนโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามยาเสพติด
6. การบำบัดผู้ติดยาเสพติด
 - สนับสนุนงบประมาณ บำบัดผู้ติดยาเสพติด ให้แก่อำเภอในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด

1.4 การกำหนดระยะเวลาการให้บริการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยสั่งการ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยมได้ให้ความสำคัญกับการบริการประชาชนโดยเฉพาะ

ระยะเวลาบริการ จึงได้กำหนดระยะเวลาการให้บริการประชาชนและประกาศให้ประชาชนทราบในกิจกรรมการให้บริการอย่างชัดเจน เช่นการมาชำระภาษีจะใช้เวลาดำเนินการกี่นาที เป็นต้น

ส่วนที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในเชิงภารกิจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม บริหารงานโดยคำนึงถึงการเกิดผลในทางปฏิบัติหรือผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นที่ตั้ง จึงต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานให้สามารถเป็นกลไกที่สนองต่อภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ลดขั้นตอนและคุ้มค่า เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างสูงสุดภายใต้ทรัพยากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยดำเนินการดังนี้

2.1 การจัดทำแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

- การจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนแผนต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม จึงสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
- แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม มีการวิพากษ์หรือผ่านขั้นตอนการประชาพิจารณ์แผน
- ประชาชนทราบและมีส่วนร่วมในการคิด ทำและรับประโยชน์จากแผนพัฒนาตำบล โดยผ่านเวทีชาวบ้านและการประชุมประชาคมตำบล

2.2 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

การติดตามประเมินผลขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมใช้วิธีการที่หลากหลายไม่เน้นลักษณะที่เป็นทางการมากนักแต่ได้เน้นข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ได้ดำเนินการดังนี้

- การสอบถามจากเวทีชาวบ้าน / เวทีประชาคมตำบล
- การประเมินผลโดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม
- การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล
- การออกแบบสอบถาม / การสังเกต / การสัมภาษณ์

ทั้งนี้ในระยะต่อไปองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมจะให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลในเชิงสถิติและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เป็นฐานในการติดตามประเมินผลโครงการแผนงานต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมมากยิ่งขึ้น

2.3 การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมบริหารงานในลักษณะพหุภาคี เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาคมเป็นกลไกกลั่นกรอง และสะท้อนปัญหาความต้องการ ดังนั้นจึงเกิดการบูรณาการ ประสานความร่วมมือกับทุกภาคีเช่น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

2.3.1 ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยมกับหน่วยงานต่างๆ

1. โครงการธนาคารอาหารชุมชน ร่วมกับหน่วยงานเกษตร พัฒนาที่ดิน ป่าไม้
2. โครงการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ร่วมกับปศุสัตว์
3. โครงการส่งเสริมสุขภาพ ร่วมกับสถานีอนามัย
4. โครงการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการอุดมศึกษา
5. โครงการค่ายัน และชุดตรวจโบราณสถาน ร่วมกับกรมศิลปากร
6. โครงการวิสาหกิจชุมชน ร่วมกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและกรมส่งเสริม

สหกรณ์

7. โครงการป้องกันปราบปรามยาเสพติด ร่วมกับอำเภอ

ตำรวจตระเวน ชายแดน สถานีอนามัย วัดและชุมชน

8. โครงการคุณค่าศิลปะวัฒนธรรม เพื่อหารายได้จัดตั้งกองทุน

สิ่งแวดล้อม ตำบลร่วมกับประชาคมตำบลและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะวิจิตรศิลป์

9. โครงการศูนย์การเรียนรู้วิทย์ชุมชน ร่วมกับประชาคม (ศึกษาดูงานวิทย์ชุมชน)

2.3.2 ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยมกับท้องถิ่นอื่น

1. โครงการทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น

ก..ร่วมกับเทศบาล

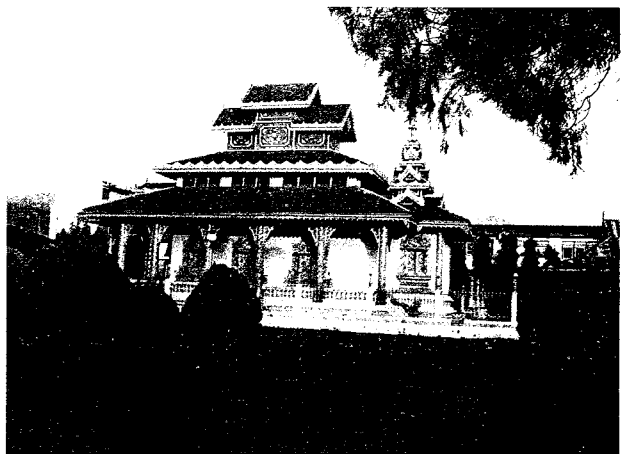
- ปอยสังลอง
- แห่เทียนเข้าพรรษา
- ประเพณีสงกรานต์ , ขบวนแห่พระเพชร
- แห่ต้นโคมออกพรรษา
- งานลอยกระทง

ข. ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

- การแข่งขันกีฬาท้องถิ่นสัมพันธ์
- งานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ อำเภอ
- การประสานแผนท้องถิ่น

ค. ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ (อบจ.)

- โครงการขุดลอกแหล่งน้ำ
- โครงการก่อสร้างถนนภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน

2.4 การพัฒนาองค์ความรู้ความสามารถของบุคลากร

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ จึงได้กำหนดแผนพัฒนาบุคลากรบรรจุไว้ในแผนอัตรากำลัง 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม ดังนี้

แนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาพนักงานส่วนตำบลไว้ดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ทั่วไปในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป เช่น ระเบียบ แบบแผนของทางราชการ กฎหมายวิธีปฏิบัติกร บทบาทหน้าที่ของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง นโยบายของรัฐและแผนพัฒนาตำบล อำเภอ จังหวัด

1. การพัฒนาความรู้ทักษะเฉพาะของงานแต่ละตำแหน่ง ได้แก่ ด้านการเงินและบัญชี ด้านช่าง งานธุรการ งานข้อมูลสารสนเทศ

2. การพัฒนาด้านการบริหาร ได้แก่ รายละเอียดที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การวางแผน การประสานงาน การมอบหมายงาน

3. การพัฒนาคุณสมบัติส่วนตัว ได้แก่ ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เช่น มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน การทำงานเป็นทีม

4. การพัฒนาด้านศีลธรรมและจริยธรรม ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง

5. วิธีการดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวม ได้ดำเนินการดังนี้

1. การปฐมนิเทศ สำหรับผู้บรรจุแต่งตั้งใหม่โดยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดำเนินการเอง

1. การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมดำเนินการเองหรือรวมกับหน่วยงานอื่นหรือจ้างเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับข้อ 2

2.5 หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานควบคู่กับการใช้ทรัพยากร/งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตรงตามความต้องการ คุ่มค่าและครอบคลุม ดังนี้

1. การจัดสรรงบประมาณ เป็นไปตามแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ ตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน (ตัวอย่างวิธีการนำแผนมาสู่การปฏิบัติ)

2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อาทิ การฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์สำนักงาน
3. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เอื้อและสนับสนุนการทำงาน โดยจัดทำโปรแกรมข้อมูลทั่วไป โปรแกรมบริหารงานบุคคล โปรแกรมจัดเก็บหนังสือ (งานสารบรรณ) โปรแกรมพัสดุและการเงิน ทำให้สะดวกเป็นระบบและลดขั้นตอนในการทำงาน
4. ติดตั้งระบบเครือข่าย (LAN) ทำให้การค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ในสำนักงานมีความรวดเร็ว ผู้บริหารสามารถดูข้อมูลเพื่อการตัดสินใจได้ทุก ๆ เรื่อง (ข้อมูลถูกเก็บอย่างเป็นระบบ)

6. ประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา : ความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ

จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมดังกล่าวที่ยึดหลักการทำงานโดยประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้น เมื่อพิจารณาการดำเนินการโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้น อาจสรุปลักษณะต่างๆ ของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคือการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมุ่งที่ประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นสำคัญ ทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ในกระบวนการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการทำงาน การร่วมดำเนินกิจกรรมและการร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ปราบฏุกการณ์การทำงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างแท้จริง

บทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมนั้น ประชาชนในตำบลได้มีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาของชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครสั่ง การรวมตัวกันของประชาชนในชุมชนจะมาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมของสังคมทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้มีความรัก ความเอื้ออาทร และเกิดสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชน การรวมตัวของประชาชนดังกล่าวของอำเภอแม่ยวมได้ก่อเกิดเป็นรูปของประชาคมอย่างเป็น

สัมมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

รูปธรรมเมื่อปี พ.ศ.2541 และได้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเข้าไปมีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ในอำเภอแม่ยวมมีคณะกรรมการประชาคม 9 คน ประกอบด้วยประธานประชาคมตำบลคือนายภากร กังวานพงศ์ ซึ่งในอดีตเคยเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมเป็นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนคณะกรรมการประกอบด้วยประชาชนในตำบลโดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการประชาคม ส่วนสมาชิกของประชาคมนั้นจะเป็นชาวบ้าน กลุ่มผู้นำต่างๆ ในตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำศาสนา ครู นักกฎหมาย เยาวชน แม่บ้าน ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือแม้แต่ผู้ที่อยู่นอกชุมชน แต่สนใจเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาชุมชน

การดำเนินการของประชาคมนี้มีการดำเนินการทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ กล่าวคือในการดำเนินการในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ สมาชิกประชาคมซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนจะมีการปรึกษาหารือกันตามหัวข้อที่ตนเองสนใจโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด เป็นต้น มีการปรึกษาหารือด้วยเหตุผลหาข้อมูลในชุมชนมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่อยากคิด อยากทำ สถานที่ที่รวมตัวกันเพื่อปรึกษาหารือกันก็ไม่มีรูปแบบการรวมตัวกันจะเป็นลักษณะอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ลานวัด ศาลากลางบ้าน มัสยิด แล้วแต่สมาชิกเห็นว่าเหมาะสม ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน แล้วแต่โอกาสและเวลาว่างของสมาชิกเป็นสำคัญ ผลของการปรึกษาหารือจะถูกจำแนกเป็น 3 ลักษณะคือ ประการที่หนึ่งเป็นข้อเสนอที่ประชาชนทำได้เองโดยไม่ต้องใช้เงิน ประการที่สองเป็นข้อเสนอที่ประชาคมทำได้แต่ต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ประการที่สาม เป็นข้อเสนอที่ประชาคมไม่สามารถทำได้เองต้องขอความร่วมมือให้หน่วยงานอื่นทำ ซึ่งข้อเสนอในประการที่สองและที่สามนี้จะถูกนำเสนอต่อหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ ภาคเอกชน องค์กรต่างประเทศเพื่อขอรับการสนับสนุนมาดำเนินการ นอกจากการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการแล้ว คณะกรรมการประชาคมยังไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการทำงาน การร่วมดำเนินการ และการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่กฎหมายกำหนดอย่างจริงจัง เช่น การร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเข้าไปร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นต้น

สัมนาคารรรมากีบาลในองคักรปกครองส่วนท้องถึน วันศุกรัที่ 4 มีนาคคม 2548

ผลการท้งานของประชาคมชวง ปี พ.ศ.2543 -2546 เป็นการด้าเนนการพัฒนาชุมชน ในด้าบลท้งในระดับนโยบาย และการเสริมการท้งานขององคักรบริหารส่วนด้าบล รวมทั้งการพัฒนา คุณภาพของสมาชิก กล่าวคือได้มีส่วนล้าคัญในการสงเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดท้า แผนพัฒนาด้าบลแบบมีส่วนร่วม โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อสังคม (SIF) โดยได้ ด้าเนนการในปี 2543 - 2545 ส่วนในปี 2546 มีการจัดท้าเวทีประชาคมในลักษณะของการสัมนาน นอกสถานที่ 2 คร้ง การจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ยากล้าบากในด้าบล การถอดบทเรียน แผนพัฒนาด้าบล ศักษาดูงานเกี่ยวกับวิถุชุมชน และด้าเนนการตามโครงการคุณค่าสาละวิน ศิลปินล้าญจร เป็นต้น นอกจากนี้ในการด้าเนนกิจกรรมอย่างเป็นทางการได้นำเสนอแผนงานการพัฒนาโดยให้ข้อมูลสภาพ และปัญหาชุมชนกับองคักรปกครองส่วนท้องถึนเพื่อก้าหนดมาเป็นแผนพัฒนารายปีต่อไป

ในส่วนของล้านักงานองคักรบริหารส่วนด้าบลนั้น ได้สนองตอบต่อการพัฒนาด้าบล โดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการด้าเนนการทุกชั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบข้อมูล ชุมชนนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจด้าเนนกิจกรรมพัฒนาในด้าบล กล่าวคือองคักรบริหารส่วน ด้าบลแม้ยอมได้มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานชุมชนโดยปลัดองคักรบริหารส่วนด้าบล เป็นผู้นำในการ ด้าเนนการข้อมูลพื้นฐานชุมชนจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจด้าเนนการนั้นจะตัดสินใจจากข้อมูลชุมชน ซึ่งลักษณะของข้อมูลชุมชนนี้จะมีท้งข้อมูล เกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บและการ สืบค้น ทำให้การด้าเนนการเกี่ยวกับการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อใช้ในการตัดสินใจด้าเนน กิจกรรมนั้นอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความคิดเห็นของผู้ใดผู้หนึ่งทำให้การ ด้าเนนกิจกรรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง

จากบทบาทของประชาคมดังกล่าวจะพบว่าเป็นบทบาทที่ด้าเนนการโดยสมาชิกของ ประชาคมเองไม่ได้เป็นการด้าเนนการเฉพาะบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้เป็นทางการว่าจะเข้าไปมี ส่วนร่วมในกิจกรรมขององคักรบริหารส่วนด้าบลทางใดบ้าง แต่เป็นการด้าเนนการบนพื้นฐานของ ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงโดยมีข้าราชการขององคักรบริหารส่วนด้าบลที่ท้าหน้าที่ให้การ สนับสนุนการด้าเนนงาน ปัจจัยที่น่าจะเป็นเหตุล้าคัญที่ท้าให้ประชาคมมีบทบาทอย่างเข้มแข็งนั้น องคักรบริหารส่วนด้าบลแม้ยอมได้วิเคราะห์สาเหตุที่ท้าให้ประชาคมเข้มแข็งดังนี้

1) สมาชิกตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของชุมชน เมื่อ พิจารณาถึงการด้าเนนการของประชาคมแล้วจะพบว่าการด้าเนนกิจกรรมอย่างไม่เป็นรูปแบบจะเกิด

สัมนาธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2548

จากพื้นฐานความต้องการร่วมกัน ความสนใจร่วมกัน เมื่อมีการมารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ปลูกฝังความสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชนที่ทุกคนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ดำเนินการองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ม่อมให้ดำเนินไปอย่างโปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนได้อย่างแท้จริง

2) ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีแกนนำที่กระตุ้นให้สมาชิกของชุมชนยอมรับการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถกระตุ้นและประสานงานให้ทุกฝ่ายในชุมชน ทั้งประชาชน หน่วยงานของรัฐ เอกชน รวมทั้งหน่วยงานนอกชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ และร่วมกันดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้

3) การดำเนินการของประชาคมปลอดจากการสั่งการ ไม่มีการครอบงำความคิดของสมาชิกในชุมชน และพร้อมเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้และร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมให้มากที่สุด

4) มีการประสานงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีการร่วมมือกันทั้งภายใน ภายนอกชุมชน ในลักษณะของเครือข่ายดำเนินการทำให้ประชาชนมีการพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำประสบการณ์ที่มีการแลกเปลี่ยนนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ประชาชนมีกติกาและวินัยของชุมชนในการอยู่ร่วมกันและสมาชิกในตำบลมีการร่วมกันปฏิบัติและรักษากติกาการอยู่ร่วมกันอย่างเคร่งครัดทำให้ชุมชนอยู่กันอย่างสงบสุขภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ม่อม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการและลูกจ้างในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการพัฒนาศักยภาพตนเองให้มีความสามารถทำงานที่สนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ คุณลักษณะของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่เปิดกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และเสียสละให้ความเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของประชาชนที่สะท้อนความต้องการใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ตรวจสอบการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ทุกขั้นตอน น่าจะเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ม่อมมีการพัฒนาระบบการบริหารได้อย่างเปิดเผย โปร่งใส สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

บทส่งท้าย

จากกรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมที่แสดงให้เห็นถึงหลักคิดในการบริหารจัดการโดยยึดเอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือสนับสนุนให้ประชาชนได้มีโอกาสคิดปรึกษาหารือ และสะท้อนความคิดเห็น ความต้องการเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแผนการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่ เป็นทางการ กิจกรรมที่กำหนดในแผนการดำเนินงานมุ่งเน้นที่จะก่อประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อประชาชนใน ตำบลมากที่สุด โดยกระบวนการตัดสินใจนั้นจะอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ข้าราชการในองค์การ บริหารส่วนตำบลได้ให้การสนับสนุนทำให้การตัดสินใจลำเอียงไปเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นไปได้น้อยมากทำให้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถ สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีการทำงานที่เปิดเผย โปร่งใส ประชาชนมีสำนึกในความเป็นเจ้าของ ชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว จะเป็นกลไกสำคัญที่ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการได้ตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชนในตำบลได้อย่างแท้จริง